

Ville Saaristo

AMMATTIKORKEAKOULUJEN TALOUSTILANNE
MUUTTUVASSA KORKEAKOULUKENTÄSSÄ

Liiketalouden koulutusohjelma
2015

Saaristo, Ville
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Joulukuu 2015
Ohjaaja: Jullenmaa, Marja-Liisa
Sivumäärä: 143
Liitteitä: 10

Asiasanat: ammattikorkeakoulut, koulu-uudistus, tunnusluvut, taloudellinen arviointi, taloudelliset vaikutukset

---

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin vuosina 2014 ja 2015 toteutetun ammattikorkeakoulu-uudistuksen vaikutuksia ammattikorkeakoulujen taloustilanteeseen. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten valtion talouden säästötoimenpiteet ja vuonna 2014 voimaan tullut tuloksellisuuteen perustuva rahoitusmalli ovat vaikuttaneet tutkittavien ammattikorkeakoulujen taloudelliseen tilaan ja edellytyksiin. Lisäksi opinnäytetyössä selvitettiin tutkittavien ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin mukaisten rahoitusmittareiden arvojen muutosta. Tutkittavat ammattikorkeakoulut olivat opinnäytetyön toimeksiantaja Satakunnan ammattikorkeakoulu sekä Karelia-ammattikorkeakoulu, Oulun ammattikorkeakoulu ja Saimaan ammattikorkeakoulu.

Työn teoreettisessa osuudessa käsiteltiin yleisesti tilinpäätöstä sekä sen analysointitapoja, joita olivat tässä opinnäytetyössä prosenttilukumuotoinen tilinpäätös, trendianalyysi ja tunnuslukuanalyysi. Teoreettisessa osuudessa käsiteltiin myös ammattikorkeakoulujen toimintaa, hallintoa, ohjausta ja rahoitusta sekä erityisesti ammattikorkeakoulu-uudistusta ja sen mukanaan tuomaa uutta rahoitusmallia.

Empiirisessä osiossa analysoitiin ja vertailtiin tutkimukseen valittujen ammattikorkeakoulujen taloudellista tilaa sekä sen kehitystä. Analysointi ja vertailu toteutettiin tarkastelemalla ammattikorkeakoulujen kulu-, omaisuus- ja rahoitusrakenteita sekä tunnuslukuja. Lisäksi empiirisessä osiossa tarkasteltiin ammattikorkeakoulujen rahoitusmittareiden arvoa ja muutosta. Arvot suhteutettiin myös koko sektorin yhteenlasketuihin arvoihin ja ammattikorkeakoulujen kokoon.

Tutkimustulokset osoittivat tutkittujen ammattikorkeakoulujen taloudellisen tilan olevan toistaiseksi hyvä. Erityisesti omavaraisuusaste ja maksuvalmius olivat tarkasteluvuosina hyvällä tasolla opetus- ja kulttuuriministeriön asettamien ohjearvojen perusteella. Tuloksien perusteella todettiin suurimman uhan olevan rahoituksen alentuminen, mihin tutkittavat ammattikorkeakoulut ovat reagoineet sopeuttamistoimilla. Taloudellisten edellytysten vakaana pysyminen edellyttää sopeuttamistoimien onnistumista ja osittain myös ulkopuolisen rahoituksen kasvua. Ammattikorkeakoulujen tulevaisuus riippuu kuitenkin korkeakoulupoliittisista tavoitteista eli siitä, aiotaanko duaalimalli purkaa ja yhdistää ammattikorkeakoulut yliopistoihin, mikä on paljon puhutun Tampere 3 -projektin päämäärä.

THE ECONOMIC SITUATION OF THE UNIVERSITIES OF APPLIED SCIENCES AMONGST CHANGES IN HIGHER EDUCATION

Saaristo, Ville

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Business Administration

December 2015

Supervisor: Julleenmaa, Marja-Liisa

Number of pages: 143

Appendices: 10

Keywords: universities of applied sciences, polytechnic reform, key figures, economic evaluation, economic impact

---

This thesis studies the impact of the polytechnic reform of 2014 and 2015 on the economic situation of the universities of applied sciences in Finland. The purpose of the thesis was to discover how governmental saving measures and the 2014 funding model that is based on effectiveness have affected the economic situation and preconditions of Finnish universities of applied sciences. In addition, this thesis strives to explain the change in the financial indicator values of the universities using above mentioned funding model. The institutes studied for the thesis were Satakunta University of Applied Sciences (the ordering party), Karelia University of Applied Sciences, Oulu University of Applied Sciences, and Saimaa University of Applied Sciences.

The theory part of the study discusses the financial statement in general and the ways to analyze it, in this case including percentage-based statement, trend analysis, and key figure analysis. This section also discusses the operations of these universities of applied sciences, their administration, steering and funding, and, in particular, the polytechnic reform and related new funding model.

The empirical part of the study analyses and compares the economic situation and development of the institutes selected for the study. Analysis and comparison methods were implemented through studying cost, asset, and financial structures and the key figures of these institutes. In addition, the empirical part studies the value and change of their financial indicators. These values were also related to the total values of the whole sector and the size of the institutes.

Research results indicate that the economic situation of the selected universities of applied sciences is good for the time being. Self-sufficiency rate and liquidity in particular were on a good level in 2014 and 2015 based on the indicative values set by the Finnish Ministry of Education and Culture. Based on the results, it seems that the greatest threat is reduced funding, to which the selected institutes have reacted by applying adjustment measures. Maintaining stable economic preconditions will require successful adjustment measures and, to some extent, increased external funding. The future of the Finnish universities of applied sciences depends upon the objectives of higher education, i.e. whether the dual model currently in use is to be disassembled and universities of all levels united, which is the target of frequently discussed Tampere 3 project.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT.....	8
2.1	Opinnäytetyön tutkimustehtävä	8
2.2	Teoreettinen viitekehys ja rakenne	8
2.3	Aiheen rajaus	11
3	TILINPÄÄTÖS JA SEN ANALYSOINTI.....	13
3.1	Tilinpäätös ja sen osat.....	13
3.2	Tilinpäätöksen oikaisu	16
3.2.1	Tuloslaskelman oikaisu	16
3.2.2	Taseen oikaisu	18
3.3	Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös ja trendianalyysi.....	21
3.4	Tunnuslukuanalyysi	22
3.5	Tunnusluvut	23
3.5.1	Kannattavuuden tunnusluvut.....	23
3.5.2	Vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnusluvut	25
3.5.3	Toiminnan laajuuden, kasvun ja tehokkuuden tunnusluvut	28
4	AMMATTIKORKEAKOULUT OSANA KOULUTUSJÄRJESTELMÄÄ	30
4.1	Ammattikorkeakoulut suomalaisessa koulutusjärjestelmässä	30
4.2	Ammattikorkeakoulutoiminta ja opintotarjonta.....	32
4.3	Ammattikorkeakoulujen hallinto ja ohjaus.....	35
4.4	Ammattikorkeakoulut ja niiden yhteistyö korkeakoulujärjestelmässä	38
5	AMMATTIKORKEAKOULU-UUDISTUS JA RAHOITUSJÄRJESTELMÄ ..	44
5.1	Ammattikorkeakoulu-uudistuksen taustat ja tarve.....	44
5.2	Uudistuksen aiheuttamat muutokset	46
5.3	Vanha rahoitusjärjestelmä.....	48
5.4	Uusi rahoitusjärjestelmä.....	50
5.4.1	Rahoituksen määräytymisperusteet	50
5.4.2	Rahoitusmallin indikaattorit	59
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	63
6.1	Tutkittavat ammattikorkeakoulut.....	63
6.1.1	Satakunnan ammattikorkeakoulu	63
6.1.2	Oulun ammattikorkeakoulu	63
6.1.3	Karelia-ammattikorkeakoulu.....	64
6.1.4	Saimaan ammattikorkeakoulu	64

6.2	Tutkimuksen toteutustapa	65
6.3	Tutkimusote ja -strategia.....	66
6.4	Tutkimusmenetelmät ja aineiston keruu	70
6.5	Tutkimuksen luotettavuus	73
7	AMMATTIKORKEAKOULUJEN TALOUSTILANNE	75
7.1	Ammattikorkeakoulujen kulu-, omaisuus- ja rahoitusrakenne	75
7.1.1	Kulurakenne ja kuluerien kehitys	75
7.1.2	Omaisuusrakenne ja sen kehitys.....	81
7.1.3	Rahoitusrakenne ja sen kehitys	85
7.2	Tunnuslukuanalyysi	88
7.2.1	Toiminnan kannattavuus	88
7.2.2	Toiminnan vakavaraisuus ja maksuvalmius	91
7.2.3	Toiminnan laajuus, kasvu ja tuottavuus	94
7.3	Rahoituksen muuttuminen ja mittareiden arvot.....	96
7.3.1	Rahoituksen yleinen taso.....	96
7.3.2	Koulutuksen rahoitusmittarit	100
7.3.3	Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusmittarit.....	113
7.4	Johtopäätökset.....	121
8	POHDINTA.....	126
	LÄHTEET.....	136
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Globaalin finanssikriisin aiheuttamasta vuosien 2008-2009 taloustaantumasta toipunut Suomen talous alkoi kärsiä euroalueen velkakriisistä vuoden 2011 lopussa. Valtionvelka on kasvussa eurokriisin myötä ja valtiomme on pakotettu leikkaamaan menojaan sopeuttamistoimilla. Ne ovat kohdistuneet myös koulutusjärjestelmäämme, joka ammattikorkeakoulujen osalta tarkoittaa rahoituksen vähentymistä noin viidesosalla (Pohjala 2015). Ammattikorkeakoulukenttä on ollut murroksessa kahdessa vaiheessa vuosina 2014 ja 2015 toteutetun ammattikorkeakoulu-uudistuksen myötä. Uudistuksen tarkoituksena oli tehdä ammattikorkeakouluista vastuullisia ja itsenäisiä osaajien kouluttajia. Niiden roolia alueellisina kilpailukyvyyn rakentajina, työelämän uudistajina ja innovaatioiden kehittäjinä haluttiin kasvattaa. Uudistuksella pyrittiin mahdollistamaan lainsäädännöllinen runko ja toiminnalliset edellytykset tällaisille ammattikorkeakouluille. Muutoksilla haluttiin vauhdittaa ammattikorkeakoulujen rakenteellista muutosta sekä parantaa toiminnan laatua, vaikuttavuutta ja tehokkuutta. (Opetus- ja kulttuuriministeriön www-sivut 2015.)

Uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa vuonna 2014 tehtiin muutoksia ammattikorkeakouluja koskevaan lainsäädäntöön (351/2003) ja uudistettiin ammattikorkeakoulujen toimiluvat. Samalla voimaan tuli uusi rahoitusmalli, joka ottaa huomioon ammattikorkeakoulujen koko toiminnan painottaen tuloksellisuutta, laatua ja tehokkuutta. Rahoitus määräytyy nykyisin pääosin suoritettujen tutkintojen määrän ja koulutuksen laadun sekä työllistymisen perusteella. Rahoituksen määräytymisperusteiden uudistamisella haluttiin tukea koulutuksen tavoitteita ja korkeakoulujen profiloitumista omille vahvuusalueilleen. Uusi ammattikorkeakoululaki (932/2014) astui voimaan uudistuksen toisessa vaiheessa vuonna 2015. Samalla vastuu ammattikorkeakoulujen perusrahoituksesta siirtyi kokonaan valtiolle ja ammattikorkeakouluista tuli ammattikorkeakouluosakeyhtiöitä. (Opetus- ja kulttuuriministeriön www-sivut 2015.)

Ensimmäiset ammattikorkeakoulu-uudistuksen taloudelliset seuraukset tulivat esille vuoden 2014 tilinpäätöksistä. Opinnäytetyössä tutkitaan uudistuksen vaikutusta ammattikorkeakoulujen rahoitukseen, talouteen ja talouden tunnuslukuihin. Vaikutusta

tutkitaan vertailemalla neljän ammattikorkeakoulun tilinpäätöksien taloudellisia lukuja ja rahoitusmittareiden arvoja sekä näiden kehitystä. Lisäksi opinnäytetyössä pohditaan rahoituksen vähentymisestä aiheutuvia haasteita. Ammattikorkeakoulu-uudistuksen taloudelliset ja rahoitukselliset vaikutukset eivät näy vielä kokonaisuudessaan ammattikorkeakoulujen taloudellisissa luvuissa. Työ antaa kuitenkin käsityksen siitä, mihin suuntaan ammattikorkeakoulujen talous on tällä hetkellä kehittymässä ja missä on parannettavaa.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Opinnäytetyön tutkimustehtävä

Opinnäytetyön tutkimustehtävänä on tarkastella ja vertailla tutkimukseen valittujen ammattikorkeakoulusektorin toimijoiden taloudellista tilannetta ja sen kehitystä. Vuosina 2014 ja 2015 toteutettu ammattikorkeakoulu-uudistus ja samanaikaisesti ammattikorkeakoulusektoriin kohdistetut valtiontalouden säästötoimenpiteet vähensivät ammattikorkeakouluille kohdistettavan rahoituksen määrää ja muuttivat sen jakautumista ammattikorkeakoulujen kesken. Opinnäytetyössä selvitetään, miten muutokset ovat vaikuttaneet ammattikorkeakoulujen talouteen tähän mennessä. Lisäksi selvitetään, minkälaiset ovat tutkimukseen valittujen maakunnallisten ammattikorkeakoulujen mahdollisuudet vastata korkeakoulukentän murroksesta johtuviin taloudellisiin ja rahoituksellisiin muutoksiin.

Ammattikorkeakoulujen taloudellista tilannetta analysoidaan tasekirjoista saatavan informaation ja tilinpäätöksestä laskettavien tunnuslukujen pohjalta. Ammattikorkeakoulujen rahoituksellista asemaa tarkastellaan puolestaan uuden rahoitusmallin mittareiden arvojen avulla. Saatuja tietoja vertaillaan opinnäytetyössä tarkasteltavien ammattikorkeakoulujen kesken. Koska opinnäytetyön toimeksiantajana on Satakunnan ammattikorkeakoulu, vertailussa keskitytään siihen, miten Satakunnan ammattikorkeakoulu on menestynyt muihin ammattikorkeakouluihin nähden.

2.2 Teoreettinen viitekehys ja rakenne

Työn teoreettinen viitekehys on kuvattuna prosessinomaisesti kuviossa 1. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys muodostuu ammattikorkeakoulutoiminnasta ja ammattikorkeakoulu-uudistuksesta sekä taloustilanteen analysoimisesta tilinpäätöksen avulla. Teoreettisena pohjana on käytetty taloudellista arviointia koskevaa kirjallisuutta sekä ammattikorkeakouluja ja ammattikorkeakoulu-uudistusta käsitteleviä lähteitä. Tällaisia lähteitä ovat olleet esimerkiksi ammattikorkeakoululaki, hallituksen esitykset ja ammattikorkeakoulu-uudistukseen liittyvä valmisteluaineisto. Teorian painopiste on

ammattikorkeakouluja koskevissa asioissa, joista tärkeimmät näkyvät kuviossa 1. Taloustilanteen analysoinnin kannalta on keskeistä syventyä uudistuksen mukanaan tuomaan uuteen rahoitusmalliin ja siihen kuuluviin rahoitusmittareihin. Taloudellista arviointia sisältävässä opinnäytetyössä käsitellään luonnollisesti myös tilinpäätöstä ja sen analysointitapoja. Näistä analysointitavoista on tässä työssä käytetty tunnusluku- ja trendianalyysejä sekä prosenttilukumuotoon muutettua tilinpäätöstä.

Kuvio 1. Teoreettinen viitekehys

Teoreettinen osuus alkaa kolmannesta luvusta, jossa perehdytään tilinpäätökseen, johon taloustilanteen tarkastelu perustuu. Luvun alussa käsitellään tilinpäätöstä ja tasekirjaa, johon esimerkiksi tuloslaskelma, tase, liitetiedot, toimintakertomus ja rahoituslaskelma sisältyvät. Tämän jälkeen teoriassa perehdytään tilinpäätöksen oikaisemiseen ennen analysointia, jonka jälkeen kerrotaan sen analysoimisesta prosenttilukumuo-toisen tilinpäätöksen, trendianalyysin ja tunnuslukuanalyysin avulla. Sen jälkeen käsitellään tunnuslukuanalyysiin kuuluvia tunnuslukuja ja perehdytään siihen, mitä ne kertovat yrityksen taloudellisesta asemasta, kuten kannattavuudesta, maksuvalmiudesta ja vakavaraisuudesta.

Opinnäytetyön keskiössä ovat tutkimukseen valitut ammattikorkeakoulut ja ammattikorkeakoulu-uudistuksen aiheuttamien muutosten vaikutus näiden koulujen taloustilanteeseen. Tämän vuoksi teoriassa syvennytään ammattikorkeakouluja ja uudistusta koskeviin asioihin, jotta lukijalle selviäisi, mitä ammattikorkeakoulujen toimintaan kuuluu ja miten uudistus on vaikuttanut tähän toimintaan. Ammattikorkeakouluihin ja niiden toimintaan liittyviä asioita käsitellään neljännessä luvussa, joka aloitetaan perehtymällä lyhyesti ammattikorkeakoulusektorin historiasta ja syventymällä ammattikorkeakoulujen toimintaan sekä niiden hallintoon ja ohjaukseen. Kyseisen luvun lopussa luodaan katsaus ammattikorkeakouluverkostoon ja korkeakouluverkoston yhteistyöhön toisen korkeakoulusektorin toimijoiden eli yliopistojen kanssa. Lisäksi luvun lopussa kerrotaan pintapuolisesti yhteistyöstä toisen asteen ammatillisten oppilaitosten kanssa.

Teoriaosuus jatkuu viidennessä luvussa ammattikorkeakoulu-uudistuksen käsittelyllä. Ammattikorkeakoulukentän murros johtuu juuri ammattikorkeakoulu-uudistuksesta sekä sen mukanaan tuomista muutoksista ja uudesta rahoitusmallista. Kyseisessä luvussa käsitellään ensimmäisenä uudistuksen taustat ja tarve, mitkä johtivat uudistuksen toteuttamiseen. Sen jälkeen tarkastellaan, miten uudistus käytännössä muutti ammattikorkeakoulusektoria. Tämän jälkeen käsitellään lyhyesti ammattikorkeakoulujen vanhaa rahoitusmallia, jonka jälkeen syvennytään uuteen rahoitusmalliin, jonka merkitys koko työssä on erittäin suuri, sillä se muutti rahoituksen määräytymis- ja jakautumisperusteita täysin.

2.3 Aiheen rajaus

Aihetta rajattiin valitsemalla tarkasteluun Satakunnan ammattikorkeakoulun lisäksi vain muutama muu maakunnallinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulut on valittu harkinnanvaraisesti, eikä tutkimukseen ole pyydetty mukaan ammattikorkeakouluja pääkaupunkiseudulta, Tampereelta ja Turusta. Alueellista perspektiiviä on haettu valitsemalla ammattikorkeakouluja Itä-Suomesta ja Pohjois-Suomesta. Lisäksi tutkimukseen pyydettiin mukaan vain niitä ammattikorkeakouluja, jotka olivat laittaneet vähintään yhden tilinpäätöksen osakeyhtiömuotoisina, sillä kuntayhtymän aikaiset tilinpäätökset eivät ole vertailukelpoisia osakeyhtiön tilinpäätökseen nähden. Tämän takia Satakunnan ammattikorkeakouluun toiminnan laajuudeltaan verrattavissa olevia Hämeen ammattikorkeakoulua ja Lahden ammattikorkeakoulua ei lähestytty ollenkaan. Määritellyt kriteerit täyttivät yhteensä 11 ammattikorkeakoulua, joiden talous- ja hallintojohtajia lähestyttiin puhelimitse ja heille lähetettiin sähköpostilla liitteenä 1 oleva saateviesti opinnäytetyöhön liittyen. Lopulta opinnäytetyöhön saatiin mukaan Satakunnan ammattikorkeakoulun lisäksi Karelia-ammattikorkeakoulu, Oulun ammattikorkeakoulu ja Saimaan ammattikorkeakoulu.

Työssä ei syvennytä tarkemmin kirjanpitoon ja tilinpäätökseen liittyviin asioihin, vaan tilinpäätös käydään läpi yleisesti kertoen, mistä se koostuu ja mitä sen osiin sisältyy. Niitä käsittelevissä luvuissa ei lähdetty erittelemään pieniä kirjanpitovelvollisia varten säädetyistä helpotuksista. Työtä on rajattu myös tilinpäätöksien oikaisujen kohdalla, koska ammattikorkeakoulujen tilinpäätöksistä ilmeni vain niukasti oikaisutarpeita. Oikaisut koskivat lähinnä tilinpäätöserien yhdistelyä. Tämän takia vain teoreettisessa osiossa on käsitelty oikaisuja pääasiassa niiltä osin, jotka ovat koskeneet ammattikorkeakouluja. Esimerkiksi oikaisusta kerrottaessa ei syvennytä sen enempää niihin tilinpäätöksen eriin, joita ammattikorkeakoulujen tilinpäätöksissä ei esiinny. Ainoastaan liitetiedoissa esitettävät leasingomaisuudet lisättiin parin ammattikorkeakoulun kohdalla niiden oikaistuihin taseisiin. Näiden sijasta teoriaosuuden painopisteenä oli ammattikorkeakoulun toiminnan ja uudistukseen liittyvät asiat, josta tehtiin tarkoituksella laaja, koska opinnäytetyöprosessin aikana huomattiin, ettei tiivistä teosta niihin liittyvistä ole tehty, vaan kattavin tieto löytyy hallituksen esityksistä vuosilta 2013 (HE 9/2013 vp) ja 2014 (HE 26/2014 vp). Vuoden 2013 hallituksen esityksestä löytyy paljon sellaista tietoa, mitä vuoden 2014 hallituksen esityksessä ei ole, mutta toisaalta osa

tiedosta on sellaista, joka ei enää päde, kun ammattikorkeakoulujen rahoitusvastuu on siirretty valtiolle.

Tunnusluvuista on rajattu pois ne tunnusluvut, joita ammattikorkeakoulut eivät itse seuraa aktiivisesti. Tunnusluvuista jätettiin käsittelemättä myös ne tunnusluvut, jotka eivät ole relevantteja opinnäytetyön ja ammattikorkeakoulun toiminnan kannalta. Näitä ovat esimerkiksi varastoihin ja niiden muutoksiin tai pääoman tuottoon liittyvät tunnusluvut. Ammattikorkeakoulujen toimilupahakemusta varten laatimat talousennusteet jätettiin tuloslaskelman, taseen ja rahoituslaskelman kohdalta käsittelemättä, koska ne eivät sisältäneet tarpeeksi yksityiskohtaista tietoa. Sen sijaan työssä on hyödynnetty talousennusteissa olleita ammattikorkeakoulujen arvioita niiden talouden tunnuslukujen tasosta tulevina vuosina. Kassavirtalaskelmat jätettiin pois, sillä opetus- ja kulttuuriministeriö totesi toimilupien myöntämisen yhteydessä ammattikorkeakoulujen maksuvalmiuden olleen hyvällä tasolla. Sen mukaan maksuvalmius turvaa taloudelliset toimintaedellytykset, vaikka rahoitus laskisi merkittävästi. Työhön otettiin kuitenkin mukaan maksuvalmiutta kuvaava quick ratio -tunnusluku, koska haluttiin tutkia, ovatko ammattikorkeakoulujen arviot sen tasosta olleet oikeat. Empiirisen osion rahoitusmallin mittareita koskevasta luvusta rajattiin pois mittari, joka kuvaa ammattikorkeakoulussa suoritettujen ammatillisten opettajankoulutuksen tutkintojen määrää, sillä ainoastaan yhdellä tarkasteltavista ammattikorkeakouluista on oikeus myöntää näitä tutkintoja.

3 TILINPÄÄTÖS JA SEN ANALYSOINTI

3.1 Tilinpäätös ja sen osat

Suomalaisten yritysten ja yhteisöjen tilinpäätöksien laadintaa säätelevät kirjanpitolaki (1336/1997) ja kirjanpitoasetus (1339/1997). Osakeyhtiöiden tilinpäätöstä ohjaavia säädöksiä on myös osakeyhtiölaissa (624/2006), jossa käsitellään tarkemmin muun muassa taseeseen merkittävät erät, liitetiedot ja toimintakertomus. Lisäksi siinä määritellään, millaisten yritysten on laadittava rahoituslaskelma tai konsernitilinpäätös. Virallisen tilinpäätöksen osioita ovat tuloslaskelma, tase ja toimintakertomus. Kirjanpitoasetuksella säädetään tuloslaskelman ja taseen muoto- ja sisältömääräyksistä, joita on helpotettu pienten yritysten kohdalla. Tilinpäätöksissä esitetään aina kirjanpitolain mukaisesti tuloslaskelman ja taseen vertailutieto edelliseltä tilikaudelta. Tuloslaskelman ja taseen eristä on esitettävä tarkempaa tietoa tilinpäätöksen liitetiedoissa, joiden sisältö eritellään kirjanpitoasetuksessa. (Niskanen & Niskanen 2004, 27.) Tilinpäätöksen asiakirjat kootaan sidottuun ja sivunumeroituun tasekirjaan, joka sisältää tuloslaskelman, taseen, rahoituslaskelman, liitetiedot, toimintakertomuksen, tilintarkastusmerkinnän ja luettelon käytetyistä kirjanpitokirjoista ja tositelajeista sekä tiedot niiden säilytystavoista. Lisäksi tasekirjassa on oltava päiväys ja allekirjoitus. Tasekirjassa tilinpäätös päivätään päivälle, jolloin tilinpäätös on allekirjoitettu. Osakeyhtiön tilinpäätöksen allekirjoittavat hallitus ja toimitusjohtaja. Tasekirjaa tulee säilyttää paperimuodossa vähintään kymmenen vuotta tilikauden päättymisestä. (Tomperi 2012, 145.)

Kirjanpitoasetus antaa kirjanpitovelvolliselle kaksi vaihtoehtoista tuloslaskelman kaavaa, joilla tuloksen muodostuminen voidaan esittää. Näistä kaavoista yleisimmin on käytössä kululajikohtainen tuloslaskelma. Toinen vaihtoehto on toimintokohtainen tuloslaskelma, mutta se on käytössä lähinnä suurilla kansainvälisillä yrityksillä. (Salmi 2012, 47.) Tuloslaskelman alussa esitetään varsinaisen liiketoiminnan tuotot ja kulut. Yrityksen varsinaisen toiminnan tuloksen esittävä liikevoitto tai -tappio saadaan juuri vähentämällä liikevaihdosta ja liiketoiminnan muista tuotoista varsinaisen liiketoiminnan kulut, joita ovat materiaalit ja palvelut, henkilöstökulut, liiketoiminnan muut kulut sekä poistot. Varaston muutos puolestaan oikaisee hankinnoista aiheutuvia menoja tilikauden myyntiä vastaaviksi kuluiksi. Poistoja ei makseta, vaan se on laskennallinen

kuluerä, joka on aiheutunut pysyvien vastaavien hankinnasta. Liikevoiton jälkeen tuloslaskelmassa huomioidaan rahoitustuotot ja -kulut, satunnaiset tuotot ja kulut, poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutos sekä tuloverot ja muut välittömät verot. Näin saadaan selville tilikauden voitto tai tappio. (Tomperi 2012, 146.)

Tase kuvaa kirjanpitovelvollisen taloudellista asemaa tilinpäätöspäivänä. Vastaava -puolella on eriteltyä yrityksen varat ja vastattavaa -puolella rahoituksen lähteet. Taseen vastaavaa puoli koostuu pysyvistä ja vaihtuvista vastaavista. Pysyvissä vastaavissa on lueteltuna yrityksen aineettomat ja aineelliset hyödykkeet sekä sijoitukset. Vaihtuvista vastaavista ilmenee yrityksen vaihto-omaisuus, saamiset ja rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Saamiset jaetaan lyhyt- ja pitkäaikaisiin niiden realisoidumisasjankohdan mukaisesti. Saaminen on pitkäaikainen, jos se realisoituu yli yhden vuoden kuluttua. Taseen vastattavaa puoli koostuu omasta pääomasta, tilinpäätössiirtojen kertymästä, pakollisista varuksista ja vieraasta pääomasta, joka on eritelty lyhyt- ja pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan. Jokaisen taseen tilin sisältö luetellaan yksityiskohtaisesti tase-erittelyissä, paitsi liitetiedoissa eriteltävä oma pääoma. Tase-erittelyt eivät ole julkisia, mutta niiden laatiminen perustuu lakiin. Esimerkiksi tilikauden päättymisen jälkeen avoinna olevat ostolaskut kirjataan ostovelkoihin, jotka täytyy eritellä tase-erittelyissä. (Taloushallintoliitto 2015; Tomperi 2012, 154; 162.)

Rahoituslaskelmalla mitataan yrityksen sisään tulevien ja lähtevien maksujen nettoraHAVirtaa tilikaudelta. Se kertoo, miten yritys on saanut rahavirtaa ja mihin kertynyttä rahavirtaa on käytetty. Suoriteperusteisesti laadituista tuloslaskelmasta ja taseesta ei nähdä, miten raha on liikkunut yritykseen ja siitä pois. Esimerkiksi tuloslaskelma sisältää realisoitumattomia tuottoja ja kuluja. Rahoituslaskelmassa muutetaan kaikki suoriteperusteiset erät maksuperusteisiksi, esimerkiksi myynnit myyntisaamisten muutoksen avulla. Kirjanpitolautakunnan yleisohjeen mukaisesti rahavirrat jaetaan laskelmassa kolmeen erään: liiketoiminnan rahavirrat, investointien rahavirrat ja rahoituksen rahavirta. (Seppänen 2011, 53; Taloushallintoliitto 2015; Tomperi 2012, 164-165.)

Liitetiedot ovat tilinpäätöksen erillinen osa, joilla ilmoitetaan oleelliset lisätiedot, jotka eivät käy ilmi tuloslaskelmasta ja taseesta. Näin varmistetaan, että tilinpäätös antaa kirjanpitolain ja -asetuksen edellyttämän oikean ja riittävän kuvan yrityksen tuloksesta

ja taloudellisesta asemasta. Liitetiedoissa pitää olla selostus tavanomaisista poikkeavista tilinpäätöksen laadintaperiaatteista, jotka liittyvät esimerkiksi jaksotus- ja arvostusperiaatteisiin. Liitetiedoissa on esitettävä perustelut ja selvitykset tapahtumista, jotka uhkaavat jatkuvuuden periaatteen toteutumista tai vertailukelpoisuutta edelliseen tilinpäätökseen nähden. Perusteluja ja selvityksiä tarvitaan, jos tuloslaskelman tai taseen esitystapaa on muutettu tai edellisen tilikauden esitettäviin tietoihin on tehty oikaisuja. Liitetiedoissa on myös mainittava aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat menot, tulot ja virheiden korjaukset. Jos tilinpäätöspäivänä saamiset ja velat on muutettu euroiksi muulla kuin EKP:n päivänkurssilla, pitää tästä olla peruste liitetiedoissa. (Kirjanpitoasetus 1339/1997, 2:2 §; Salmi 2012, 84.) Osakeyhtiön liitetiedoissa esitetään muun muassa tiedot oman pääoman muutoksista, osakaslainoista, poistoista, henkilöstöstä ja henkilöstökuluista. Lisäksi on mainittava, paljonko yritys on luovuttanut omaisuuttaan lainansa vakuudeksi. (Taloushallintoliitto 2015.)

Toimintakertomuksessa esitetään informaatiota yrityksen kehitykseen, taloudelliseen asemaan ja tulokseen liittyvistä oleellista asioista sekä tilikauden ja sen päättymisen jälkeisistä merkittävistä tapahtumista. Siinä on arvioitava tasapuolisesti ja kattavasti toiminnan rakenteeseen ja laajuuteen nähden suurimpia epävarmuustekijöitä ja riskejä sekä kirjanpitovelvollisen liiketoiminnan kehittymiseen, taloudelliseen asemaan ja tulokseen vaikuttavia asioita. Pienten osakeyhtiöiden täytyy aina laatia osakeyhtiölain mukaiset toimintakertomustiedot, jotka se voi esittää liitetiedoissa. Jos se haluaa laatia toimintakertomuksen, pitää sen sisällön täyttää kirjanpitolain ja muiden lakien tarkat vaatimukset. (Kirjanpitolaki 1336/1997 3:1 §; Salmi 2012, 87-88.)

Tilintarkastusmerkintä vahvistaa, että tilintarkastus on suoritettu. Se ei koske yksityisiä elinkeinonharjoittajia eikä pieniksi luokiteltavia osakeyhtiöitä, avoimia yhtiöitä, kommandiittiyhtiöitä ja osuuskuntia. Pieneksi yhtiö lasketaan, jos päättyneellä ja sitä edeltäneellä tilikaudella on täytynyt enintään yksi seuraavista rajoista: taseen loppusumma yli 100 000 euroa, liikevaihto yli 200 000 euroa palveluksessa tai palveluksessa yli kolme henkilöä. Tilintarkastus on niille pakollinen, jos yhtiösopimus tai yhtiöjärjestys määrää tilintarkastajan valitsemisesta. Tilintarkastus on pakollinen rajat ylittävillä yhtiöillä sekä säätiöillä ja yhdistyksillä. Tilintarkastajan valitsee yrityksen ylin päättävä elin. Muiden kuin yhdistysten tai asunto-osakeyhtiöiden tilintarkastajaksi on valittava auktorisoitu HTM- tai KHT-tilintarkastaja. (Taloushallintoliitto 2015.)

3.2 Tilinpäätöksen oikaisu

3.2.1 Tuloslaskelman oikaisu

Yritykset toteuttavat kirjanpidon normeja soveltavalla tavalla lainsäädännön puitteissa. Esimerkiksi yrityksiä soveltamien laskentamenetelmien kirjo on suuri, jonka vuoksi tilinpäätösten vertailukelpoisuus eri tilikausien tai yrityksiä välillä heikkenee ja sen tuoma informaatioarvo vähenee. Tästä syystä virallisen tilinpäätöksen mukainen tilikauden tulos ja rahoitusasema eivät anna oikeaa kuvaa yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja liiketoiminnan kannattavuudesta. Tämän takia on kehitelty menetelmiä, joilla voidaan oikaista tilinpäätöksiä, jotta vertailukelpoisuus tilinpäätösten ja tunnuslukujen analysoinnissa voidaan varmistaa. Vaikka oikaisut pitävät sisällään oletuksia ja oikaisutarve on vähentynyt voimassa olevan lain myötä, ovat oikaisut aina välttämättömiä vertailukelpoisuuden ja analysoinnin näkökulmasta (Salmi 2012, 144; 151.)

Tuloslaskelman oikaisujen tavoitteena on saada esiin tulos, joka antaa mahdollisimman oikean sekä vertailukelpoisen kuvan yrityksen jatkuvan, säännöllisen ja ennustettavan liiketoiminnan laajuudesta ja kannattavuudesta. Oikaistu ja virallinen tuloslaskelma poikkeavat sisällöltään toisistaan. Yritystutkimus ry:n oikaistun tuloslaskelman kaavassa (Liite 2) esitetään yhä yrityksen tulosta ennen suunnitelman mukaisia poistoja ja vastaavien arvonalentumisia kuvaava käyttökate, jota ei esitetä enää kirjanpitoasetuksen mukaisessa virallisen tuloslaskelman kaavassa. Oikaistun tuloslaskelman muutkin välitulokset eroavat viralliseen tuloslaskelmaan nähden. Liiketulos kuvaa tuloksen varsinaisen liiketoiminnan kustannusten jälkeen ennen veroja sekä rahoitus-tuottoja ja -kuluja. Nettotulos kuvaa tulosta ennen satunnaisia tuottoja ja kuluja, joiden jälkeinen tulos on kokonaistulos. (Niskanen & Niskanen 2004, 61; Yritystutkimus ry 2013, 17.)

Tuloslaskelma alkaa liikevaihdolla, joka koostuu yrityksen toiminnan myyntituotoista, joista on vähennetty alennukset, arvonalisävero ja muut välittömät verot. Liiketoiminnan muihin tuottoihin kirjataan yrityksen toimintaan liittyvät ja luonteeltaan liikevaihdon kaltaiset tuotot, joita ovat esimerkiksi vuokratuotot, jos toimialana ei ole vuok-

raustoiminta. Vertailukelpoisuutta uhkaavat olennaiset tai kertaluontoiset tuotot oikaistaan satunnaisiin tuottoihin sekä niiden hankkimisesta aiheutuneet kulut satunnaisiin kuluihin. Edellä mainitun kaltaisia tuloeria voivat olla esimerkiksi kokonaisen toimialan luopumisen yhteydessä aiheutuneet käyttöomaisuuden myyntivoitot. (Niskanen & Niskanen 2004, 62-63; Yritystutkimus ry 2013, 17-18.)

Aine- ja tarvikekäyttö lasketaan lisäämällä virallisen tuloslaskelman aine- ja tavaraosoihin näiden varastojen vähennys tai vähentämällä niistä varastojen lisäys. Ulkopuolisiin palveluihin ja henkilöstökuluihin ei kohdistu oikaisuja. Ulkopuoliset palvelut ovat lähinnä alihankintaa, joten niiden kasvu voi näkyä alentuvina henkilöstökuluina. Vapaaehtoiset henkilöstökulut lasketaan liiketoiminnan muiden kulujen erään. Yksityiset elinkeinonharjoittajat ja henkilöyhtiöt joutuvat tekemään lisäksi laskennallisen palkkakorjauksen, jos omistajien merkittävää työpanosta vastaava palkka ei näy tuloslaskelmassa kuluna. Liiketoiminnan muista kuluista oikaistaan liiketoimintaan kuulumattomat kertaluonteiset ja olennaiset erät satunnaisiin kuluihin. Oikaisutarve syntyy silloin, kun kuluja vastaavat liiketoiminnan muut tuotot on siirretty satunnaisiin tuottoihin. Tällaisia eräitä ovat kokonaisesta toimialasta luopumisen yhteydessä syntyneet myyntitappiot. Näiden oikaisujen jälkeinen välitulos on käyttökate. Seuraavat oikaisut kohdistuvat poistoihin, jotka jaetaan tilinpäätösinformaation selkeyttämiseksi suunnitelman mukaisiin poistoihin sekä pysyvien ja vaihtuvien vastaavien poikkeuksellisiin arvonalentumisiin. Mikäli suunnitelman mukaiset poistot eivät ole yhteydessä pysyvien vastaavien laatuun ja määrään tai niiden poistoajat ovat selvästi pidempiä kuin kirjanpitolautakunnan suositukset, käytetään tällöin elinkeinoverolain mukaisia maksimipoistoja. Sen jälkeen saadaan selville liiketulos, joka ilmoittaa varsinaisen liiketoiminnan kulujen jälkeisen tuloksen. (Yritystutkimus ry 2013, 19-22.)

Liiketuloksen jälkeisiä eräitä ovat tuotot osuuksista ja muista sijoituksista, korko- ja rahoitustuotot, korkokulut ja muut rahoituskulut. Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista koostuvat tuotoista osuuksista saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteyserityksissä sekä tuotoista pysyvien vastaavien sijoituksista. Erään sisältyvät kurssivoitot tai -tappiot oikaistaan oikaistussa tuloslaskelmassa olevaan erään kurssierot. Näiden jälkeisiä eräitä ovat sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset ja välittömät verot. Ensimmäiseksi mainittuun yhdistetään virallisen tuloslaskelman pysyvien ja vaihtuvien vastaavien lainasaamisten ja sijoitusten arvonalennukset. Jos välittömiin

veroihin sisältyy veronpalautuksia aikaisemmilta vuosilta ja maksettuja lisäveroja tai aiemmin satunnaisiin eriin oikaistuihin liittyviä veroja, siirretään ne satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin. Laskennallisten verovelkojen ja -saamisten muutos siirretään kohtaan muut tuloksen oikaisut. Näiden erien jälkeinen välitulos on nettotulos, johon omistajien voitto-osuudet perustuvat. Oikaistun tuloslaskelman viimeinen välitulos on kokonaistulos, jota edeltää satunnaiset erät. Jos satunnaisiin kuluihin sisältyy varsinaisen toiminnan kuluja, siirretään ne takaisin liiketoiminnan muihin kuluihin. Varsinainen tilikauden tulos saadaan huomioimalla kokonaistuloksen jälkeiset erät, joita ovat poistoeron lisäys tai vähennys, vapaaehtoisten varausten lisäys tai vähennys, laskennallinen palkkakorjaus ja muut tuloksen oikaisut. (Yritystutkimus ry 2013, 23-26.)

3.2.2 Taseen oikaisu

Yritystutkimus ry on laatinut kaavan oikaistulle taseelle (Liite 2). Taseen oikaisulla pyritään saamaan esille korrekti ja vertailukelpoinen kuva yrityksen taloudellisesta tilasta tilinpäätöspäivänä. Virallisen ja oikaistun taseen välillä on monia poikkeavuuksia, sillä oikaistussa taseessa yhdistellään virallisen taseen eriä ja esitetään omana eränä liitetiedoista ilmenevät leasingomaisuus ja -vastuut. (Niskanen & Niskanen 2004, 70-71.) Oikaistun taseen vastaavaa -puolella esitetään yrityksen omaisuus ja saamiset, jotka luokitellaan pysyviin ja vaihtuviin vastaaviin. Pysyvien vastaavien ensimmäinen erä on aineettomat hyödykkeet, jotka on eritelty tutkimus- ja kehittämismenoihin, liikearvoon ja muihin aineettomiin hyödykkeisiin. Näihin eriin aktivoidaan tulevana vuosina vastaavia tuloja kerryttävät menot. Taseen varoista on poistettava aiheettomasti aktivoidut tai tuottamattomiksi osoittautuneet menot ja poistamista vastaava määrä vähennetään omasta pääomasta. Yrityskaupan tai fuusion yhteydessä syntynyt liikearvo poistetaan, jos se on osoittautunut arvottomaksi. Aineellisten hyödykkeiden oikaisut kohdistuvat vain maa- ja vesialueiden arvonkorotuksiin. Jos ne ovat aiheettomia, ne on peruutettava. Kyseisen erän lisäksi aineelliset hyödykkeet koostuvat rakennuksista ja rakennelmista, koneista ja kalustosta sekä muista aineellisista hyödykkeistä. (Yritystutkimus ry 2013, 31-34.)

Sijoitukset ja virallisen taseen vaihtuviin vastaaviin kuuluvat pitkäaikaiset saamiset esitetään oikaistun taseen pysyvissä vastaavissa yhtenä ryhmänä, joka koostuu sisäisistä osakkeista ja osuuksista, muista osakkeista ja osuuksista, sisäisistä saamisista sekä muista saamisista ja sijoituksista. Sisäisiin eriin kuuluvat osuudet ja saamiset oman konsernin yrityksistä ja omistusyhteisyryksistä. Oikaisutarve ilmenee, jos osakkeilla ei ole arvoa oman pääoman menettämisen johdosta tai sisäisten saamisten takaisinmaksu on epätodennäköistä. Muut saamiset ja sijoitukset sisältävät muihin ryhmän eriin kuulumattomat pitkäaikaiset sijoitukset ja sijoitukset, jotka eivät palvele yrityksen liiketoimintaa. Erä koostuu virallisen taseen pitkäaikaisista laina-, myynti- ja siirtosaamista sekä muista pitkäaikaisista saamisista. Oikaistun taseen viimeinen pysyvien vastaavien erä leasingomaisuus koostuu jäljellä olevista leasingmaksuista. Vastattavaa puolelle tämä merkitään leasingvastuut -erään. (Yritystutkimus ry 2013, 35-36.) Oikaistun taseen vaihtuvat vastaavat koostuvat ammattikorkeakouluilla vain rahoista ja rahoitusarvopapereista sekä lyhytaikaisista saamisista, johon sisältyy lyhytaikaiset myyntisaamiset, sisäiset myyntisaamiset, muut saamiset ja muut sisäiset saamiset. Virallisen taseen rahat ja pankkisaamiset -erä yhdistetään oikaistussa taseessa erän rahoitusarvopaperit kanssa eräksi rahat ja rahoitusarvopaperit. (Yritystutkimus ry 2013, 37-39.)

Vastattavaa -puolella eritellään yrityksen oma ja vieras pääoma. Oma pääoma on jaettava osakeyhtiössä sidottuun ja vapaaseen omaan pääomaan. Sidottua omaa pääomaa ovat osakepääoman ohella arvonkorotusrahoisto ja käyvän arvon rahasto sekä vanhan osakeyhtiölain mukaiset ylikurssi- ja vararahasto. Vapaata pääomaa ovat muut rahastot, jotka koostuvat yhtiöjärjestyksen mukaisista rahastoista ja muista rahastoista, kuten sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta. Oman pääoman eriä ovat myös edellisten tilikausien voitto tai tappio ja tilikauden voitto tai tappio. Tilinpäätösperiaatteiden muutoksesta tai aikaisemmillä tilikausilla tehdyistä virheistä johtuvat oikaistut kohdistuvat edellisten tilikausien voittovaroihin. Tilikauden voittoon tai tappioon kohdistuu oikaisutarve, jos tilikaudelta jaettava osinko on kirjattu osingonjakovelaksi ja se on vähennetty omasta pääomasta. Oikaisussa osingonjako kirjataan takaisin voittovaroihin. Oikaistu oma pääoma saadaan selville tilinpäätössiirtojen jälkeen. Niitä ovat luonteeltaan oman pääoman kaltaiset poistoerot ja vapaaehtoiset varaukset, joihin sisältyvät laskennalliset verovelat on oikaistava laskennalliseen verovelkaan. Viimeinen

oman pääoman erä on oman pääoman oikaisut, jotka koostuvat juuri niistä eristä, joilla on oikaistu taseen velkoja ja omaisuuseriä. (Yritystutkimus ry 2013, 40-43.)

Vieras pääoma jaetaan pitkäaikaiseen ja lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan sen mukaan, milloin maksu erääntyy. Pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan sisältyy välirahoitusinstrumentit, pääomalainat, lainat rahoituslaitoksilta, eläkelainat, saadut ennakot, sisäiset velat sekä muut pitkäaikaiset velat. Ammattikorkeakouluilla ei sinällään ole pitkäaikaista vierasta pääomaa, mutta sellaiseksi voidaan laskea luonteeltaan korottomien pitkäaikaisten velkojen kaltaiset pakolliset varaukset, joiden ei odoteta kerryttävän sitä vastaavaa tuloa. Kyseiseen erään on yhdistetty virallisessa taseessa erikseen esiintyvät erät eläkevaraukset, verovaraukset ja muut pakolliset varaukset. Niihin ei sisälly oikaisutarvetta. Oikaistun taseen vieraaseen pääomaan kuuluvat myös laskennalliset verovelat, leasingvastuut ja lyhytaikaisen vieraan pääoman erät. Laskennallinen verovelka muodostuu poistoerojen ja vapaaehtoisten varausten yhteisöverokannan mukaisesta osuudesta. Jäljellä olevat leasingmaksut esitetään vastattavaa puolella leasingvastuina, jotka voidaan jakaa pitkäaikaiseen ja lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan erääntymisajankohdan perusteella. (Yritystutkimus ry 2013, 44-47.)

Lyhytaikaiseksi vieraaksi pääomaksi lasketaan velat, joiden maturiteetti on korkeintaan yksi vuosi. Oikaistussa taseessa ryhmän ensimmäinen erä on korolliset lyhytaikaiset velat, johon on yhdistetty virallisen taseen erät lainat rahoituslaitoksilta, joukkovelkakirjalainat, vaihtovelkakirjalainat, eläkelainat, pääomalainat, rahoitusvekselit ja muiden velkojen korollinen osuus. Muita ryhmän eriä ovat saadut ennakot, ostovelat, muut korottomat lyhytaikaiset velat sekä sisäiset velat, jotka on eritelty ostovelkoihin sekä korollisiin että korottomiin velkoihin. Ostovelkojen oikaisut kohdistuvat niihin mahdollisesti sisältyviin osamaksuvelkoihin, jolloin ne siirretään lyhytaikaiseen korolliseen vieraaseen pääomaan. Muut korottomat lyhytaikaiset velat koostuvat virallisen taseen muut velat -erään sisältyvistä korottomista veloista ja siirtoveloista. Oikaisutarve ilmenee muissa sisäisissä veloissa tai muissa korottomissa lyhytaikaisissa veloissa, jos on käytetty ennako-osingon kirjausmenettelyä. Tällöin kyseinen velka siirretään takaisin voittovaroihin. (Niskanen & Niskanen 2004, 82; Yritystutkimus ry 2013, 47-49.)

3.3 Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös ja trendianalyysi

Yrityksen taloudellisen tilanteen analysoinnissa jokaisella tuloslaskelman ja taseen erällä on merkitystä, mutta rahamääräiset luvut ei kerro tarpeeksi yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja sen muuttumisesta. Yksittäinen luku ei kerro, onko luku kasvanut edellisestä vuodesta tai, kuinka paljon erä muodostaa esimerkiksi koko taseen loppusummasta. Näistä näkökulmista voidaan tehdä havaintoja prosenttilukumuotoisen tilinpäätöksen ja trendianalyysin avulla. (Niskanen & Niskanen 2004, 87.)

Prosenttilukumuotoisessa tilinpäätöksessä suhteutetaan tuloslaskelman erät liikevaihtoon ja taseen erät taseen loppusummaan. Prosenttilukumuotoisella tuloslaskelmalla voidaan tehdä havaintoja yrityksen kulurakenteesta ja sen kehittymisestä tarkastelujakson aikana. Prosenttilukumuotoisella taseella tarkastellaan yrityksen omaisuus- ja rahoitusrakennetta ja niiden kehitystä. Prosenttilukumuotoisella tilinpäätöksellä ei voida tarkastella tilinpäätöserien absoluuttista kasvua, vaan se kertoo niiden keskinäisten suhteiden kehityksestä tarkastelujakson aikana. Toisaalta yhden erän merkittävä muutos voi muuttaa muiden erien prosentuaalisia osuuksia, vaikka ne olisivatkin pysyneet absoluuttisesti samalla tasolla. Prosenttilukumuotoisuus mahdollistaa erikoisten yritysten kustannus- ja taserakenteiden vertailun, koska sen avulla tilinpäätökset saadaan vertailukelpoisiksi. Vertailu on kuitenkin luontevinta vain saman toimialan toimijoiden kesken, koska eri toimialojen toiminnan väliset erot näkyvät erilaisina kulu-, omaisuus- ja rahoitusrakenteina. (Niskanen & Niskanen 2004, 87-92; 96.)

Trendianalyysin tarkoituksena on suhteuttaa tuloslaskelman ja taseen eriä niiden tarkastelujakson varhaisimman vuoden arvoihin. Sitä käytetään tilinpäätöserien ajallisen kehityksen tarkasteluun ja tilinpäätöserien välisen suhteellisen kehittymisen vertailuun. Varhaisimman vuoden arvona käytetään sataa prosenttia ja erän myöhempiä arvoja verrataan siihen tarkastelemalla, kuinka monta prosenttia myöhemmän vuoden arvo on perusvuoden eli varhaisimman vuoden arvosta. Trendianalyysi ei sovi yritysten keskinäiseen vertailuun siinä, missä prosenttilukumuotoinen tilinpäätös, vaan se soveltuu vain yksittäisen yrityksen peräkkäisten vuosien tilinpäätösten vertailuun. Prosenttilukumuotoisella tilinpäätöksellä ja trendianalyysillä saadaan selville vain osittain

samanlaista tietoa. Analysoinnin kannalta on parasta käyttää molempia, sillä ne täydentävät toisiaan selvitetessä ja vertailtaessa yritysten taloudellista menestystä. (Niskanen & Niskanen 2004, 96, 102.)

3.4 Tunnuslukuanalyysi

Tunnusluvut ovat tilinpäätöserien arvoista laskettavia yrityksen taloudellista suorituskykyä mittaavia mittareita. Yksittäisen tunnusluvun tarkoituksena on tiivistää tilinpäätösinformaatio yhteen lukuun. Tunnusluvut on perinteisesti jaettu kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnuslukuihin. Lisäksi on olemassa tunnuslukuja, jotka voidaan luokitella omiin ryhmiin, kuten toiminnan laajuuden, kasvun tai tuottavuuden tunnuslukuihin. Tunnusluvut mahdollistavat vertailun erikokoisten yritysten ja eri vuosien välillä, sillä tunnusluvut esiintyvät analyysissä suhdelukumuotoisina. Näin voidaan eliminoida rahamääräiset erot ja muutokset eri yritysten sekä eri vuosien välillä (Salmi 2012, 258). Tunnuslukujen tarkkuudet ja niiden vertailukelpoisuus riippuvat laskennan pohjana käytetyn tilinpäätösaineiston luotettavuudesta. Vertailukelpoisuus tulee varmistaa sillä, että tunnusluvut täyttävät proportionaalisuuden vaatimuksen eli yhtä kannattavien yritysten kannattavuuden tunnuslukujen arvojen pitää vastata toisiaan kokoeroista huolimatta. (Niskanen & Niskanen 2004, 110-111.)

Tunnusluvut lasketaan oikaistun tilinpäätöksen mukaisista eristä, joista on eliminoitu viralliseen tilinpäätökseen sisältyvien vertailukelpoisuutta heikentävien erien vaikutus. Tunnuslukujen toimivuus riippuu myös kahdesta muusta tekijästä. Ensimmäinen tekijä on validiteetti eli tunnusluvun on mitattava ominaisuutta, jota on tarkoitus mitata. Jos mitattavana on kannattavuus, mittaajan täytyy valita tunnusluvut, jotka antavat olennaista tietoa kannattavuudesta. Toisaalta mittareiden valinnassa tulee huomioida myös yrityksen toiminta. Toinen tekijä on reliabiliteetti eli tunnusluvun kyky antaa luotettavia mittaustuloksia. Toisin sanoen tunnusluku ei saa olla riippuvainen mittaajasta. Tilinpäätöksien harkinnanvaraisuuksien takia tämän varmistaminen on hankalaa, sillä analysoijat voivat saada toisistaan poikkeavia tuloksia, vaikka käyttävät samoja tunnuslukujen nimiä. Näiden kahden tekijän lisäksi on erittäin tärkeää, että tunnuslukujen laskija ymmärtää niiden laskukaavat. (Salmi 2012, 140-141.)

Tunnuslukuja voidaan tulkita eri näkökulmista, sillä lähtökohtana voidaan käyttää tunnusluvun absoluuttista arvoa, muutosta ja sen suuntaa, toimialan ja kilpailijoiden tunnuslukuja tai yrityksen omia tavoitteita (Salmi 2012, 136-137). Absoluuttisten arvojen tavoitetasot voidaan asettaa esimerkiksi toimialan keskilukujen tai Yritystutkimusneuvottelulautakunnan ohjearvojen perusteella. Jälkimmäiset ohjearvot tosin eivät huomioi toimialakohtaisia muuttujia, esimerkiksi erilaisia tuotannontekijöiden välisiä suhteita. Tunnuslukuja voidaan vertailla luontevasti ainoastaan saman toimialan toimijoiden vastaaviin tunnuslukuihin. Tunnuslukujen tasosta päätelmiä voi tehdä toimialatilastojen avulla. Vertailutyypit voidaan ryhmitellä ajalliseen poikkileikkaus- tai aikasarja-analyysiin. Poikkileikkausanalyysissä yrityksen tunnuslukuja verrataan valittuna tarkasteluvuonna esimerkiksi samaa toimialaa edustavien yritysten tai toimialan keskiarvojen mukaisiin tunnuslukuihin. Aikasarja-analyysissä tarkastellaan yrityksen omaa pidemmän aikavälin kehitystä, jolloin ollaan kiinnostuneita lähinnä oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. (Niskanen & Niskanen 2004, 111-112.)

3.5 Tunnusluvut

3.5.1 Kannattavuuden tunnusluvut

Yrityksen kannattavuutta voidaan mitata absoluuttista tai suhteellista kannattavuutta kuvaavilla tunnusluvuilla. Suhteellisissa tunnusluvuissa absoluuttisen kannattavuuden luvut on suhteutettu johonkin tilinpäätöserään, esimerkiksi liikevaihtoon. Niillä mitataan ensisijaisesti lyhyen aikavälin kannattavuutta. Pitkän aikavälin kannattavuutta voidaan analysoida tarkastelemalla useiden peräkkäisten vuosien kannattavuuden tunnuslukuja. (Niskanen & Niskanen 2004, 112.) Ammattikorkeakoulujen kokoerojen takia vertailussa käytettiin absoluuttisten lukujen sijasta suhteellisia tunnuslukuja, joista tarkasteluun valittiin käyttökate-, liiketulos- ja nettotulosprosentti.

Käyttökate ja käyttökateprosentti

Käyttökate esiintyy oikaistun tuloslaskelman välituloksena, mutta ei enää kirjanpitoasetuksen mukaisen virallisen tuloslaskelman välituloksena. Käyttökate on liiketuloksen sekä poistojen ja arvonalentumisten summa. Käyttökateprosentti puolestaan

saadaan selville jakamalla käyttökate erällä liiketoiminnan tuotot yhteensä. (Yritystutkimus ry 2013, 60-61.)

$$\text{Käyttökateprosentti} = \frac{\text{Käyttökate}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} \times 100$$

Kuvio 2. Käyttökateprosentin laskentakaava (Yritystutkimus ry 2013, 61)

Käyttökateprosentti ilmaisee yrityksen liiketoiminnan tuloksen ennen poistoja ja rahoituseriä. Sen vertailukelpoisuus rajoittuu vain samaan toimialaan, mutta vertailukelpoisuutta sen sisälläkin heikentää se, että tuotantovälineet joko ovat yrityksen omassa omistuksessa tai ne ovat vuokranneet ne kokonaan tai osittain. Jos ne ovat omassa omistuksessa, niistä aiheutuvat kulut näkyvät tuloslaskelmassa poistoina käyttökateen jälkeen, kun taas vuokramenot kuuluvat liiketoiminnan muihin kuluihin ennen käyttökateä. Käyttökateprosentille ei ole olemassa yleistä tavoitearvoa, sillä toimialalla on niin suuri vaikutus tunnusluvun arvoon. Toimialan lisäksi on huomioitava aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistovaatimukset ja vieraasta pääomasta aiheutuvat rahoituskulut. Palveluyritysten käyttökateprosentit asettuvat kuitenkin 5-15 prosentin vaihteluvälille. (Yritystutkimus ry 2013, 61.)

Liiketulos ja liiketulosprosentti

Oikaistussa tuloslaskelmassa liiketulos esiintyy välituloksena ja sen määrä eroaa virallisen tuloslaskelman mukaisesta liikevoitosta tai -tappiosta tuloslaskelmaan tehtyjen oikaisujen määrällä. Liiketulos kertoo liikevoiton tavoin, kuinka paljon varsinaisen liiketoiminnan tuotoista on jäljellä ennen rahoituseriä ja veroja (Niskanen & Niskanen 2004, 113.) Liiketulosprosentti lasketaan suhteuttamalla liiketulos liiketoiminnan yhteenlaskettuihin tuottoihin (Yritystutkimus ry 2013, 61).

$$\text{Liiketulosprosentti} = \frac{\text{Liiketulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} \times 100$$

Kuvio 3. Liiketulosprosentin laskukaava (Yritystutkimus ry 2013, 61)

Liiketuloksesta laskettavaa liiketulosprosenttia voidaan hyödyntää yksittäisen yrityksen kehityksen tarkkailuun, toimialavertailuun ja eri toimialojen vertailuun. Liiketu-

losprosenttia arvioitaessa voidaan käyttää sille määriteltyjä ohjearvoja. Liiketulosprosenttia voidaan pitää hyvänä, jos se on yli 10 prosenttia. Tyydyttävänä sitä voidaan pitää silloin, jos se asettuu vaihteluvälille 5-10 prosenttia. Mikäli liiketulosprosentti on alle viisi prosenttia, sitä voidaan pitää heikkona. (Yritystutkimus ry 2013, 61-62.)

Nettotulos

Nettotulos on myös oikaistun tuloslaskelman välitulos, joka saadaan kun liikelokseen lisätään rahoitustuotot ja vähennetään rahoituskulut ja verot. Toimintaa voidaan pitää kannattavana, jos yrityksen nettotulos on positiivinen. Sen riittävyys ja vähimmäistaso määräytyvät pääomarakenteen vahvistamistavoitteiden ja voitonjaon mukaan. Nettotulosprosentti lasketaan suhteuttamalla nettotulos liiketoiminnan yhteenlaskettuihin tuottoihin. (Yritystutkimus ry 2013, 62.)

$$\text{Nettotulosprosentti} = \frac{\text{Nettotulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} \times 100$$

Kuvio 4. Nettotulosprosentin laskukaava (Yritystutkimus ry 2013, 62)

3.5.2 Vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnusluvut

Yrityksen kykyä suoriutua sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä voidaan tarkastella vakavaraisuuden tunnusluvuilla. Yritystä voidaan pitää vakavaraisena, jos omalla pääomalla pystytään kattamaan vieraasta pääomasta syntyvät korkomaksut pitkällä aikavälillä myös heikossa taloustilanteessa. Vakavaraisuuden arviointi ei kuitenkaan ole yksinkertaista, sillä velkaantumisella on etuja tietyissä markkinatilanteista. Ensinäkin vieraaseen pääomaan liittyy pienempi tuottovaatimus ja toiseksi hallitulla velkaantumisella voidaan hyödyntää vieraan pääoman vipuvaikutusta, joka kasvattaa oman pääoman tuottoa. Velkaantuminen kuitenkin lisää oman pääoman sijoittajien riskiä. (Niskanen & Niskanen 2004, 130.) Tässä työssä vakavaraisuutta mitataan omavaraisuusasteen ja suhteellisen velkaantuneisuuden avulla.

Omavaraisuusasteprosentti

Yrityksen vakavaraisuutta, tappionsietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä mitataan omavaraisuusaste prosentilla, joka lasketaan jakamalla oikaistu oma pääoma oikaistun taseen loppusumman ja saatujen ennakkojen erotuksella. Oikaistu taseen loppusumma on oikaistun oman pääoman ja oikaistun vieraan pääoman summa. Oikaistu oma pääoma koostuu taseen omasta pääomasta ja niiden oikaistuista sekä poistoerosta ja vapaaehtoisista varauksista, joista on vähennetty verovelan osuus. Oikaistu vieras pääoma koostuu lyhyt- ja pitkäaikaisen vieraan pääoman lisäksi laskennallisesta verovelasta, pakollisista varauksista ja leasingvastuista. (Yritystutkimus ry 2013, 63, 66.)

$$\text{Omavaraisuusaste} \% = \frac{\text{Oikaistu oma pääoma}}{\text{Oikaistun taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot}} \times 100$$

Kuvio 5. Omavaraisuusasteen laskukaava (Yritystutkimus ry 2013, 66)

Kaikkien vakavaraisuuden tunnuslukujen laskennassa vähennettävät saadut ennakot ovat keskeneräisiin töihin tai projekteihin liittyviä lyhyt- ja pitkäaikaisia saatuja ennakkoja, joilla ei ole normaalitilanteessa takaisinmaksuvelvoitetta, vaan se poistuu taseesta työn valmistuttua. Kaavan avulla laskettavalle omavaraisuusasteelle voidaan määrittää ohjearvoja. Kun tunnusluvun arvo on yli 40 prosenttia, sitä voidaan pitää hyvänä. Arvon sijoittautuessa vaihteluvälille 20-40 prosenttia, voidaan sitä pitää tyydyttävänä. Omavaraisuusaste prosentti on heikko, jos sen arvo on alle 20 prosenttia. (Yritystutkimus ry 2013, 66.)

Suhteellinen velkaantuneisuus

Suhteellinen velkaantuneisuuden tunnusluvussa yrityksen vieras pääoma suhteutetaan sen liikevaihtoon. Tunnusluku on vertailukelpoinen vain saman toimialan toimijoiden kesken, sillä kustannus-, omaisuus- ja rahoitusrakenteeltaan erilaiset yritykset tarvitsevat ja saavat eri suhteessa vierasta pääomaa. Joillakin toimialoilla liikevaihdon keräyttämiseen tarvitaan suuria investointeja, kun taas jollain toisella liikevaihtoa kertyy pienillä investoinneilla. Tunnusluku lasketaan jakamalla oikaistun taseen velkojen ja

saatujen ennakoiden erotus liikevaihdolla. (Niskanen & Niskanen 2004, 132; Yritystutkimus ry 2013, 67.)

$\text{Suhteellinen velkaantuneisuus, \%} = \frac{\text{Oikaistun taseen velat - saadut ennakot}}{\text{Liikevaihto (12 kuukautta)}} \times 100$
--

Kuvio 6. Suhteellisen velkaantuneisuuden laskukaava (Yritystutkimus ry 2013, 67)

Jos suhteellinen velkaantuneisuus on korkealla tasolla, edellyttää se yritykseltä hyvää liiketulosta, jotta se selviää vieraan pääoman velvoitteistaan. Tunnusluvulle voidaan määrittää jonkinlaisia arvoja, vaikka se onkin toimialasidonnainen. Tuotannollisissa yrityksissä tunnusluvun arvo voidaan pitää hyvänä, kun se jää alle 40 prosentin. Arvo on tyydyttävä, kun se sijoittuu 40 - 80 prosentin vaihteluväliin. Kun tunnusluku on yli 80 prosenttia, voidaan sitä pitää heikkona. (Yritystutkimus ry 2013, 67.)

Maksuvalmius kertoo puolestaan yrityksen kyvystä suoriutua kaikista juoksevista, lyhytaikaisista velvoitteistaan ja yllättävistä maksuista ajallaan sekä mahdollisimman edullisella tavalla (Niskanen & Niskanen 2004, 117). Hyvä maksuvalmius ilmenee esimerkiksi siitä, että yritys on hyödyntänyt kassa-alennuksia ja sille on aiheutunut mahdollisimman vähän viivästyskorkoja. Maksuvalmiutta voidaan tarkastella joko staattisesta tai dynaamisesta näkökulmasta. Staattinen maksuvalmius kertoo yrityksen maksuvalmiudesta tietyssä hetkenä, kuten tilinpäätöspäivänä. Sen avulla verrataan nopeasti rahaksi realisoitavien omaisuuserien eli lyhytaikaisten saamisten, rahojen ja arvopaperien sekä vaihto-omaisuuden tasoa suhteessa lyhytaikaisiin velkoihin. Dynaamisen maksuvalmiuden tarkoituksena on mitata tulorahoituksen riittävyttä velvoitteiden suorittamiseen koko tilikauden aikana esimerkiksi kassavirtalaskelman avulla (Yritystutkimus ry 2013, 71.) Maksuvelvoitteiden hoitamisen kannalta yrityksellä olisi oltava riittävästi rahaa tai sellaiseksi nopeasti muutettavia varallisuuseriä maksuvelvoitteidensa määrään nähden (Salmi 2012, 199). Likviditeettitaso ei kuitenkaan saa olla liian korkealla, sillä muuten rahojen tuotto ei ole tehokasta. Ylimääräisiä varoja kannattaakin sijoittaa esimerkiksi osakkeisiin tai rahastoihin, jossa tuotto on korkeampi kuin pankkitileillä. (Nortio 2014.) Tässä työssä maksuvelvollisuuden tasoa on tutkittu staattista maksuvelvollisuutta kuvaavan quick ratio -tunnusluvun avulla.

Quick ratio

Quick ratio on maksuvalmiuden tunnusluku, joka mittaa yrityksen kykyä selviytyä lyhytaikaisista veloistaan rahoitusomaisuutensa avulla. Quick ratiolle on määriteltä ohjearvot. Jotta tunnusluvun arvoa voidaan pitää hyvänä, on sen arvon syytä olla yli 1. Vaihteluvälille 0,5 - 1 sijoittuvaa quick ration arvo on tyydyttävä. Tunnusluku on heikko, jos se on alle 0,5. Luku saadaan jakamalla rahoitusomaisuuden ja osatuloutuksen saamisten erotus lyhytaikaisen vieraan pääoman ja saatujen ennakkojen erotuksella. (Yritystutkimus ry 2013, 71.)

Quick ratio	$= \frac{\text{Rahoitusomaisuus - osatuloutuksen saamiset}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma - lyhytaikaiset saadut ennakot}}$
-------------	---

Kuvio 7. Quick ratio tunnusluvun laskukaava (Yritystutkimus ry 2013, 71)

Quick ratio -tunnusluku on melko samankaltainen kuin current ratio -tunnusluku, jota tässä työssä ei käsitellä, sillä ammattikorkeakoulujen kohdalla molemmat tunnusluvut saavat saman arvon, koska niillä ei ole vaihto-omaisuutta. Current ratio on tarkastelu-perspektiiviltään pidempi, sillä siinä oletetaan, että myös vaihto-omaisuus on realisoitavissa lyhytaikaisista velvoitteista selviämiseksi. Tunnuslukujen luotettavuutta heikentää rahoitusomaisuuden arvottamat erät, kuten myyntisaamisten mahdolliset luottotappiot. (Yritystutkimus ry 2013, 71-72.)

3.5.3 Toiminnan laajuuden, kasvun ja tehokkuuden tunnusluvut

Toiminnan laajuutta ja kasvua voidaan vertailla liikevaihdon suuruudella ja sen vuosittaisella muutoksella. Liiketoiminnan kasvua voidaan tarkastella liikevaihdon kasvuprosentilla, jonka avulla voidaan arvioida yrityksen myyntimenestystä. Tunnusluvun arvo riippuu toimialan kehityksestä ja yksittäisestä yrityksestä, joten liikevaihdon kasvuprosentilla ei ole yleistä ohjearvoa (Balance Consultingin www-sivut 2015.) Ammattikorkeakoulujen liikevaihto koostuu lähinnä opetus- ja kulttuuriministeriöltä saadusta rahoituksesta, jonka määrä on laskusuunnassa. Lasku on sitä suurempaa, mitä vähemmän rahoitusta on saatu kerrytettyä muista lähteistä.

Liikevaihdon kasvuprosentti	$= \frac{\text{Liikevaihto (12 kk) - edellinen liikevaihto (12 kk)}}{\text{Edellinen liikevaihto (12 kk)}} \times 100$
-----------------------------	--

Kuvio 8. Liikevaihdon kasvuprosentin laskukaava (Balance Consultingin www-sivut 2015)

Yritystoiminnan keskeinen volyymimittari liikevaihdon lisäksi on henkilöstömäärä, joka ilmoitetaan vuotuisena keskiarvolukuna. Se lasketaan kirjanpitolautakunnan yleisohjeen mukaisesti jakamalla kuukausikohtainen henkilöstön lukumäärä kuukausien lukumäärällä. Tunnusluku mittaa kokopäivätyöllisten määrää, jolloin esimerkiksi kaksi osa-aikaista työntekijää vastaa yhtä kokopäivätyötä tekevää henkilöä. Jos osa-aikaisia työntekijöitä on paljon, voidaan niiden koko tilikaudella tekemät työtunnit laskea yhteen ja jakaa se kokoaikaisen henkilön kokonaistuntimäärällä. Vertailua vaikeuttaa kuitenkin se, että yritysten laskentatavat voivat olla erilaiset laskettaessa määrääikaista ja osa-aikaista henkilöstöä. Yritys saattaa ostaa myös henkilöstöpalveluita ulkopuolisina palveluina, jolloin käytettyä työmäärä ei huomioida henkilöstön lukumäärässä. (Balance Consultingin www-sivut 2015.)

Yrityksen tehokkuutta tarkastellaan perinteisesti suhteuttamalla liikevaihto henkilöstön määrään, mutta kyseistä tunnuslukua voidaan vertailla vain saman toimialan kesken. Tunnusluvun arvo on perinteisesti korkea esimerkiksi kaupan alan toimijoilla ja matala vastaavasti palvelualan kaltaisilla työvoimaintensiivisillä aloilla. Yrityksen tehokkuutta voidaan tarkastella myös suhteuttamalla henkilöstökulut henkilöstön määrään, jolloin saadaan selville henkilöstön keskimääräinen henkilösivukulut sisältävä palkkasumma. Sille voidaan laskea sekä vuosittainen että kuukausittainen arvo, mutta kuukausikohtaisessa laskennassa henkilöstökulut jaetaan vielä luvulla 13, koska henkilöstökuluihin katsotaan sisältyväksi yhden kuukauden palkkaa vastaavat lomarahat. Näiden tunnuslukujen vertailtavuutta heikentää myös henkilöstön määrän vertailtavuutta heikentävät asiat, kuten henkilöstöpalveluiden osto ulkopuolisina palveluina. (Balance Consultingin www-sivut 2015.)

4 AMMATTIKORKEAKOULUT OSANA KOULUTUSJÄRJESTELMÄÄ

4.1 Ammattikorkeakoulut suomalaisessa koulutusjärjestelmässä

Idea ammattikorkeakoulutuksesta syntyi 1960-luvulla, jolloin Valtioneuvoston vuonna 1968 perustama teknillisen opetuksen komitea, joka oli perustettu etsimään ratkaisuja teknillisen opetuksen sopeuttamiseksi uudistuneeseen koulutusjärjestelmään, ehdotti sen syrjäyttämistä ammattikorkeakoulujärjestelmän kaltaisella saksalaisella insinöörikorkeakoulujärjestelmällä. Lopulta idea ammattikorkeakouluista syrjäytettiin toisen asteen ammatillisella koulutuksella. Melkein 30 vuotta myöhemmin ammattikorkeakoulut tulivat lopulta osaksi suomalaista korkeakoulujärjestelmää, kun ensimmäinen ammattikorkeakoululaki astui voimaan vuoden 1995 maaliskuussa. Päätöstä edelsi vuonna 1991 aloitettu ammattikorkeakoulukokeilu, jossa oli mukana 22 monialaista ammattikorkeakoulua, jotka koottiin jakamalla, yhdistämällä ja uudelleen organisoimalla jo olemassa olleita ammatillisia opisto- tai korkea-asteen oppilaitoksia. Väliaikaisissa ammattikorkeakouluissa opiskeli yli 22 000 opiskelijaa vuonna 1994. Näistä noin kaksi kolmasosaa opiskeli kaupan ja hallinnon alaa tai tekniikan ja liikenteen alaa. Kokeilu katsottiin onnistuneeksi ja 15. kesäkuuta vuonna 1995 valtioneuvosto vakinaisti yhdeksän ammattikorkeakoulua: Lahden, Haaga Instituutin, Hämeen, Tampereen, Kajaanin, Pohjois-Karjalan, Oulun ja Seinäjoen ammattikorkeakoulut sekä Espoon-Vantaan teknillinen ammattikorkeakoulu. Ne aloittivat toimintansa vuoden 1996 elokuussa. Näin ollen ammatillisesti painottunut työelämälähtöinen korkeakoulutus tuli vaihtoehdoksi tutkimustoimintaan perustuvan yliopistokoulutuksen rinnalle. (Jääskeläinen 2000, 17; Mäntyvaara 1996, 250-251.)

Kuntien, kuntayhtymien ja yksityisten ylläpitämissä monialaisissa ammattikorkeakouluissa tarjottiin hallinnon ja kaupan, tekniikan ja liikenteen, sosiaali- ja terveysalan, kulttuurialan, luonnonvara-alan, matkailu-, ravitsemis- ja talousalan sekä vapaa-aika- ja liikunta-alan koulutusta. Monialaisuuden tarkoituksena oli tarjota näiden alojen koulutusta erilaisina yhdistelminä. Ammattikorkeakoulujen opetustarjonta käsitti vuonna 1995 yhteensä 50 erilaista koulutusohjelmaa, joissa eri suuntautumisvaihtoehtoja oli yli 200. Ammattikorkeakoulut vastasivat koulutusohjelmiensa suunnittelusta ja toteutuksesta itsenäisesti. Ammattikorkeakouluopinnot kestivät myös tuolloin 3-4

vuotta ja niiden laajuus oli 120, 140 tai 160 opintoviikkoa. Rakenteeltaan tutkinto oli samankaltainen kuin nykypäivänä, sillä se koostui perus- ja ammatillisten opintojen lisäksi vapaasti valittavista opinnoista, harjoittelusta ja jollekin yritykselle toimeksiannolla tehtävästä opinnäytetyöstä. Hakijoilta edellytettiin ylioppilastutkintoa, ammatillista tutkintoa tai vastaavaa ulkomailla suoritettua tutkintoa. Ammattikorkeakouluihin haettiin yhteishaun kautta, mutta ne saivat valita itse opiskelijansa todistusten, työkokemuksen ja valintakokeiden perusteella. Ammattikorkeakoulujen alkutaipale oli lupaava, sillä vuoden 1995 keväällä ammattikorkeakouluopintoihin haki 27 500 hakijaa, joista 9 000 aloitti opintonsa vuonna 1995. (Mäntyvaara 1996, 250-251.)

Korkeakoulujärjestelmät voidaan luokitella viiteen eri malliin, joita ovat yliopisto-, duaali- ja binaarimalli sekä integroitu malli että kerrostunut malli. Yliopistomallissa yliopistot ovat ainoita korkeakouluina pidettäviä ja korkeakouluopetusta tarjoavia koulutuslaitoksia. Duaali- ja binaarimalli ovat niin sanottuja erilliskorkeakoulumalleja, jotka perustuvat kahteen korkeakoulusektoriin, yliopistoihin ja muihin korkeakouluihin. Duaalimallissa yliopistot ja muut korkeakoulut pidetään erillisinä sekä eriarvoisina korkeakoulusektoreina. Binaarimallissa ne puolestaan täydentävät toisiaan ja saattavat jopa kilpailla toistensa kanssa. Erillisjärjestelmien suurin ero on korkeakoulujen välisissä suhteissa. Binaarimallin korkeakoulut valmistavat opiskelijaa kohti yliopistoa ja suoritettavat tutkinnot ovat peräkkäisiä. Tämä mahdollistaa joustavan siirron sektoreiden välillä. Duaalimallissa korkeakouluilla on toisistaan poikkeavat tutkinnot, tutkintonimikkeet ja tehtävät, mikä hankaloittaa opintojen hyväksilukemista tutkinnosta toiseen siirryttäessä. Binaarimallissa korkeakoulut ovat laajoja ja monialaisia, kun puolestaan duaalimallissa ne ovat erikoistuneita ja pienempiä instituutioita. Duaalimallissa sektoreilla on myös omat toimintakulttuurinsa ja lainsäädäntönsä. Lisäksi niiden ohjaus perustuu erilliseen normistoon toisin kuin binaarimallissa, jossa on käytössä yhteinen normisto. Integroitua mallia voidaan pitää yhtenäiskorkeakoulumallina, jossa korkeakoulut kuuluvat samaan järjestelmään ja korkeakoulutusta järjestetään erimuotoisena samoissa institutionaalisissa laitoksissa. Koulujen asemassa, maineessa ja tehtävissä voi kuitenkin olla eroja. Esimerkiksi tohtorinkoulutus on perinteisesti vain yliopiston järjestämää. Kerrostuneessa mallissa korkeakoulutus perustuu kokonaisuuteen, jossa kouluilla on täsmälliset roolit ja hierarkkiset tehtävät. Kyseisen mallin päämääränä on erilaistuminen ja korkeakoulujen koulutustarjonta on hallittua. (Kyvik 2004, 7-11; Liljander 2004, 25; Scott 1995; 35-37.)

Vaihtoehdoksi yliopistoille perustetut ammattikorkeakoulut muodostavat yliopistojen kanssa suomalaisen korkeakoulujärjestelmän, joka perustuu virallisesti duaalimalliseen järjestelmään, mutta periaatteessa se on duaali- ja binaarimallin sekoitus. Duaalimallin piirteet ilmenevät siitä, että yliopistot ja ammattikorkeakoulut toimivat erillään toisistaan sekä niiden arvot, ydintehtävät ja toimintakulttuurit poikkeavat toisistaan. Siinä missä yliopistojen toiminnassa korostuu korkein tieteellinen tutkimustyö ja siihen perustuva koulutus, keskittyvät ammattikorkeakoulut puolestaan tarjoamaan käytännönläheistä ja työelämän tarpeisiin vastaavaa koulutusta. Korkeakoulujen toimintaa ohjaavat normistot poikkeavat toisistaan ja niillä on erillinen lainsäädäntö. Yliopistojen statusarvo on myös korkeampi kuin ammattikorkeakoulujen. Binaarimallin piirre korkeakoulujärjestelmässämme muodostuu siitä, että korkeakoulut porrastuvat toisiinsa ja ammattikorkeakoulut nähdäänkin osittain yliopistoihin valmistavina instituutioina. Binaarimallin piirteitä on myös se, että ammattikorkeakoulut ovat laajoja ja monialaisia instituutioita, joilla on alueellisen kehittämisen rooli. Binaarimallissa korkeakoulut täydentävät toisiaan, joka toteutuu myös maamme korkeakoulujärjestelmässä. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toiminnassa on paljon yhteneväisyyksiä ja niiden tehtävät risteävät. Esimerkiksi niillä molemmilla on nykyisinkin vahva painotus yhteiskunnalliseen palvelutehtävään. Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen samankaltaistuminen on jatkunut jo pidempään. Niiden tehtävät ja työnjako eivät ole enää itsestään selviä. (Tirronen 2006, 154-155.) On kuitenkin vielä epäselvää, mihin suuntaan korkeakoulupolitiikkaa ohjataan, sillä viime aikoina on pohdittu korkeakoulusektoreiden yhdistämistä (Rutonen 2015, 13-15).

4.2 Ammattikorkeakoulutoiminta ja opintotarjonta

Ammattikorkeakoulut ovat pääasiallisesti monialaisia ja alueellisia korkeakouluja, joiden tehtävänä on ammattikorkeakoululain (932/2014) mukaisesti tarjota ammatillisiin asiantuntijatehtäviin soveltuvaa korkeakouluopetusta sekä tukea opiskelijoidensa ammatillista kasvua. Opetus perustuu työelämän ja sen kehittämisen tarpeisiin sekä tutkimukseen, sivistyksellisiin ja taiteellisiin lähtökohtiin. Ammattikorkeakoulujen tehtäviin kuuluu tehdä ammattikorkeakouluopetuksen mukaista sekä työelämän ja aluekehityksen edistymistä tukevaa ja alueen elinkeinorakenteen muutokset huomioivaa

soveltavaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotyötä sekä taiteellista toimintaa. Ammattikorkeakouluilla on tärkeä rooli uuden työvoiman ja yrittäjyyden tuottajina. Ne toimivat myös työelämäosaajien ammattitaidon ylläpitäjinä ja kehittäjinä. Ammattikorkeakoulun tulee tukea elinikäistä oppimista tehtäviään hoitaessaan. (Ammattikorkeakoululaki 932/2014, 1:4 §; Salminen & Ylä-Anttila 2010, 13-14.)

Ammattikorkeakoulutoiminnan harjoittaminen edellyttää valtioneuvoston myöntämää toimilupaa. Sen myöntäminen edellyttää sitä, että ammattikorkeakoulu on koulutustarpeen vaatima sekä sillä on toiminnan laatuun, vaikuttavuuteen ja tehokkuuteen nähden riittävät toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset järjestää sille laissa määritellyt tehtävät. Ammattikorkeakouluosakeyhtiön yhtiöjärjestys tai osakassopimus ei saa sisältää ammattikorkeakoulun rakenteellista kehittämistä estäviä määräenemmistöpäätöksiä edellyttäviä ehtoja, jotta sille voidaan myöntää toimilupa. Valtioneuvosto voi muuttaa tai peruuttaa myöntämänsä toimiluvan, jos ammattikorkeakoulu ei täytä edellä mainittuja edellytyksiä tai sen toimintaan liittyvät syyt ja koulutustarpeen olennaiset muutokset edellyttävät sitä. Ammattikorkeakoululla on oikeus toimiluvassa määrätyn koulutustehtävän mukaisen ammattikorkeakoulutoiminnan harjoittamiseen. Toimilupa sisältää määräykset ammattikorkeakoulun koulutustehtävästä, opiskelijamäärästä, koulutusaloista, sijaintipaikoista ja koulutusvastuusta eli siitä, mitä ammattikorkeakoulututkintoja ja ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja sekä niihin liitettäviä tutkintonimikkeitä ammattikorkeakoulu voi antaa. Tutkintokohtaiset koulutusvastuut täsmennetään tarvittaessa toimiluvassa. (Ammattikorkeakoululaki 932/2014, 2:7-8 §.) Ammattikorkeakouluilla on kuitenkin vapaus päättää omista opetussuunnitelmistaan eli siitä, miten toimiluvan mukaista koulutusta järjestetään (Ammattikorkeakoululaki 932/2014, 3:14 §).

Ammattikorkeakoulujen toiminnassa korostuu vahvasti työelämälähtöisyys ja yhteys alueelliseen kehittämiseen. Niiden tarjoamien koulutusohjelmien tutkinnot ovat ammatillisesti painottuneita korkeakoulututkintoja. Ammattikorkeakoulujen koulutustarjontaa on monipuolinen. Tällä hetkellä ammattikorkeakoulujen koulutusaloja ovat humanistinen ja kasvatusala, kulttuuriala, yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala, luonnontieteiden ala, tekniikan ja liikenteen ala, luonnonvara- ja ympäristöala, sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala, matkailu-, ravitsemis- ja talousala, turvallisuusala sekä kauneudenhoitoala (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n www-sivut

2015). Vuonna 2010 koulutusaloilla oli 43 tutkintonimikettä ja koulutusohjelmia yli 170. Koulutusohjelmat sisältävät myös ammattikorkeakoulun määrittelemiä suuntautumisvaihtoehtoja. (Salminen & Ylä-Anttila 2010, 16.) Esimerkiksi Satakunnan ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutusohjelmassa opiskelijalla on valittavanaan yksi kolmesta suuntautumisvaihtoehdosta, joita ovat markkinointi, taloushallinto ja viestintä. Lisäksi joustava opinto-oikeus antaa opiskelijalle mahdollisuuden liittää tutkintoonsa toisen koulutusohjelman opintojaksoja.

Ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus kestää tavanomaisesti 3,5-4,5 vuotta ja opintojen laajuus on 210-270 opintopistettä. Koulutusta tarjotaan sekä päätoimisena nuorten koulutuksena että työn ohessa suoritettavana aikuiskoulutuksena. Opinnot valmentavat opiskelijaa ammatillisiin asiantuntijatehtäviin tutkinto-ohjelman tavoitteiden mukaisesti. Opinnot koostuvat pakollisista, vaihtoehtoisista ja vapaasti valittavista opinnoista sekä harjoittelusta. Lisäksi tutkinnon lopussa suoritetaan opinnäytetyö, jolla opiskelija pääsee osoittamaan osaamisensa. Se toteutetaan itsenäisesti käytännönläheisenä tutkimus-, selvitys- tai suunnittelutyönä omaan koulutusalaan liittyvästä osa-alueesta. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n www-sivut 2015.)

Ylemmän ammattikorkeakoulun opintojen tarkoituksena on valmentaa opiskelijaa käyttämään ja soveltamaan hankkimaansa tutkimustietoa käytännön työnsä tekemisessä ja kehittämisessä. Ylempään ammattikorkeakouluun voivat hakea ammattikorkeakoulututkinnon tai muun vastaavan korkeakoulututkinnon suorittaneet henkilöt, jotka ovat tutkintonsa suorittamisen jälkeen kerryttäneet kolme vuotta työkokemusta alan tehtävistä. 60-90 opintopisteen laajuinen ja noin kaksi vuotta kestävä ylempi ammattikorkeakoulututkinto vastaa yliopiston maisteritutkintoa. Opintoihin kuuluu yleensä syventäviä ammattiopintoja, vapaasti valittavia opintoja ja opinnäytetyö. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n www-sivut 2015.)

Ammattikorkeakoulut voivat järjestää tutkintojen osia sisältäviä avoimen ammattikorkeakoulun opintojaksoja tai täydennys- ja erikoistumiskoulutusta sekä muuta vastaavaa aikuiskoulutusta, joista se voi periä maksua. (Ammattikorkeakoululaki 932/2014, 3:10 §.) Erikoistumiskoulutukset ovat ammattikorkeakoulututkintoon pohjautuvia laajoja täydennyskoulutusohjelmia, joita tarjotaan aikuiskoulutuksena. Koulutus on tarkoitettu korkeakoulututkinnon suorittaneille tai sitä vastaavan osaamisen hankkineille

henkilöille. Niiden tavoitteena on kehittää yksilön olemassa olevaa tietotaitoa erikoistumalla oman alansa yhteen osa-alueeseen syvällisemmin. Täydennyskoulutukset ovat yrityksen tarpeiden mukaisesti räätälöityjä koulutuksia, jotka liittyvät ajankohtaisiin asioihin ja sisältävät erilaisia lyhytkursseja ja työvoimakoulutusta. Avoimen ammattikorkeakoulun ideana on puolestaan tarjota ammattikorkeakoulututkintoon kuuluvia opintoja, joiden avulla kuka tahansa voi ylläpitää ja kehittää omia taitojaan. Avoimen ammattikorkeakoulun kurssit voi sisällyttää tutkintoon johtaviin opintoihin ja niiden avulla voi saada lisäpisteitä haettaessa ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n www-sivut 2015.) Lisäksi ammattikorkeakoulut voivat järjestää opiskelijaryhmälle Suomen valtion, muun valtion, kansainvälisen järjestön, suomalaisen tai ulkomaisen julkisyhteisön, säätiön tai yksityisen yhteisön tilaamaa ja rahoittamaa tilauskoulutusta. Opetuksen on perustuttava myönnetyn toimiluvan mukaiseen koulutustehtävään ja se johtaa korkeakoulututkintoon. Ammattikorkeakoululla on velvollisuus periä tällaisesta koulutuksesta maksu, joka kattaa koulutuksen järjestämisestä aiheutuneet kulut. Tilauskoulutusta ei voida järjestää Euroopan talousalueen kansalaisille, Euroopan unionin kansalaiseksi rinnastettaville tai EU-oleskeluluvan omaaville henkilöille, eikä heidän perheenjäsenilleen. (Ammattikorkeakoululaki 932/2014, 3:13 §.)

Viiden ammattikorkeakoulujen kohdalla toimiluvassa on määrätty oikeudesta järjestää ammatillista opettajankoulutusta, joka on tarkoitettu ammatillisten oppilaitoksien sekä ammattikorkeakoulujen opettajille ja opettajaksi aikoville. Koulutukseen pääsy edellyttää, että hakijalla on ammatillisen oppilaitoksen tai ammattikorkeakoulun opettajan virkaan tarvittava koulutus ja työkokemus. Opinnot koostuvat kasvatustieteellisistä perusopinnoista, ammattipedagogisista opinnoista, opetusharjoittelusta ja muista opinnoista. (Salminen & Ylä-Anttila 2010, 16.)

4.3 Ammattikorkeakoulujen hallinto ja ohjaus

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alaan kuuluu nykyisin 24 ammattikorkeakoulua, jotka ovat osakeyhtiömuotoisia oikeushenkilöitä. Ainoastaan viiden ammattikorkeakoulun ylläpitäjäyhteisönä toimii yksityissomisteinen osakeyhtiö tai säätiö. Loput 19 opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alaan kuuluvat ammattikorkeakoulut

ovat kuntaenemmistöisen osakeyhtiön ylläpitämiä. (Ammattikorkeakoulujen rehtori-neuvosto Arene ry:n www-sivut 2015.) Voiton tavoittelu ei ole näiden ammattikorkeakouluosakeyhtiöiden toiminnan tarkoituksena, eivätkä ne saa jakaa osakkeenomistajille osinkoa tai muuta vastaavaa tuottoa. Ne voivat harjoittaa liiketoimintaa, joka edesauttaa ammattikorkeakoululaissa (932/2014) määrättyjen tehtävien toteuttamista. (Ammattikorkeakoululaki 932/2014, 1:5 §.) Ammattikorkeakoulu-uudistuksen myötä hallinto järjestettiin ammattikorkeakoulu- ja osakeyhtiölain mukaisesti. Ammattikorkeakoulun toimielimiä ovat toimitusjohtajana toimiva rehtori ja hallitus. Sillä tulee olla myös vähintään yksi tutkintolautakunta tai sitä vastaava toimielin. Ammattikorkeakoulussa voi olla myös muita toimielimiä riippuen sen johtosäännöistä, joissa määrätään ammattikorkeakoulun toiminnan ja hallinnon järjestämisestä. (Ammattikorkeakoululaki 932/2014, 4:15 §.)

Hallituksen tehtävistä määrätään osakeyhtiö- ja ammattikorkeakoululaissa. Osakeyhtiölain mukaan hallituksella on yleistuomivaltu eli sen yleisiin tehtäviin kuuluu huolehtia yhtiön hallinnosta ja sen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä (Osakeyhtiölaki 624/2006, 6:2 §). Hallituksen tehtävänä ammattikorkeakoululain mukaisesti päättää ammattikorkeakoulun toimintaan ja talouteen liittyvistä tavoitteista, strategioista sekä ohjauksen perusteista. Hallitus laatii ammattikorkeakoulun tilinpäätöksen ja päättää ammattikorkeakoulun talousarviosta, talous- ja toimintasuunnitelmista sekä kouluun valittavien opiskelijoiden määrästä. Vastuu kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä varallisuuden hoidosta ja käytöstä kuuluu hallituksen tehtäviin. Jälkimmäisenä mainitun toimivaltu on mahdollista siirtää myös rehtorille, jonka valitseminen ja erottaminen kuuluvat hallituksen päätätävältään. Ammattikorkeakoulun hallitus vastaa talouden sekä toiminnan kannalta keskeisten ja merkittävien sopimuksien, opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa tehtävän tavoitesopimuksen ja ammattikorkeakoulun johtosääntöjen sekä muiden vastaavien yleiseen järjestäytymiseen ja toimintaan liittyvien määräysten hyväksymisestä. Hallitus myös päättää ammattikorkeakoulun toimintarakenteesta ja antaa lausunnot ammattikorkeakoulua koskeviin olennaisiin asioihin. (Ammattikorkeakoululaki 932/2014, 4:16§.)

Toisin kuin osakeyhtiössä, ammattikorkeakouluosakeyhtiössä ei sovelleta osakkeenomistajien oikeudesta päättää hallituksen toimivaltuun kuuluvista asioista ja tehtävistä sekä niiden siirtämisestä yhtiökokouksen päätätävältään. Ammattikorkeakoulujen

hallitus koostuu vähintään seitsemästä ja enintään yhdeksästä jäsenestä, joilla tulisi olla monipuolinen asiantuntemus yhteiskuntaelämän asioista ja ammattikorkeakoulun toimiluvassa määritellyistä tehtävistä. Lisäksi hallituksessa tulee olla jäseniä, joilla on käytännön kokemusta ja tuntemusta työ- ja elinkeinoelämään liittyvistä asioista. Jäsenistä kahden pitää olla ammattikorkeakouluyhteisöstä, joista toinen edustaa ammattikorkeakoulun opiskelijoita ja toinen henkilöstöä. Henkilöstön edustaja valitaan vaaleilla ja sen valinnasta määrätään tarkemmin johtosäännöissä. Opiskelijoiden edustajan valinta määräytyy ammattikorkeakoulun opiskelijakunnan sääntöjen mukaan. (Ammattikorkeakoululaki 932/2014, 4:17 §.)

Osakeyhtiölain mukaisesti rehtori hoitaa ammattikorkeakoulun juoksevaa hallintoa hallitukselta saamiensa ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Hän vastaa myös kirjanpidon lainmukaisuudesta ja siitä, että varanhoito on järjestetty luotettavalla tavalla. Rehtorilla on velvollisuus antaa hallitukselle ja hallituksen jäsenille tietoja, jotka ovat tarpeellisia hallituksen tehtävien hoitamiseksi. Rehtorin on mahdollista ryhtyä yhtiön toiminnan laajuuteen ja laatuun nähden epätavallisiin ja laajakantoisiin toimiin, jos hallitus on valtuuttanut hänet siihen tai hallituksen päätöksen odottaminen aiheuttaa yhtiön toiminnalle olennaista haittaa. (Osakeyhtiölaki 624/2006, 6:17 §.) Ammattikorkeakoululain mukaisesti rehtorin tehtävänä on ammattikorkeakoulun toiminnan johtaminen ja ammattikorkeakouluun liittyvistä asioista päättäminen, jollei kyseessä olevaa asiaa ole määrätty tai säädetty toisen toimielimen tehtäväksi. Lain mukaan rehtori vastaa ammattikorkeakoulussa suoritettavien tehtävien tuloksellisesta, tehokkaasta ja taloudellisesta hoitamisesta. Rehtori vastaa myös hallituksen kokouksissa käsiteltävien asioiden valmistelusta ja esittelystä sekä hallituksen päätöksien täytäntöönpanosta. Rehtorilla on automaattinen läsnäolo-oikeus ammattikorkeakoulun kaikkien toimieliemien kokouksissa ja oikeus käyttää puhevaltaa niissä. Ammattikorkeakoululain mukaisia rehtorin tehtäviä ei saa siirtää yhtiökokouksen vastuulle. Osakkeenomistajilla ei myöskään ole oikeutta päättää rehtorin toimivaltaan kuuluvasta asiasta ja sen siirtämisestä yhtiökokouksen päätäntävaltaan. (Ammattikorkeakoululaki 932/2014, 4:18 §.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa ammattikorkeakoulujen ohjauksesta, joka perustuu sen ja ammattikorkeakoulujen välisiin neuvotteluihin. Niissä sovitaan määrävuo-
siksi kerrallaan ammattikorkeakoulun tehtävistä ja sen koulutus-, tutkimus-, kehittä-
mis- ja innovaatiotoimintaan liittyvistä määrällisistä ja laadullisista tavoitteista sekä

kyseisten tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja arvioinnista. Tavoitteiden asettamisella ja ohjauksella pyritään edistämään koulutuspoliittisten päätöksien linjauksia. Ammattikorkeakoulukohtaisten tavoitteiden lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö ja ammattikorkeakoulut sopivat yhteistyössä koko korkeakoulusektorille asetettavista yhteisistä tavoitteista. (Ammattikorkeakoululaki 932/2014, 7:42 §.) Lisäksi ammattikorkeakouluille asetetaan yleisiä kehittämistavoitteita valtioneuvoston määrävuosittain hyväksymissä koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmissa (Ammattikorkeakoululaki 932/2014, 10:63 §). Ohjauksen keskeisiä välineitä ovat myös palautemenettelyt ja seurantajärjestelmät sekä siihen sisältyvät sähköiset työkalut, kuten KOTA-tulosohjausjärjestelmä ja Opetushallinnon tilastopalvelu Vipusen tilastot (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 17). Ammattikorkeakoulu toteuttaa itsenäisesti toimintansa arviointia ja seuranta sekä vastaa sen laadusta ja jatkuvasta kehittämisestä. Arviointi kohdistuu sekä järjestettävään koulutukseen että muuhun toimintaan ja niiden vaikuttavuuteen. Sen täytyy raportoida opetus- ja kulttuuriministeriön päättämällä tavalla seurannastaan ministeriölle sen määräämät tiedot, joita tarvitaan koulutuksen ja tutkimuksen arviointiin, kehittämiseen, tilastointiin sekä muuhun seurantaan ja ohjaukseen (Ammattikorkeakoululaki 932/2014, 7:45 §). Lisäksi ammattikorkeakoululla on velvollisuus osallistua säännöllisesti ulkopuoliseen toimintansa ja laatu- ja seurantarjestelmiensä arviointiin. (Ammattikorkeakoululaki 932/2014, 10:62 §.)

4.4 Ammattikorkeakoulut ja niiden yhteistyö korkeakoulujärjestelmässä

Suomessa on tällä hetkellä 26 ammattikorkeakoulua, joista 24 toimii opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla. Näitä kouluja ovat: Centria-ammattikorkeakoulu, Diakonia-ammattikorkeakoulu, Karelia-ammattikorkeakoulu, Laurea-ammattikorkeakoulu, Savonia-ammattikorkeakoulu, Ammattikorkeakoulu Arcada ja Ammattikorkeakoulu Novia sekä Haaga-Helia, Humanistinen, Hämeen, Jyväskylän, Kajaanin, Kymenlaakson, Lahden, Lapin, Metropolia, Mikkelin, Oulun, Saimaan, Satakunnan, Seinäjoen, Tampereen, Turun ja Vaasan ammattikorkeakoulut. Kaksi muuta ammattikorkeakoulua ovat Ahvenanmaalla sijaitseva Ahvenanmaan maakuntahallinnon hallinnonalaan kuuluva Ahvenanmaan ammattikorkeakoulu ja Poliisiammattikorkeakoulu, joka toimii sisäministeriön alaisuudessa. (Ammattikorkeakoulun rehtorineuvosto Arene ry:n www-sivut 2015.) Vaikka ammattikorkeakouluja on pitkä lista, verkosto

on tiivistynyt viime vuosikymmenenä yhdistymisten sekä toimipisteiden ja koulutusohjelmien lakkautusten myötä. Verkosto on kuitenkin yhä alueellisesti ja toiminnallisesti hajanainen ja sirpaloitunut. Lähes jokaisella ammattikorkeakoululla on lukuisia toimipisteitä useilla paikkakunnilla, koska ammattikorkeakoulut muodostettiin olemassa olevista ammatillisista oppilaitoksista, joilla oli omat toimintaympäristönsä ja toimipisteensä. (Salminen & Ylä-Anttila 2010, 3; 26.)

Yhdistymisten trendi alkoi vuonna 2007, jolloin Haaga-Instituutin ammattikorkeakoulu ja Helsingin liiketalouden ammattikorkeakoulu yhdistyivät Haaga-Helia ammattikorkeakouluksi. Metropolia ammattikorkeakoulu syntyi EVTEK-ammattikorkeakoulun ja Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian yhdistymisen myötä vuonna 2008. Samana vuonna Svenska yrkeshögskolan ja Sydväst yhdistyivät Ammattikorkeakoulu Noviaksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2008, 11.) Tampereen ammattikorkeakoulu sulautettiin Pirkanmaan ammattikorkeakoulu Oy:hyn vuonna 2010, mutta toimintaa jatkettiin nimellä Tampereen ammattikorkeakoulu (Tampereen ammattikorkeakoulun www-sivut 2015). Lapin ammattikorkeakoulu syntyi Kemi-Tornion ja Rovaniemen ammattikorkeakoulujen fuusioituessa vuonna 2014 (Lapin ammattikorkeakoulun www-sivut 2015). Lisää fuusioita on luvassa, sillä Mikkelin ja Kymenlaakson ammattikorkeakoulut yhdistyvät Kaakkois-Suomen ammattikorkeakouluksi vuonna 2017 (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun www-sivut 2015). Lisäksi ruotsinkieliset ammattikorkeakoulut Novia ja Arcada ovat suunnitelleet fuusiota (Kämäri 2015). Tullevaisuuden yhdistymisiä on vaikea ennakoida, mutta niitä voidaan odottaa tapahtuvan jatkossakin, koska rakenteellisen kehittämisen tavoitteena on, että vuonna 2020 Suomessa toimii 18 vähintään 2 500 kokopäiväopiskelijan ammattikorkeakoulua aiempaa harvemmillä paikkakunnilla. Lisäksi rahoituksen väheneminen ja sen muuttuminen tuloiksiin perustuvaksi pakottaa ammattikorkeakoulut tehostamaan toimintaansa, joka johtaa todennäköisesti yhdistymisten yleistymiseen sekä pienten ja heikosti resursoitujen yksiköiden karsimiseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2008, 11.)

Yksi vaihtoehto yhdistymisille on yhteistyön edistäminen ammattikorkeakoulujen kesken ja se onkin syventynyt viime vuosina. Vuonna 1996 perustetulla Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:llä on ollut keskeinen rooli ammattikorkeakoulujen keskinäisen yhteistyön rakentajana. Vuonna 2014 se edisti yhteistyötä valiokun-

tien, työryhmien, projektien sekä yhteisten tapaamisten, kuten AMK-päivien ja Ylläpitäjäseminaarin avulla (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry 2015a, 10). Valtioneuvoston asetuksella pyrittiin myös mahdollistamaan yhteistyön hyödyntäminen jopa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, sillä sitä voidaan järjestää yhteen tai useampaan tutkintoon johtavana koulutuksena yhteistyössä suomalaisen ammattikorkeakoulun tai ulkomaalaisen korkeakoulun kanssa (Asetus ammattikorkeakouluista 1129/2014, 1 §). Monet ammattikorkeakoulut ovat alkaneet sopimaan strategisia kumppanuuksia toistensa kanssa. Esimerkiksi tutkittavista ammattikorkeakouluista Saimaan ammattikorkeakoulu ja Karelia-ammattikorkeakoulu ovat sopineet strategisen kumppanuussopimuksen, jonka perusteella ne tekevät yhteistyötä koulutuksessa ja palvelutoiminnassa sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnassa. Yhteistyön keskeisenä osana on matkailu- ja ravitsemisalalan koulutus sekä Venäjään liittyvä asiantuntemus. (Saimaan ammattikorkeakoulu Oy 2014, 1.) Lisäksi Karelia on sopinut Savonia-ammattikorkeakoulun kanssa ISAT-kumppanuussopimuksen, joka konkretisoituu yhteisesti tarjottuina opintoina sekä tutkimus- ja kehittämistyönä. Yhteistyössä korostuu yhteiset painoalueet, kuten uusiutuvat energiaratkaisut, väljästi asutun alueen ikäosaaminen ja Venäjä -osaaminen. (Karelia-ammattikorkeakoulu Oy 2014, 3.)

Ammattikorkeakoulut ovat myös muodostaneet toistensa kanssa ammattikorkeakoululiittoumia, joita voidaan luonnehtia sopimukseen perustuvaksi strategiseksi yhteistyökumppanuudeksi. Liittouman tarkoituksena on ohjata jäsenkorkeakouluja strategisesti sekä harjoittaa osapuolten toiminnan ja näkemysten mukaista korkeakoulupoliittikkaa. Liittouman tehtävänä on olla korkeakoulupoliittinen ja yhteiskunnallinen vaikuttaja, joka pyrkii vahvistamaan jäseniensä alueellista toimintaa sekä kehittämään niiden valtakunnallista ja kansainvälistä kilpailukykyä. Ammattikorkeakoulut toimivat itsenäisinä korkeakouluina ja vastaavat omasta koulutus-, tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnastaan liittoumasta huolimatta. Liittouma itsessään toimii erillisenä yksikkönään, jolla on oma erillinen toimintasuunnitelma, strategia, talousarvio ja hallinto. Liittoumia on tällä hetkellä kaksi, joista suurin on Hämeen ja Lahden ammattikorkeakoulujen sekä Laurea-ammattikorkeakoulun muodostama FUAS-liittouma eli Federation of Universities of Applied Sciences. Toisen ammattikorkeakoulujen strategisen liittouman nimeltä CoastAL muodostavat Satakunnan ammattikorkeakoulu ja Turun ammattikorkeakoulu. (FUAS-liittouman www-sivut 2015; Lounais-Suomen ammattikorkeakoululiittouma CoastAL:n www-sivut 2015.)

Viime vuosien keskeinen korkeakoulupoliittinen tavoite on ollut lisätä korkeakoulusektoreiden välistä yhteistyötä. Jopa niiden yhdistymisestä on keskusteltu, mutta duaalimalli pitää toistaiseksi yliopistot ja ammattikorkeakoulut erillään. Entisen opetusministeri Krista Kiurun mukaan duaalimallin poistamisella tai muuttamisella on mahdollista saada aikaan merkittäviä säästöjä ja uusia innovaatioita. (Pettersson 2015.) Suomen korkeakoulujärjestelmää tutkinut kansainvälinen arviointiryhmä kehotti korkeakoulujen välisen yhteistyön lisäämiseen ja duaalimallin mukaisen joko-tai -ajattelun vaihtamisesta sekä-että -tulkintaan. Lainsäädäntöä tulisi heidän mukaan muuttaa niin, että yli sektorirajojen menevä yhteistyö sekä ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhdistäminen tulisivat mahdollisiksi vaihtoehdoiksi vastata alueellisiin tarpeisiin ja tilanteisiin. Arviointiryhmä näki, että korkeakoulusektoreita pitäisi kohdella yhdenvertaisina osina korkeakoulujärjestelmää. Heidän mukaansa ammattikorkeakouluilla tulisi olla samat mahdollisuudet tutkimustoimintaan ja sen rahoittamiseen kuin yliopistoilla. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry 2015b, 1; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015a.)

Lainsäädännön esteistä huolimatta Tampereella on selvitetty mahdollisuuksia luoda yksi yhteinen huippukorkeakoulu, jonka Tampereen ammattikorkeakoulu, Tampereen teknillinen yliopisto ja Tampereen yliopisto yhdistyessään muodostaisivat. Tampere 3 -projektin päämääränä on luoda monialainen kansainvälisen tason yliopisto, jolla voidaan vastata yhteiskunnan murrokseen sekä yhteiskunnan, työelämän ja elinkeinoelämän tarpeisiin. Selvitysten mukaan yhteistyön tiivistäminen tehostaa kansainvälistä kilpailukykyä sekä korkeakoulujen toimintaa. Yhteisellä organisaatiolla voidaan tarjota vetovoimaisempaa ja kovatasoisempaa koulutusta, jolla pystytään houkuttelemaan opiskelijoita myös muista maista. Uudistuminen etenee kuitenkin lainsäädännöllisten puitteiden mukaan, sillä muutoksia pitää tehdä muun muassa yliopistolakiin. Eduskunnan päätöstä odotellessa tamperelaiset korkeakoulut ovat alkaneet suunnitella koulujen tietoverkkojen yhtenäistämistä. Lisäksi tavoitteena on mahdollistua, että opiskelijat voivat valita muiden korkeakoulujen järjestämiä kursseja, vaikka yhteinen korkeakoulu ei saisi eduskunnan hyväksyntää. (Kinnunen 2015, A8.)

Korkeakoulusektoreiden välinen yhteistyö on kuitenkin lisääntynyt viime vuosina ja sitä harjoitetaan varsinkin alueilla, joissa toimii oman yliopiston sijasta mahdollisesti

monen yliopiston toimipisteiden muodostama yliopistokeskus. Tällä hetkellä yliopistokeskuksia sijaitsee Kajaanissa, Kokkolassa, Lahdessa, Mikkelissä, Porissa ja Seinäjoelle. Porin yliopistokeskuksessa toimipisteen omaavat neljä eri yliopistoa, joita ovat Aalto-yliopisto, Tampereen teknillinen yliopisto, Tampereen yliopisto ja Turun yliopisto. (Porin yliopistokeskuksen www-sivut 2015.) Porissa yhteistyö perustuu erillisen yhteistyösopimuksen mukaiseen Satakunnan korkeakoululaitokseen eli Satakorkeaan, jonka muodostavat Diakonia-ammattikorkeakoulun Porin toimipiste, Porin yliopistokeskus, Satakunnan ammattikorkeakoulu ja Turun yliopiston opettajankoululaitoksen Rauman yksikkö. Satakunnassa yhteistyö mahdollistaa sellaisten palvelujen ja koulutuksen tarjoamisen, joita yksittäinen korkeakoulu ei pysty tarjoamaan. Yhteistyöllä on pyritty varmistamaan monipuolinen sekä kansainvälisesti kilpailukykyinen korkeakoulutus ja osaaminen Satakunnassa. Yhteistyö toteutuu käytännössä kustannustehokkuutta lisäävillä yhteisillä opintojaksoilla sekä joustavalla opinto-oikeudella, joka mahdollistaa toisen koulun tiettyjen opintojen suorittamisen. (Satakunnan korkeakoulujen www-sivut 2015.) Satakunnassa yhteistyö konkretisoituu myös henkilöstö- ja tilaresurssien jakamisella, varsinkin Satakunnan ammattikorkeakoulun ja Diakonia-ammattikorkeakoulun kesken. Turun ammattikorkeakoulu hyödyntää Satakunnan ammattikorkeakoulun tiloja Satakunnassa toteutettavan kättilökoulutuksen järjestämiseen. (Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy 2013, 11, 31.)

Korkeakoulusektoreiden välistä yhteistyötä harjoitetaan myös paikkakunnilla, joissa toimii ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen päätoimipisteet. Esimerkiksi Saimaan ammattikorkeakoulu toteuttaa tiivistä yhteistyötä Lappeenrannan teknillisen yliopiston kanssa, sillä ne toimivat Lappeenrannassa yhteisellä kampuksella, josta on ollut toiminnallisia ja taloudellisia etuja molemmille. Yhteistyön myötä niiden yhteisten tutkimus- ja kehittämishankkeiden määrä on lisääntynyt. Lappeenrannassa etsitään parhailtaan lisää tehokkuutta lisääviä ja resursseja säästäviä synergiaetuja sekä mahdollisuuksia tutkimustoiminnan kansainvälistämiseen. Saimaan ammattikorkeakoulu on yhteistyössä myös Helsingin yliopiston Aleksanteri-instituutin kanssa Venäjään liittyvissä asioissa. (Saimaan ammattikorkeakoulu Oy 2013b, 4.) Opinnäytetyössä mukana oleva Oulun ammattikorkeakoulu toteuttaa yhteistyötä Oulun yliopiston kanssa henkilöstöresurssien jakamisen sekä tutkimus- ja kehittämistyön muodossa (Oulun Ammattikorkeakoulu Oy 2013, 4, 8).

Ammattikorkeakoulut toteuttavat yhteistyötä korkeakoulusektorin toimijoiden lisäksi toisen asteen ammatillisten oppilaitosten kanssa. Yhteistyö on vähäisempää, sillä ammattikorkeakouluja perustettaessa otettiin tarkoituksella etäisyyttä toiseen asteen koulutukseen korkeakoululuonteeseen korostamiseksi. Kaikki tässä opinnäytetyössä mukana olevat ammattikorkeakoulut toteuttavat yhteistyötä toisen asteen ammatillisten oppilaitosten kanssa jollain tasolla. Varsinkin henkilöstö- ja tilaresurssien jakaminen on yleistä. (Salminen & Ylä-Anttila 2010, 35.) Yhteistyö on kuitenkin syventynyt, sillä esimerkiksi Satakunnan ammattikorkeakoulussa merenkulun koulutus on tarkoitus yhdistää Länsirannikon koulutus Oy:n eli WinNovan kanssa, vaikka tutkinnot kuitenkin ovat jatkossakin erillisiä (Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy 2013, 11, 31-32). Saimaan ammattikorkeakoulu järjestää jopa omia opintojaksoja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoille ja se myös kehittää matematiikan sekä kielten opetusta yhdessä ammatillisten oppilaitosten kanssa (Saimaan ammattikorkeakoulu Oy 2013b, 36). Karelia tekee yhteistyötä puolestaan Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän kanssa ja siellä suunnitteilla on ollut rakentaa sujuva väylä ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun (Karelia-ammattikorkeakoulu 2013, 3).

5 AMMATTIKORKEAKOULU-UUDISTUS JA RAHOITUSJÄRJESTELMÄ

5.1 Ammattikorkeakoulu-uudistuksen taustat ja tarve

Yhteiskunnan sekä talous- ja työelämän muuttuminen luo kehittämistarpeita Suomen koulutus- ja innovaatiojärjestelmälle, jonka merkittäväksi osaksi ammattikorkeakoulusektori on kasvanut. Ammattikorkeakoulun edellytyksiä vastata sekä näihin kehittämistarpeisiin että tulevaisuuden alueellisiin, kansallisiin ja kansainvälisiin haasteisiin aiempaa joustavammin ja itsenäisemmin oli vahvistettava vuosina 2014 ja 2015 toteutetulla uudistuksella (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011b, 1-2). Lisäksi kansalliset ja kansainväliset arvioinnit osoittivat korkeakoulujärjestelmämme tarvitsevan toimenpiteitä koulutuksen sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan laadun, tehokkuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi. Laadun parantamisen esteeksi on nähty erityisesti korkeakoululaitoksen hajanaisuus ja vähäinen profiloituminen. Ammattikorkeakoulusektorin suurimmiksi haasteiksi ennen uudistusta oli noussut juuri verkoston hajanaisuus, koulutusaikojen pitkittyminen sekä korkeat ja kasvavat keskeyttämisasteet. Myös sen entisen hallintomallin ja entisten päätöksentekorakenteiden nähtiin vaikeuttaneen strategista kehittämistä ja rakenteellista uudistamista. Näitä perusongelmia ei kyetty ratkaisemaan aiemmilla muutoksilla. (Salminen & Ylä-Anttila 2010, 9.) Koulutustarjonnan ennakkoinnin tulosten mukaan myös koulutustarjonta on ylimitoitettua sen kysyntään ja työelämän tarpeisiin verrattuna. Ammattikorkeakoulujen aloituspaikkojen vähentämistarve on vähintään 2 200 aloituspaikkaa vuoteen 2016 mennessä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011b, 2).

Aiemman hallituksen hallitusohjelman mukaisesti ammattikorkeakoulujen rahoitusta ja hallintoa koskeva lainsäädäntö haluttiin uudistaa tukemaan ammattikorkeakoulujen laatua ja vaikuttavuutta sekä vauhdittamaan niiden rakenteellista uudistamista (HE 9/2013 vp, 15). Vuonna 2010 toteutettiin niiden taloudellista ja hallinnollista asemaa koskeva selvitystyö, jonka tavoitteena oli löytää ratkaisuja, joilla pystyttäisiin vastaamaan tunnistettuihin ongelmiin ja edistämään ammattikorkeakoulujen perustehtävien toteuttamista. Selvityshenkilöt korostivat ammattikorkeakoulusektorin tarvitsevan tulokselliseen toimintaan ja kustannustehokkuuteen kannustavia sekä ammattikorkeakoulujen perustehtäviä tukevia uudistuksia. Selvityshenkilöt linjasivat taloudellisen ja

hallinnollisen autonomian olevan välttämätöntä ammattikorkeakoulujärjestelmässä. Ammattikorkeakoulusektorin painopistettä oli muutettava opetuksen ja tutkimuksen vaikuttavuuden ja laadun kehittämiseen, sillä sektori oli jo saavuttanut ja jopa ylittänyt määrälliset tavoitteensa. Tätä painopistettä uuden ohjaus- ja rahoitusjärjestelmän tulisi tukea. (Salminen & Ylä-Anttila 2010, 9; 11.) Opetuksen ja tutkimuksen laadun vahvistaminen vaati voimavarojen tehostamista toiminta- ja yksikkörakenteita uudistamalla. Taloudellisten voimavarojen lisäksi tämä edellyttää yhä ammattikorkeakouluilta strategisen osaamisen vahvistamista, profiloitumista, painoalavalintoja ja päätöksentekokykyä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011a, 1.)

Tunnistettujen ongelmakohtien lisäksi selvityshenkilöt toivat esille jo syrjäytetyn rahoitusjärjestelmän kustannustehottomuuden. Se ei kannustanut kustannusten vähentämiseen, vaan lähinnä niiden lisäämiseen. Järjestelmää haluttiin muuttaa siten, että se palkitsee asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta ja tuloksellisuudesta. Lisäksi ongelmallisena entisessä rahoitus- ja ohjausjärjestelmässä nähtiin valtion ja kuntien kesken jakautunut rahoitusvastuu, ammattikorkeakouluja ohjaavien lakien runsas määrä ja valtiosuusjärjestelmän säännökset. Selvityksestä käy myös ilmi, että ammattikorkeakoulujen roolia yleisesti suhteessa yliopistoihin oli tarpeen selkeyttää. Ammattikorkeakoulut eivät ole löytäneet asemaansa alueellisessa soveltavassa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnassa, vaan tekevät lähinnä samaa kuin yliopistot. Selvityshenkilöt näkivät kuitenkin tärkeäksi karsia esteitä, kuten korkeakoulusektoreiden erilaiset hallinto- ja rahoituspohjat, jotka vaikeuttavat yhä yhteistyötä ja työnjakoa yliopiston, toisen asteen koulutuksen sekä innovaatiojärjestelmän muiden toimijoiden kanssa. Selvityshenkilöt muistuttivat, että korkeakoulujen profiloitumisella ja alueellisten osaamiskeskittymien muodostamisella pystyttäisiin tehostamaan resurssien käyttöä ja alueellista innovaatiotoimintaa. Heidän mukaansa varsinkin pieniä ja taloudellisesti kannattamattomia yksiköitä tulisi fuusoida keskenään tai liittää osaksi suurempaa kokonaisuutta. (Salminen & Ylä-Anttila 2010, 35, 38-39.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti vuoden 2011 syksyllä työryhmän toteuttamaan ammattikorkeakoulu-uudistuksen valmistelutyötä sekä ohjausryhmän ohjaamaan ja tukemaan hankkeen etenemistä. Valmistelutyötä lähdettiin tekemään sekä vuonna 2010 valmistuneen selvitystyön että valtioneuvoston hyväksymän koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman pohjalta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011b, 4.)

Uusittu rahoitus-, hallinto- ja ohjausjärjestelmä vastasi lopulta suurimmaksi osaksi mallia, jota selvityshenkilöt ehdottivat selvitystyönsä lopputuloksena.

5.2 Uudistuksen aiheuttamat muutokset

Opetus- ja kulttuuriministeriö tiedotti vuoden 2013 helmikuussa, että silloisen hallitusohjelman tavoitteiden mukainen ammattikorkeakoulujen rahoitusta ja hallintoa koskevan lainsäädännön uudistaminen toteutetaan kaksivaiheisesti vuosina 2014 ja 2015 (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013d, 1). Ammattikorkeakoulu-uudistuksen haluttiin vahvistavan koulujen mahdollisuuksia vastata itsenäisemmin ja joustavammin yhteiskunnan, alueiden ja työelämän muuttuviin tarpeisiin tasokkaalla opetuksella ja tutkimus- ja kehitystyöllä. Uudistuksen tavoitteena oli muodostaa lainsäädännölliset puitteet ja toiminnalliset edellytykset kansainvälisesti arvostetuille, itsenäisille ja vastuullisille ammattikorkeakouluille, jotka toimivat osaajien kouluttajina, työelämän uudistajina, alueellisen kilpailukyvyn rakentajina ja innovaatioiden kehittäjinä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö www-sivut 2015.) Tavoitetta varten uudistuksella pyrittiin vahvistamaan koulutuksen ja tutkimus- ja kehittämistoiminnan sekä aluekehittämisen laatua. Lisäksi haluttiin kehittää kansainvälistymisen edellytyksiä sekä turvata opiskelija- ja muiden palvelujen taso ja toiminnan tuloksellisuus. (HE 9/2013 vp, 14.)

Uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa vuonna 2014 ammattikorkeakoulusektorin rakenteellinen uudistaminen käynnistettiin tekemällä muutoksia ammattikorkeakouluja koskevaan lainsäädäntöön (HE 9/2013 vp, 1). Samalla uudistettiin ylläpitäjille myönnettävien toimilupien myöntämisperusteet ja rahoituksen määräytymisperusteet. Toimilupien myöntämisperusteet uusittiin niin, että jatkossa huomioidaan koulutustarpeen ohella toiminnan laatu, tehokkuus ja vaikuttavuus. Ammattikorkeakoulun tulee olla myös jatkossa riittävän suuri koulutustarjontaan nähden. Toimipisteverkkoa pyritään jatkossa tiivistämään riittävän laajoiksi, laadukkaiksi ja innovatiivisiksi oppimiskokonaisuuksiksi. Samalla luovuttiin opetus- ja kulttuuriministeriön tekemistä koulutusohjelmapäätöksistä. Tavoitteena oli mahdollistaa ammattikorkeakoulujen omia edellytyksiä muodostaa koulutustarjontaansa työelämän tarpeiden mukaisesti entistä joustavammin. Yksittäiselle ammattikorkeakoululle myönnettävässä toimiluvassa

määrätään jatkossa siitä, mitä tutkintoja ja tutkintonimikkeitä kyseinen ammattikorkeakoulu voi antaa. Toimiluvan myöntäminen edellytti sen saajalta riittäviä taloudellisia ja toiminnallisia edellytyksiä ammattikorkeakoulutoiminnan harjoittamiseen pitkällä aikavälillä. Ammattikorkeakoulun tulee pystyä jatkossa tarjoamaan asianmukaista ja kansainvälisesti korkeatasoista korkeakouluopetusta, soveltavaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotyötä sekä taiteellista toimintaa laadukkaasti ja tuloksellisesti. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013d, 1.)

Ensimmäisen vaiheen merkittävin muutos kohdistui kuitenkin perusrahoituksen määrätymisperusteisiin. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskevaa lainsäädäntöä muutettiin ammattikorkeakoulujen kohdalla niin, että rahoituksen määrätymisperusteissa ja rahoituskriteereissä otetaan jatkossa huomioon ammattikorkeakoulujen koko lakisääteinen toiminta painottaen tuloksellisuutta sekä korostaen toiminnan laatua, tehokkuutta ja vaikuttavuutta. Rahoitus määräytyy uudistuksen myötä lähinnä suoritettujen tutkintojen, opintoprosessien laadun ja tehokkuuden, valmistuneiden työllistymisen sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan perusteella. Uudistuksen ensimmäisen vaiheen muutokset tehtiin silloisen valtiosuusjärjestelmän puitteissa ja ne astuivat voimaan vuoden 2014 alusta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013c.)

Uudistuksen toisen vaiheen muutokset astuivat voimaan vuoden 2015 alusta. Ammattikorkeakoulu-uudistuksen toinen vaihe toteutettiin vastaavassa aikataulussa kuin valtiosuusjärjestelmän kokonaisuudistus, koska valtio-kunta -rahoitussuhteeseen liittyvät ongelmat haluttiin ratkaista kyseisen uudistuksen yhteydessä. Vastuu ammattikorkeakoulujen perusrahoituksesta siirrettiin lopulta kokonaan kunnilta valtioille ja ammattikorkeakouluista tehtiin voittoa tavoittelemattomia ammattikorkeakouluosakeyhtiöitä. Myös rahoituksen määrätymis- ja jakoperusteisiin tehtiin tarkennuksia siltä osin kuin niitä ei ollut mahdollista tehdä valtiosuusjärjestelmässä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 27.) Samalla astui voimaan uusi ammattikorkeakoululaki (932/2014), jonka johdosta ammattikorkeakoulujen toimiluvat uudistettiin vastaamaan uuden lainsäädännön mukaisia velvoitteita. Ammattikorkeakoulujen toimintaedellytykset vahvistuivat uuden lainsäädännön mukanaan tuoman taloudellisen ja hallinnollisen autonomian ansiosta. Samalla laki sujuvoittaa ammattikorkeakoulujen päätöksentekoa ja luo niille toimivat rakenteet perustehtäviensä toteuttamiseen. Laki mah-

dollistaa myös oikeudenmukaiset ja riittävät kannusteet. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014c.) Myös ammattikorkeakoulujen talouden seuranta parannettiin uudistuksen yhteydessä kehittämällä yhteinen taloushallinnon koodisto, jonka avulla ammattikorkeakoulujen talouden raportointiin liittyviä menettelytapoja yhtenäistettiin vertailukelpoisen tiedon luomiseksi (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013d, 4).

Valtion taloudellisesta tilanteesta johtuen ammattikorkeakoulu-uudistus toteutettiin tilanteessa, jossa asteittain vuoteen 2015 mennessä ammattikorkeakoulujen valtion rahoitusosuuteen kohdentui entisen pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmaan ja vuosien 2012-2015 kehyspäätöksiin sisältyvä 62 miljoonan euron menosäästö. Tämä merkitsi kuntaosuus huomioiden opetus- ja kulttuuriministeriön korjauslaskelmien mukaan yhteensä vajaan 150 miljoonan euron menosäästöä vuoteen 2015 mennessä. (Karjalainen 2014; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013d, 3; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 4.) Leikkaukset vastasivat lähes viidesosaa ammattikorkeakoulujen aiemmasta kokonaisrahoituksesta ja ne ovat toteutettu vähentämällä aloituspaikkoja, leikkaamalla yksikköhintoja sekä jäädyttämällä kustannusten noususta aiheutuvia indeksikorotuksia (Pohjala 2015). Säästöt edellyttävät yhä voimakkaiden ja strategisesti oikein kohdennettujen rakenteellisen kehittämisen toimenpiteiden lisäksi toiminnan tehostamista (HE 9/2013 vp, 20).

5.3 Vanha rahoitusjärjestelmä

Ennen vuoden 2014 alun ammattikorkeakoulu-uudistuksen ensimmäistä vaihetta, ammattikorkeakoulujen kustannusperusteinen rahoitus kuului osaksi kuntien valtionosuusjärjestelmää. Tällöin jokainen kunta osallistui ammattikorkeakoulujen kustannuksiin asukasta kohti lasketun rahoitusosuutensa mukaisesti. (Salminen & Ylä-Anttila 2010, 18.) Kunnan rahoitusosuus opetustoimen käyttökustannuksiin on ollut jo vuodesta 2008 lähtien tarkalleen 58,11 prosenttia sen rahoitusosuuteen liittyvistä valtionosuusperusteista. Kun vanhan rahoitusmalli oli viimeisen kerran voimassa vuonna 2013, osuuden määrä oli asukasta kohden laskettuna 358,84 euroa. (Opetushallitus 2015, 10.) Vanhassa rahoitusmallissa rahoitus koostui pääosin ylläpitäjien omasta rahoitusosuudesta sekä valtion myöntämästä perusrahoituksesta, joka määräytyi ammattikorkeakoulujen opiskelijamäärän ja opiskelijaa kohden määrätyn valtakunnallisen

yksikköhinnan perusteella. Perusrahoituksen määrään vaikuttanut yksikköhinta laskettiin kustannuspohjan perusteella, jonka katsottiin kattavan ammattikorkeakoulun pääasialliset toiminnot eli varsinaisen opetuksen ja tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot. Ammattikorkeakoulujen opiskelijakohtaiset yksikköhinnat laskettiin valtioneuvoston vahvistaman valtakunnallisen yksikköhinnan pohjalta joka neljäs vuosi jakamalla kaikissa ammattikorkeakouluissa kustannuspohjavuonna syntyneet valtakunnalliset kokonaiskustannukset kustannuspohjavuoden eli opiskelijoiden yhteismäärällä. Kustannuspohjavuodeksi katsottiin yksikköhintojen määräämistä edeltäneen vuoden edeltänyt vuosi. (Narikka & Nurmi 2013, 180.)

Ammattikorkeakoulukohtainen yksikköhinta muodostui vanhassa rahoitusmallissa ammattikorkeakoulun ja opetus- ja kulttuuriministeriönväliseen tulossopimukseen perustuvan laskennallisen opiskelijamäärän ja ammattikorkeakoulussa suoritettujen tutkintojen määrän mukaan määrättävistä osuuksista niin, että opiskelijamäärän osuus yksikköhintarahoituksesta oli 70 prosenttia ja suoritettujen tutkintojen määrän osuus puolestaan 30 prosenttia. Tavoitesopimuksen mukaisesti rahoituksen määräytymisperusteena oli koulutusalaakohtainen laskennallinen opiskelijamäärä ja kahden edellisen vuoden aikana suoritettujen tutkintojen määrä. Opiskelijamäärää ei tarkistettu toteutuneen toteutuneeseen opiskelijamäärään nähden, joten opiskelijamäärän äkillinen notkahdus ei vaikuttanut rahoitukseen. Tällä keinolla pyrittiin helpottamaan ammattikorkeakoulujen ja valtion taloussuunnittelua. Ammattikorkeakoulututkintoa, ylempää ammattikorkeakoulututkintoa ja erikoistumisopintoja suorittaneiden opiskelijoiden määrä huomioitiin erikseen tavoitesopimuksessa todetun opiskelijamäärän mukaisena. (Narikka & Nurmi 2013, 181.)

Suoritettujen tutkintojen määräksi katsottiin yksikköhintojen määräämistä edeltäneiden kahden vuoden aikana suoritettujen ammattikorkeakoulututkintojen ja ylempien ammattikorkeakoulututkintojen määrien keskiarvoa. Lisäksi tutkintojen määrää laskettaessa otettiin huomioon koulutusalasta ja tutkintojen laajuudesta johtuvat painoarvot. Kulttuuri-, luonnonvara- ja ympäristöalan sekä tekniikan ja liikenteen alan tutkintojen määrä kerrottiin luvulla neljä. Luvulla kolme kerrottiin puolestaan humanistisen ja kasvatustieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan, yhteiskunta- ja luonnontieteiden alan, matkailu-, ravitsemis- ja talousalan sekä terveys-, sosiaali- ja liikunta-alan suoritettut

tutkinnot. Opettajankoulutuksen tutkintojen määrä kerrottiin luvulla yksi. Laskentaperusteena olleet kustannukset huomioitiin arvonlisäverottomina. Yksityisille ammattikorkeakouluille korvattiin kustannusten arvonlisäverojen osuus yksikköhinnan korotuksin, jotta yksityisten ja kunnallisten ylläpitäjien neutraaliasema saatiin turvattua. (Narikka & Nurmi 2013, 182; Opetushallitus 2013, 41.)

Ammattikorkeakoulujen oli myös mahdollista saada ammattikorkeakoulun toiminnan tukemista ja kehittämistä varten tarkoitettua hankerahoitusta valtion talousarvion mukaisen määrärahan puitteissa. Lisäksi ministeriö myönsi ammattikorkeakouluille tuloksellisen toiminnan johdosta tuloksellisuusrahoitusta valtion talousarvion mukaisen määrärahan rajoissa. Tätä rahoitusta myönnettiin koulutuksen laatuysikköarvioinnin ja tuloksellisuuden palkitsemiskriteerien perusteella. Palkitsemiskriteereiksi katsottiin korkeakoulurakenne, opintoprosessin tehokkuus ja laatu, opiskelijarekrytointi, tutkimus- ja kehittämistoiminta, kansainvälistymisen sekä aluevaikuttavuus ja työelämäyhteisö. Tavanomaisesti tuloksellisuusrahoituksesta puolet jaettiin kouluille, jotka korkeakoulujen arviointineuvosto näki laadukkaammiksi. Toinen puoli rahoituksesta määräytyi puolestaan ministeriön määräämien tuloksellisuusmittareiden pohjalta. Koska ammattikorkeakoulujen toiminta ja toiminnan laajuus eroavat toisistaan, mittareiden osoittaman tuloksellisuuden arvioinnissa otettiin huomioon myös ammattikorkeakoulun koulutusalarakenne ja toiminnan kehitys. Tällä tavoin pyrittiin suhteuttamaan ammattikorkeakoulun tiettyjen mittareiden tuloksia muiden ammattikorkeakoulujen tuloksellisuusmittareiden arvoihin. (Narikka & Nurmi 2013, 183-184.)

5.4 Uusi rahoitusjärjestelmä

5.4.1 Rahoituksen määräytymisperusteet

Molempien korkeakoulusektoreiden rahoitusmalleja on uudistettu viime vuosina sekä entisen pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman että vuosille 2011-2016 laaditun koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman pohjalta. Hallitusohjelman tavoitteena oli uudistaa rahoitusjärjestelmät kannustamaan korkeakouluja tehokkuuteen sekä tukemaan korkeakoulupoliittisia tavoitteita, kuten nopeampaa siirtymistä työelämään, opintojen läpäisyn nopeuttamista ja hallinnon tehostamista sekä opetuksen ja

tutkimuksen laadun parantamista. Korkeakouluja halutaan rohkaista jatkossa kansainvälistymään ja profiloitumaan vahvuusalueillaan. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa korostettiin tarvetta kehittää rahoitusmalleista yhteistyöhön ja työnjakoon kannustava kokonaisuus, jossa huomioidaan molempien sektoreiden erityispiirteet. Yliopistojen rahoitusmallia uudistettiin vuonna 2013 ja ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmää uudistuksen yhteydessä vuosina 2014 ja 2015, jolla vauhditettiin rakenteellista kehittämistä sekä toiminnan laadun, tehokkuuden ja vaikuttavuuden parantamista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 4.)

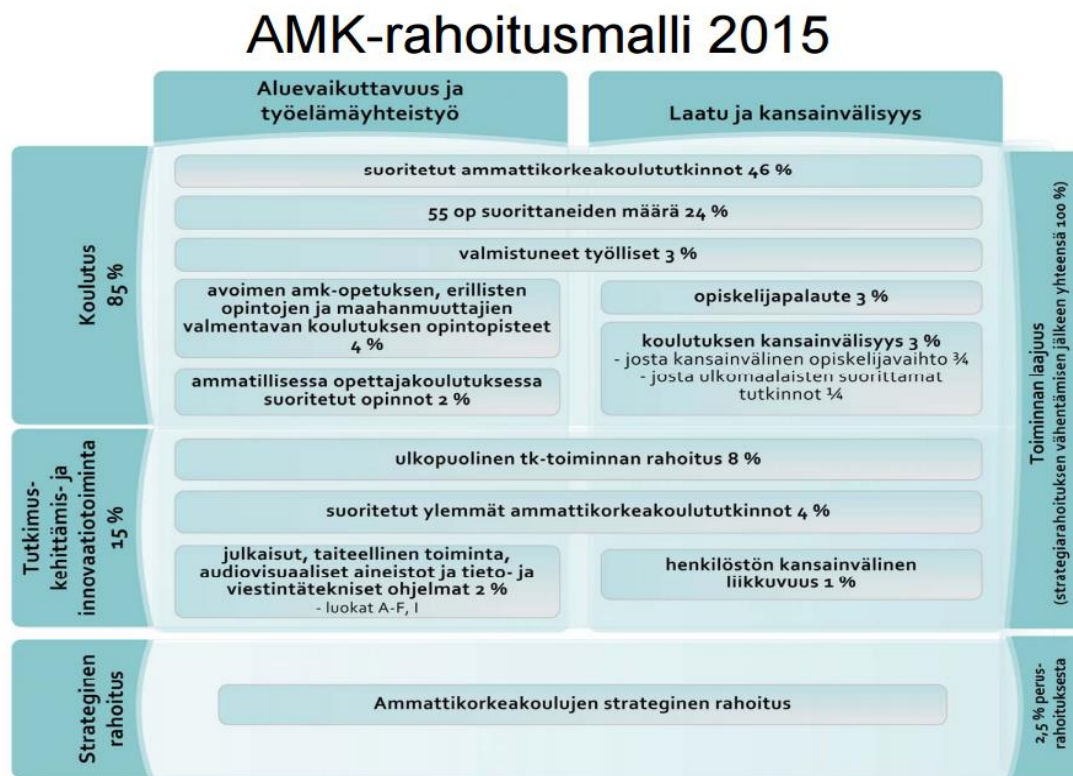
Ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmää muutettiin siten, että jatkossa rahoituksen määräytymisperusteissa ja rahoituskriteereissä otetaan huomioon ammattikorkeakoulujen koko lakisääteisen toiminta painottaen tuloksellisuutta, toiminnan laatua, tehokkuutta ja vaikuttavuutta. Lisäksi ammattikorkeakouluille myönnettäisiin rahoitusta muiden koulutus- sekä tutkimus- ja kehittämisselviöpolitiikan tavoitteiden perusteella, jossa voidaan huomioida esimerkiksi tavanomaista kustannustasoa korkeampien toimintojen kustannukset ja valtakunnalliset erityistehtävät. Aiemmin käytössä ollut kustannuspohjainen rahoitusjärjestelmä ei kannustanut tehokkuuden lisäämiseen, joten se päätettiin syrjäyttää uudella tuloksellisuuden perustuvalla rahoitusmallilla, jolla tavoiteltiin selkeyttä, läpinäkyvyyttä sekä ennustettavuutta tulevien vuosien ammattikorkeakoulukohtaiselle rahoitustasolle. Rahoitusmallilla haluttiin turvata edellytykset pitkäjänteiselle kehittämiselle (HE 26/2014 vp, 21.) Rahoitusmallin halutaan myös painottaa ammattikorkeakoulujen omien tekojen vaikutusta toiminnan tuloksellisuuteen ja toimintaedellytyksiin, joka ohjaa myös ammattikorkeakoulujen profiloitumisista valitsemilleen painoalueille (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 27). Lisäksi rahoitusmalli rohkaisee ammattikorkeakouluja monipuolistamaan rahoituspohjaansa ulkopuolisen rahoituksen avulla, sillä se ei vähennä niiden saamaa perusrahoituksen määrää (HE 26/2014 vp, 21). Uusi rahoitusmalli kannustaa etenkin tuloksellisuuteen ja tehokkaaseen toimintaan, sillä rahoitus perustuu jatkossa rahoituskriteereihin, jotka ovat absoluuttisiin lukuihin perustuvia tuotosmittareita. Vakautta rahoitustasoon tuo se, että laskennassa huomioidaan mittareiden kolmen viimeisimmän vuoden keskiarvo. Korkeakoulukohtainen rahoitus määräytyy jatkossa lähinnä suoritettujen tutkintojen määrän, opintoprosessien laadun ja tehokkuuden sekä valmistuneiden opiskelijoiden työllistymisen perusteella. Ohjauksen, seurannan ja toiminnan laadun arvioinnin perspek-

tiivistä tarkasteltuna pitää huomioida, että uusi rahoitusmalli ja sen mittarit eli indikaattorit ovat vain osa ammattikorkeakoulujen ohjausta ja toimintaa. Myös jatkossa ammattikorkeakoulujen toiminnan tarkastelu ja kehittämistarpeet perustuvat myös muihin kuin rahoitusmallin mukaisiin indikaattoreihin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 19; 28-29.) Rahoitusjärjestelmän uudistuksesta huolimatta hankerahoitus kuitenkin säilytettiin erillisenä valtionavustuksena vielä vuonna 2014 ja samalla päätettiin, että vuosina 2014-2016 se kohdennetaan uudistuksen toteuttamiseen sekä sitä tukevaan strategiatyöhön (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013d, 3).

Uusi rahoitusmalli astui voimaan vuoden 2014 alun ammattikorkeakoulu-uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa valtionosuusjärjestelmään mukautettuna, jolloin kuntien osuus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta oli myös 58,11 prosenttia ja asukasta kohden laskettuna osuuden määrä kyseisenä vuonna 345,04 euroa (Opetushallitus 2015, 10). Keskimääräisen yksikköhinnan suuruus oli tuolloin opetushallituksen raporttien mukaan noin 7 688,83 euroa (Opetushallitus 2014). Vuoden 2014 talousarvioesityksessä ammattikorkeakoulujen saaman määrärahan suuruus oli kokonaisuudessaan noin 879 miljoonaa euroa, josta kuntien osuus oli noin 500 miljoonaa (Valtion talousarvioesitys 2014). Mittarien mukaan jakautuneen rahoituksen määrä oli vuonna 2014 noin 848 miljoonaa euroa, joka muodostui, kun kokonaisrahoituksesta vähennettiin hanke- ja strategiarahoituksen sekä arvonlisäverojen takaisin maksamisesta aiheutuvien kulujen kompensoinnin määrä (Jonnen 2015, 4). Uuden rahoitusmallin kautta jaettavan kokonaisrahoituksen määrä perustui vielä vuonna 2014 laskennallisen opiskelijamäärän ja opiskelijaa kohden määrätyn keskimääräisen yksikköhinnan tuloon. Uusi rahoitusmalli asetti kuitenkin ammattikorkeakoulut kilpailuasemaan opiskelijoiden ohella myös rahoituksen kohdalla, sillä rahoitus ammattikorkeakoulujen välillä jakautuu jatkossa ammattikorkeakoulukohtaisten rahoitusmittareiden arvojen mukaan. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 28.) Ammattikorkeakoulut saavat itse päättää rahoituksen kohdentamisesta korkeakoulun sisällä (HE 26/2014 vp, 21).

Rahoituksen perustana vielä vuonna 2014 ollut laskennallinen yksikköhinta muodostui sekä koulutuksen että soveltavan tutkimus- ja kehittämistyön mukaan määräytyvistä rahoitusosuuksista ja niihin sisältyvistä mittareista, jotka on kuvattu kuviossa 9. Laskennallisesta rahoituksesta 85 prosenttia jaetaan koulutuksen perusteella ja 15 prosent-

tia soveltavan tutkimus- ja kehittämistyön mukaan. Koulutuksen perusteella määräytyvä osuus perustuu seitsemään laskentaperusteeseen eli indikaattoriin ja niiden keskinäiseen painotukseen. Soveltavaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan kohdistuvia indikaattoreita on puolestaan neljä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013a.)

Kuvio 9. Ammattikorkeakoulujen rahoitusmalli vuonna 2015 (Opetus- ja kulttuuriministeriön www-sivut 2015)

Yksikköhintarahoituksen laskennassa käytetään jokaisen indikaattorin osalta kolmen viimeisimmän saatavilla olevan vuoden tilastotietoja. Indikaattorin lopullinen arvo perustuu näiden kolmen vuoden keskiarvoon, kuten aiemmin todettiin. Rahoituksen kohdistuminen ammattikorkeakoulujen välillä tapahtuu suoraan kunkin indikaattorin mukaisessa suhteessa. Rahoitusmallin matriisirakenteessa on pyritty huomioimaan ammattikorkeakoulujen toiminnan moniulotteista luonnetta, sillä yksittäinen indikaattori voi kuvata sekä aluevaikuttavuutta ja työelämäyhteistyötä että laatua ja kansainvälisyyttä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 29-30.) Ammattikorkeakoulukohtaisen rahoituksen määrän merkittävät muutokset haluttiin estää muuttamalla lakia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009) uudistuksen yhteydessä. Yksikköhinnan perusteella jaettavan rahoituksen vuotuinen muutos rajattiin niin, että se saattoi vähen-

tyä tai lisääntyä enintään kolmella prosentilla vuodessa. (Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta 995/2012, 26 a §.) Säännös kumottiin uuden ammattikorkeakoululain voimaan tullessa (HE 258/2014 vp, 25.)

Ammattikorkeakoulujen rahoitus irtaantui valtionosuusjärjestelmässä vuoden 2015 alun ammattikorkeakoulu-uudistuksen toisessa vaiheessa, kun vastuu perusrahoituksesta siirrettiin kokonaan valtiolle. Näin ollen yksikköhinnan ja laskennallisen opiskelijamäärän käyttämisestä rahoituksen perusteena luovuttiin. Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää jatkossa perusrahoitusta laskennallisilla perusteilla huomioiden toiminnan laadun, vaikuttavuuden ja laajuuden, jolloin keskimääräistä laadukkaammat ja tuloksellisemmat ammattikorkeakoulut hyötyvät eniten. Uuden rahoitusmallin tekijät tulivat kuitenkin valtionrahoituksen myöntämisen perusteeksi. Lisäksi aiemmin erillisenä valtionavustuksena myönnetty hankerahoitus yhdistettiin osaksi perusrahoituksen strategisen rahoituksen kokonaisuutta. Vuonna 2015 ammattikorkeakoulujen saama valtionrahoituksen rahamäärä koostui valtionosuusjärjestelmän kautta saadun rahoituksen määrästä vähennettynä kyseiselle vuodelle sovittujen leikkausten määrällä ja lisätyn perusrahoituksen yhdistyvän hankerahoituksen määrällä. (HE 26/2014 vp, 15, 21.) Laskennallisilla perusteilla myönnettävän rahoituksen kokonaismäärä oli vuonna 2015 noin 815 miljoonaa euroa, josta strategisen rahoituksen osuus oli noin 20 miljoonaa euroa ja rahoitusmallin mittareiden mukaan jaettavan määrän noin 795 miljoonaa euroa (Tamminen haastattelu 8.10.2015).

Vaikka rahoitusmalli vaikuttaa rahoitustekijöineen monimutkaiselta, on se perusperiaatteeltaan yksinkertainen. Ensin laskennallisesta perusrahoituksesta vähennetään strategisen rahoituksen osuus, joka on 2,5 prosentin tasolla vuonna 2015. Loput perusrahoituksesta jaetaan eri mittareille niiden painoarvojen suhteessa. Yksittäinen mittari muodostaa erillisen osansa rahoituksesta, joka jakautuu ammattikorkeakoulujen kesken sen mukaan, miten ne ovat menestyneet mittareiden arvoissa toisiinsa nähden. Yksittäisen ammattikorkeakoulun mittarikohtainen rahoitusosuus saadaan jakamalla sen mittarin kolmen vuoden keskiarvo kaikkien ammattikorkeakoulujen yhteenlasketun mittarin keskiarvolla. Ainoastaan valmistuneiden määrää kuvaavassa mittarissa huomioidaan koulutusalojen väliset kustannuserot. (Jonninen 2015, 4.)

Rahoitusmallin kehittämistä jatketaan vuodesta 2017 alkaen. Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama rahoitusmallin kehittämistyöryhmä aloitti seuraavan sopimuskauden rahoitusmallin valmistelun lokakuussa 2014. Työryhmän tehtäväksi annettiin laatia ehdotus siitä, miten nykyistä rahoitusmallia voidaan uudistaa vahvistamaan paremmin ammattikorkeakoulujen toiminnan, vaikuttavuutta ja tuottavuutta. Uudistettavan rahoitusmallin tulee varmistaa pitkäjänteinen kehitys sekä kannustaa ammattikorkeakouluja profiloitumaan, parantamaan laatuaan ja toimimaan taloudellisesti. Kehitystyöryhmän ehdotuksen mukaisessa rahoitusmallissa on otettava huomioon ammattikorkeakoulujen lakisääteiset tehtävät, autonomian toteutuminen, niiden profiloituminen sekä toimintaympäristön ja korkeakoulupoliittisten linjausten muutokset. Tehtävänä on myös laatia säädösmuutoksiin ja muihin toimenpiteisiin liittyvät ehdotukset. Työryhmä keskittyy erityisesti voimassa olevan mallin kehittämistarpeisiin, joita on huomattu strategiarahoituksen osuuden ja koulutusalojen kustannuserojen kohdalla. Lisäksi 55 opintopistettä suorittaneiden kriteeri halutaan jatkossa kohdistaa tasapuolisemmin myös keväällä aloittavien opiskelijoiden opintoihin. Myös erikoistumiskoulutuksiin, uudistuvaan opiskelijapalautejärjestelmään ja laadulliseen työllistymiseen liittyviin mittareihin kohdistuu kehittämistarpeita. (Halonen & Palonen 2014, 2-5.)

Uuteen ammattikorkeakoululakiin (932/2014) sisällytettiin määräaikaisesti opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksessa annetussa laissakin (1705/2009) ollut siirtymäsäännös, jonka tarkoituksena oli turvata ammattikorkeakoulujen toimintaedellytykset ja ehkäistä suhteettoman suuria muutoksia ammattikorkeakoulujen väliseen rahoitussuhteeseen. Siirtymäkaudella 2014-2016 ammattikorkeakoulukohtainen rahoitustaso voi muuttua vuosittain maksimissaan kolme prosenttia enemmän tai vähemmän edelliseen vuoteen nähden. Tuloksellisuuden vaikutus kasvaa tällä tavoin asteittain. Esimerkiksi vuonna 2016 ammattikorkeakoulun rahoitustaso on voinut muuttua kokonaisuudessaan yhdeksän prosenttia vuoteen 2013 nähden. Lisäksi siirtymäkaudella huomioidaan vuoden 2014 rahoitusjärjestelmän mukaisiin opiskelijamääriin ja yksikköhintoihin kohdistuneet rajaukset ammattikorkeakoulukohtaisesti laskettavien rahoituserien avulla. (HE 26/2014 vp, 21.) Siirtymäkaudella ammattikorkeakoulujen rahoituskriteerein mukaan lasketusta rahoituksesta vähennetään tai siihen lisätään erikseen laskettava rahoituserä, jossa on huomioitu säästöpäätökset ja koulutusaloikohtaiset kustannuserot sekä rahoitustason muuttumisen raja. (Jonninen 2015, 4.)

Valtion rahoitus turvaa kohtuulliset taloudelliset edellytykset ammattikorkeakouluille lain mukaan kuuluvien tehtävien hoitamiseksi (HE 26/2014 vp, 21). Merkittävä rahoituksen vähentyminen kuitenkin pakottaa ammattikorkeakoulut lisäämään ulkopuolisen rahoituksen määrää ja tehostamaan toimintaansa. Esimerkiksi vuonna 2014 alkanut EU-rahoituskausi antaa mahdollisuuksia lisärahoituksen hankkimiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö odottaa molempien korkeakoulusektoreiden hyödyntävän täysimääräisesti kaikkia eurooppalaisia rahoitusinstrumentteja, jolloin ne voivat jopa kaksinkertaistaa EU:lta saatavan rahoituksen määrän. Varsinkin uusi kansainvälistä liikkuvuutta edistävä Erasmus for all -ohjelma luo mahdollisuudet tähän. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013d, 3-4.)

Ammattikorkeakoulutoiminnan rahoitus turvataan vuosittain kustannusindeksin mukaisella nousulla eli kustannustason nousua vastaavalla tavalla alkaen vuodesta 2015. Indeksi muodostuu yliopistoindeksin tavoin ansiotaso-, kuluttajahinta- ja tukkuhintaindeksistä. Ansiotasoindeksin paino-osuus indeksistä on 64 prosenttia, kuluttajahintaindeksin 21 prosenttia ja tukkuhintaindeksin 15 prosenttia. Paino-osuudet on tarkoitettu tarkastaa kahdeksan vuoden välein. (Opetus- ja kulttuuriministeriö n.d. 1.) Valtion talouden säästötoimenpiteenä indeksikorotukset kuitenkin puolitettiin heti vuonna 2015, mutta sen vaikutus kompensoitiin samana vuonna kertaluonteisella määrärahalisäyksellä, jonka suuruus oli ammattikorkeakoulusektorille 5,4 miljoonaa euroa ja yliopistoille 11,2 miljoonaa euroa. (Valtioneuvoston viestintäosasto 2014.) Pääministeri Juha Sipilän muodostama hallitus kuitenkin päätti jäädyttää indeksikorotukset koko hallituskauden ajaksi, josta aiheutuvat säästöt ovat 175 miljoonan euron suuruiset vuoteen 2019 mennessä (Berg 2015). Indeksikorotusten jäädyttäminen vaikuttaa enemmän yliopistojen rahoitukseen. Yliopistojen rahoitus kuitenkin lisääntyi vuodeksi 2015 kahdeksalla miljoonalla edelliseen vuoteen nähden, kun samalla ammattikorkeakoulujen rahoitus väheni samana ajanjaksona reilulla 50 miljoonalla (Suominen 2014). Lisäksi hallitus päätti, että korkeakouluilta leikataan vuonna 2016 tasan 75 miljoonaa euroa, jotka pitäisi hallituksen mukaan toteuttaa karsimalla hallintoa, tekemällä yhteistyötä it-järjestelmien kehittämisessä ja hankinnassa sekä tiivistämällä sektoreiden välistä yhteistyötä. Säästöjä tavoitellaan myös korkeakoulujen erikoistumista tukemalla ja korkeakouluverkkoa rationalisoimalla. (Berg 2015.)

Uuteen rahoitusjärjestelmään sisältyy muut valtion sitoumukset, kuten arvonlisäverojen kompensointi. Ammattikorkeakouluille korvataan lakisääteisten tehtävien toteuttamisesta aiheuttavat arvonlisäveromenot euro-eurosta periaatteen mukaisesti. Kompensaatiomenettely kohdistuu sellaisiin tilavuokriin, investointeihin, aineisiin ja tarvikkeisiin sekä palveluihin, jotka liittyvät arvonlisäverolain (1501/1993) 39 ja 40 §:ssä tarkoitettuihin koulutuspalveluiden tuottamiseen ja muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan. Arvonlisäverokompensaatio perustuu viimeksi toteutuneen vahvistetun tilinpäätöksen tietoihin alkaen vuodesta 2017, jolloin tiedot perustuvat vuoden 2015 tilinpäätöstietoihin. Siirtymäkaudella ennen vuotta 2017 valtion talousarvioita varten laskettavassa arvonlisäverokompensaatiossa otetaan huomioon ainoastaan kulutusmenojen ja investointien arvonlisäveromenot. (Opetus- ja kulttuuriministeriö n.d. 1.)

Arvonlisäverokompensaation mitoitustavan takia uuden ammattikorkeakoululain siirtymäsäännöksessä määrättiin menettelystä, joka huomioi kiinteistön käyttöoikeuden luovuttamista koskevan arvonlisäverolain (1501/2013) 30 §:n muutoksesta aiheutuvat vuokrien arvonlisävelvoitteet vuosina 2014-2016. Näitä menoja varten valtion suositeltiin varaavan vuosien 2015 ja 2016 lisätalousarvioissa lisämäärärahaa, jota jaetaan ammattikorkeakoulujen tilinpäätöstietoihin perustuvien hakemusten perusteella. Menettelyn ansiosta 1.1.2015 yhtiöityneet ammattikorkeakoulut tulivat tasavertaisesti huomioiduksi vuonna 2016. Lisäksi ammattikorkeakoululakiin lisättiin siirtymäsäännös, jonka mukaan valtio varautuu korvaamaan vuonna 2016 kertaluontoisesti hakemusten perusteella opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 §:ssä tarkoitettut yksiköhinnoissa huomioidut arvonlisäverot sekä niiden palautukset yhtiöityneille tai yhtiöityville ammattikorkeakouluille edelleen kunnille tuloutettavaksi. Tämä menettely ehkäisee ylimääräisten kertaluonteisten arvonlisäveromenojen aiheutumisen kunnille ammattikorkeakoulujen yhtiöittämissä ja niihin liittyvien kiinteistöjen luovutuksien johdosta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö n.d. 1.)

Ammattikorkeakoulut saavat myös muuta rahoitusta, sillä valtion vuoden 2015 talousarviossa varattiin 50 miljoonaa euroa ammattikorkeakoulujen pääomittamiseen, jotka tehtiin uudistuksen tukemiseksi. Pääomituserät sijoitettiin ammattikorkeakoulujen sijoitetun vapaan pääoman rahastoon. Yhtiöjärjestystä tuli muuttaa niin, että valtiolla on osakeyhtiölain rajoitusten mukainen oikeus pääomituksen määrää vastaava oikeus yh-

tiön varoihin varojen jaossa, jos ammattikorkeakoulutoiminta loppuu tai yhtiö puretaan. Pääomituksia oli määrä tehdä kahdessa kategoriassa niin, että 12 miljoonaa euroa jaetaan tasan kaikkien toimijoiden kesken ja loput 38 miljoonaa euroa toiminnan laajuuden perusteella, joka tapahtuu puoliksi opetus-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan yhteenlasketun henkilötövuosimäärän ja puoliksi ammattikorkeakoulututkintoa suorittaneiden kokopäiväopiskelijoiden vuoden 2013 määrän suhteessa. (Savonia-ammattikorkeakoulu Oy:n pöytäkirja 1.4.2015, 7§.)

Korkeakoulusektorille myönnettiin myös lisärahoitusta, kun korkeakoulujen aloituspaikkoja lisättiin määräaikaisesti noin 3 000 paikalla vuosina 2014-2015. Hakijasuman purkamista varten opetus- ja kulttuuriministeriö kohdisti korkeakouluille 123 miljoonaa euroa lisärahoitusta. 123 miljoonasta kuitenkin vain osa kohdistuu korkeakouluille, sillä määrästä 40 prosenttia on varattu opintotuelle ja loput noin 74 miljoonaa korkeakouluille. (Vieltojärvi 2014.) Aloituspaikkojen lisäykset on tarkoitettu uusille tutkinto-opiskelijoille ja ne kohdistettiin aloille, joilla on työvoiman tarvetta, kasvua ja kilpailukykyä. Lisäksi niitä kohdistettiin hyvinvointia tukeville aloille, kuten sosi- ja terveystieteille. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014b.) Alun perin lisäaloituspaikat piti jakaa puoliksi molempien korkeakoulusektoreiden kesken, mutta lopulta ammattikorkeakouluille päätettiin kohdistaa niistä yksi kolmasosa ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden vastustuksen takia (Kämäri 2014). Vuonna 2015 korkeakouluille varattiin myös noin kaksi miljoonaa euroa rakenteellisen kehittämisen johdosta käynnistettyjen tutkintoon johtavien muuntokoulutusohjelmien rahoittamiseen ja erillisenä valtionavustuksena neljä miljoonaa euroa erikoistumiskoulutuksen toteuttamiseen (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015b, 2). Ammattikorkeakoululain mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi rahoittaa myös ammattikorkeakoulujen yhteisiä menoja talousarvion määrärahan rajoissa. Kyseistä rahoitusta voidaan esimerkiksi kohdentaa korkeakoulu- ja kehittämistoimintaan sekä keskitettyjen palveluiden järjestämiseen. (HE 26/2014 vp, 38-39.)

5.4.2 Rahoitusmallin indikaattorit

Ammattikorkeakoulujen koulutuksen perusteella määräytyvä 85 prosentin suuruinen osuus laskennallisesta rahoituksesta perustuu suoritettuihin ammattikorkeakoulututkintoihin, suoritettuihin ammatillisiin opettajankoulutusopintoihin, 55 opintopistettä suorittaneiden määrään, avoimessa ammattikorkeakoulussa tai muissa erillisissä opinnoissa suoritettuihin opintopisteisiin, opiskelijapalautteeseen, koulutuksen kansainvälisyyteen sekä ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työllisten määrään. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013a.)

Yksittäisistä indikaattoreista suurin painoarvo on suoritettujen tutkintojen määrällä, jonka perusteella määräytyy 46 prosenttia rahoituksesta. Indikaattoriin lasketaan ammattikorkeakoulussa kalenterivuonna suoritettut ammattikorkeakoulututkinnot. Koulutusalaakohtaiset kustannuserot otetaan huomioon rahoitusmallissa käyttämällä yksikkökustannusten perusteella määräytyviä koulutusalaakohtaisia painotuskertoimia. Lisäksi indikaattorissa huomioidaan koulutuksen pituus käyttäen kertojana tutkintojen keskimääräistä laajuutta eli lukua 3,5 tai 4. Tiedonkeruusta vastaa Tilastokeskus. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 32; 38.)

Tilastokeskuksen tiedonkeruusta saadaan myös tieto lukuvuoden aikana vähintään 55 opintopistettä suorittaneiden ammattikorkeakoulututkintoa opiskelevien määrästä. Kyseisen mittarin painoarvo on rahoitusmallissa toiseksi suurin, ollen 24 prosenttia rahoituksesta. Tarkasteltava joukko muodostuu niistä opiskelijoista, jotka ovat ilmoittautuneet läsnä oleviksi tunnuslukuvuoden syksyllä. Ensimmäisen lukuvuoden opiskelijoita ja ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opiskelijoita ei oteta huomioon mittarin arvoa laskettaessa. Kyseisen indikaattorin on tarkoitus kuvastaa opintoprosessin laatua ja sujuvuutta sekä rohkaista ammattikorkeakouluja opetussuunnitelmien kehittämistyöhön ja sisältöjensä tarkoitukselliseen mitoittamiseen. Pistemäärä on asetettu tarkoituksella lähelle täysipäiväiseksi katsottavan opiskelun rajaa eli 60 opintopistettä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 31; 38.)

Valmistuneiden työllisten määrää kuvaava indikaattori kertoo, kuinka moni ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista henkilöistä on työllistynyt vuoden sisällä valmis-

tumisesta. Yrittäjiksi ryhtyneiden määrä kerrotaan kahdella. Tilastokeskus vastaa tiedonkeruusta. Kyseinen indikaattori vaikuttaa rahoitukseen kolmen prosentin verran. Mittari kuvaa opintojen vaikuttavuutta ja työelämärelevanssia. Mittarin painoarvo on asetettu tarkoituksella maltilliseksi, koska sen erottelukyky ei ole kovin suuri. Eli se ei pysty ottamaan huomioon sitä, millä alalla valmistuneet työskentelevät. Lisäksi se on herkkä suhdannevaihteluille ja poliittisille linjauksille, kuten yhteiskuntatakuulle. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 31; 38.)

Myös avoin ammattikorkeakouluopetus, erillisopinnot ja maahanmuuttajien valmentava koulutus on huomioitu rahoitusmallissa. Indikaattorin luku muodostuu tällaisessa opetuksessa kalenterivuonna suoritettujen opintopisteiden yhteismäärästä ja sen vaikutus rahoitukseen on neljä prosenttia. Tiedot määrästä saadaan opetus- ja kulttuuriministeriön tiedonkeruusta. Indikaattorin painoarvo on suhteessa tehtävän laajuuteen ammattikorkeakouluissa. Rahoitusmallin ei ole tarkoitus olla ainoa rahoituslähde indikaattorin mukaisen koulutuksen rahoittamiseen, vaan koulujen tulee pyrkiä hankkimaan myös ulkopuolista rahoitusta esimerkiksi tarjoamalla koulutuspalveluja maksullisesti yrityksille tai julkiselle sektorille. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 32; 38.)

Koulutuksen kansainvälisyydestä kertovan indikaattorin painoarvo on kolme prosenttia ja se muodostuu kahdesta tekijästä, joista vaikuttavampi on kalenterivuonna yli kolmen kuukauden mittaiseen kansainväliseen opiskelijavaihtoon tulleiden ja ammattikorkeakoulusta siihen tai kansainväliseen harjoitteluun lähteneiden ammattikorkeakoulun opiskelijoiden määrä. Se muodostaa kolme neljäsosaa indikaattorin painosta. Tiedot tästä saadaan kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO:n tilastoista. Loput yksi neljäsosaa indikaattorin painosta muodostuu kalenterivuonna ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden ulkomaalaisten määrästä, joka saadaan tietoon Tilastokeskuksen tiedonkeruusta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 39.) Ammattikorkeakoulujen sekä niiden opiskelijoiden, tutkijoiden, opettajien ja muun henkilökunnan kansainvälisen yhteistyö- ja liikkuvuusmahdollisuudet paranevat vuonna 2014 alkaneen EU:n seitsemänvuotisen rahoituskauden ansiosta. Varsinkin Erasmus for all -ohjelman odotetaan lisäävän liikkuvuutta entisestään. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013d, 4.)

Ammattikorkeakoulujen opiskelijapalautteen tulokset vaikuttavat rahoitukseen kolmen prosentin verran. Aiemmin palautetta on kerätty vain opetus- ja kulttuuriministeriön ylläpitämällä OPALA -opiskelijapalautejärjestelmällä, jonka kyselyyn vastasivat kaikki valmistuvat tutkinto-opiskelijat. Se ei kuitenkaan enää soveltunut niin kattavaan laadun mittaamiseen, mitä uusi rahoitusmalli ja ammattikorkeakoulut edellyttävät. Näin ollen vuonna 2015 otettiin käyttöön ammattikorkeakoulujen valmistumisvaiheen opiskelijapalautekysely eli AVOP -kysely, johon vastaavat ammattikorkeakoulututkintoon johtavasta koulutuksesta valmistuvat opiskelijat. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavasta koulutuksesta valmistuvat vastaavat ainakin toistaiseksi OPALA -kyselyyn. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 38-39; Tampereen ammattikorkeakoulu 2015.)

Rahoitusmallissa on otettu huomioon myös ammatillisessa opettajankoulutuksessa suoritettut opinnot. Sen painoarvo rahoitukseen on kaksi prosenttia, mikä on vähiten kaikista koulutuksen indikaattorista. Mittarin arvo kuvaa niiden henkilöiden määrää, jotka ovat suorittaneet kalenterivuonna ammatillisen opettajankoulutuksen opintokokonaisuuden. Tiedot saadaan Tilastokeskuksen tiedonkeruusta. Tekijän painoarvoon vaikuttaa myös tehtävän laajuus ammattikorkeakouluissa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 32; 38.)

Ammattikorkeakoulujen soveltava tutkimus- ja kehittämistoiminta liittyy tarjottavan koulutuksen laadulliseen kehittämiseen, sillä opetus pohjautuu tutkittuun tietoon, ajankohtaiseen tietoon työelämästä ja kyseisen tiedon kehittämiseen. Sen perusteella määräytyvä 15 prosentin suuruinen osuus laskennallisesta rahoituksesta perustuu julkaisuihin, suoritettuihin ylempiin ammattikorkeakoulututkintoihin, henkilöstön kansainväliseen liikkuvuuteen sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan ulkopuoliseen rahoitukseen. Kyseiset indikaattorit kuvaavat toiminnan laatua, aluevaikuttavuutta ja työelämäyhteistyötä sekä kansainvälisyyttä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 32.)

Ulkopuolisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen määrää kuvaavalla indikaattorilla on kahdeksan prosentin eli kolmanneksi suurin vaikutus rahoitukseen. Siihen lasketaan tiedonkeruusta vastaavan Tilastokeskuksen määritelmän mukainen ulkopuolisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitus. Sellaiseksi lasketaan Suomen Akatemialta, TEKES:iltä, EU:lta, ministeriöltä, kotimaisilta säätiöiltä ja rahastoilta,

kansainvälisiltä järjestöiltä, kotimaisilta ja kansainvälisiltä yrityksiltä, kuntien tutkimusrahoituksesta sekä muista julkisista ja ulkomaisista lähteistä saatava rahoitus. Indikaattorin painoarvolla on haluttu tukea ammattikorkeakoulujen toimia ulkopuolisen rahoituksen hankkimiseksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 32-33; 39.)

Painoarvoltaan toiseksi suurin tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitustekijä on kalenterivuonna suoritettujen ylempien ammattikorkeakoulututkintojen määrää kuvaava indikaattori. Sen perusteella määräytyy neljä prosenttia rahoituksesta. Tiedot näiden tutkintojen määrästä saadaan Tilastokeskukselta. Indikaattorin sijoittamista ehdotettiin sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan että koulutuksen alle, mutta nykyiseen ratkaisuun päädyttiin ylemmän ammattikorkeakouluopetuksen työelämän kehittämislähtöisyyden takia. Lisäksi kyseistä koulutusta pidetään elinikäistä oppimista edistävänä sekä opetusta ja tutkimus- ja kehittämistoimintaa yhdistävänä tekijänä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 33; 39.)

Henkilöstön kansainvälisen liikkuvuus edesauttaa kansainvälistymiseen sekä asiantuntijuuteen ja osaamisen kehittämiseen liittyvien tavoitteiden toteutumista. Näin ollen se on otettu osatekijäksi rahoitusmalliin pienellä yhden prosentin suuruisella painoarvolla. Indikaattorin arvo kuvaa niiden henkilöiden lukumäärää, jotka ovat osallistuneet kalenterivuoden aikana vähintään viisi päivää kestäväan opettaja- ja asiantuntijavaihtoon. Tiedot saadaan kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO:n ylläpitämästä tilastosta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 33; 40.)

Julkaisujen määrää kuvaavan indikaattorin perusteella muodostuu kaksi prosenttia rahoituksesta. Julkaisujen lisäksi määrään lasketaan mukaan sekä audiovisuaaliset aineistot että tieto- ja viestintätekniset ohjelmat. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa tiedonkeruusta. Tämä indikaattori on sisällytetty rahoitusmalliin, koska siihen mukaan laskettavat asiat liittyvät tiiviisti ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehittämistoimintaan ja sen tulosten raportointiin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 33; 40.)

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Tutkittavat ammattikorkeakoulut

6.1.1 Satakunnan ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyön toimeksiantaja Satakunnan ammattikorkeakoulu (SAMK) on noin 6 000 opiskelijan ja yli 440 asiantuntijan monialainen kansainvälisesti suuntautunut korkeakoulu. Se toimii neljällä eri paikkakunnalla: Porissa, Raumalla, Huittisissa ja Kankaanpäässä. Se tarjoaa ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta. SAMK on oman alueensa suurin korkeakoulukoulutason koulutusta tarjoava korkeakoulu, joka palvelee maakuntaa ja sen lähialueita tarjoamalla opetuksen ja osaavan työvoiman lisäksi aluekehitystä tukevaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio toimintaa elinkeinoelämän tarpeiden mukaisesti. Sen visiona on olla vuoteen 2020 mennessä alueellisesti ja kansainvälisesti arvostettu korkeakoulu. SAMK haluaa olla profiililtaan alueensa innovaatioverkoston keskeinen toimija, joka edistää kansainvälisyyttä ja yrittäjyyttä sekä on tiiviissä yhteistyössä yritysten, yhteisöjen, korkeakoulujen ja kehittämisorganisaatioiden kanssa. Painoalueikseen SAMK on määritellyt tulevaisuuden energiaratkaisut, terveys- ja hyvinvointiosaaminen, innovatiiviset palvelut, meriosaaminen ja korkeakouluyrittäjyys. SAMK muodostaa Turun ammattikorkeakoulun kanssa Lounais-Suomen ammattikorkeakoululiitouden CoastAL:in, jonka tehtävänä on tukea toiminta-alueen elinvoiman ja kansainvälisen kilpailukyvyn lisäämistä. (Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut 2015; Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy 2014, 1-2.)

6.1.2 Oulun ammattikorkeakoulu

Oulun ammattikorkeakoulu (OAMK) on noin 8 500 opiskelijan ja noin 640 työntekijän muodostama vahva ja monialainen Oulussa ja Oulaisissa toimiva ammattikorkeakoulu, joka kouluttaa osaavia ja innovatiivisia työelämän ammattilaisia sekä tekee aktiivisesti tutkimus- ja kehittämistyötä. OAMK luo alueellensa uutta elinvoimaa yhteistyössä kumppaneidensa kanssa. Se järjestää ammattikorkeakoulututkintoon ja ylemp-

pään ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen lisäksi ammatillista opettajankoulutusta. Sen tarjoama korkeakouluopetus perustuu työelämän kehittämisen ja kansainvälistymisen vaatimuksiin, tutkimukseen sekä taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin. Sen harjoittama tutkimus-, kehitys ja innovaatiotyö palvelevat ja tukevat opetuksen lisäksi koko Pohjois-Suomen kehitystä ja uudistavat sen elinkeino- ja työelämää. OAMK on profiililtaan monialaisuutta, alueen tieto- ja viestintäteknologia-osaamista hyödyntävä osaja, alueen innovaatiotoiminnan aktiivinen kehittäjä sekä Pohjois-Suomen ammatillisten opettajien kouluttaja. Painoalueikseen se on valinnut tulevaisuuden terveyden ja hyvinvoinnin. Ammattikorkeakouluosakeyhtiön osakkaina toimivat Oulun ja Oulaisten lisäksi Muhos, Ii, Hailuoto, Liminka, Lumijoki, Kempele ja Tyrnävä. (Oulun ammattikorkeakoulun www-sivut, 2015.)

6.1.3 Karelia-ammattikorkeakoulu

Karelia-ammattikorkeakoulu on noin 4 000 opiskelijan ja noin 370 työntekijän muodostama maakuntakorkeakoulu, joka tarjoaa ammattikorkeakoulututkintoon ja ylemmän ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta Joensuun kaupungissa Itä-Suomessa. Se osallistuu myös aktiivisesti tutkimus- ja kehittämistoimintaan sekä aluekehitykseen. Yhteistyöverkosto ulottuu aina alueen elinkeinoelämästä kansainvälisiin korkeakouluihin ja eri organisaatioihin asti. Karelia on omien sanojensa mukaan yksi Suomen parhaita ammattikorkeakouluja aluekehitysvaikutuksen näkökulmasta ja se osallistuukin aktiivisesti maakunnan kehittämiseen erilaisten tutkimus- ja kehittämiss tehtävien kautta. Profiililtaan se haluaa olla aluettaan palveleva, laadukas ja työelämäläheinen korkeakoulu, joka on myös Karelian visio. Painoalueikseen se on valinnut ikäosaamisen, uusiutuvan energian, Venäjä-osaamisen, monimediaiset palvelut, puurakentamisen ja tarkkuustekniikan. Karelia Ammattikorkeakoulu Oy on kokonaan Joensuun kaupungin omistuksessa. (Karelia-ammattikorkeakoulun www-sivut 2015.)

6.1.4 Saimaan ammattikorkeakoulu

Saimaan ammattikorkeakoulu (Saimia) on noin 3 000 opiskelijan ja noin 300 työntekijän muodostama kansainvälinen korkeakoulu, joka tarjoaa koulutusta Lappeenrannassa ja Imatralla. Saimiassa on mahdollista suorittaa ammattikorkeakoulututkintoon

ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavia opintoja. Se tukee koulutuksellaan sekä tutkimus- ja kehitystoiminnallaan maakuntansa kansainvälistymistä. Ammattikorkeakoulu on kehittävänä kumppanina alueen elinkeinorakenteen muutoksessa. Sen vuoden 2020 visiona on muodostaa Lappeenrannan teknillisen yliopiston kanssa yhteisellä kampuksellaan kilpailukykyisen ja taloudellisesti vahvan korkeakoulukeskittymän, joka hyödyntää molempien korkeakoulujen ominaispiirteitä Venäjän liiketoimintaan, yhteiskuntaan, kieleen ja kulttuurin liittyvässä osaamisessa. Se profiloituu vahvasti kansainvälisyydellä ja erityisvahvuutena on luonnollisesti Venäjään liittyvä osaaminen. Ammattikorkeakoulu hyödyntää sijaintiaan Venäjän välittömässä vaikutuspiirissä kansainvälisten koulutusohjelmien toteuttamisessa, korkeakouluysteistyössä sekä Venäjään kohdistuvassa tutkimus- ja kehitystoiminnassa. Saimian painoalueisiin lukeutuu palvelutoiminnan kansainvälistäminen, teknologiainnovaatioiden liiketoiminnaksi muuttaminen sekä asiakaslähtöisyys ja tehokkuus terveyspalveluissa. (Saimaan ammattikorkeakoulun www-sivut 2015.) Saimaan ammattikorkeakoulu Oy:n osakkaista suurimmat ovat Lappeenrannan ja Imatran kaupungit. Muita osakkaista ovat Lappeenrannan teknillinen yliopisto ja Etelä-Karjalan kunnista Lemi, Luumäki, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitaipale ja Taipalsaari. (Saimaan ammattikorkeakoulu Oy 2013b, 1.)

6.2 Tutkimuksen toteutustapa

Opinnäytetyön aiheen mukaan valitaan sen toteutustapa, joka ohjaa puolestaan kohti menetelmien valintaa. Toteutustavaltaan opinnäytetyöt voidaan karkeasti jakaa tutkimuksellisiin tai toiminnallisiin opinnäytetöihin, vaikka välillä työssä voi ilmetä molempien piirteitä. Toiminnallisen työn lähtökohta on ratkaista jokin käytännön ongelma tai tarve. Aiheena voi olla esimerkiksi liiketoimintasuunnitelman laatiminen. Tutkimuksellisen työn tarkoituksena on tehdä tutkimus tai selvitys ja myös sen lähtökohtana on tavanomaisesti käytännön ongelma, jota lähestytään eri tavoin sekä menetelmin kuin toiminnallisessa työssä. Tutkimuksellisten opinnäytetöiden aiheena on tyypillisesti esimerkiksi asiakastyytyväisyyskyselyt tai markkinointitutkimukset ja aineistonkeruumenetelminä käytetään usein haastatteluja, kyselyitä tai kirjallisia sekä kuvallisia lähteitä. (Hakala 2004, 23-27; Vilkkä & Airaksinen 2003, 9-15.) Yhteistä

molemmille toteutustavoille on se, että tutkimuksessa kerrotaan, mitkä ovat työn lähtökohdat ja mihin sillä haetaan vastausta. Lisäksi tutkimuksessa kerrotaan, mitä menetelmiä käytettiin vastauksen saamiseksi, mitä saatiin vastaukseksi ja mitä siitä voidaan päätellä. Yhteistä on myös niin sanottu tutkiva ja kehityksellinen ote, jolloin raportointi on kohtuullisen syvällistä ja perustelevaa. Raportissa myös kerrotaan, mihin tietoihin opinnäytetyö perustuu. Lisäksi argumentointi on lähteisiin ja omiin kokemuksiin perustuvaa. (Erilaiset opinnäytetyöt 2015.)

Toteutustavaltaan tämä opinnäytetyö on tutkimuksellinen, sillä tarkoituksena on tehdä selvitys ammattikorkeakoulu-uudistuksen ja sen mukanaan tuoman uuden rahoitusmallin vaikutuksista ammattikorkeakoulujen taloustilanteeseen. Lisäksi työstä tutkimuksellisen tekee se, että tavoitteena on saada esille mittaamisen avulla mahdollisia epävarmuustekijöitä ja tehdä niihin parannusehdotuksia. Opinnäytetyön pohjana käytetään tutkimuksellisen toteutustavan mukaisesti tutkittua kirjallista aineistoa ja faktatietoa sekä tutkimuksellisia menetelmiä.

6.3 Tutkimusote ja -strategia

Tutkimusotteeltaan tai lähestymistavaltaan tutkimukset voivat olla kvantitatiivisia eli määrällisiä tai kvalitatiivisia eli laadullisia tutkimuksia. Tutkimusotteella tai lähestymistavalla tarkoitetaan tutkimusmenetelmien kokonaisuutta, jonka avulla tutkimusongelmaa pyritään ratkaisemaan. (Kananen 2015, 63.) Usein tutkimukset luokitellaankin joko laadullisiin tai määrällisiin tutkimuksiin. Tutkimuksen lähestymistavan valinta riippuu tutkimusongelmasta ja tutkimuksen tarkoituksesta. (Heikkilä 2010, 16.) Kvalitatiivista ja kvantitatiivista lähestymistapaa on kuitenkin käytännössä vaikea erottaa tarkasti toisistaan, sillä ne nähdään usein toisiaan täydentävinä lähestymistapoina (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 135-136). Tutkimuksia, joissa on käytetty sekä laadullisen että määrällisen lähestymistavan menetelmiä, voidaan luonnehtia monimeneteliseksi eli monimenetelmäiseksi tutkimuksiksi. Useiden eri menetelmien hyödyntämisellä voidaan saada monipuolisia ja kattavia tuloksia tutkimuskohteesta. (Jyväskylän yliopiston Koppa www-sivut 2015.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään kohteen tai ilmiön laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä yksityiskohtaisesti (Jyväskylän yliopiston Koppa www-sivut 2015). Käytännössä sillä pyritään selittämään esimerkiksi asiakkaan tai yrityksen päätösten ja käyttäytymisen syitä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkittavien lukumäärää rajoitetaan vain muutama harkinnanvaraisesti valittuun kohteeseen, mutta niitä analysoidaan mahdollisimman tarkasti. Saatuja tuloksia ei ole tarkoitus yleistää. (Heikkilä 2010, 16.) Teoriat eivät ohjaa laadullisten menetelmien suunnittelua niin paljon kuin määrällisten menetelmien suunnittelua, sillä laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa uutta tietoa tutkittavista kohteista. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija on lähellä tutkittavia ja saattaa jopa osallistua heidän toimintaansa. Tutkija tekee tutkittavasta asiasta omia perusteltuja tulkintojaan. Kvalitatiivisen tutkimuksen tyypillisiä menetelmiä ovat teema-, avoin ja ryhmähaastattelu sekä havainnointi. Lisäksi siinä käytetään nykyään valmiita aineistoja, joita ovat esimerkiksi muiden tutkijoiden, tutkimuslaitosten tai organisaatioiden tilastot ja asiakirjat. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 105; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa kohdetta tai ilmiötä pyritään tulkitsemaan tilastojen tai numeerisen tiedon avulla. Niissä analysoidaan numeerista tietoa tai sellaiseksi muutettua aineistoa. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita erilaisista luokitteluluista, tutkittavien asioiden välisistä syy- ja seuraussuhteista sekä vertailusta. (Jyväskylän yliopiston Koppa www-sivut 2015.) Tuloksien esityksessä hyödynnetään taulukoita ja kuvioita. Tulokset yleistetään koskemaan tutkittuja kohteita laajempaan joukkoon tilastollisen päättelyn avulla. (Heikkilä 2010, 16.) Näin ollen määrällisiä menetelmiä käytetään teorian paikkansapitävyyden testaamiseen. Esimerkiksi kyselyn avulla testataan teoriasta muodostettuja hypoteeseja eli väittämiä ja oletuksia, joiden paikkansapitävyys todetaan vasta kyselyn jälkeen. Tämän vuoksi määrällisiä menetelmiä käytettäessä tutkijalla tulisi olla laaja teorian tieto aihepiiristä. Määrällisessä tutkimuksessa tutkija pysyy tutkittavista kohteista erillään, eikä näin ollen vaikuta niihin. Tyypillisiä kvantitatiivisiä menetelmiä ovat muun muassa tilastot, satunnaisotantaan perustuvat lomakekyselyt ja strukturoidut lomakehaastattelut, joissa samat asiat kysytään samassa muodossa suurelta joukolta vastaajia. Vastaajien joukko muodostaa otoksen määritellystä kohteena olevasta perusjoukosta. (KvantiMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto 2010; Ojasalo ym. 2014, 104.)

Tämän opinnäytetyön määrittely joko kvalitatiiviseksi tai kvantitatiiviseksi tutkimukseksi on hankalaa, sillä opinnäytetyössä on hyödynnetty sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia menetelmiä. Näin ollen voidaan sanoa, että opinnäytetyö toteutettiin monimenetelmäisellä tutkimusotteella. Opinnäytetyön kvantitatiiviset piirteet muodostuvat siitä, että työssä mitataan numeerisesti tarkasteltavien ammattikorkeakoulujen taloudellista tilaa ja lasketaan tunnuslukuja niiden tilinpäätöksen pohjalta. Lisäksi työssä tarkastellaan rahoitusmallin mukaisten mittareiden arvoja. Kvantitatiiviselle tutkimukselle tyypillisesti näitä numeerisia tietoja verrataan eri ammattikorkeakoulujen ja vuosien kesken. Näin ollen opinnäytetyössä on hyödynnetty siis aikasarja-analyysejä ja tilastollisesti kuvaavaa analyysia, jotka ovat tyypillisiä kvantitatiivisia analyysimenetelmiä (Jyväskylän yliopiston Koppa www-sivut 2015). Tuloksia myös havainnollistetaan osittain kuvioiden ja taulukoiden avulla. Tuloksia ei kuitenkaan ole tarkoitus yleistää, koska tarkastelussa on ollut vain neljä ammattikorkeakoulusektorin toimijaa. Kvalitatiiviset piirteet muodostuvat puolestaan siitä, että työssä analysoidaan ja tulkitaan tilinpäätöksen, tunnuslukujen sekä rahoitusmittareiden arvojen lukuja sekä syy- ja seuraussuhteita teorian, haastattelun sekä tutkijan tulkintojen ja oletuksien pohjalta. Kvalitatiivisen tutkimuksen mukaisesti tutkimukseen on valittu harkinnanvaraisesti vain neljä tarkasti analysoitavaa tutkimuskohdetta. Kvalitatiiviseksi menetelmäksi voidaan katsoa valmiiden aineistojen hyödyntäminen. Osa niistä on kuitenkin ollut myös kvantitatiivista aineistoa, sillä ne ovat sisältäneet lähinnä numeerista tietoa.

Tutkimusstrategia -termillä tarkoitetaan tutkimuksen menetelmällisten ratkaisujen kokonaisuutta. Se ohjaa tutkimuksessa käytettävien tutkimusmenetelmien valintaa sekä käyttöä teoreettisella ja käytännöllisellä tasolla. Kananen määrittelee (2015, 75) ne laadullisen ja määrällisen tutkimuksen alalajeiksi, joista jotkut ovat molempien tutkimusten yhdistelmiä. Tutkimusstrategian valintaan vaikuttavat tutkimustehtävät ja -ongelmat sekä valittu aihe. Traditionaaliset tutkimusstrategiat on jaoteltu kolmeen ryhmään. Kokeellisessa tutkimuksessa mitataan yhden käsiteltävän muuttujan vaikutusta toiseen muuttujaan. Survey -tutkimuksessa kootaan tietoa standardoidussa muodossa joukolta ihmisiä. Tapaustutkimuksessa tarkoituksena on kerätä yksityiskohtaista ja intensiivistä tietoa yksittäisestä tapauksesta tai pienestä joukosta toisiinsa suhteessa olevista tapauksista, joina voidaan käyttää esimerkiksi yksilöä, ihmisryhmää, tapahtumaa tai prosessia. Tapaustutkimuksen tarkoituksena ei ole yleistäminen, vaan tärkeämpää on ymmärrys ja ilmiön kuvailu. (Hirsjärvi ym. 2009, 134-135.) Tapaustutkimuksessa

yhdistyy usein kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus, joten niille on tyypillistä monimenetelmäisyys. Niiden aineistonkeruu- ja aineistonanalysointimenetelminä voidaan hyödyntää kvantitatiivisia ja kvalitatiivisia menetelmiä. (Kananen 2015, 76).

Käsitteenä tapaustutkimus on melko väljä. Sitä voidaan toteuttaa eri menetelmillä, jonka takia tutkijat määrittelevät tapaustutkimuksensa esimerkiksi vertailevaksi tutkimukseksi. Käytännössä lähes kaikkien strategioiden lähestymistapa on tapaustutkimus, joten se voidaan nähdä keskeisenä kvalitatiivisen metodologian aineistonkeruun strategiaksi. Lähes kaikki kvalitatiiviset tutkimukset voidaan mieltää tapaustutkimukseksi, mutta niiden erot perustuvat tiedonhankintamenetelmiin ja tutkimuksen kohteeseen. Yhteen tapaukseen perustuvat asetelmat sisältävät jonkinlaista vertailua, jolloin joissakin tapauksissa vertailevan ja tapaustutkimuksen välisen rajan määrittely on vaikeaa. (Kajaanin ammattikorkeakoulun www-sivut 2015.) Tapaustutkimuksia on tyypitelty erikseen esimerkiksi vertailevaksi tapaustutkimukseksi (Lichtman 2013, 93). Perinteisten tutkimusstrategioiden lisäksi tutkimusstrategioista on mahdollista jäsentää sekä laajempia että suppeampia valintoja (Jyväskylän yliopiston Koppa www-sivut 2015). Tarkemmat tutkimusstrategiat näkyvät kuvion 10 kahdella ulommaisella kehällä. Jokaisella tutkimusstrategialla on omia tyypillisiä piirteitä, mutta niiden kohdalla voidaan käyttää lähes kaikkia menetelmiä. Tutkimusstrategian valitseminen ei tarkoita vielä sitä, että tutkimuksessa käytettävät konkreettiset menetelmät, kuten haastattelu tai kysely, olisi vielä valittu. Tutkimusstrategian kuitenkin ohjaa menetelmien valitsemisessa. (Ojasalo ym. 2014, 51.)

Kuvio 10. Tutkimusstrategioiden valintatasot (Jyväskylän yliopiston Koppa www-sivut 2015)

Tämän opinnäytetyön tutkimusstrategia perustuu vertailevaan tapaustutkimukseen sillä työssä tutkitaan ja vertaillaan ammattikorkeakoulujen välisiä taloudellisia ja rahoituksellisia eroja sekä yhtäläisyyksiä. Taloudellista asioista vertaillaan ammattikorkeakoulujen kulu-, omaisuus- ja rahoitusrakenteita sekä tunnuslukuja. Rahoituksellisista asioista vertaillaan ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin mukaisten mittareiden arvoa. Myös näiden asioiden muutoksia tarkastelujaksolla vertaillaan yksittäisen ammattikorkeakoulun kohdalla ja ammattikorkeakoulujen kesken.

Vertailevassa tutkimuksessa tutkitaan valittujen tapauksien välisiä yhtäläisyyksiä ja eroja. Vertailun kohteeksi voidaan valita esimerkiksi erilaiset tapaukset, prosessit tai maantieteellisesti rajautuneet yksiköt, jotka ovat tavalla tai toisella yhteismitallisia ja näin ollen myös vertailukelpoisia. Vertaileva tutkimus voi pohjautua sekä kvantitatiivisiin aineistoihin ja tilastollisiin analyysimenetelmiin että kvalitatiivisten aineistojen ja analyysimenetelmien käyttöön. (Jyväskylän yliopiston Koppa [www-sivut](#) 2015.) Vertailua voidaan toteuttaa eri menetelmin ja se voi olla aikaan sidottua eli verrataan samaa asiaa eri aikoina. Vertaileva tutkimus eroaa hieman vertailevasta tapaustutkimuksesta, joka on tarkemmin määritelty vertailevan tutkimuksen muoto. Siinä vertaillaan vain yksittäistä tapausta, kuten muutaman yrityksen yksittäistä prosessia. (Minkinen sähköposti 16.10.2015.)

6.4 Tutkimusmenetelmät ja aineiston keruu

Tutkimusmenetelmillä pyritään ratkaisemaan tutkimusongelma. Menetelmät ovat sääntöjä, menettelytapoja ja keinoja, joilla tuotetaan ratkaisu ongelmaan. Menetelmistä valitaan oikeat ja parhaat sekä hyväksi havaitut keinot, jotka ovat tiedemaailman hyväksymiä ja oikeiksi toteamia. Menetelmillä on keskeinen asema tutkimuksessa, sillä päämääränä on tuottaa oikeaa ja luotettavaa tietoa, joilla ratkaisu voidaan perustella. (Kananen 2015, 65.) Menetelmien valinta riippuu siitä, minkälaista tietoa halutaan etsiä ja mistä tai keneltä sitä etsitään. Myös tutkimusstrategia ohjaa menetelmien valintaa, sillä jotkut niistä eivät salli paljoa joustavuutta menetelmien valinnassa. (Hirsjärvi ym. 2009, 184.) Menetelmiä on monia ja myös ne luokitellaan perinteisesti joko kvantitatiivisiin tai kvalitatiivisiin menetelmiin. Tutkimusmenetelmät sisältävät

erilaisia aineistonkeruu- ja analyysimenetelmiä. Tutkimusongelma ratkaistaan viime kädessä tiedolla, jota on saatu kerätyistä aineistosta. (Kananen 2015, 63; 65.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen tyypillisiä aineistonkeruumenetelmiä ovat dokumentit, avoin- teema- ja syvähaastattelu sekä havainnointi. Dokumenteilla tarkoitetaan valmiita aineistoja, joita voivat olla esimerkiksi muistiot, tilastot, äänitteet, videot, blogit ja verkkosivustot. Kvantitatiivisen tutkimuksen menetelmiä ovat myös tilastot ja kyselyt. (Kananen 2015, 81.) Kvantitatiivisessa tutkimuksessa voidaan myös hyödyntää haastattelua ja havainnointia, joka perustuu strukturoituun havainnointilomakkeeseen (KvantiMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto 2010). Joitakin menetelmiä on siis mahdollista käyttää sekä kvalitatiivisessa että kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Esimerkki tällaisesta menetelmästä on haastattelut, joiden erot liittyvät strukturointiasteeseen. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa käytetään strukturoitua haastattelua, jonka kysymykset esitetään määritellyssä järjestyksessä ja ne ovat muotoiltu valmiiksi, mutta vastauksen sisältö jätetään kuitenkin avoimeksi. Puolistrukturoidussa haastattelussa haastattelija voi puolestaan vaihdella ennalta laadittujen kysymysten järjestystä ja sanamuoto haastattelun kulun mukaisesti. Joitakin kysymyksiä voidaan jättää kysymättä ja vastaavasti tilalle voidaan keksiä uusia kysymyksiä. (Ojasalo ym. 2014, 106; 108.)

Haastattelut voidaan toteuttaa muun muassa strukturoituna lomakehaastatteluna, avoimena haastatteluna, teemahaastatteluna tai syvähaastatteluna. Strukturoitu lomakehaastattelu voidaan luokitella omaksi ryhmäkseen ja se kuuluu yleisesti määrälliseen tutkimukseen, vaikka sillä voidaan täydentää myös aiemmin kerättyä laadullista aineistoa. Avoimessa haastattelussa ei käytetä apuna kiinteää runkoa, vaan haastattelun osapuolet keskustelevat haastatteluaiheesta. Molemmat osapuolet osallistuvat keskusteluun aktiivisesti. (Ojasalo ym. 2014, 107-109.) Laadullisen tutkimuksen yleisin haastattelumuoto teemahaastattelu on edellä mainittujen haastattelujen välimuoto (Kananen 2015, 81). Siinä haastattelun teema-alueet eli aihepiirit ovat tiedossa, mutta kysymyksillä ei ole tarkkaa muotoa tai järjestystä (Hirsjärvi ym. 2009, 208). Teemahaastattelulla pyritään saamaan vastauksia, jotka ovat oleellisia tutkimuksen tarkoitukseen ja tutkimusongelmaan nähden, joten kysymykset tulee valita huolellisesti (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75). Syvähaastattelussa keskustellaan luottamuksellisesti haastattelun kohteena olevasta teemasta. Haastattelija rohkaisee haastateltavaa kertomaan aiheesta mahdollisimman syvällisesti ja avoimesti. (Ojasalo ym. 2014, 109.)

Työssä käytetty tutkimusaineisto oli hyvin laaja, sillä tietoa ei ollut saatavilla kootusti. Tietoa on saatu monista lähteistä, sillä työssä on hyödynnetty lehtiartikkeleita, lakeja, asetuksia, hallituksen esityksiä, tilastoja, blogeja, kirjoja, muistioita, www-sivuja, ammattikorkeakoulujen toimilupahakemuksia, pöytä- ja tasekirjoja sekä haastattelua. Osa työssä hyödynnetyistä valmiista aineistosta voidaan määritellä selkeästi kvantitatiiviseksi aineistoksi, sillä niiden sisältämästä tiedosta hyödynnettiin pääasiassa numeerista tietoa. Tällaisia aineistoja olivat ammattikorkeakoulujen tasekirjat, Opetushallinnon tilastopalvelu Vipusen tilastot ja Jukka Jonnisen laatima raportti Metropolian ennakointityökalun mukaisista rahoitusmittareiden arvoista. Opinnäytetyössä on pyritty myös hyödyntämään Valtionvarainministeriön budjetteja mahdollisimman paljon.

Tasekirjoista saatiin tilinpäätöstietoja, joita käytettiin tilinpäätösten oikaisemisessa, prosenttilukumuotoisten tilinpäätösten ja trendianalyysien laatimisessa sekä tunnuslaskujen laskennassa. Kahdelta ammattikorkeakoululta tilinpäätöstiedot on saatu niiden kolmen viimeisimmän vuoden eli vuosien 2012, 2013 ja 2014 tasekirjoista. Valitettavasti kahdelta muulta ei ollut saatavilla tilinpäätöstietoja kolmelta viimeisimmältä vuodelta, koska kyseisten ammattikorkeakoulujen toiminta ammattikorkeakouluosakeyhtiöinä ei ole kestänyt vielä kolme vuotta. Kuntayhtymän aikaiset tilinpäätökset eivät olleet vertailukelpoisia osakeyhtiöaikaisten tilinpäätösten kanssa, joten niiden tilinpäätöstietojen käyttö olisi uhannut suuresti vertailukelpoisuutta. Vipusen tilastoja ja Metropolian raporttia hyödynnettiin rahoitusmittareiden arvoja koskevassa kappaleessa. Niiden avulla pystyttiin tarkastelemaan arvojen muutosta, osuuksia ja tasoa suhteessa ammattikorkeakoulun kokoon. Näin ollen empiirinen osio rakentui lähes kokonaan kvantitatiivisten aineistojen pohjalta.

Opinnäytetyön kvalitatiivista aineistoa edustaa lähinnä muut valmiit dokumentit, joita jo edellä mainittiin. Näitä olivat muun muassa lehtiartikkelit, www-sivut, muistiot, lait ja hallituksen esitykset. Perinteisin kvalitatiiviseksi aineistoksi laskettava lähde on ollut haastattelu, joka toteutettiin teemahaastatteluna. Se lähti tosin muuttumaan hieman avoimeksi haastatteluksi oman mielenkiintoni ja opinnäytetyöprosessin aikana saamani tiedon takia. Haastatteluvaiheessa opinnäytetyö oli viimeistelyä vaille valmis, joten haastattelussa pystyttiin kysymään sellaisia kysymyksiä, jotka olivat työn tutkimustehtävän ja johtopäätösten kannalta oleellisia. Teemahaastattelun runko (Liite 3)

muodostui työn viitekehystä. Haastateltavana oli SAMK:n talous- ja hallintojohtaja Tommi Tamminen. Haastattelu järjestettiin SAMK:n Tiedepuisto A -kampuksella sijaitsevassa Tommi Tamminen työhuoneessa ja se kesti noin tunnin. Haastattelulla saatiin lisätietoa aiheesta ja SAMK:n taloudellisesta tilasta sekä varmistusta siihen, että laskelmien ja teorian avulla saadut johtopäätökset eivät ole täysin vääriä. Lisäksi haastattelulla haluttiin tiedustella Tamminen mietteitä ammattikorkeakoulu-uudistuksen toteutuksesta, uudesta rahoitusmallista, korkeakoulusektoreiden tasa-arvoisuudesta ja ammattikorkeakoulusektorin tulevaisuudesta.

6.5 Tutkimuksen luotettavuus

Vaikka tutkimuksessa pyritään välttämään virheitä, on tutkimus altis virheille, jonka takia tutkimuksissa arvioidaan niiden luotettavuutta erilaisten mittaus- ja tutkimustapojen avulla (Hirsjärvi ym. 2009, 231; Kananen 2015, 338). Tavanomaisesti luotettavuutta arvioidaan reliabiliteetin ja validiteetin avulla. Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimuksen mittaustulosten toistettavuutta eli tutkimuksen ja mittauksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Tuloksia voidaan pitää sellaisina, jos kaksi tutkijaa päätyy samanlaiseen tulokseen eri tutkimuskertoina. Validiteetti eli pätevyys tarkoittaa puolestaan mittareiden tai tutkimusmenetelmien kykyä mitata sitä, mitä on tutkimuksessa tarkoitus mitata. Tutkimuksessa hyödynnetyt mittarit ja menetelmät eivät aina vastaa sitä, mitä tutkija haluaa tutkia. Esimerkiksi kyselylomakkeessa saattaa olla kysymyksiä, jotka vastaajat voivat ymmärtää eri tavalla kuin tutkija on ajatellut. Jos tutkija kuitenkin analysoi saatuja tuloksia yhä oman ajattelumallinsa mukaisesti, ei tuloksia voida pitää pätevinä ja tosina. (Hirsjärvi ym. 2009, 231-232.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa vältetään käsitteitä reliabiliteetti ja validiteetti, sillä niiden mielletään kuuluvan vain kvantitatiiviseen tutkimukseen. Luotettavuutta ja pätevyyttä pitäisi silti jollain tavalla arvioida, vaikka käsitteitä ei haluttaisikaan käyttää. Laadullisissa tutkimuksissa analysoidaan validiutta sillä, sopiiko selitys kuvaukseen ja onko se luotettava. Mahdollisimman tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta ja aineistonkeruumenetelmistä auttaa parantamaan kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta. Esimerkiksi haastattelusta pitäisi kertoa olosuhteet, aika, häiriötekijät, virhetulkinnat ja tutkijan itsearviointi tilanteesta. Tulosten tulkinnassa on sama tarkkuuden

vaatimus eli tutkijan tulee kertoa, millä perusteilla tulkinnoita tehdään ja mihin hän päätelemänsä perustaa. Tutkimuksen validiuden parantamiseksi voidaan käyttää triangulaatiota eli tutkimalla ilmiötä eri tutkimusmenetelmien, teorioiden, tutkijoiden tai aineistojen ja niiden hankintamenetelmien avulla. (Hirsjärvi ym. 2009, 231-233.)

Laadullisissa tutkimuksissa on erityisen tärkeää harkita käytettäviä lähteitä. Tätä kutsutaan lähdekriittisyydeksi ja sitä kannattaa käyttää aina lähteiden etsimisestä niiden käyttöön sekä tulkitsemiseen asti. Huomio kannattaa kiinnittää erityisesti lähteen ikään ja kirjoittajaan. Uusia lähteitä käyttämällä voidaan varmistaa, ettei tutkimukseen tule mukaan vanhaa informaatiota, joka ei pidä enää paikkaansa. Lähdekriittisyys nousee yhä tärkeämpää rooliin internetin ja sosiaalisen median aikakaudella. Lähteiden arvioinnissa kannattaa huomioida myös, kuka on lähteiden julkaisija tai kustantaja. Esimerkiksi lehtien kohdalla uskottavat ja vastuulliset toimijat tarkastavat tarkemmin saamansa tiedon ennen kuin lehti lähtee painoon. Lisäksi puolueettomuus eli objektiivisuus ja totuudellisuus tulisi varmistaa lähteistä. Päätelmiä siitä voidaan tehdä esimerkiksi tekstin painotuksista ja kielenkäytöstä tai tutkimuksen kohdalla esimerkiksi tutkimuksen tilaajasta. Objektiivisuus pätee myös tutkijan toimintaan, joten tutkimuksen tekijän omat poliittiset, uskonnolliset ja moraaliset mielipiteet täytyy pitää erillään tutkimuksesta ja sen tuloksista. Mikäli näin ei ole, tutkimus ei täytä objektiivisuuden vaikutuksia, jolloin tutkimuksen tuloksia ei voida pitää luotettavina. (Hirsjärvi ym. 2009, 113-114; 309.)

7 AMMATTIKORKEAKOULUJEN TALOUSTILANNE

7.1 Ammattikorkeakoulujen kulu-, omaisuus- ja rahoitusrakenne

7.1.1 Kulurakenne ja kuluerien kehitys

Havaintoja ammattikorkeakoulujen kulurakenteesta voidaan tehdä prosenttilukumuotoisten oikaistujen tuloslaskelmien (Liite 4) avulla. Ammattikorkeakoulujen kokoerojen takia prosenttilukumuotoiset tuloslaskelmat soveltuvat vertailuun huomattavasti absoluuttisia lukuja paremmin. Tuloslaskelman erien eli myös kuluerien suhteellista kehittymistä on vertailtu keskenään puolestaan ammattikorkeakoulujen tuloslaskelmista muodostettujen trendianalyyysien (Liite 5) avulla. SAMK:n ja Saimian vertailuvuotena käytetään vuotta 2012 ja Karelialla vuotta 2013. OAMK:a ei ole otettu mukaan trendianalyysiin, sillä se harjoitti ammattikorkeakoulutoimintaa osakeyhtiönä vasta vuonna 2014, jolloin vuoden 2013 luvut eivät ole vertailukelpoisia. Luvussa käsiteltävät taloudelliset luvut perustuvat vertailtavien ammattikorkeakoulujen tasekirjoihin.

Vertailtavien ammattikorkeakoulujen kulurakenteet ovat toistensa kanssa hyvin samankaltaisia. Se voidaan todeta taulukosta 1, johon on otettu tarkasteluun kolme suurinta kuluerää. Ainoastaan Saimian kuluerien suuruudet suhteutettuna liikevaihtoon erottuvat selkeästi muiden ammattikorkeakoulujen vastaavista luvuista. Yleisesti kulurakenne vastaa hyvin paljon palvelualan yrityksiä tyypillisiä kulurakenteita, joissa henkilöstökulujen osuus on merkittävä muihin kulueriin nähden.

Taulukko 1. Vertailtavien ammattikorkeakoulujen kolmen suurimman kuluerän suuruus liikevaihtoon suhteutettuna

Ammattikorkeakoulujen kolmen suurimman kuluerän suuruus liikevaihtoon suhteutettuna									
	Henkilöstökulut			Liiketoiminnan muut kulut			Ulkoiset palvelut		
	2014	2013	2012	2014	2013	2012	2014	2013	2012
SAMK	64,7 %	64,2 %	60,1 %	24,6 %	26,1 %	22,8 %	2,1 %	2,3 %	4,7 %
Saimia	72,8 %	71,3 %	70,7 %	10,5 %	11,5 %	9,7 %	15,7 %	14,8 %	14,5 %
Karelia	64,3 %	65,6 %	-	29,7 %	30,7 %	-	1,8 %	1,8 %	-
OAMK	64,6 %	-	-	21,7 %	-	-	7,0 %	-	-

Kaikkien tutkittujen ja todennäköisesti myös tutkimuksen ulkopuolelle jääneiden ammattikorkeakoulujen selkeästi suurin kuluerä on luonnollisesti henkilöstökulut. Kun ne suhteutetaan ammattikorkeakoulujen liikevaihtoihin, voidaan nähdä niiden osuuden olleen OAMK:lla, SAMK:lla ja Karelialla vuosina 2014 ja 2013 noin 64-66 prosenttia liikevaihdoista. SAMK:n vuoden 2012 tuloslaskelmassa näiden kulujen osuus oli noin 60 prosenttia, joten erot ovat joka tapauksessa pienet. Saimia kuitenkin tekee tässä poikkeuksen, sillä sen henkilöstökulujen osuus liikevaihdosta on ollut kolmena tarkasteluvuotena noin 71-73 prosentin välillä. Tämä voi johtua siitä, että Saimia on panostanut vahvasti kansainvälisyytensä edistämiseen, mihin on tarvittu todennäköisesti erityisasiantuntijoita. Saimian täytyy pienenä ammattikorkeakouluna kilpailla palkoilla, jotta se saa käyttöönsä samanlaisia osajia kuin isommat ammattikorkeakoulut.

Tutkittujen ammattikorkeakoulujen toiseksi suurin kuluerä on liiketoiminnan muut kulut, jotka koostuvat ammattikorkeakoulujen kohdalla ainakin Karelian ja SAMK:n tasekirjojen perusteella pääasiassa vuokra-, toimitila- sekä ATK- ja ohjelmistokuluista (Karelia Ammattikorkeakoulu Oy 2014, 11; Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy 2014, 16). Muut vertailtavat eivät olleet eritelleet tarkemmin kyseisiä kuluja, joiden kohdalla kustannusrakenteissa näkyy jo eroja. SAMK:n liiketoiminnan muiden kulujen osuus liikevaihdosta on vaihdellut kolmen vuoden aikana noin 23-26 prosentin välillä. OAMK:lla osuus on sen ainoana tarkasteluvuonna noin 22 prosenttia eli lähes samoissa luvuissa kuin SAMK:lla. Karelialla osuus on ollut tarkasteluvuosina 2014 ja 2013 noin 30-31 prosenttia. Saimia tekee jälleen suurimman poikkeuksen, sillä sen liiketoiminnan muiden kulujen osuus liikevaihdosta on vaihdellut kolmena tarkasteluvuotena noin 10-11 prosentin välillä. Kokonaisuudessaan SAMK:n, OAMK:n ja Karelian kokonaiskulut muodostuvat lähes kokonaan henkilöstökuluista ja liiketoiminnan muista kuluista. Saimialla kyseiset kuluerät muodostavat noin kolme neljäsosaa kaikista kuluista.

Kolmanneksi suurin kuluerä on ulkopuoliset palvelut, jotka ovat lähinnä alihankintaa. Ammattikorkeakoulu voi esimerkiksi ulkoistaa jotain yritystä varten tehtävän projektin osa-alueen ulkopuoliselle toimijalle. SAMK:lla ja Karelialla niiden määrä on ollut silti vähäinen, sillä kyseisen kuluerän suuruus suhteutettuna liikevaihtoon on ollut molemmilla kahtena viimeisenä tarkasteluvuonna noin 2 prosenttia. SAMK:lla oli poikkeuksellisen paljon ulkopuolisia palveluista aiheutuvia kuluja vuonna 2012, jolloin

niiden suuruus liikevaihdosta oli 4,7 prosenttia. OAMK:n erän suuruus liikevaihtoon suhteutettuna oli seitsemän prosenttia vuonna 2014. Myös ulkopuolisten palvelujen suuruus liikevaihtoon nähden eroaa Saimialla muihin tarkasteltaviin nähden. Saimialla kyseisen kuluerän suuruus liikevaihtoon suhteutettaessa on ollut tarkasteluvuosina noin 15-16 prosentin tasolla.

SAMK:n, OAMK:n ja Karelian muiden kuin edellä mainittujen kuluerien suuruus liikevaihtoon suhteutettuna on ollut merkitykseltään vähäinen. Ennen käyttökatetta esiintyvän aine- ja tarvikekäytön -kuluerän suuruus liikevaihtoon nähden on ollut Karelialla alle yhden prosentin tasolla. SAMK:lla ja OAMK:lla vastaava luku on ollut tarkasteluvuosina 2-3 prosentin tasolla. Käyttökatteen jälkeen esitettävien suunnitelman mukaisten poistojen määrä liikevaihtoon nähden on ollut myös edellä mainituilla kolmella ammattikorkeakoululla vähäinen. SAMK:lla niiden osuus liikevaihdosta ei ole ollut merkittävä, koska sillä ei ole muihin nähden niin paljoa omaisuuden hankintamenoja, joihin poistot kohdistuvat. OAMK:lla ja Karelialla poistojen määrä liikevaihtoon suhteutettuna on ollut tarkastelujaksoilla hieman yli yhden prosentin. Saimian kulurakenne on niin sanotusti monipuolisin tutkituista ammattikorkeakouluista. Saimian aine- ja tarvikekäytön sekä poistojen määrien suuruudet suhteessa liikevaihtoon ovat olleet tarkasteluvuosina noin 6 prosentin tasolla.

Edellä mainittujen erien, pois lukien poistot, erot saattavat johtua kirjauskäytännöistä. Kuluja on saatettu kirjata eri erien alle. Esimerkiksi Saimia on saattanut kirjata sellaisia kuluja ulkopuolisten palveluiden erään, joita muut ovat merkanneet liiketoiminnan muihin kuluihin. Eroja liiketoiminnan muiden kulujen ja suunnitelman mukaisten poistojen kohdalla selittää se, että kiinteistökulut näkyvät SAMK:lla, OAMK:lla ja Karelialla liiketoiminnan muissa kuluissa, koska kiinteistöt ovat vuokrattuja. Saimialla ne ovat osittain myös omassa omistuksessa, jolloin kyseiset kulut näkyvät runsaina poistojen määränä. Kirjauskäytännöt saattavat selittää myös eron liiketoiminnan muiden tuottojen kohdalla. Saimia on merkannut kyseiseen erään tukia ja avustuksia, joita muut ovat merkinneet osittain liikevaihtoon (Karelia Ammattikorkeakoulu Oy 2014, 10; Oulun Ammattikorkeakoulu Oy 2014, 12; Saimaan ammattikorkeakoulu Oy 2014, 12; Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy 2014, 16). Tilikauden tuloksen osuus liikevaihtoon kertoo kuitenkin sen, että SAMK:n kaikkien kulujen osuus liikevaihtoon on

ollut pienempi kuin muilla kouluilla. Muilla tuloksen osuus on ollut pieni, mutta toisaalta ammattikorkeakoulutoiminnan tarkoituksena ei olekaan voiton tavoittelu.

Trendianalyysien avulla voidaan tarkastella tuloslaskelmaerien suhteellista kehittymistä. Niiden avulla voidaan todeta rahoituksen vähentymisen ja Suomen talouden huonon tilanteen vaikuttaneen ennakoidusti ammattikorkeakoulujen liikevaihtoon. SAMK:n liikevaihto väheni vuonna 2013 noin neljä prosenttia edelliseen vuoteen nähden. Vuonna 2014 SAMK:n liikevaihdon suuruus oli noin 89 prosenttia vuoteen 2012 nähden, joten laskua oli tapahtunut jopa yli 10 prosenttia. Saimian lasku oli lievempää, sillä vuosien 2014 ja 2013 liikevaihto oli noin 3-5 prosenttia vuoden 2012 liikevaihtoa alempi. Karelian liikevaihto vuonna 2014 oli vain kaksi prosenttia alempi kuin vuonna 2013. SAMK:n ja Karelian liiketoiminnan muut tuotot olivat säilyneet melko samalla alhaisella tasolla tarkasteluvuosina. Tosin SAMK:n liiketoiminnan muut tuotot olivat vuonna 2013 noin 12 prosenttia suuremmat kuin vuonna 2012. Saimian liiketoiminnan muiden tuottojen suuruus liikevaihtoon suhteutettuna on ollut noin 9-11 prosentin tasolla. Saimialla niiden määrä oli vuonna 2013 noin 17 prosenttia ja vuonna 2014 noin kahdeksan prosenttia alhaisempi kuin vuonna 2012. Tuottojen alentuminen näkyy SAMK:lla ja Saimialla myös tuloksessa. Saimian tilikauden tulos oli suuruudeltaan vuonna 2013 noin -10 prosenttia ja vuonna 2014 tarkalleen 4,5 prosenttia vuoden 2012 määrään nähden. SAMK:lla vastaavat luvut olivat 57,5 prosenttia vuonna 2013 ja 65 prosenttia vuonna 2014. Liiketoiminnan tuottojen pienentymisellä ei kuitenkaan ollut vaikutusta Karelian kokonaistulokseen, vaan kulujen vähentyminen johti siihen, että tilikauden kokonaistulos oli vuonna 2014 reilusti suurempi kuin vuonna 2013. Tilinpäätössiirrot eli sen siirrot rahastoihin johtivat kuitenkin siihen, että tilikauden tulos laski kuitenkin tasan kolme prosenttia.

Rahoituksen vähentyminen on johtanut siihen, että ammattikorkeakoulut ovat toteuttaneet säästötoimenpiteitä, joista tehokkaimmat ovat kohdistuneet juuri suurimpiin kuluihin. Henkilöstökulut ovat laskeneet varhaisimpaan tarkasteluvuoteen nähden Saimialla noin kaksi prosenttia ja Karelialla lähes neljä prosenttia. SAMK:n henkilöstökulut nousivat vuonna 2013 noin 2,5 prosenttia vuodesta 2012. Tosin SAMK:n vuoden 2014 henkilöstökulujen määrä oli yli neljä prosenttia alhaisempi vuoden 2012 tasoon nähden. Henkilöstökulujen vähentyminen johtuu ammattikorkeakouluissa käydyistä

yhteistoimintaneuvotteluista, joissa henkilökuntaa on irtisanottu, lomautettu, osa-aikaistettu tai järjestetty uusiin tehtäviin. Lisäksi eläkkeelle siirtyneiden tilalle ei ole palkattu uutta henkilökuntaa. (Karelia Ammattikorkeakoulu Oy 2014, 4; Oulun Ammattikorkeakoulu Oy 2014, 3; Saimaan ammattikorkeakoulu Oy 2014, 38; Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy 2014, 5-6.) Itä-Suomessa opetus- ja hallintohenkilöstön määrä vähenee myös koulutusmäärien ja -ohjelmien vähenemisen takia (Karelia Ammattikorkeakoulu Oy 2013, 19). SAMK saavuttaa tehdyillä säästötoimenpiteillä noin viiden miljoonan säästöt henkilöstömenoista vuodesta 2015 eteenpäin, jolloin yhteistoimintaneuvotteluissa päätetyt irtisanomiset astuvat voimaan. Vuonna 2014 SAMK vähensi henkilötyövuosia 34 vuotta määräaikaisten työsuhteiden vähentämisen, lomautusten ja eläköitymisen kautta. Tästä aiheutui säästöjä noin 1,8 miljoonaa. (Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy 2014, 5-6.) Saimia suunnittelee vähentävänsä henkilökuluja jatkossa, sillä se tiedotti syyskuussa 2015, että käynnistävänsä yhteistoiminta neuvottelut, joilla tavoitellaan 1,8 miljoonan euron säästöjä (Saimaan ammattikorkeakoulun www-sivut 2015).

Toiseksi suurin kuluerä liiketoiminnan muut kulut olivat suuruudeltaan vuonna 2013 Saimialla noin 15 prosenttia ja SAMK:lla lähes 10 prosenttia suuremmat kuin vuonna 2012. Tämä saattaa johtua siitä, että ne ovat hyödyntäneet vielä viimeisen kerran kustannusperusteista rahoitusjärjestelmää. Tämän takia SAMK:n ja Saimian liiketoiminnan muiden kulujen suuruus liikevaihtoon suhteutettuna kasvoi vuonna 2013 vuoteen 2012 verrattaessa ja laski seuraavaksi vuodeksi. Saimialla kuitenkin erän suuruus oli vielä vuonna 2014 noin neljä prosenttia suurempi kuin vuonna 2012, kun taas SAMK:lla se oli saman lukeman verran alhaisempi. Karelialla erän suuruus oli vuonna 2014 noin viisi prosenttia pienempi kuin vuonna 2013. Liiketoiminnan muista kuluista suurin osa aiheutuu kiinteistökuluista, jotka ovat jo nyt alentuneet toimitilojen käytön tehostamisen tai joistakin toimitiloista luopumisen johdosta (Karelia Ammattikorkeakoulu Oy 2014, 3; Saimaan ammattikorkeakoulu Oy 2014, 1-2; Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy 2014, 5-6). Karelian kiinteistökulut ovat vähentyneet, koska pääomavuokran taso laski noin 4-6 prosentilla. Sen toimitilojen määrän tarve vähentyy jatkossa koulutusmäärien ja -ohjelmien vähentymisen johdosta. (Karelia Ammattikorkeakoulu Oy 2013, 19.) OAMK on uusimassa kampusrakenteitaan toimitilojensa käytön tehostamiseksi (Oulun Ammattikorkeakoulu Oy 2013, 5). Samoin SAMK on parhaillaan uudistamassa kampusrakenteitaan Porissa, jossa se siirtyy vuonna 2017 noin

19 000 neliön kampukseen. Tällä hetkellä toimintaa on Porissa kahdessa kampuksessa Tiedepuistossa ja Tiilimäessä, joissa tilaa on yhteenlaskettuna noin 36 000-37 000 neliötä. Tästä saatavat säästöt eivät ole Tammisen mukaan kuitenkaan merkittäviä. SAMK:n kampuksia sijaitsee myös Raumalla, Huittisissa ja Kankaanpäässä.

Pienemmistä kulueristä kaikilla on laskenut ainoastaan aine- ja tarvikekäytön kulut, joiden absoluuttinen taso ei ole ollut SAMK:lle ja Karelialle merkittävä. Karelialla kyseiset kulut ovat laskeneet vuoden 2013 tasosta lähes 34 prosenttia. SAMK:lla kyseisten kulujen määrä oli 60,6 prosenttia vuonna 2013 vuoden 2012 määrään nähden. Vuoden 2014 määrä oli sillä noin 55 prosenttia pienempi kuin vuonna 2012. Saimialla erän suuruus on ollut vuosina 2014 ja 2013 noin 96 prosenttia vuoden 2012 lukuun nähden. SAMK:n ulkopuolisten palveluiden kulut olivat myös laskussa, sillä kuluerän suuruus oli vuonna 2013 noin 48 prosenttia ja vuonna 2014 tarkalleen 39,5 prosenttia vuoden 2012 lukuun verrattaessa. Saimialla kyseisten kulujen määrä oli vuonna 2013 prosentin pienempi ja vuonna 2014 neljä prosenttia suurempi kuin vuonna 2012. Karelialla ulkopuolisten palveluiden kulut ovat pysyneet samalla tasolla. Suunnitelman mukaiset poistot ovat nousseet ainoastaan SAMK:lla, mikä viittaa siihen, että se on hankkinut vuoden 2012 jälkeen koneita, kalustoja ja muita aineellisia hyödykkeitä, joista poistoja tehdään. Toisaalta sen poistojen määrä on yhä vähäinen. Saimialla poistot pysyivät suhteellisen tasaisina kahtena ensimmäisenä tarkasteluvuonna, sillä nousua oli vain prosentin verran. Sen poistojen määrä vuonna 2014 oli kuitenkin 16 prosenttia pienempi kuin vuonna 2012. Karelialla poistot olivat laskeneet noin kolme prosenttia vuodesta 2013 vuoteen 2014. Muut korko- ja rahoitustuotot sekä korkokulut ja muut rahoituskulut ovat vaihdelleet prosentuaalisesti paljon, mutta niiden rahamäärälliset luvut ovat olleet liikevaihtoon ja muihin kuluihin verrattaessa merkityksettömät.

Tammisen mukaan (haastattelu 8.10.2015) toimintaa pystyttäisiin yhä tehostamaan, mutta siitä saatavat säästöt ovat merkitykseltään vähäisiä, koska suurimmat merkittävimmän säästöjä tuoneet sopeuttamistoimet on jo tehty. Varsinkin henkilöstö- ja kiinteistökuluihin on kohdistunut jo merkittäviä säästöjä, mutta rahaa on riitettävä aina henkilöstön kouluttamiseen ja kehittämiseen, jotta opetuksen laatu voidaan turvata. Lyhyellä aikavälillä siitä on saatavissa säästöjä, mutta pitkällä aikavälillä henkilöstö-

kulujen minimointi on niin sanotusti lopun alkua. Pääministeri Juha Sipilän muodostaman hallituksen hallitusohjelman mukaan korkeakoulujen pitäisi jatkossa saada aikaan säästöjä IT-toiminnoista ja hallinnosta (Berg 2015).

7.1.2 Omaisuus rakenne ja sen kehitys

Tämän opinnäytetyön liitteenä 6 on ammattikorkeakoulujen oikaistut taseet ja prosentimuotoiset taseet. Taseen vastaavaa puolen avulla saadaan käsitys ammattikorkeakoulujen varoista eli omaisuus rakenteesta. Prosenttilukumuotoisen taseen avulla voidaan vertailla ammattikorkeakoulujen omaisuus rakennetta ja tarkastella niiden muutosta keskenään. Omaisuserien suhteellista kehittymistä voidaan vertailla keskenään ammattikorkeakoulujen taseiden trendianalyysissä, jotka löytyvät tämän opinnäytetyön liitteestä 7. Taseen trendianalyysissä tutkitaan vain pääryhmän kokonaissumman kehitystä eli esimerkiksi pysyvien vastaavien yksittäisten erien kehitystä ei tarkastella erikseen. OAMK ei ole mukana trendianalyysissä, sillä se on harjoittanut ammattikorkeakoulutoimintaa kokonaisuudessaan osakeyhtiönä vain yhden tilikauden ajan. Trendianalyysissä vertailuvuotena käytetään SAMK:lla ja Saimialla vuotta 2012 ja Karelialla vuotta 2013.

Ammattikorkeakoulujen omaisuus rakenteessa on selviä eroja. Pysyvien ja vaihtuvien vastaavien osuudet taseen koko loppusummasta (Taulukko 2) poikkeavat yllättävän paljon. SAMK:n omistusrakenteesta pieni osa koostuu pysyvistä vastaavista, sillä niiden osuus taseen loppusummasta on ollut tarkasteluvuosina 3-4 prosenttia, kun vaihtuvien vastaavien osuus on ollut vastaavasti 96-97 prosentin tasolla. OAMK:n pysyvien vastaavien osuus taseen loppusummasta on ollut noin 17 prosenttia ja vaihtuvien vastaavien noin 83 prosenttia vuonna 2014. Karelialla pysyvien vastaavien osuus on ollut toiseksi suurin vertailtavista ammattikorkeakouluista. Vuonna 2013 niiden osuus oli noin 18 prosenttia ja vaihtuvien vastaavien osuus noin 82 prosenttia taseen loppusummasta. Karelian vuoden 2014 prosenttiosuudet olivat pysyvillä vastaavilla noin 33 prosenttia ja vaihtuvilla vastaavilla 67 prosenttia. Saimia on vertailtavista ammattikorkeakouluista ainoa, jonka omaisuus rakenne koostuu suurimmaksi osaksi rakennuksista. Tämän takia sen pysyvät vastaavat ovat muodostaneet tarkasteluvuosina yli 80

prosenttia taseen loppusummasta. Vaihtuvien vastaavien osuus on ollut tarkemmin tarkasteltuna alimmillaan noin 14 prosenttia vuonna 2012. Vuosina 2013 ja 2014 se on ollut noin 20 prosentin tasolla.

Taulukko 2. Vertailtavien ammattikorkeakoulujen omaisuusrakenne

Ammattikorkeakoulujen omaisuusrakenne						
	Pysyvät vastaavat			Vaihtuvat vastaavat		
	2014	2013	2012	2014	2013	2012
SAMK	4 %	3 %	3 %	96 %	97 %	97 %
Saimia	80 %	82 %	86 %	20 %	18 %	14 %
Karelia	33 %	18 %	-	67 %	82 %	-
OAMK	17 %	-	-	83 %	-	-

Pysyvien vastaavien suurin erä on ollut jokaisella ammattikorkeakoululla eri erä. Vuonna 2014 SAMK:n pysyvistä vastaavista yli puolet koostuivat taseen oikaisun yhteydessä pysyvien vastaavien muihin saamisiin ja sijoituksiin siirretyistä pitkäaikaisista saamisista. SAMK:n toiseksi suurin pysyvien vastaavien erä on ollut koneet ja kalusto, jota sillä on rahamääräisesti vähiten muihin vertailtaviin nähden. Karelialla pysyvät vastaavat koostuivat lähes kokonaan koneista ja kalustosta vuonna 2013. Vuonna 2014 pysyvät vastaavat koostuivat lähes täysin niistä sekä muista osakkeista ja osuuksista, joita Karelialla on paljon enemmän kuin rahamääräisesti toiseksi eniten osakkeita ja osuuksia omaavalla SAMK:lla. Saimialla on omistuksessaan kuitenkin rahamäärällisesti enemmän koneita ja kalustoa kuin Karelialla, mutta se muodostaa vain kymmenesosan sen pysyvistä vastaavista. Niistä loput koostuvat lähes täysin rakennuksista ja rakennelmista, jotka selittävät pysyvien vastaavien suurta osuutta taseen loppusummasta. SAMK:lla ja OAMK:lla on virallisen taseen ulkopuolella vain liitetiedoissa esiintyviä leasingvastuita. Ne esiintyvät oikaistun taseen vastaavaa puolella erässä leasingomaisuus, joka on OAMK:n suurin pysyvien vastaavien erä. Sen pysyvien vastaavien rakenne eroaa selvästi muista, sillä yksikään erä ei yksinään muodosta yli puolta pysyvistä vastaavista. Leasingomaisuuden jälkeen suurimmat erät ovat noin neljäsosan pysyvistä vastaavista muodostavat koneet ja kalusto sekä noin viidesosan muodostama muut saamiset ja sijoitukset.

SAMK:n ja Saimian vaihtuvat vastaavat koostuvat melkein kokonaan rahat ja rahoitusarvopaperit -erästä. Tosin määrällisesti Saimialla erän lukema ei ole ollut edes viidesosaa SAMK:n vastaavaan erään vertailtaessa. SAMK:lla erän osuus vaihtuvista

vastaavista on ollut silminnähden kahtena edellisenä vuotena yli 90 prosenttia, eikä vuoden 2012 osuuskaan kauas siitä jää. Saimialla osuus on ollut reilusti yli 70 prosenttia kaikista vaihtuvista vastaavista jokaisena tarkasteluvuonna. SAMK:n tapauksessa varojen käyttöä voisi tehostaa harjoittamalla sijoitustoimintaa.

Haastattelun yhteydessä selvisikin, että ainakin SAMK:lla on tällainen sijoituspolitiikka harkinnassa, mutta se kuuluu Pori-konserniin, jonka konsernisäännöt kieltävät tytäryrityksiltä sijoitustoiminnan. Erityislakina ammattikorkeakoululaki kuitenkin mahdollistaa ammattikorkeakoulujen sijoitustoiminnan, josta vastaa hallitus. Myös opetus- ja kulttuuriministeriö on tiedettävästi ohjaamassa ammattikorkeakouluja tähän. Tässä asiassa ammattikorkeakoulut ovat siis menossa kohti yliopistomaailmaa, kun ammattikorkeakouluille on mahdollistettu uudistuksen yhteydessä samanlainen autonomia kuin yliopistoilla. Tamminen uskoo kaikkien ammattikorkeakoulujen lähtevän sijoitustoimintaan pitkällä aikavälillä. Tällä hetkellä ammattikorkeakoulujen tilanne on niin erilainen, kun joillain suurin osa rahoista on kiinni rakennuksissa. (Tamminen haastattelu 8.10.2015.)

SAMK:lla ja Saimialla suurin osa loppuista vaihtuvista vastaavista on luonnollisesti koostunut muista saamisista, jotka ovat aiheutuneet SAMK:n tapauksessa siirtosaamisista ulkopuolisilta yrityksiltä ja vuoden 2014 vuokrien arvonnlisäverosaamista opetus- ja kulttuuriministeriöltä, joita myös muilla vertavilla on taseessaan. Saimialla niihin kuuluvat myös tutkimus- ja kehittämisprojektien saamiset sekä hakijasuman purkuun tarkoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön avustus. Vuonna 2012 SAMK:n vaihtuvien vastaavien lyhytaikaisista saamisista suurin erä oli kuitenkin muut sisäiset saamiset. Karelialla rahat ja rahoitusarvopaperit -erän osuus on ollut vuonna 2013 alle ja vuonna 2014 reilu kymmenesosa vaihtuvista vastaavista. OAMK:lla erän suuruus tulee nousemaan nykyisestä noin 3 000 eurosta, sillä sen konsernipankkitilin noin 13,5 miljoonan suuruinen tilinpäätössaldo on kirjattu lyhytaikaisiin lainasaamisiin. Nämä esiintyvät oikaistun taseen muut saamiset -erässä, joka muodosti vuoden 2014 tilinpäätöksessä OAMK:n vaihtuvat vastaavat lähes kokonaan. Karelian vaihtuvien vastaavien suurimmat erät ovat olleet tarkasteluvuosina myös muut sisäiset saamiset ja muut saamiset. Muut saamiset ovat koostuneet vastaavista tapahtumista, mitä SAMK:lla ja Saimialla on ollut. Ne ovat muodostaneet vuonna 2013 hieman alle kolmasosan ja vuonna 2014 hieman alle puolet Karelian vaihtuvista vastaavista. Muut sisäiset saamiset ovat

aiheutuneet konsernilaina- ja siirtosaamisista sekä muista konsernisaamisista. Karelian muiden sisäisten saamisten osuus oli selvästi yli puolet kaikista vaihtuvista vastaavista vuonna 2013 ja reilu kolmasosa vuonna 2014.

SAMK:n ja Saimian pysyvien vastaavien määrä väheni muutaman prosentin verran vuonna 2013 vuoteen 2012 nähden. SAMK:n kohdalla lukua alentaa se, että leasingvastuiden maksamisen seurauksena leasingomaisuuden arvo on vähentynyt enemmän kuin koneiden ja kaluston arvo on noussut. Saimialla pysyvien vastaavien arvo oli myös pienempi vuonna 2014 kuin vuonna 2012. Vuoden 2014 arvo on kuitenkin suurempi kuin 2013, mikä selittyy pitkäaikaisten saamisten lisääntymisestä. Ne aiheutuvat vuoden 2014 investointien arvonnlisäverosaamisista opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Niitä on myös muillakin vertailtavilla, joka on osaltaan lisännyt niiden pysyvien vastaavien määrää. Saimialla uusien rakennusten ja rakennuksien muutostöiden aktivoinnit ovat nostaneet rakennusten ja rakennelmien arvoa, mutta sen pysyvien vastaavien määrä on laskenut suurimmaksi osaksi poistojen takia. SAMK:n ja Karelian pysyvien vastaavien määrä oli lähes kaksi kertaa suurempi vuonna 2014 kuin vertailuvuonna. Karelian kohdalla nousua selittää sen tekemät sijoitukset sekä kone- ja kalustohankinnat. SAMK:n pitkäaikaisesti panttaamat pankkisaamiset lisäävät sen kohdalla kyseisen erän saldoa. Karelian vaihtuvien vastaavien määrä on puolestaan ollut laskussa, koska sen saamisten kokonaismäärä on vähentynyt rahat ja rahoitusarvopaperit -erän kasvua enemmän. SAMK:n ja Saimian tilikauden 2013 kohdalla tilanne on päinvastainen eli sen saamisten kokonaismäärä on vähentynyt vähemmän kuin rahat ja rahoitusarvopaperit -erä on kasvanut. Saimian saamisten kokonaismäärä oli puolestaan vuonna 2014 suurempi kuin vuonna 2012. Karelian vaihtuvien vastaavien määrä laski enemmän kuin pysyvien vastaavien määrä nousi, jonka johdosta sen vastaavien kokonaismäärä väheni. SAMK:n ja Saimian vastaavien kokonaismäärä oli noususuunnassa ollen molempina vuosina suurempi kuin vertailuvuonna. Karelialla vastaavien määrä laski puolestaan lähes viisi prosenttia.

7.1.3 Rahoitusrakenne ja sen kehitys

Taseen vastattavaa puolen lukujen avulla voidaan puolestaan tarkastella ja vertailla ammattikorkeakoulujen rahoitusrakenteita ja niiden muutosta. Rahoituserien suhteellista kehitystä voidaan tarkastella omaisuuserien tavoin ammattikorkeakoulujen taseiden trendianalyysille, jotka löytyvät tämän opinnäytetyön liitteestä 7. On tärkeää huomata, että tasekirjojen perusteella jokaisen vertailtavan ammattikorkeakoulun vierasta pääomasta suurin osa on korotonta lyhytaikaista vierasta pääomaa. Ammattikorkeakoulujen on mahdollista hakea korollista lainaa rahoituslaitoksilta, mutta lainan myöntäminen edellyttää pääomistaja tahojen hyväksyntää ja takausta sekä tulevien tulovirtojen kertymisen osoittamista (Tamminen haastattelu 8.10.2015).

Siinä missä ammattikorkeakoulujen omaisuusrakenne poikkesi toistaan, on niiden rahoitusrakenne (Taulukko 3) puolestaan erittäin samankaltainen. Oman pääoman osuus koko pääomasta on kaikilla ammattikorkeakouluilla ollut jokaisena tarkasteluvuonna yli 50 prosenttia. Lukuun ottamatta Karelian vuoden 2013 tasetta, jolloin sen vieraan pääoman määrä muodosti reilusti yli puolet koko pääomasta. Vuonna 2014 sen oman pääoman osuus puolestaan oli reilusti yli puolet koko pääomasta. Kaikista suurin oman pääoman osuus on ollut Saimialla, jolla noin 27-28 miljoonan suuruisesta taseesta yli 25 miljoonaa koostui omasta pääomasta eli osuus on ollut jokaisena vuonna yli 90 prosenttia. Saimian vieraan pääoman osuus on ollut tarkasteluvuosina tarkasti laskien noin 6-9 prosentin tasossa. Myös SAMK:n oman pääoman osuus kokonaispääomasta on reilusti suurempi kuin sen vieraan pääoman, jonka määrä on vastannut tarkasteluvuosina noin viidesosaa koko pääomasta. OAMK:n oman pääoman määrä muodosti puolestaan reilut puolet sen kokonaispääomasta vuonna 2014.

Taulukko 3. Vertailtavien ammattikorkeakoulujen rahoitusrakenne

Ammattikorkeakoulujen rahoitusrakenne						
	Oma pääoma			Vieras pääoma		
	2014	2013	2012	2014	2013	2012
SAMK	82 %	81 %	78 %	18 %	19 %	22 %
Saimia	91 %	93 %	94 %	9 %	7 %	6 %
Karelia	63 %	39 %	-	37 %	61 %	-
OAMK	58 %	-	-	42 %	-	-

SAMK ja OAMK ovat vertailun ainoat koulut, joilla on tasekirjojen mukaan korollista pitkäaikaista ja lyhytaikaista vierasta pääomaa, sillä oikaisun yhteydessä niiden taseisiin lisättiin tilinpäätöksen liitetiedoissa ilmenevät leasingvastuut. Seuraavalla tilikaudella erääntyvät leasingvastuut merkattiin oikaistussa taseessa lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan ja myöhemmillä tilikausilla erääntyvät pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan. SAMK:n ja Saimian oman pääoman määrä suhteessa kokonaispääomaan on luonnollisesti suurempi, koska niiden toiminta nykymuodossaan on kestänyt kauemmin kuin OAMK:lla ja Karelialla. Näin ollen niille on ehtinyt kertymään hyvä määrä voittovaroja ja ne ovat pystyneet lisäämään vapaata pääomaa pidemmän aikaa yhtiöön sijoitetun vapaan oman pääoman rahaston kautta. Valtion pääomitukset vuonna 2015 tulevat kasvattamaan ainakin rahamääräisesti ammattikorkeakoulujen sijoitetun vapaan pääoman rahastoja, joten oman pääoman osuus kokonaispääomasta tulee kasvamaan todennäköisesti myös ainakin OAMK:n ja Karelian kaltaisilla toimijoilla.

OAMK:n, SAMK:n ja Saimian suurin oman pääoman erä on muut rahastot, jotka koostuvat kyseisten ammattikorkeakoulujen kohdalla vain sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoista. SAMK:lla ja Saimialla niiden osuus on ollut reilusti yli puolet kaikesta omasta pääomasta. SAMK:lla erä on pysynyt rahamääräisesti samalla tasolla, mutta kertyneiden voittovarojen saldo on kasvanut vuosittain ja vuonna 2014 ne muodostivat jo lähes kolmasosan omasta pääomasta. OAMK:lla muut rahastot ovat lähes osakepääoman tasolla ja yhdessä erät muodostavat käytännössä kaiken omasta pääomasta, lukuun ottamatta tilikauden tulosta, joka on suuruudeltaan noin viidesosa omasta pääomasta. Karelialla muiden rahastojen osuus omasta pääomasta on ollut noin kolmasosa vuonna 2014. Sen suurin oman pääoman erä on ollut molempina tarkasteluvuosina osakepääoma, joka on muodostanut lähes loput vuoden 2014 omasta pääomasta, joka koostui lähes täysin kyseisestä erästä vuonna 2013. Saimian omasta pääomasta noin viidesosa on koostunut osakepääomasta. SAMK:lla osakepääoma on rahamääräisesti pienin muiden vertailtavien vastaavaan erään. Mielenkiintoista on se, että opiskelijamäärältään pienimmällä ammattikorkeakoululla Saimialla omaan pääomaan sitoutunut rahamäärä on kaikista suurin. Sen ja SAMK:n omaan pääomaan on sitoutunut jopa 10 miljoonaa euroa enemmän kuin OAMK:n ja 20 miljoonaa euroa enemmän kuin Karelian omaan pääomaan on sitoutunut. Osittain syynä on nimenomaan se, että ne ovat toimineet pitempään kuin Karelia ja pitempään osakeyhtiönä kuin OAMK.

Kaikkien ammattikorkeakoulujen suurin vieraan pääoman erä on muut korottamat velat, jotka koostuvat kaikkien kohdalla muista veloista ja siirtovelosta. SAMK:n vieras pääoma on koostunut vuosina 2014 ja 2013 lähes kokonaan kyseisestä erästä, sillä muiden vieraan pääomien yhteenlaskettu osuus on ollut vain viidesosa kaikesta vieraasta pääomasta. Muiden korottomien velkojen osuus oli myös vuonna 2012 reilusti yli puolet. SAMK:lla on ollut tutkimuksen ammattikorkeakouluista toiseksi eniten vieraasta pääomaa, vaikka vieraan pääoman prosentuaalinen osuus kaikesta pääomasta on pienempi kuin Karelialla, jolla vieras pääoma koostui myös muista korottomista veloista, sillä sen kahden muun erän sisäisten ostovelkojen ja ostovelkojen osuus on ollut vuonna 2013 alle ja vuonna 2014 yli kymmenesosan kaikesta vieraasta pääomasta. Määrällisesti eniten velkaa on OAMK:lla. Velan määrä on yli yhdeksän miljoonaa, josta reilusti yli puolet koostuu myös muista korottomista veloista. OAMK:n ostovelkojen osuus kaikista veloista on myös suurempi kuin muilla, sillä jopa neljäsosa veloista muodostuu niistä. Loput OAMK:n vieraasta pääomasta koostuvat melkein kokonaan leasingvastuista, joiden yhteenlaskettu summa yli miljoona euroa. Saimian muiden korottomien velkojen osuus on myös ollut reilusti yli puolet kaikista veloista vuosina 2012 ja 2013, mutta vuonna 2014 tilanne tasoittui, kun ne muodostivat hieman alle puolet kaikista veloista. Saatujen ennakoiden määrä nousi lähes muiden korottomien velkojen tasolle, vaikkakin sinne oli kirjattu tuloennakoita avustuksista, joita muut koulut ovat kirjanneet siirtovelkoihin, jotka näkyvät juuri korottomissa veloissa.

Taseen trendien tarkastelun perusteella nähdään, että Karelian ja SAMK:n oman pääoman määrä on kasvuvauhdissa. SAMK:n oman pääoman kasvu johtuu hyvistä tilikausien tuloksista, jotka ovat kerryttäneet voittovaroja. Sen oman pääoman määrä oli vuonna 2013 noin 14 prosenttia suurempi kuin vuonna 2012. Vuonna 2014 määrä oli 30 prosenttia suurempi vuoteen 2012 verrattaessa. Karelialla oman pääoman määrä nousi vuodesta 2013 tasan 55 prosenttia, mikä johtuu suurimmaksi osaksi muiden rahastojen määrästä, joita ei ollut ollenkaan vuonna 2013. Saimian oman pääoman määrä on pysynyt kolmena vuotena lähes samalla tasolla, mutta sen vieras pääoma on kasvuvauhdissa saatujen ennakoiden kasvusta johtuen. Saadut ennakot aiheutuvat opetus- ja kulttuuriministeriön sekä muiden toimijoiden myöntämisestä avustuksista, joita muut vertailevat ovat kirjanneet siirtovelkoihin. Ne sisältyvät oikaistussa taseessa muut korottomat velat -erään. Saimian vieraan pääoman määrä on ollut vuonna 2013 noin 16

prosenttia ja vuonna 2014 lähes 58 prosenttia suurempi kuin vertailuvuonna 2012. SAMK:n pitkäaikaisen vieraan pääoman määrä on ensiksi laskenut vuonna 2013, sillä se koostui silloin vain myöhemmillä tilikausilla erääntyvistä leasingvastuista, joita sitten siirretään lyhytaikaisiin, kun erääntyminen lähenee. Vuonna 2014 sen pitkäaikaisen vieraan pääoman määrä oli kuitenkin 15 prosenttia suurempi kuin vuonna, koska vuonna 2014 se teki pakollisia varauksia irtisanottujen työttömyysvakuutusmaksuja varten. Muiden korottomien velkojen kasvu aiheutti sen, että SAMK:n lyhytaikaisen vieraan pääoman määrä oli vuonna 2014 suurempi kuin vertailuvuonna 2012 ja vuonna 2013, jolloin lyhytaikaisen vieraan pääoman määrä oli vuotta 2012 alhaisempi. Karelian vieraan pääoman määrä oli puolestaan laskussa muiden korottomien velkojen vähenemisen johdosta. Sen vieraan pääoman määrä vuonna 2014 oli noin 57 prosenttia vuoden 2013 määrään nähden.

7.2 Tunnuslukuanalyysi

7.2.1 Toiminnan kannattavuus

Ammattikorkeakoulujen kannattavuutta vertaillaan niiden kokoerojen takia vain suhdelukumuotoisilla kannattavuuden tunnusluvuilla, joista tarkempaan tarkasteluun on valittu taulukosta 4 löytyvät käyttökate-, liike- ja nettotulosprosentti. Opetus- ja kulttuuriministeriö käytti myös nettotulosprosenttia sektorin toimijoiden kannattavuuden tarkasteluun toimilupien myöntämisen yhteydessä ja sen ohjearvoksi asetettiin silloin kaksi prosenttia (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013b, 6).

Taulukko 4. Vertailtavien ammattikorkeakoulujen kannattavuuden tunnusluvut

Ammattikorkeakoulujen kannattavuuden tunnusluvut									
	Käyttökate-%			Liike- ja tulos-%			Nettotulos-%		
	2014	2013	2012	2014	2013	2012	2014	2013	2012
SAMK	7,6 %	6,1 %	9,9 %	7,2 %	5,9 %	9,9 %	7,3 %	6,0 %	10,0 %
Saimia	5,0 %	5,4 %	9,2 %	0,0 %	-0,5 %	3,6 %	0,2 %	-0,4 %	3,7 %
Karelia	4,4 %	2,0 %	-	3,1 %	0,6 %		3,1 %	0,6 %	1,1 %*
OAMK	5,6 %	-	-	4,3 %			4,4 %	1,0 %*	-

*= lukeman tiedot peräisin kuntayhtymän ajalta

SAMK:n käyttökateprosentti on ollut korkeampi kuin muilla vertailtavilla, mikä on yllättävää siihen nähden, että sillä on vähiten suunnitelman mukaisia poistoja, joista aiheutuvat kulut näkyvät vasta käyttökateen jälkeen. Ero Saimiaan nähden on ollut vuosina 2012 ja 2013 hieman alle yhden prosentin, josta ero on noussut vuodeksi 2014 tarkalleen 2,6 prosenttiin. Karelian käyttökateprosentti on ollut kaikista pienin tutkitavista ammattikorkeakouluista. SAMK:lla ja Saimialla tunnusluvun arvo oli yli kaksinkertainen siihen nähden vuonna 2013. Tunnusluvun arvo on kuitenkin Karelialla nousussa ja Saimialla laskussa, joten trendin jatkuessa samana tulee Karelian käyttökateprosentin arvo olemaan suurempi kuin Saimian jo vuonna 2015. OAMK:n käyttökateprosentti oli toiseksi suurin vertailtavista vuonna 2014, jolloin arvo oli 5,6 prosenttia eli eroa SAMK:iin oli tasan kaksi prosenttia. SAMK:n ja Karelian käyttökateprosentit ovat siis nousussa verrattaessa vuoteen 2013.

Suunnitelman mukaisten poistojen vaikutus näkyy liikelulosprosentissa, jonka arvo on vertailtavilla joko samalla tasolla tai hieman pienempi kuin niiden nettotulosprosentti. Se johtuu siitä, että ammattikorkeakouluilla on enemmän tuottoja osuuksista sekä muita korko- ja rahoitustuottoja kuin korkokuluja ja muita rahoituskuluja sekä välittömistä veroista aiheutuvia kuluja. Niiden määrä ei kuitenkaan ole niin suuri, etteikö poistojen määrän vaikutus näkyisi myös nettotulosprosentissa. Eniten rakennuksia ja rakennelmia omistavalla Saimialla on luonnollisesti eniten poistoja, jotka ovat laske-neet liikelulosprosentin negatiiviseksi kahtena viime vuonna. Sen muut korko- ja rahoitustuotot eivät ole tilannetta pelastaneet, jonka johdosta nettotulosprosentti on ollut vuonna 2014 hieman positiivinen ja vuonna 2013 hieman negatiivinen. Näin ollen sen toiminta ei ole ollut kannattavaa vuonna 2013. Saimian nettotulosprosentin arvo on ollut tarkasteluvuosina siis jopa 5-6 prosenttiyksikköä pienempi kuin sen käyttökateprosentti. Karelialla ja OAMK:lla kyseisten tunnuslukujen ero on ollut hieman yli yhden prosentin. Vaikka OAMK:n poistot ovat suuremmat kuin Karelialla, on sen nettotulos- ja käyttökateprosentin välinen ero lähes sama kuin Karelialla, sillä OAMK:lla on huomattavasti enemmän muita rahoitustuottoja ja vähemmän rahoituskuluja kuin Karelialla. SAMK:n nettotulosprosentti on lähes samalla tasolla kuin käyttökateprosenttikin, sillä sen poistojen määrä on pieni. Lisäksi sillä on ollut noin 50 000 euron verran rahoitustuottoja vuonna 2014, jolloin poistojen määrä oli niitä pienempi.

SAMK on pystynyt tekemään hyvää tulosta siihen nähden, että sen rahoitus on vähentynyt muihin vertailtaviin nähden eniten. Muut vertailtavat ammattikorkeakoulut pystyivät myös nostamaan nettotulosprosentin arvoa vuoden 2013 arvosta. Tosin Saimia ei silti saavuttanut opetus- ja kulttuuriministeriön asettamaa ohjearvoa ja sen nettotulosprosentti oli arvioiden mukaan vuonna 2014 sektorin heikoin (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014a, 4). Nettotulosprosentin nousu oli kuitenkin yllättävää, koska jokaisen vertailtavien liiketoiminnan tuotot ovat laskussa. Tämä kertoo hyvin tehdyistä säästötoimenpiteistä ja budjetoinnin onnistumisesta. Ammattikorkeakoulusektoriin kohdistuvien valtion talouden menosäästöjen vaikutus ei kuitenkaan näkynyt vielä kokonaisuudessaan vuonna 2014. SAMK:n talous- ja hallintojohtajan Tommi Tammisen mukaan SAMK:n hyvä tulos johtui etupainotteisesti toteutetuista säästötoimenpiteistä ja suurimpien kuluerien jäämisestä alle budjetoidun määrän.

SAMK oli varautunut siihen, että nettotulos olisi laskenut rajummin vuoteen 2012 nähden. Se oli toimilupahakemuksen yhteydessä ennustanut (Taulukko 5) nettotuloksen olevan 2,9 prosentin tasossa vuonna 2013 ja 1,5 prosentin tasossa vuonna 2014. Ennusteen ja lopullisen nettotulosprosentin välinen ero on ollut noin kolme prosenttia vuonna 2013 ja lähes kuusi prosenttia vuonna 2014. Tulevina vuosina SAMK odottaa nettotulosprosentin jäävän nollassa, mutta se edellyttää noin 10 miljoonan euron laajuisen sopeuttamissuunnitelman toteuttamisen onnistumista (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2013b, 31). OAMK odotti samaa jo vuonna 2014, mutta se ylsi kuitenkin 4,4 prosentin arvoon. Pienemmät ammattikorkeakoulut ovat olleet hieman optimistisimpia. Sen takia Saimia on jäänyt selvästi vuosina 2013 ja 2014 ennakoidusta nettotuloksesta. Karelian vuoden 2013 arvioitu nettotulosprosentti jäi tasan kolme prosenttia alhaisemmaksi kuin lopullinen nettotulosprosentti, mutta seuraavana vuonna sen ennuste oli lähes lopullisen nettotulosprosentin tasolla. Saimia ja Karelia ovat myös huomattavasti optimistisimpia siitä, että nettotulos nousee vuosina 2017 ja 2018 jopa nykyistä paremmalle tasolle.

Taulukko 5. Vertailtavien ammattikorkeakoulujen ennusteet nettotulosprosentin tasosta vuosina 2013-2018 (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013b, 69)

Ammattikorkeakoulujen ennakoima nettotulos-%						
Tilikausi	2013	2014	2015	2016	2017	2018
SAMK	2,9 %	1,5 %	0,1 %	0,5 %	0,1 %	0,1 %
Saimia	0,9 %	2,6 %	0,8 %	1,5 %	1,3 %	1,3 %
Karelia	3,6 %	2,5 %	0,0 %	0,3 %	4,2 %	4,6 %
OAMK	1,0 %	0,0 %	0,2 %	0,3 %	0,1 %	0,1 %

7.2.2 Toiminnan vakavaraisuus ja maksuvalmius

Ammattikorkeakoulujen toiminnan kannalta kannattavuutta oleellisempaa on vakavaraisuus ja maksuvalmius. Vakavaraisuuden tunnusluvuista tarkastellaan taulukossa 6 olevia omavaraisuusastetta ja suhteellista velkaantuneisuutta. Samaan taulukkoon on lisätty ammattikorkeakoulujen staattista maksuvalmiutta kuvaava quick ratio -tunnusluku. Current ratio -tunnuslukua ei tarkastella, sillä se on ammattikorkeakouluilla samalla tasolla quick ration kanssa, koska ammattikorkeakouluilla ei ole vaihto-omaisuutta ja niiden lyhytaikaisten saatujen ennakoiden määrä on suhteellisen pieni.

Taulukko 6. Vertailtavien ammattikorkeakoulujen vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnusluvut

Ammattikorkeakoulujen vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnusluvut									
	Omavaraisuusaste-%			Suhteellinen velkaantuneisuus (%)			Quick ratio		
	2014	2013	2012	2014	2013	2012	2014	2013	2012
SAMK	81,9 %	81,5 %	78,4 %	13,3 %	11,1 %	11,3 %	5,4	5,3	4,6
Saimia	94,3 %	93,9 %	94,3 %	7,8 %	8,2 %	7,3 %	3,6	3,1	2,6
Karelia	63,3 %	38,9 %	34,0 %*	10,2 %	17,6 %	-	1,8	1,3	1,2 *
OAMK	58,6 %	85,0 %*	67,0 %*	15,6 %	-	-	2,1	-	

*= lukevan tiedot peräisin kuntayhtymän ajalta

Toimilupien myöntämisen yhteydessä ammattikorkeakoulujen taloudellisten toimintaedellytyksien analysoinnissa otettiin huomioon omavaraisuusaste, jolle asetettiin hyväksi viitteelliseksi ohjearvoksi 20 prosenttia. Siihen ylsi kaikki Suomen ammattikorkeakoulut eli myös tutkimuksessa mukana olleet ammattikorkeakoulut. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013b, 6.) Omavaraisuusaste on ollut korkeimmillaan Saimialla, jolla arvo on ollut jokaisena tarkasteluvuonna noin 94 prosentissa. Sen hyvää omavaraisuusastetta ja sen stabiiliutta selittää muihin rahastoihin sijoitettujen rahojen suuri määrä ja maltilliset tulokset. Lisäksi Saimialla on vain vähän lyhytaikaista vierasta pääomaa, joista osa on ollut saatuja ennakoita, joita ei tähän tunnuslukuun lasketa mukaan. SAMK:n omavaraisuusaste on nousussa, sillä vuonna 2012 sen arvo oli noin 78 prosentin tasolla, josta se on noussut noin 82 prosentin tasolle vuosina 2013 ja 2014. Vuoden 2013 nousua selittää SAMK:n vuosien 2012 ja 2013 hyvät tulokset. Sen omavaraisuusaste ei kuitenkaan kasvanut, vaikka vuonna 2014 oma pääoma oli vuoden 2013 määrään nähden nousussa, koska myös sen lyhytaikainen vieras pääoma oli nousussa. Karelialla omavaraisuusaste on noussut vuodesta 2013, jolloin se oli noin 39 prosenttia, mikä kuului sektorin alhaisimpiin arvoihin (Opetus- ja kulttuuriministeriö

2014a, 4-5). Vuonna 2014 sen omavaraisuusaste nousi 63 prosentin tasolle. Nousua selittää lyhytaikaisen vieraan pääoman vähenemisen lisäksi muihin rahastoihin eli käytännössä sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon tehdyt sijoitukset. OAMK:n omavaraisuusaste oli vuonna 2014 lähes 59 prosentin tasolla.

Taulukosta 7 voidaan nähdä, että SAMK ja Saimia ovat ennustaneet omavaraisuusasteen tason lähelle toteutuneen omavaraisuusasteen tasoa. Toteuman ja ennusteen välinen ero on ollut vain noin yhden prosentin suuruinen. OAMK:n ja Karelian ennusteet eivät vastaavasti toteutuneet suunnitelmien mukaan. OAMK odotti, että omavaraisuusaste olisi ollut 19 prosenttia matalampi vuonna 2013 kuin toteutunut arvo. Karelialla samaa vuotta koskenut ennuste jäi noin 14 prosenttia toteutuneesta omavaraisuusasteesta. OAMK puolestaan ennusti omavaraisuusasteen olevan vuonna 2014 noin kuusi prosenttia korkeampi ja Karelia kuusi prosenttia matalampi kuin toteutunut arvo. Ammattikorkeakoulut odottavat omavaraisuusasteen tason pysyvän tasollaan tai nousevan hieman tulevina vuosina.

Taulukko 7. Vertailtavien ammattikorkeakoulujen ennusteet omavaraisuusasteen tasosta vuosina 2013-2018 (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013b, 70)

Ammattikorkeakoulujen ennakoima omavaraisuusaste-%						
Tilikausi	2013	2014	2015	2016	2017	2018
SAMK	80 %	81 %	81 %	81 %	81 %	81 %
Saimia	95 %	95 %	95 %	95 %	95 %	95 %
Karelia	53 %	57 %	57 %	56 %	62 %	62 %
OAMK	66 %	65 %	67 %	67 %	67 %	67 %

Suhteellista velkaantuneisuutta kuvaavan tunnusluvun arvo on kaikilla ammattikorkeakouluilla hyvällä maltillisella tasolla ja huomioitavaa on myös se, että korollisen vieraan pääoman määrä on pieni tai sitä ei ole ollenkaan. OAMK:n suhteellinen velkaantuneisuus oli lähes 16 prosentin tasolla vuonna 2014 ja se on korkein kaikkien muiden vertailtavien vastaavan tunnusluvun arvoihin nähden kyseisenä vuonna. Tämä johtuu siitä, että OAMK:lla on eniten ostovelkoja ja muita korottomia velkoja sekä leasingvastuita, jotka on lisätty oikaisun yhteydessä ammattikorkeakoulujen taseisiin. Viimeisimpänä tarkasteluvuonna toiseksi suurin suhteellisen velkaantuneisuuden arvo oli SAMK:lla, jolla se oli hieman yli 13 prosentin tasolla. Se oli siis hieman nousussa, koska vuosina 2012 ja 2013 arvo oli ollut hieman yli 11 prosenttia. Vaikka leasingvastuiden määrä on ollut laskussa, johtuu suhteellisen velkaantuneisuuden arvon nousu liikevaihdon laskusta ja muiden korottomien velkojen kasvusta. Karelialla suhteellinen

velkaantuneisuus oli korkein vertailtavista vuonna 2013, jolloin se oli lähes 18 prosenttia, mutta seuraavana vuonna laskua tapahtui lähes kahdeksan prosenttia, sillä tunnusluvun arvo oli noin 10 prosentin tasolla. Laskun määrää selittää se, että liikevaihto laski vain hieman samalla kuin lyhytaikaisen vieraan pääoman määrä laski voimakkaasti. Saimian suhteellisen velkaantuneisuuden arvo on pysynyt tarkasteluvuosina 7-8 prosentin tasolla, joten tunnusluvun arvo on ollut sillä alhaisin muihin vertailtaviin nähden.

Toimilupien myöntämisen yhteydessä ammattikorkeakoulujen taloudellisia toimintaedellytyksiä arvioitiin myös quick ratio -tunnusluvun avulla, jonka ohjearvoksi määriteltiin vähintään yksi ja kriittiseksi rajaksi 0,5 (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013b, 6). Kaikki vertailtavat ammattikorkeakoulut ylsivät tähän ohjearvoon. Alin tunnusluvun arvo vertailtavista oli Karelialla, jolla sen arvo oli 1,3 vuonna 2013 ja 1,8 vuonna 2014. Karelian quick ration arvo kuului kuitenkin sektorin alhaisimpiin arvoihin (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014a, 4-5). OAMK:n quick ration arvo oli 2,1 vuonna 2014. Saimian ja SAMK:n quick ratiot olivat nousussa tarkastelujaksolla. SAMK:n arvot olivat korkeimmat vertailtavista ammattikorkeakouluista. SAMK:n quick ration arvo oli 4,6 vuonna 2012. Vuonna 2013 sen arvo oli sillä 5,3 ja vuonna 2014 lähes samalla tasolla ollen 5,4. Saimialla quick ration arvo on ollut 0,5 vuosinouslys vuodesta 2012, jolloin se oli 2,6. Vuoden 2014 arvo oli sillä 3,6. Saimia odottaa ennusteiden (Taulukko 8) mukaan quick ration arvon nousevan myös jatkossa, mutta se arvioi jo vuoden 2014 arvon selkeästi korkeammaksi kuin se lopulta oli. Muilta osin ammattikorkeakoulut olivat ennustaneet quick ration arvon lähelle toteutunutta arvoa. SAMK, OAMK ja Karelia odottavat maksuvalmiuden laskevan alimmilleen vuonna 2016, jolloin valtion talouden säästötoimien vaikutus näkyy eniten jaettavan rahoituksen määrässä. Sen uskotaan kuitenkin elpyvän laskusta vuoden 2016 jälkeen.

Taulukko 8. Vertailtavien ammattikorkeakoulujen ennusteet quick ratio -tunnusluvun tasosta vuosina 2013-2018 (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013b, 70)

Ammattikorkeakoulujen ennakoima quick ratio						
Tilikausi	2013	2014	2015	2016	2017	2018
SAMK	5,0	5,1	5,1	4,1	4,4	4,4
Saimia	3,5	4,2	5,0	5,9	6,2	6,2
Karelia	1,7	1,9	1,8	1,8	2,1	2,1
OAMK	2,7	2,2	2,1	2,0	2,0	2,0

7.2.3 Toiminnan laajuus, kasvu ja tuottavuus

Toiminnan laajuuden ja kasvun tunnuslukuina tarkastellaan taulukossa 9 näkyviä liikevaihtoa ja sen kasvua sekä henkilökunnan lukumäärää. Tuottavuutta kuvataan suhteuttamalla liikevaihto ja henkilöstökulut henkilöstön lukumäärään. Kaikista optimaalisinta olisi ottaa tarkasteluun myös opiskelijoiden ja koulutusohjelmien määrät, mutta valitettavasti niistä ei löytynyt tarpeeksi tarkkaa, ajantasaista ja luotettavaa tietoa. Tuottavuuden tunnusluville on kasvun sijasta tärkeämpää tasainen kehitys jatkossa.

Taulukko 9. Vertailtavien ammattikorkeakoulujen toiminnan laajuutta ja kasvua kuvaavat tunnusluvut

Ammattikorkeakoulujen toiminnan laajuuden ja kasvun tunnusluvut								
	Liikevaihto, 1 000 €			Liikevaihdon kasvu-%		Henkilökunnan lkm		
	2014	2013	2012	2014	2013	2014	2013	2012
SAMK	38 687	41 798	43 614	-7,4 %	-4,2 %	440	483	556
Saimia	19 800	20 156	20 771	-1,8 %	-3,0 %	297	289	307
Karelia	31 762	32 294	-	-1,6 %	-	385	423	-
OAMK	58 614	61 224*	63 321*	-4,3 %*	-3,3 %*	635	721*	753*

*= lukeman tiedot peräisin kuntayhtymän ajalta

Liikevaihdosta suurimman osan kattava perusrahoitus on vähentynyt valtion menosäästöjen johdosta. SAMK:n liikevaihto on laskenut kaikista eniten. Lasku on ollut vuonna 2014 noin 7,5 prosenttia vuoteen 2013 nähden. Suurin osa liikevaihdosta muodostuu opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä rahoituksesta, jonka määräytymisperusteita muutettiin ja muutoksen vaikutusta rajoitettiin siirtymäkaudella, jonka mukaan rahoituksen vuosittainen muutos voi olla korkeimmillaan kolme prosenttia. Syynä rajumpaan laskuun on siirtymäsäännöksen mukainen siirtoerä ja muun liikevaihdon väheneminen. SAMK:n liikevaihto oli laskenut myös vanhan rahoitusjärjestelmän aikana noin neljä prosenttia vuonna 2013 vuodesta 2012. Toiseksi eniten liikevaihto on laskenut vertailtavista ammattikorkeakouluista OAMK:lla, jolla se ensin laski vuonna 2013 hieman yli kolme prosenttia vuodesta 2012 ja seuraavana vuonna hieman yli neljä prosenttia vuoteen 2013 verrattaessa. Saimian liikevaihto laski vuonna 2013 lähes saman verran kuin OAMK:lla eli tasan kolme prosenttia. Saimialla ja Karelialla liikevaihto laski lähes saman verran vuonna 2014 vuoteen 2013 verrattaessa. Tuolloin molemmilla laskua oli tapahtunut hieman alle kaksi prosenttia.

Liikevaihdon ja rahoituksen vähentyminen on pakottanut ammattikorkeakoulut irtisnomaan ja lomauttamaan henkilöstöään yhteistoimintaneuvotteluiden kautta. Vaikka Saimialla henkilöstön määrä on noussut kahdeksalla henkilöllä vuonna 2014, on kaikkien vertailtavien henkilöstön määrä vähentynyt varhaisimpaan vertailuvuoteen nähden. SAMK:n henkilöstön määrä on laskenut 126 henkilöllä tarkastelujaksojen aikana. SAMK:n jälkeen eniten henkilöstömäärä on laskenut OAMK:lla, jolla henkilöstöä oli 118 henkilöä vähemmän vuonna 2014 vuoteen 2012 verrattaessa. Karelialla henkilöstöä vähennettiin 38 henkilöllä vuonna 2014 vuoteen 2013 nähden. Saimialla henkilöstön määrä on kokonaisuudessaan vähentynyt vain 10 henkilöllä ja henkilöstömäärä oli jopa nousussa vuonna 2014 vuoteen 2013 verrattaessa.

Toiminnan tehokkuutta kuvaavia tunnuslukuja (Taulukko 10) tarkastellessa nähdään, että liikevaihto yhtä työntekijää kohden on ollut ylimmillään silloin, kun työntekijöiden määrä on ollut vähäisin, vaikka liikevaihto onkin ollut laskusuunnassa. Vaikka ammattikorkeakoulujen liikevaihdoissa ja henkilöstön määrissä on suuria eroja, on niiden liikevaihto yhtä henkilöstön jäsentä kohden yllättävän samalla tasolla. Vaikuttaa siltä, että liikevaihtoa on katsottu tarkasti henkilöstöresursseja päätettäessä. Vaikka henkilöstökulut ja henkilöstön määrä on ollut laskussa, on henkilöstökulujen määrä yhtä henkilöä kohden nousussa. Irtisanomiset ovat saattaneet kohdistua matalapalkkaisempiin työntekijöihin, vaikka palkankorotukset selittävät osittain myös sitä, että näin on tapahtunut. Organisaatiota on mahdollista tehostaa entisestään ja pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelmassa odotetaan korkeakoulujen hakevan säästöjä hallinnostaan, mikä tarkoittaisi hallintoon kuuluvan henkilökunnan vähentämistä (Berg 2015).

Taulukko 10. Vertailtavien ammattikorkeakoulujen toiminnan tehokkuutta kuvaavat tunnusluvut

Ammattikorkeakoulujen toiminnan tehokkuuden tunnusluvut						
	Liikevaihto / henkilö, 1 000 €			Henkilöstökulut / henkilö, 1 000 €		
	2014	2013	2012	2014	2013	2012
SAMK	88	87	77	57	56	46
Saimia	67	70	68	49	50	48
Karelia	82	76	-	53	50	-
OAMK	92	85*	84*	60	-	-

*= lukeman tiedot peräisin kuntayhtymän ajalta

7.3 Rahoituksen muuttuminen ja mittareiden arvot

7.3.1 Rahoituksen yleinen taso

Ammattikorkeakoulujen saaman rahoituksen kokonaismäärä (Taulukko 11) on vahvassa laskussa Suomen valtiontalouden sopeuttamistoimenpiteiden takia. Tämä on näkynyt tutkittavien ammattikorkeakoulujen rahoituksen laskuna. Siihen on vaikuttanut myös uusi rahoitusmalli, mikä ei kuitenkaan vähennä sektorin saamaa kokonaisrahoituksen määrää. Taulukossa 11 on myös esitetty rahoitus mittarikohtaisesti. Vuonna 2015 ammattikorkeakoulujen saama perusrahoitus on suuruudeltaan kokonaisuudessaan noin 815 miljoonaa euroa, josta strategisen rahoituksen osuus on noin 20 miljoonaa euroa. Mittareiden mukaan jaettavan rahoituksen määrä on noin 795 miljoonaa euroa.

Taulukko 11. Jaettavan rahoituksen kokonaismäärä mittareittain (Jonninen 2015, 4)

RAHOITUS MITTAREITTAIN 2012-2016 (1 000 €)						
Mittari	Paino	2012	2013	2014	2015	2016
AMK-tutkinnot	46 %	422 669	402 370	390 159	365 802	351 817
55 op suorittaneet	24 %	220 523	209 932	203 561	190 853	183 557
Valmistuneet työlliset	3 %	27 565	26 242	25 445	23 857	22 945
Opiskelijapalautte	3 %	27 565	26 242	25 445	23 857	22 945
Avoimen AMK:n opintopisteet	4 %	36 754	34 989	33 927	31 809	30 593
Opettajankoulutuksen tutkinnot	2 %	18 377	17 494	16 963	15 904	15 296
Kansainvälinen opiskelijavaihto	2,25 %	20 674	19 681	19 084	17 892	17 208
Ulkomaalaisten suorittamat tutkinnot	0,75 %	6 891	6 560	6 361	5 964	5 736
Ulkopuolinen TKI-rahoitus	8 %	73 508	69 977	67 854	63 618	61 186
YAMK-tutkinnot	4 %	36 754	34 989	33 927	31 809	30 593
Julkaisut	2 %	18 377	17 494	16 963	15 904	15 296
Henkilöstön kansainvälinen liikkuvuus	1 %	9 188	8 747	8 482	7 952	7 648
YHTEENSÄ	100 %	918 845	874 718	848 171	795 221	764 819
VUOSIMUUTOS			-4,8 %	-3,0 %	-6,2 %	-3,8 %

Tutkittujen ammattikorkeakoulujen saama rahoituksen määrä esitetään taulukossa 12. Karelian vuoden 2012 luvut perustuvat sen edeltäjänä toimineen Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun lukuihin (Karelia Ammattikorkeakoulu Oy 2013). Vuosien 2015 ja 2016 arvioit perustuvat Metropolian ennakointityökalun tietoihin. Eniten rahoitus on laskenut SAMK:lla ja OAMK:lla, joiden rahoitus laski vuonna 2013 noin neljä prosenttia vuoteen 2012 verrattaessa. Seuraavana vuonna OAMK:n rahoituksen määrä laski hieman yli viisi prosenttia, mutta tulevina vuosina sen arvioidaan pysyvän va-

kaana. OAMK:n rahoitus alenee arviointien perusteella vähiten vertailtavista ammattikorkeakouluista, sillä vuonna 2016 rahoituksen määrä on laskenut vuoden 2012 tasosta yli yhdeksän prosenttia.

Taulukko 12. Tutkittavien ammattikorkeakoulujen toteutunut ja arvioitu kokonaisrahoituksen määrä sekä sen vuosittainen muutos

Kokonaisrahoituksen määrä ja sen vuosittainen muutos (1 000 €)											
Tilikausi	2012		2013		2014		2015*		2016*		Kokonaismuutos
OAMK	53 400		51 273	-4,0 %	48 642	-5,1 %	49 442	1,6 %	48 399	-2,1 %	-5 002 -9,4 %
SAMK	38 804		37 292	-3,9 %	34 681	-7,0 %	29 120	-16,0 %	27 217	-6,5 %	-11 587 -29,9 %
Karelia	27 220		26 835	-1,4 %	26 673	-0,6 %	24 172	-9,4 %	22 187	-8,2 %	-5 033 -18,5 %
Saimia*	20 395		19 765	-3,1 %	19 236	-2,7 %	17 279	-10,2 %	16 050	-7,1 %	-4 345 -21,3 %

*= luvut perustuvat eri dokumenteista saatuihin arvioihin

SAMK on rahoituksen kokonaismuutoksen perusteella tutkittavista ammattikorkeakouluista uuden rahoitusmallin suurin häviöjä, sillä rahoitus vähenee tarkastelujaksolla arvioiden mukaan kokonaisuudessaan lähes kolmanneksen verran. Se sai opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää perusrahoitus vuonna 2014 seitsemän prosenttia vähemmän kuin vuonna 2013. Rahoitus laskee sillä eniten arvioiden mukaan nyt vuonna 2015, kun laskua edelliseen vuoteen tapahtuu jopa 16 prosentin verran. Rahoitusmallin aiheuttama muutos on voinut olla enintään kolme prosenttia ja loput alentumisesta ovat johtuneet valtion rahoituksen säästötoimenpiteistä ja siirtymäsäännöksen mukaisesta siirtoerästä, jossa huomioidaan koulutusalojen kustannuserot (Tamminen haastattelu 8.10.2015).

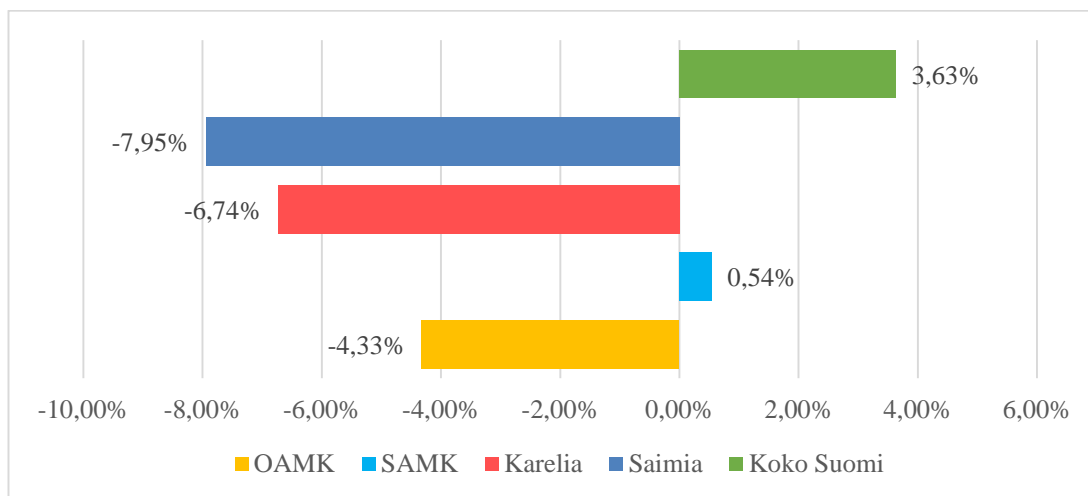
Saimian ja Karelian saaman perusrahoituksen alentuminen on ollut tähän mennessä tasaisempaa, mutta arvioiden mukaan nyt vuonna 2015 ja vuonna 2016 rahoitus laskee merkittävästi. Saimian sai perusrahoitusta vuonna 2012 noin 20,4 miljoonaa euroa, joka vastasi 88 prosenttia sen kaikista tuloista (Saimaan ammattikorkeakoulu Oy 2015, 13). Vuonna 2013 rahoitus laski noin kolme prosenttia ja vuonna 2014 hieman alle kolme prosenttia edellisiin vuosiin verrattaessa (Saimaan ammattikorkeakoulu Oy 2014, 5; Saimaan ammattikorkeakoulu Oy 2013a, 6). Arvioiden mukaan rahoitus tulee laskemaan merkittävästi, sillä vuoden 2015 rahoituksen arvioitu määrä on ollut noin kymmenen prosenttia alhaisempi kuin vuonna 2014. Laskua on ennustettu vuodeksi 2016 noin seitsemän prosenttia vuoteen 2015 nähden. Saimian saaman rahoituksen arvioidaan alentuvan noin viidesosalla koko tarkastelujakson aikana. Karelia on välttynyt tähän mennessä perusrahoituksen merkittävältä laskulta, sillä rahoituksen määrä

on pysynyt vuosina 2012-2014 vakaalla tasolla. Nyt sen rahoituksen määrän arvioidaan laskevan kuitenkin merkittävästi. Arvion mukaan sen vuoden 2015 rahoitus aleni melkein kymmenen prosenttia vuoteen 2014 nähden. Vuonna 2016 lasku on arvion mukaan hieman lievempää ollen hieman yli kahdeksan prosenttia. Saimian tavoin Karelian rahoituksen määrä on vuonna 2016 lähes viidesosan vuoden 2012 määrästä.

SAMK:n saaman rahoituksen voimakkaasta laskusta huolimatta SAMK:n talous- ja hallintojohtaja Tommi Tamminen näkee rahoitusmallin kokonaisuudessaan järkevänä asiana, koska syrjäytetty rahoitusmalli ei kuitenkaan kannustanut ammattikorkeakouluja laadukkaaseen ja tehokkaaseen toimintaan. Tamminen kuitenkin pohti, että kuvaavatko nykyiset mittarit tarpeeksi toiminnan laatua. Tamminen mukaan mikään ammattikorkeakoulu ei hyötynyt uudesta rahoitusmallista merkittävästi muihin nähden, vaan tilanne oli kaikille loppujen lopuksi sama. Jotkut sektorin toimijoista vain ehtivät kiinnittämään ajoissa huomionsa rahoitusmallin mukaisiin mittareihin. Myönnettävän perusrahoituksen kokonaismäärän ei pitäisi laskea enää vuoden 2016 jälkeen niin paljon kuin tähän mennessä. Tamminen toivoo myös tätä, mutta pelkää pahinta valtiontalouden tilan takia. Tamminen kuitenkin muistutti, ettei näitä asioita pidä nähdä säästämisen keinoina, vaan uusiutumisen ja laadukkaamman opetuksen mahdollisuutena. Joka tapauksessa Tamminen toivoo sektorille työrauhaa niin, että näkymät seuraavalle neljälle vuodelle olisivat tiedossa. (Tamminen haastattelu 8.10.2015.)

Kahdessa seuraavassa luvussa tarkastellaan tutkittavien ammattikorkeakoulujen rahoitusmittareiden arvoja ja sitä, miten ne ovat menestyneet muuhun sektoriin nähden. Kokonaisuudessaan rahoitusmittareiden arvot ovat olleet nousussa valtakunnallisesti. Tämä johtuu siitä, että ammattikorkeakoulut ovat alkaneet keskittymään tosissaan rahoitusmittareiden arvoihin. Kehitykseen on vaikuttanut myös toiminnan tehostaminen ja resurssien uudelleen kohdistaminen. Toisaalta nousua selittää se, että mittavien kohteiden niin sanottuja kirjauskäytäntöjä on muutettu ja nopeutettu. Esimerkiksi julkaisujen määrä on ollut vahvassa nousussa, koska nykyään jokaiset sellaisiksi laskettavat lasketaan tarkasti mukaan mittarin arvoon. Jos tarkastelunäkökulmaksi (Kuvio 11) otetaan mittareiden arvon kokonaiskehitys vuodesta 2013 vuoteen 2014, voidaan todeta mittareiden arvojen heikentyneen eniten koko sektorista Saimialla, Karelialla ja OAMK:lla. SAMK:n kehitys oli hieman positiivinen, mutta toisaalta sektorin kuudenneksi heikointa. Kokonaiskehitys saadaan selville huomioimalla laskennassa kaikkien

mittareiden muutos. Mittarikohtaiset painoarvot otetaan huomioon laskennassa kertomalla ne mittarikohtaisen prosentuaalisen muutoksen kanssa. (Jonninen 2015, 3; 50.)

Kuvio 11. Vertailtavien ammattikorkeakoulujen ja koko ammattikorkeakoulusektorin mittarituloskehitys vuonna 2014 vuoteen 2013 nähden

Koska ammattikorkeakoulujen toiminnan laajuus heijastuu rahoitusmittareiden absoluuttisissa arvoissa, on erikokoisten ammattikorkeakoulujen rahoitusmittarimenestyksen vertailu hankalaa. Tämän ongelman ratkaisemiseksi ammattikorkeakoulujen koko vakioidaan Jonnisen (2015, 5) raportin mukaisesti hyödyntämällä vuoden 2012 opetus- ja kulttuuriministeriöltä saadun rahoituksen määrää, joka kuvaa ammattikorkeakoulun kokoa. Tarkasteluun on otettu vain vuosi 2014, jolloin ammattikorkeakoulun uusi rahoitusmalli astui voimaan. Liitteessä 8 olevassa taulukossa kokoa kuvaava prosenttiosuus on saatu suhteuttamalla ammattikorkeakoulukohtaisen rahoituksen määrä koko sektorin saaman rahoituksen määrällä. Ammattikorkeakoulun kokoon suhteutettu rahoitusmittarimenestys on laskettu kuviossa 12 esitetyllä kaavalla.

Rahoitusmittarin arvo suhteutettuna ammattikorkeakoulun kokoon	=	$\frac{\text{Mittarin arvon osuus koko sektorinyhteenlasketusta arvosta}}{\text{Ammattikorkeakoulun laskennallinen koko (\%)}}$	- 100
--	---	---	-------

Kuvio 12. Laskukaava rahoitusmittarin arvon suhteuttamiseen ammattikorkeakoulun kokoon

7.3.2 Koulutuksen rahoitusmittarit

Tässä ja tätä välittömästi seuraavassa luvussa tutkitaan, miten vertailuun valitut ammattikorkeakoulut ovat menestyneet rahoitusmittareiden arvoissa. Esitettävät luvut perustuvat tämän opinnäytetyön liitteinä oleviin rahoitusmittareihin liittyviin taulukoihin ja kuvioihin. Niiden tiedot perustuvat Metropolian ennakointityökalun tiedoista laadittuun Jukka Jonnisen tekemään raporttiin. Metropolian ennakointityökalun tiedot ovat puolestaan peräisin Opetushallinnon tilastopalvelun Vipusen tilastoista. Liitteessä 9 olevista taulukoista ilmenee vertailtavien ammattikorkeakoulujen tarkemmat rahoitusmittarikohtaiset arvot ja niiden osuudet sektorin yhteenlasketuista mittarikohtaisista arvoista. Lisäksi liitteessä 9 esitetään tarkemmin, miten nämä arvot ja osuudet ovat kehittyneet vuosien 2009-2014 välisenä aikana. Vertailtavien ammattikorkeakoulujen mittarikohtainen menestyminen suhteessa omaan kokoonsa ilmenee tarkemmin samassa liitteessä esitetyistä kuvioista. Rahoitukseen vaikuttavien kolmen viimeisimmän vuosien mittariarvojen keskiarvot on esitetty liitteessä 10 olevassa taulukossa.

Suoritettut ammattikorkeakoulututkinnot

Painokerrottu ammattikorkeakouluista valmistuneiden määrässä ja prosenttiosuudessa näkyy tutkimukseen valittujen ammattikorkeakoulujen opiskelijamäärien erot. Mittarin arvo on sitä suurempi, mitä suurempi ammattikorkeakoulun opiskelijamäärä on. Opiskelijamäärältään tutkimuksen suurimmalla ammattikorkeakoululla OAMK:lla mittarin arvo on ollut suurin muihin tutkimuksen ammattikorkeakouluihin nähden. OAMK:n kyseisen mittarin arvon osuus koko sektorin yhteenlasketusta mittarin arvosta on ollut tarkasteluvuosina 5-6 prosentin tasolla. SAMK:n osuus on ollut noin neljän prosentin tasolla. Myös Saimian ja Karelian määrät ovat pysyneet melko vakaina verrattaessa koko sektorin määrään, sillä Karelialla osuus on ollut tarkasteluvuosina kolmen prosentin tasolla ja Saimialla 2,0-2,7 prosentin tasolla. Rahoituksessa huomioidaan kuitenkin vain kolmen viimeisimmän vuoden keskiarvo. Mittarin painoarvon mukaisesta rahamäärästä noin 5,7 prosenttia suuntautuu seuraavassa rahoituksessa OAMK:lle, noin neljä prosenttia SAMK:lle, noin 2,9 prosenttia Karelialle ja noin 2,3 prosenttia Saimialle.

Viime vuosina mittarin arvot ovat olleet noin reilun kolmen prosentin nousussa koko Suomessa, mutta trendi kääntyi hienoiseen laskuun vuonna 2014. Koko ammattikorkeakoulusektorista mittarin arvo laski eniten Saimialla, jolla laskua vuoteen 2013 nähden oli jopa 18,4 prosenttia (Jonnenen 2015, 7). OAMK:lla arvo tippui lähes kahdeksan prosenttia, SAMK:lla hieman yli kuusi prosenttia ja Karelialla noin neljä prosenttia. Erikoisen tilanteesta tekee se, OAMK ja Karelia oli mittarin arvossa sektorin suurimpia nousijoita vuonna 2013, kun molempien painokerrottujen tutkintojen määrä oli 13 prosentin nousussa (Jonnenen 2015, 9). Saimialla arvo nousi yli 10 prosenttia. OAMK oli yltänyt viimeksi yli kymmenen prosentin kasvuun vuonna 2011 ja Karelia vuonna 2010. Toisaalta Karelialla määrä laski eniten vuonna 2012, jolloin laskua edelliseen vuoteen nähden tapahtui yli 10 prosenttia. Myös Saimialla oli laskua yli kymmenen prosenttia vuonna 2012. OAMK:n ja SAMK:n määrät olivat nousujohteiset vuodesta 2011 vuoteen 2013 saakka. Niillä mittarin arvo laski viimeksi vuonna 2010, jolloin SAMK:lla laskua oli lähes kuusi prosenttia ja OAMK:lla neljä prosenttia.

Mikäli mittarin arvon muutos vuonna 2014 suhteutetaan ammattikorkeakoulun kokoon, huomataan SAMK:n ja Saimian olleen sektorin kolmen heikoiten kokoonsa nähden menestyneiden joukossa. Määrän suuri alentuminen on vaikuttanut Saimiaan merkittävästi, sillä vuonna 2013 se menestyi kokoonsa nähden sektorin parhaiten. (Jonnenen 2015, 9.) Myöskään Karelia ja OAMK eivät menestyneet mittarissa, koska niiden painokerrottujen ammattikorkeakoulututkintojen määrä oli hieman alemmalla tasolla kuin niiden koko edellyttäisi. Joka tapauksessa näyttää siltä, että vuosittainen muutos heilahtelee melko paljon. Hakijasuman purkamisen jälkeiset vuosiluokat tulevat todennäköisesti nostamaan tämän mittarin arvoa useilla ammattikorkeakouluilla. Rahoitusosuudet voivat vaihdella sen mukaan, kuinka paljon uusien aloituspaikkojen määrä vaihtelee ammattikorkeakoulukohtaisesti. Ennen hakijasuman purkua ammattikorkeakoulujen koulutustarjontaa vähennettiin yli 2 000 aloituspaikalla vuodesta 2013 alkaen, joten hakijasuman purkuun tarkoitettua 3 000 määrääikaista lisäpaikkaa vuosina 2014 ja 2015 helpottavat vain hetkellisesti (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014b.) Eniten koulutustarjonnan vähentämisestä kärsivät Itä- ja Pohjois-Suomen ammattikorkeakoulut, joista Saimian aloituspaikkojen määrä vähenee jopa 20 prosentilla ja OAMK:n lähes seitsemällä prosentilla (Opetusministeriö haluaa leikata... 2011; Opetusministeriön leikkuri iskee... 2011). Niiden kohdalla on siis todennäköistä, että tämän ammat-

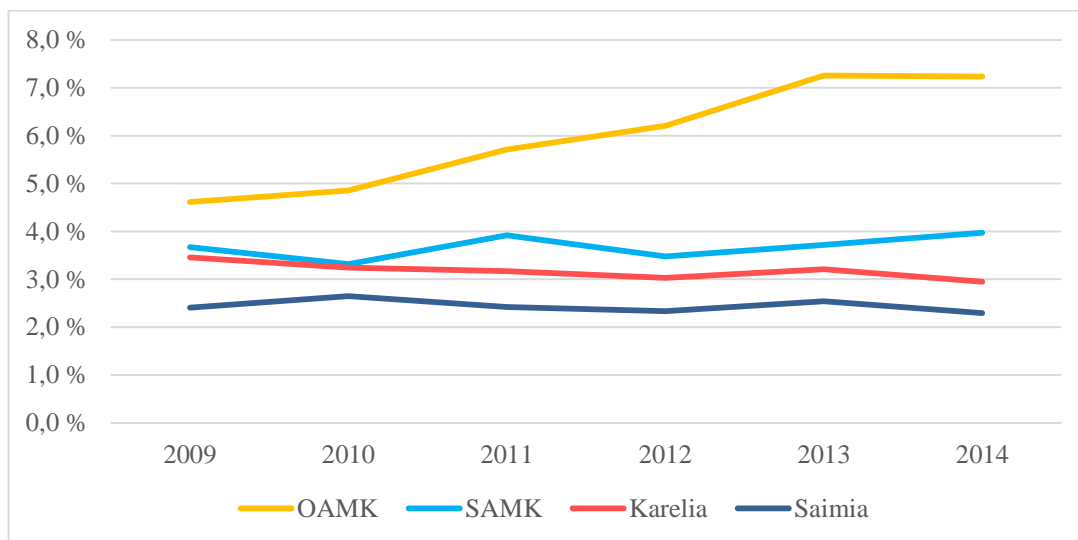
tikorkeakoulututkintojen määrä ja osuus koko sektorin määrästä tulee laskemaan. Varsinkin Saimian täytyy pohtia, miten painoarvoltaan suurimmasta rahoitusmittarista menetetty rahoitus saadaan jatkossa korvattua.

55 opintopistettä suorittaneiden määrä

Siinä missä valmistuneiden määrää pystytään ennustamaan osaksi aloittaneiden vuosiluokkien koosta, on 55 opintopistettä suorittaneiden määrän ennakointi hankalampaa, koska sitä voidaan ammattikorkeakoulukohtaisesti edistää esimerkiksi opintopisteiden kirjauskäytäntöjä tehostamalla (Jonninen 2015, 10). Ammattikorkeakoulut ovat selkeästi kiinnittäneet huomiotaan 55 opintopistettä suorittaneiden opiskelijoiden osuuteen, sillä mittarin arvo on noussut koko Suomessa noin 34 500 henkilöstä reiluun 47 000 henkilöön vuodesta 2011 vuoteen 2014. Määrä on ollut nousujohteinen myös tarkasteltavien ammattikorkeakoulujen kohdalla, tosin SAMK:lla määrä tippui vuonna 2012 vuoteen 2011 nähden. SAMK on kuitenkin ollut OAMK:n ohella niitä ammattikorkeakouluja, joilla tämän mittarin arvo on noussut suhteellisesti eniten koko sektorista (Jonninen 2015, 10). Myös tämän mittarin arvoissa on nähtävissä suuremman opiskelijamäärän vaikutus, vaikka se ei kokonaan selitä eroja. SAMK:n kannalta on hieman huolestuttavaa, että ero pienempiin ammattikorkeakouluihin on noinkin pieni.

Kuviosta 13 voidaan nähdä, millä tasolla tutkittujen ammattikorkeakoulujen mittarin arvon osuus on ollut tarkasteluvuosina suhteessa koko ammattikorkeakoulusektorin mittarin yhteenlaskettuun arvoon. Koko Suomessa 55 opintopistettä suorittaneiden opiskelijoiden määrään verrattaessa nähdään, ettei omien mittareiden arvojen parantaminen riitä kilpailtaessa rahoituksesta, mikäli myös muut ammattikorkeakoulut parantavat arvojaan. Esimerkiksi tämän mittarin arvo on parantunut OAMK:n kohdalla vuonna 2014 noin 380 henkilöllä edelliseen vuoteen nähden, mutta sen osuus koko sektoriin nähden on pysynyt lähes samana eli noin seitsemässä prosentissa. SAMK puolestaan kasvatti lukua noin 320 henkilöllä samana ajanjaksona ja sen prosenttiosuus on korkeimmillaan koko tarkastelujaksolla ollen neljä prosenttia. Karelialla ja Saimialla osuus oli vuonna 2014 alimmillaan, vaikka molemmilla mittarin arvo on ollut nousussa koko tarkastelujakson ajan. Osuus on kuitenkin pysynyt Karelialla noin kolmen prosentin ja Saimialla noin kahden prosentin tasolla tarkasteluvuosina. Pidempi tarkastelu osoittaa, että ainoastaan OAMK:n 55 opintopistettä suorittaneiden

määrä koko sektoriin nähden on noussut, sillä vuosina 2009 ja 2010 sen 55 opintopistettä suorittaneiden määrä vastasi alle viittä prosenttia koko sektorin määrästä. Kolmen vuoden keskiarvojen tarkastelu osoittaa, että OAMK:n osuus mittarin painoarvon mukaisesti jaettavasta rahoituksesta on noin seitsemän prosenttia. SAMK:n osuus on lähes neljä prosenttia, Karelian hieman yli kolme prosenttia ja Saimian osuus yli kaksi prosenttia.

Kuvio 13. Vertailtavien ammattikorkeakoulujen 55 opintopistettä suorittaneiden määrän osuus ja sen kehitys koko ammattikorkeakoulusektorin määrään nähden

Tarkasteltavista ammattikorkeakouluista varsinkin OAMK:n ja SAMK:n mittareiden arvot ovat olleet nousussa. SAMK:n kohdalla tämän mittarin arvo on noussut noin 20 prosenttia vuosina 2013 ja 2014 niitä edeltäneeseen vuoteen nähden. Laskua tosin tapahtui vuonna 2012 lähes viisi prosenttia edelliseen vuoteen verrattaessa, mutta sitä edellisena vuotena nousua oli myös yli 20 prosenttia. OAMK:n mittarin arvo on noussut jokaisena tarkasteluvuonna ja nousu oli ylimmillään lähes 32 prosenttia vuonna 2013. Alimmillaan se oli OAMK:lla noin viiden prosentin tasolla vuonna 2010. Karelialla ja Saimialla nousu ja lasku on ollut maltillisempaa, lukuun ottamatta parasta tarkasteluvuotta, kun määrä oli noin 20 prosentin nousussa vuonna 2013. Molemmilla määrä on laskenut edelliseen vuoteen nähden ainoastaan kerran koko tarkastelujaksolla. Karelialla laskun suuruus oli melkein kuusi prosenttia vuonna 2010 ja Saimialla määrä aleni puolestaan enimmillään hieman yli kolme prosenttia vuonna 2011.

Vaikka 55 opintopistettä suorittaneiden määrä on noussut SAMK:ssa, oli vuoden 2014 määrä vielä heikompi kuin sen koko edellyttäisi. OAMK on puolestaan ollut kokoonsa nähden sektorin tämän mittarin menestynein kahtena peräkkäisenä vuonna (Jonninen 2015, 13). Saimian 55 opintopistettä suorittaneiden opiskelijoiden määrä on hieman suurempi kuin sen koko edellyttäisi. Karelian määrä on puolestaan SAMK:n tavoin heikko sen kokoon suhteutettaessa. Näyttää siltä, että kaikki tarkasteltavat ammattikorkeakoulut ovat lähteneet parantelemaan tämän mittarin lukuja opintopisteiden kirjaustapoja muuttamalla, kun uuden tuloksiin perustuvan rahoitusmallin voimaantuleminen on ollut selvää. Muutoksiin on saattanut vaikuttaa myös uudet opetussuunnitelmat, joita ainakin SAMK:ssa toteutettiin. Jonnisen (2015, 13) mukaan absoluuttisesti tai kokoon nähden heikoiten mittarin arvoissa menestyneillä ammattikorkeakouluilla saattaa olla varaa tehostaa prosessejaan, mikä saattaa vaikuttaa yksittäisen ammattikorkeakoulun osuuteen mittarin painoarvon mukaan jaettavasta rahoituksesta. Pienellä opiskelijamäärällä 55 opintopistettä suorittaneiden määrän kasvattaminen on haastavampaa, joten Saimia saattaa kohdata vaikeita aikoja, kun sen aloituspaikkojen määrä vähenee. SAMK:lla pitäisi olla potentiaalia parantaa mittarin arvoa.

Tamminen vakuutti haastattelun yhteydessä SAMK:n alkaneen kiinnittämään tarkemmin huomiotaan 55 opintopistettä suorittaneiden määrään. Mittarin arvon parantamiseksi on käytetty kaikkia mahdollisia käytettävissä olevia keinoja, kuten ohjausta, tutorointia ja opiskelijan edesauttamista valmistumaan ajallaan. Mittarit ja ammattikorkeakoulun strategiset toimenpiteet ohjaavat kuitenkin toimia siihen suuntaan, että opintojen suorittaminen on mahdollisimman sujuvaa. Tämän mittarin kohdalla on kuitenkin havaittu kehittämistarpeita. Esimerkiksi tällä hetkellä mittarin arvo ei huomioi tasapuolisesti keväällä opintonsa aloittaneita. Tamminen puolestaan kutsui kyseistä mittaria kaikista keinotekoisimmaksi, koska sen laskentatapaa, seuraamista ja mittaamista ei ole kehitetty tarpeeksi. (Tamminen haastattelu 8.10.2015.) Käytännössä mittarin arvot eivät ole vertailukelpoisia, koska ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmat ja opintopisteiden kirjauskäytännöt eroavat toisistaan.

Valmistuneet työlliset

Tietoja ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työllistymisestä on vuoteen 2013 saakka, sillä Tilastokeskuksen työllistymistiedot tulevat muutaman vuoden viiveellä.

Eli vuoden 2013 tiedot ovat ennakkotietoa vuonna 2012 valmistuneista opiskelijoista, mutta ennakkotiedot eivät todennäköisesti eroa lopullisista, jolloin niillä ei ole paljoa vaikutusta yksittäisen ammattikorkeakoulun lukuihin. Vertailtavista ammattikorkeakouluista valmistuneiden työllistyneiden määrän osuus koko sektorin määrään nähden on pysynyt tasaisena. OAMK:sta valmistuneiden määrän osuus on ollut tarkasteluvuosina noin viiden prosentin tasolla. SAMK:n osuus on lähes samalla tasolla olleen tarkasteluvuosina noin 4,5 prosentin tasolla. Karelialla osuus on vaihdellut tarkasteluvuosina 2,6-3 prosentin välissä. Saimiasta valmistuneiden työllisten määrän osuus on ollut alhaisin, mutta eroa Kareliaan ei ole ollut juuri yhtään, sillä osuus on ollut tarkasteluvuosina noin kahden prosentin tasossa. Kolmen viimeisimmän vuoden keskiarvon mukaisesti SAMK:n osuus mittarin mukaan jaettavasta rahoituksesta on hieman yli neljä prosenttia, joten eroa OAMK:iin ei ole paljoa, sillä sen osuus on tasan viisi prosenttia. Saimian ja Karelian osuudet ovat alle kolmen prosentin luokkaa. (Jonninen 2015, 22.)

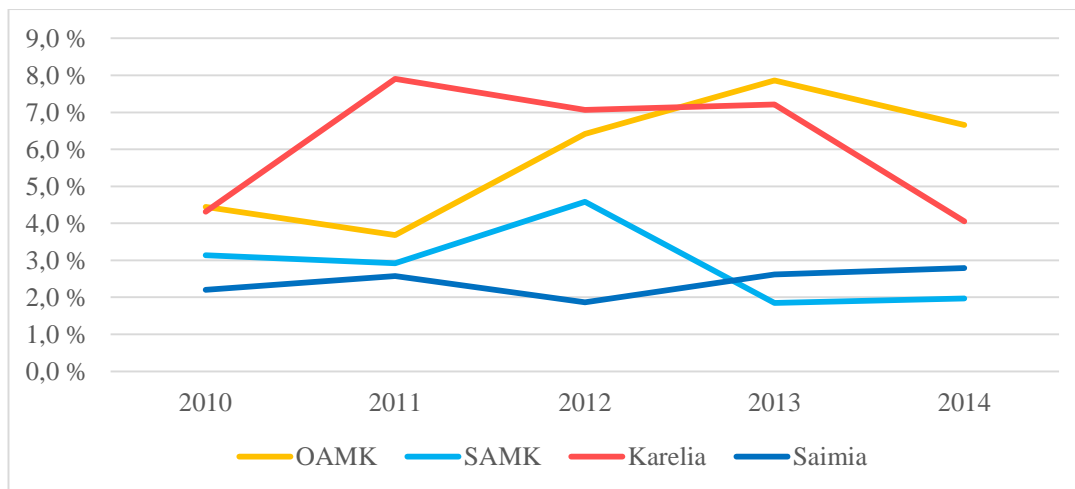
Sektorin yhteenlaskettu työllistyneiden määrä pysyi vuonna 2013 samana kuin vuonna 2012, mutta kahtena aiempana vuotena se oli noin kolmen prosentin nousussa. Eniten määrä laski vuonna 2010, jolloin laskua edelliseen vuoteen nähden oli reilut seitsemän prosenttia. OAMK:lla ja SAMK:lla eniten nousua tapahtui vuonna 2012, jolloin määrä nousi OAMK:lla yli kuusi prosenttia ja SAMK:lla yli viisi prosenttia. Molemmilla laskua oli eniten koko sektorin tavoin vuonna 2010, jolloin OAMK:n määrä laski yli kymmenen prosenttia ja SAMK:n määrä hieman alle kuusi prosenttia. Karelia ja Saimia oli sektorin suurimpia laskijoita vuonna 2013 (Jonninen 2015, 24). Suurinta vaihtelu on ollut Karelialla, jossa laskua ja nousua on tapahtunut tarkasteluvuosina yli 10 prosentin verran. Rajuin vuosittainen muutos on tapahtunut Saimialle, jonka valmistuneiden työllisten määrä laski vuonna 2013 yli 20 prosenttia vuoden 2012 määrään nähden. Määrä oli sillä 11 prosentin nousussa vuonna 2012 ja myös sitä edeltävänä vuonna nousua oli yli seitsemän prosentin verran. Karelia oli myös vuoden 2013 arvossa sektorin huonoiten menestyneiden joukossa suhteutettaessa määrää ammattikorkeakoulun kokoon. OAMK ja Saimia eivät myöskään menestyneet tähän nähden, koska ne olivat koko sektorilla alemmaa keskitasoa. Saimialla lasku oli merkittävä tähän nähden, sillä vuoden 2012 tilastoissa sen valmistuneiden työllisten määrä oli sen kokoon suhteutettuna sektorin toiseksi paras. SAMK:lla mittarin arvo oli sektorin viidenneksi paras kokoon suhteutettuna. (Jonninen 2015, 25.)

SAMK:n menestys oli yllättävää Suomen taloustilanteeseen nähden. Lisäksi Satakunnan työllisyystilanne ei ainakaan edesauta valmistuneiden työllistymistä, vaikka tosin mittarin arvoon ei vaikuta se, missä maakunnassa valmistunut työskentelee. Koko maan valmistuneiden työllisten määrässä ja sen muutoksissa näkyy odotetusti vallitseva taloustilanne, joka välittyy vahvasti vuosien 2010 ja 2013 määrissä. On tärkeää muistaa, että työllistyneiden määrään vaikuttaa koulutusalojen painotus ja se, millä talousalueella ammattikorkeakoulu toimii. Sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijat työllistyvät tällä hetkellä hyvin ja ainakin SAMK:ssa alan opiskelijoita on paljon.

Avoimen ammattikorkeakoulun, erillisten opintojen ja maahanmuuttajien valmentavan koulutuksen opintopisteet

Valtakunnallisella tasolla avoimen ammattikorkeakoulun opinnoista, erillisistä opinnoista ja maahanmuuttajia valmentavasta koulutuksesta jaettujen opintopisteiden määrä on ollut kahtena edellisena vuotena suurempi kuin aikaisempina vuosina. Luvuissa näkyy selkeästi uuden rahoitusmallin kannustevaikutus, sillä rahoitusmalli on näiden opintopisteiden kohdalla avokätinen, koska yksi opintopiste kerryttää rahoitusta moninkertaisesti verrattaessa opintopisteen tuottamisesta aiheutuviin kuluihin (Jonnen 2015, 19). Kuvion 14 perusteella voidaan todeta, että tutkituissa ammattikorkeakouluissa prosentuaalisesti eniten opintopisteitä näistä koulutuksista on jaettu kahtena viimeisimpänä vuonna OAMK:ssa, jonka osuus koko maan määrästä oli suurimmillaan noin kahdeksassa prosentissa vuonna 2013. Tämän mittarin arvoissa näkyy kuitenkin kilpailurahoituksesta, sillä määrä nousi OAMK:lla vuonna 2014 yli 1 700 opintopisteellä, mutta sen osuus tippui alle seitsemään prosenttiin. Alhaisimmillaan OAMK:n osuus on ollut alle neljässä prosentissa vuonna 2011. SAMK osuus on ollut yllättäen vertailtavista pienin vuosina 2013 ja 2014 ollen noin kaksi prosenttia. Parhaimmillaan se oli sillä hieman alle viidessä prosentissa vuonna 2012. Karelian osuus oli korkeimmillaan lähes kahdeksassa prosentissa vuonna 2011 ja se pysyi yli seitsemän prosentin tason myös kahtena seuraavana vuonna. Vuonna 2014 Karelian osuus laski hieman yli neljän prosentin tasolle, jossa se oli ollut viimeksi vuonna 2010. Saimialla osuuden kehitys on ollut tasaisinta, sillä se on vaihdellut tarkasteluvuosina 1,9-2,8 prosentin välissä. Kolmen viimeisimmän vuoden keskiarvon perusteella SAMK ja

Saimia saavat tämän mittarin painoarvon mukaan jaettavasta rahoituksesta 2,5 prosenttia. Karelian osuus on puolestaan 5,7 prosenttia. OAMK:lle kuuluva osuus on tasan seitsemän prosenttia.

Kuvio 14. Vertailtavien ammattikorkeakoulujen järjestämässä avoimessa ammattikorkeakoulussa, erillisissä opinnoissa ja maahanmuuttajien valmentavassa koulutuksessa suoritettujen opintopisteiden määrän osuus ja sen kehitys koko ammattikorkeakoulusektorin määrään nähden

Avoimessa ammattikorkeakoulussa suoritettujen opintopisteiden määrä on ollut valtakunnallisesti suhteellisen kovassa nousussa, paitsi vuonna 2011, jolloin laskua oli yli neljä prosenttia. Niiden määrä nousi kuitenkin yli 39 prosenttia vuonna 2013 ja tasan 55 prosenttia vuonna 2014 edellisistä vuosista. Prosentuaalisesti paras vuosi on osunut Saimialle, jolla määrä lähes kaksinkertaistui vuonna 2013 edelliseen vuoteen verrattuna, mutta nousua edelsi lähes 26 prosentin lasku. SAMK:n paras vuosi oli 2014, jolloin avoimen ammattikorkeakoulun opintopisteiden määrä nousi 65 prosenttia edelliseen vuoteen verrattaessa. Saimia pystyi kuitenkin samana vuonna hieman parempaan prosentuaaliseen nousuun. Myös SAMK:n parasta nousuvuotta edelsi rajuihin laskuvuosi, jolloin määrä aleni melkein 44 prosentin verran vuodesta 2012, jolloin nousua oli myös yli 60 prosenttia. OAMK:lla nousu oli korkeimmillaan vuonna 2012 ollen melkein 80 prosenttia ja se pystyi myös seuraavana vuonna yli 70 prosentin nousuun. Karelialla määrä nousi eniten vuonna 2011, kun nousua edelliseen vuoteen verrattuna oli tasan 75 prosenttia. Se kuului kuitenkin sektorin kolmen ainoan laskijan joukkoon vuonna 2014 (Jonnenen 2015, 21). Kyseisenä vuonna sen määrä laski noin 13 prosenttia edelliseen vuoteen nähden.

Vertailtavista ammattikorkeakouluista vain SAMK menestyi heikosti kokoonsa nähden, sillä sen näissä opinnoissa suoritettujen opintopisteiden määrä oli erittäin alhainen siihen nähden, kuinka paljon sen koko edellyttäisi. Yleisesti ottaen pienet ammattikorkeakoulut menestyvät kokoonsa nähden parhaiten, sillä vain kaksi isompaa ammattikorkeakoulua oli tuottanut mittarin opinnoissa kokoonsa nähden paremmin opintopisteitä ja yksi näistä oli OAMK (Jonninen 2015, 21). SAMK:lla on aivan varmasti potentiaalia parempaan ja mittarin avokäisyydestä johtuen kannattaakin harkita lisäpäänostuksia näihin opintoihin. Esimerkiksi avoimen ammattikorkeakoulun väylää varsinaisiin koulutusohjelmiin helpottamalla ja markkinointia vahvistamalla tulokset saattavat olla hyviä. Nykyisen työtilanteen ansiosta potentiaalisia asiakkaita on varmasti tarjolla.

Opiskelijapalaute

Opiskelijapalautetta kuvaavan mittarin lukujen perusteena on käytetty tarkastelujaksolla OPALA -kyselystä saatujen vastausten pisteitä, mutta jatkossa mittarin arvo muodostuu AVOP -kyselyn tuloksista. Vaikka vertailtavien ammattikorkeakoulujen pisteiden määrä on ollut muutoksessa, ovat niiden osuudet koko sektorin pisteistä pysyneet kohtalaisen samoina. OAMK:n määrän osuus oli korkeimmillaan hieman yli seitsemässä prosentissa vuonna 2013 ja alimmillaan hieman alle kuudessa prosentissa vuonna 2010. SAMK:n osuus on ollut tarkastelu vuosina noin viiden prosentin tasolla, tosin sen osuus laski tarkalleen 4,5 prosenttiin vuonna 2014, vaikka pisteiden määrä oli toiseksi korkeimmillaan tarkasteltavana ajanjaksona. Karelian opiskelijapalautteesta saamat pisteet ovat vastanneet tarkasteluvuosina korkeimmillaan tasan kolmea ja alimmillaan 2,3 prosenttia koko sektorin määrästä. Sen huonoin vuosi oli nimenomaan viimeisin vuosi. Saimian saamien pisteiden määrä on ollut noin kahden prosentin tasolla. Vuosi 2014 oli sen heikoin osuuden ollessa tarkalleen 1,9 prosentissa, kun parhaimmillaan se puolestaan oli 2,4 prosentissa vuonna 2011. Keskiarvojen mukaan OAMK saa tämän mittarin mukaan jaettavasta rahoituksesta 6,8 prosenttia ja SAMK kaksi prosenttia OAMK:a vähemmän. Karelian ja Saimian osuudet ovat hieman yli kahden prosentin luokkaa.

Pisteiden määrän muutoksissa on ollut paikoittain suurtakin vaihtelua. Koko Suomen määrät ovat olleet yli seitsemän prosentin nousussa kahtena viimeisimpänä vuonna.

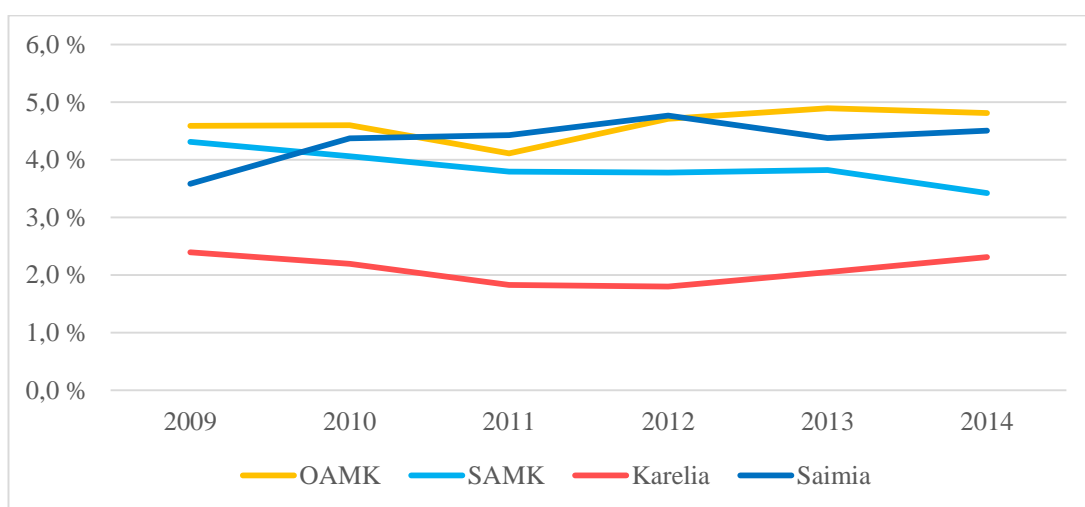
Koko sektorin suurimpia laskijoita vuonna 2014 olivat juuri Karelia noin 13 prosentin laskullaan ja Saimia hieman yli yhdeksän prosentin laskulla. Karelian kohdalla lasku oli rajumpaa vuonna 2012, jolloin määrä tippui lähes 15 prosenttia vuodesta 2011. Vuoden 2014 laskua edeltävänä vuonna määrät olivat ammattikorkeakouluilla nousussa, jolloin Karelialla määrä nousi eniten koko tarkastelujaksona, kun nousua edelliseen vuoteen nähden oli noin 25 prosenttia. Saimian nousu oli silloin hieman alle 12 prosenttia eli lähes samoissa lukemissa kuin parhaana vuonna 2010. OAMK:n pisteiden määrä on ollut jatkuvassa nousussa, jota oli parhaimmillaan hieman alle 17 prosenttia vuosina 2011 ja 2013. SAMK:n määrän nousu oli parhaimmillaan vuonna 2013 ollen yli 10 prosenttia. SAMK:lla laskua oli eniten vuonna 2014, jolloin määrä laski neljä prosenttia edelliseen vuoteen nähden.

Karelia menestyi vuonna 2014 sektorin heikoiten kokoonsa nähden, eikä Saimiankaan saamien pisteiden määrä näytä tästä näkökulmasta katseltuna hyvältä. OAMK puolestaan menestyi kokoonsa nähden erinomaisesti, niin kuin myös SAMK. Tällä mittarilla on kuitenkin yksi huono puoli, sillä erot vastausten keskiarvoissa ovat ammattikorkeakoulujen välillä niin pieniä, että vastausten laatu ei näy luvuissa. Eniten mittarin tulokseen vaikuttavat lähinnä valmistuneiden määrä ja vastausprosentti AVOP -kysely saattaa jatkossa muuttaa hieman eroja, sillä se on OPALA -kyselyä laajempi, mutta arvioiden mukaan samat ammattikorkeakoulut saavat myös uudessa kyselyssä parhaimmat vastausprosentin ja keskiarvot. Ammattikorkeakoulujen kannattaa varmistaa, että vastausprosentit nousevat korkealle, jos ne ovat varmoja opetuksen hyvästä laadusta. (Jonninen 2015, 28)

Kansainvälinen opiskelijavaihto

Kansainvälisen opiskelijavaihdon määrän ja prosenttiosuuksien suuruudessa (Kuvio 15) on ollut tarkasteltavien ammattikorkeakoulujen välillä eroja. Karelialla opiskelijavaihdon määrä on ollut selkeästi pienin absoluuttisia määriä vertailtaessa. Vuonna 2009 sen määrän osuus oli parhaimmillaan ollen 2,4 prosenttia koko maan määrästä. Alhaisimmillaan se oli sillä vuosina 2011 ja 2012 ollen 1,8 prosenttia. Saimia on selkeästi profiloitunut kansainvälisyydellä, sillä sen osuus on ollut vertailtavista paras vuosina 2011 ja 2012, joista jälkimmäisenä vuonna osuus oli korkeimmillaan ollen 4,8 prosenttia. Alhaisimmillaan se oli 3,6 prosentin tasolla vuonna 2009, jolloin SAMK:n

osuus oli korkeimmillaan ollen 4,3 prosenttia. Alimmillaan se oli SAMK:lla vuonna 2014 ollen 3,4 prosenttia. OAMK:n osuudet ovat olleet kahta vuotta lukuun ottamatta korkeimmat muihin vertailtaviin nähden. Sen osuus on ollut parhaimmillaan vuonna 2013 ollen lähes viisi prosenttia ja alimmillaan hieman yli neljässä prosentissa vuonna 2011. Kun tarkasteluun otetaan kolmen viimeisimmän vuoden keskiarvot, voidaan todeta vertailtavista ammattikorkeakouluista pienimmän Saimian 4,6 prosentin suuruisen osuuden mittarin painoarvon mukaan jaettavasta rahoituksesta olleen melkein yhtä suuri kuin vertailtavista suurimman OAMK:n, jonka osuus on 4,8 prosenttia. SAMK:n osuus on 3,7 prosenttia ja Karelian vain 2,1 prosenttia.

Kuvio 15. Vertailtavien ammattikorkeakoulujen kansainvälisen opiskelijavaihdon määrän osuus ja sen kehitys koko ammattikorkeakoulusektorin määrään nähden

Prosentuaalisessa muutoksessa on ollut suurempaakin vaihtelua, vaikka koko sektorin vaihtelu oli maltillista lukuun ottamatta vuoden 2010 tasan 11 prosentin nousua. OAMK:lla määrä nousi eniten vuonna 2012, kun se nousi 16,5 prosenttia edelliseen vuoteen nähden, jolloin laskua oli eniten eli noin yhdeksän prosenttia. SAMK:lla määrä edelliseen vuoteen nähden väheni eniten vuonna 2014, jolloin laskua oli yli kymmenen prosenttia, mikä oli kolmanneksi eniten koko sektorilla (Jonnenen 2015, 30). SAMK:lla ei ole ollut missään vaiheessa mitään suurta nousua, vaan suurin nousu oli 4,6 prosenttia vuonna 2010. Karelialla opiskelijavaihdon määrä on ollut kahtena viimeisimpänä vuotena ilahduttavassa nousussa, kun vuonna 2014 nousua oli tasan 12 prosenttia ja vuonna 2013 hieman yli 17 prosenttia edellisiin vuosiin verrattaessa. Määrä laski ainoastaan vuonna 2011, jolloin laskua oli noin 15 prosenttia. Saimialla

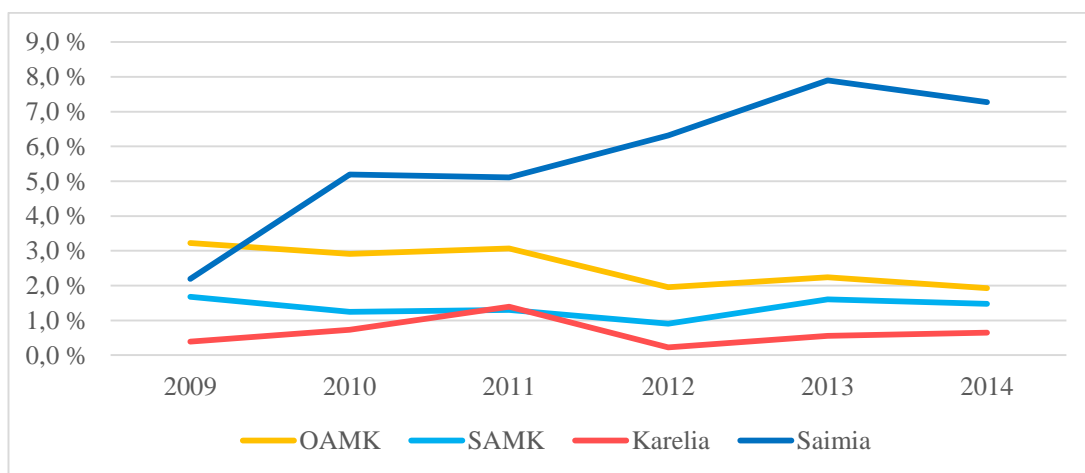
prosentuaalinen nousu oli rajuinta vuonna 2010, kun nousua oli jopa yli 35 prosenttia. Sen määrä aleni vain vuonna 2013, jolloin laskua oli hieman alle 6 prosenttia.

Saimian profiloituminen kansainvälisyydellä näkyy suhteuttaessa opiskelijavaihdon määrää sen kokoon, sillä kyseisestä näkökulmasta se on sektorin ylivoimainen ykkönen, koska sen opiskelijavaihdon määrä oli vuonna 2014 yli kaksinkertainen sen kokoon nähden (Jonninen 2015, 31). Varsinkin Venäjä on oletettavasti Saimian kannalta lukua nostava tekijä. Muut vertailtavat eivät puolestaan menestyneet tämän mittarin arvossa kyseisenä vuonna verrattaessa niiden kokoon. Kansainvälisen vaihdon trendi on ollut maltillinen ja se pysyy oletettavasti samanlaisena. Työkaluja sen nostamiseen on vaikea löytää, koska se riippuu yksittäisen opiskelijan omasta vaihtohalukkuudesta. Tiedetuksen parantaminen sekä opettajien rooli rohkaisijoina ja innostajina voivat olla pieniä ratkaisuja. Oman kokemuksen mukaan ainakin SAMK:ssa oman vuosiluokkani aktiivisuutta haittasi opetussuunnitelman loppuminen, jonka pelättiin monimutkaistavan jäljellä olevia opintoja vaihdosta palattaessa. Vaihtokohteilla on oma roolinsa, mutta niitäkin on oletettavasti kaikilla sen verran, että joku varmasti miellyttää opiskelijaa.

Ulkomaalaisten suorittamat tutkinnot

Ulkomaalaisten suorittamien tutkintojen määrä perustuu myös ennakkotietoon, koska opetushallinnon tietopalvelu Vipunen ei ole julkaissut lopullista tietoa. Saimian profiloituminen kansainvälisyydellä näkyy myös tämän mittarin luvuissa, sillä absoluuttisten lukujen perusteella se on sijoittunut kahtena peräkkäisenä vuotena sektorin neljän parhaan joukkoon. (Jonninen 2015, 40.) Määrä oli vuosina 2013 ja 2014 sama ollen 113. Kuviosta 16 voidaan havaita, että Saimiasta valmistuneiden ulkomaalaisten määrä suhteessa koko ammattikorkeakoulusektorin määrään on ollut huomattavasti korkeammalla tasolla kuin suuremmilla vertailussa olevilla kouluilla. Parhaimmillaan sen osuus koko maan määrään oli vuonna 2013 ollen 7,9 prosenttia. Vuonna 2009 ulkomaalaisten suorittamien tutkintojen määrä oli vielä 17 kappaletta, jolloin osuus koko maahan nähden oli 2,2 prosenttia. Karelian osuus on ollut korkeimmillaan ja ainoan kerran yli prosentitasossa vuonna 2011. Alhaisimmillaan se on ollut sillä vuonna 2012 ollen vain 0,2 prosenttia. SAMK:n osuuden heikoin vuosi oli myös 2012, kun osuus oli hieman alle prosentin. Parhaimmillaan sen osuus oli vuonna 2009 ollen 1,7

prosenttia. Valmistuneiden ulkomaalaisten määrä on ollut vuosina 2013 ja 2014 lähes kaksinkertainen, mutta osuudet ovat olleet hieman pienempiä. OAMK:n ulkomaisten valmistuneiden määrän osuus oli parhaimmillaan vuonna 2009 ollen 3,2 prosenttia, mutta absoluuttinen määrä oli sillä silloin alhaisin muihin vuosiin nähden. Alimmillaan osuus oli vuonna 2014 ollen hieman alle kaksi prosenttia. Ulkomaalaisten suorittamien tutkintojen määrää kuvaavan mittarin painoarvon mukaisesta rahoituksesta suurin osa muihin vertailtaviiin nähden kuuluu Saimialle, jonka osuus on yli seitsemän prosenttia. Näin ollen tämä mittari on ainoa, josta vertailtavista suurin ammattikorkeakoulu OAMK ei saa suurinta osaa, vaan sen osuus on vain kaksi prosenttia. Tämän mittarin rahoituskokonaisuudesta hieman yli prosentti kohdistuu SAMK:lle ja tasan puoliprocenttia Karelialle.

Kuvio 16. Vertailtavista ammattikorkeakouluista valmistuneiden ulkomaalaisten opiskelijoiden määrän osuus ja sen kehitys koko ammattikorkeakoulusektorin määrään nähden

Ulkomaalaisten valmistuneiden määrän prosentuaalinen vuosimuutos on ollut rajuinta Karelialla, mutta sen määrät ovat pysyneet pieninä. Nousua on ollut kolmena tarkasteluvuonna yli 100 prosenttia. Määrä laski ainoastaan vuonna 2012, jolloin laskua oli 80 prosenttia. OAMK:lla määrän vuosimuutokset ovat pysyneet maltillisena muihin nähden, sillä eniten se laski tarkasteluvuosina 21 prosenttia ja nousi eniten noin 23 prosenttia. SAMK:lla vuosimuutos oli korkeimmillaan lähes 92 prosenttia vuonna 2013, jota edelsi noin 14 prosentin lasku. Saimialla suurin vuosittainen nousu oli vuonna 2010, jolloin ulkomaalaisten valmistuneiden opiskelijoiden määrä nousi 194 prosenttia. Määrä on noussut vuosittain aina vuoteen 2013 saakka, mutta vuonna 2014 määrä pysyi siihen nähden täsmälleen samana.

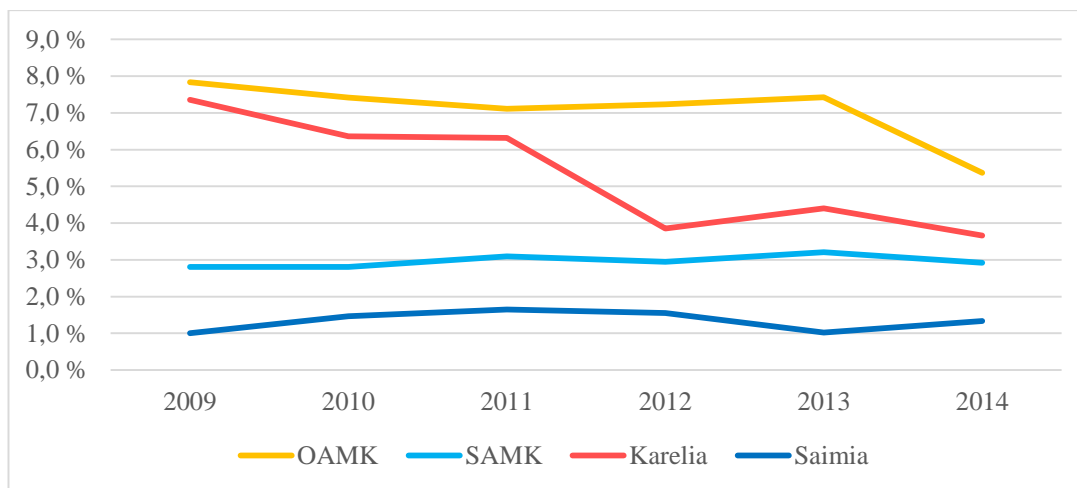

Kokoon suhteutettuna Saimia on jälleen sektorin ylivoimaisin, sillä ulkomaalaisten valmistuneiden määrä on 2,5 kertaa kokoaan parempi, kun taas Karelia, OAMK ja SAMK sijoittuvat toiseen ääripäähän (Jonninen 2015, 42). On selvää, että varsinkin Saimian mittarin arvossa näkyy Venäjän vaikutus, josta todennäköisesti tulee paljon opiskelijoita vuosittain Suomeen. Toisaalta Karelian luku on siihen nähden lähes luokaton, koska sekin kuitenkin sijaitsee Itä-Suomessa, vaikka koulutusaloilla on tässä tapauksessa vaikutusta. Voi olla myös niin, että Saimia vie Karelialta potentiaaliset ulkomaalaiset opiskelijat, koska se on kuitenkin paljon lähempänä Venäjän ja Suomen välistä rajaa. Venäjän ja EU:n välisillä kiistoilla voi olla tulevaisuudessa vaikutusta näihin määriin. Viime aikoina on keskusteltu EU-/ETA-alueen ulkopuolelta tulevilta opiskelijoilta perittävistä lukukausimaksuista, joiden alarajaksi ehdotetaan 1 500 euroa lukuvuodelta (Grahn-Laasonen 2015). Se voi vaikuttaa ulkomaalaisten opiskelijoiden määrän Suomessa ja samalla mittarin arvoihin.

7.3.3 Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusmittarit

Ulkopuolinen TKI-rahoitus

Kuten kuviosta 17 voidaan todeta, niin OAMK:n ja Karelian ulkopuolisen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksen määrän osuus suhteessa koko sektoriin on lähtenyt tulemaan alas jo vuodesta 2009, vaikka tosin 2013 tapahtui pientä nousua. Molemmilla määrän osuus koko Suomen määrästä oli korkeimmillaan juuri ensimmäisenä tarkasteluvuonna ollen yli seitsemän prosenttia sekä alimmillaan vuonna 2014, jolloin OAMK:n osuus oli reilun viiden prosentin ja Karelian vastaavasti alle neljän prosentin tasoilla. SAMK:lla ja Saimialla kehitys on ollut selkeästi tasaisempaa, sillä SAMK:n osuus liikkui tarkasteluvuosina 2,8-3,2 prosentin välissä ja Saimian tarkalleen 1,0-1,6 prosentin tasolla. Kolmen viimeisimmän vuoden muodostamien keskiarvojen mukaan OAMK saa lähes seitsemän prosenttia tämän mittarin painoarvon mukaan jaettavasta rahoituksesta. SAMK:n osuus on prosentin pienempi kuin Karelian, joka saa tämän mittarin rahoituskokonaisuudesta tasan neljä prosenttia. Saimian osuus on hieman yli prosentin.

Kuvio 17. Vertailtavien ammattikorkeakoulujen ulkopuolisen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksen määrän osuus ja sen kehitys koko ammattikorkeakoulusektorin saaman rahoituksen määrään nähden

Ulkopuolisen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan volyymia kuvaavan mittarin arvo oli koko Suomen kohdalla rajussa kasvussa vuosien 2009 ja 2011 välillä, jonka jälkeen laskua on tapahtunut kolmena perättäisenä vuonna. Suomen taloudellinen tilanne ja EU-hankekauden päättyminen on nähty syyksi laskulle. Varsinkin vuonna 2014 lasku oli rajua, sillä kaikkien sektorien toimijoiden yhteenlaskettu mittarin arvo laski vuodesta 2013 yhteensä 15,40 prosenttia. Se näkyi myös Karelian, OAMK:n ja SAMK:n mittarin arvon muutoksissa, sillä niiden ulkopuolisen tutkimus-kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksen määrä laski viideneksellä tai kolmanneksella. Karelian määrä alentui kuitenkin eniten vuonna 2012, kun laskua tapahtui hieman yli 40 prosenttia. Positiivisin muutos oli vuonna 2013 ollen noin 12 prosenttia. SAMK:n paras ajanjakso osui vuosille 2010 ja 2011, kun määrä nousi molempina vuosina yli 20 prosenttia edellisvuoteen nähden. OAMK:n paras vuosi oli myös vuosi 2010, jolloin määrä oli melkein 19 prosenttia suurempi kuin vuonna 2009. Saimia nosti samassa ajassa ulkopuolisen tutkimus- kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksen määräänsä yli 80 prosentilla. Määrä aleni suurimmillaan noin 35 prosentilla vuonna 2013.

Kokoonsa nähden paremmin menestyi tutkittavista ainoastaan Karelia, vaikka se oli koko sektorin mittapuulla vain ylemmässä keskikastissa. Vaikka OAMK:lla tämän rahoituksen määrä laski koko sektorin kolmanneksi eniten, menestyi se kokoonsa nähden paremmin kuin SAMK ja Saimia. OAMK:lla määrä oli tosin vahva muihin nähden edeltävänä vuonna. Erityisen huomioitavaa on se, että sektorin suurimmilla

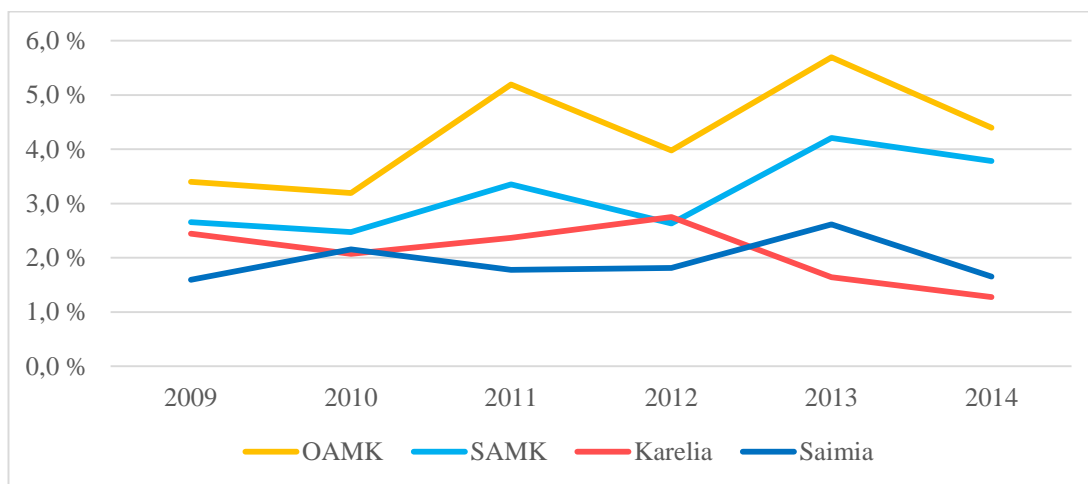
ulkopuolisen tutkimus- ja kehittämistyön rahoituksen määrä laski eniten ja suurin osa niistä menestyi kokoonsa nähden heikosti. (Jonnen 2015, 15.) Näin ollen EU-rahoituskauden päättymisen ei välttämättä ole suurin laskun aiheuttaja. Ulkopuolisen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksen määrään vaikuttaa myös jatkossakin vallitseva taloustilanne, joten tämän trendin jatkuessa ulkopuolisten toimijoiden panostukset jatkuvat vähentymistään. Jos verrataan tutkittavien ammattikorkeakoulujen toimintaympäristöä, on selvää, että varsinkin SAMK:n ja Saimian alueilla kilpailu tutkimustoiminnan rahoituksesta on kovaa.

Ulkopuolisen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksen määrää kuvaavassa mittarissa on havaittu kehittämistarpeita, jotka liittyvät sen kyvyttömyyteen huomioida alueellisia vaikutuksia. Tammisen mielestä Pohjois- ja Itä-Suomen ammattikorkeakoulujen hyötyvät siitä merkittävästi, sillä esimerkiksi Lapin ammattikorkeakoulun arvon osuus koko sektorin yhteenlasketusta arvosta oli sektorin suurin ollen noin kymmenen prosenttia. Tammisen mukaan korkeat arvot johtuvat siitä, että kyseisille alueille kohdistuu merkittävät määrät EU-tukia ja erillisten toimijoiden vähyyden johdosta iso osa rahoista saattaa kanavoitua ammattikorkeakoulujen kautta. Toisaalta alueelliset erot näkyvät myös muissa mittareissa, kuten valmistuneiden työllistymisen määrää kuvaavassa mittarissa. (Tamminen haastattelu 8.10.2015.)

Suoritettut ylempät ammattikorkeakoulututkinnot

Kuviosta 18 voi nähdä, kuinka paljon vertailtavien ammattikorkeakoulujen ylempien ammattikorkeakoulututkintojen määrän osuus koko sektorin määrästä on muuttunut. Tarkastelujaksolla on selvästi niin sanottua sahausliikettä, joka johtuu osittain absoluuttisesti pienistä määristä, jolloin toisen ammattikorkeakoulun arvo voidaan ohittaa pienelläkin muutoksella. SAMK:lla tutkintojen määrän osuus koko sektorin määrään nähden oli suurimmillaan yli neljässä prosentissa vuonna 2013 ja alimmillaan sitä edellisellä vuonna tarkalleen 2,6 prosentissa. OAMK:n määrä nousi parhaimmillaan yli sadan kappaleen vuonna 2013, jolloin osuus oli hieman alle kuudessa prosentissa. Sen osuus oli alimmillaan 3,2 prosentissa vuonna 2010. Prosenttiosuuden kannalta Karelialan heikoin vuosi oli vuosi 2014, jolloin osuus oli 1,3 prosenttia. Parhaimmillaan kyseinen osuus oli 2,8 prosentissa vuonna 2011, jolloin sen osuus oli ainoan kerran tarkasteluvuosina tämän mittarin kohdalla suurempi kuin SAMK:n. Saimian osuus oli

alimillaan 1,6 prosentissa vuonna 2009 ja ylimmillään 2,6 prosentissa vuonna 2013. Kolmen viimeisimmän vuoden keskiarvon mukaan mittarin rahoitusosuudesta vajaa neljä prosenttia kuuluu SAMK:lle. OAMK:n vajaan viiden prosentin suuruinen osuus mittarin painoarvon mukaisesta rahoituksesta on jälleen vertailtavista suurin. Karelia ja Saimia ovat noin kahden prosentin tasolla.

Kuvio 18. Vertailtavissa ammattikorkeakouluissa suoritettujen ylempien ammattikorkeakoulututkintojen määrän osuus ja sen kehitys koko ammattikorkeakoulusektorin määrään nähden

Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen määrän vuosittainen kasvu on hiipunut vuosista 2010 ja 2011, jolloin määrä nousi edelliseen vuoteen nähden yli viidenneksellä. Vertailtavilla ammattikorkeakouluilla niiden määrä oli vuonna 2014 laskussa vuoteen 2013 nähden. Mittarin absoluuttinen arvo on ollut nousussa kokonaisuudessaan nousussa tarkastelujaksolla. Esimerkiksi OAMK:lla absoluuttinen määrä on lähes kolminkertaistunut tarkastelujaksolla. OAMK:lla nousu oli rajuinta vuonna 2011, kun määrä vuoteen 2010 nähden tuplaantui. Sillä oli myös yli 60 prosenttia kasvua vuonna 2013, jonka jälkeisenä vuotena määrä lähtii noin 16 prosentin suuruiseen laskuun. Karelialla ja Saimialla kyseisten tutkintojen määrä aleni suurimmillaan reilut 31 prosenttia edelliseen vuoteen verrattessa, tosin Karelialla vuonna 2013 ja Saimialla vuonna 2014, jolloin Saimian kyseisten tutkintojen määrä putosi toisiksi eniten koko sektorista (Jonnen 2015, 16). Karelian kahta peräkkäistä laskuvuotta edelsi vuosien 2011 ja 2012 nousukausi, jolloin määrä oli yli 30 prosentin nousussa edeltävään vuoteen nähden. Saimialla määrä kasvoi suurimmillaan 80 prosenttia vuonna 2010. SAMK:n ylempien ammattikorkeakoulututkintojen määrä nousi eniten vuonna 2013, jolloin nousua edelliseen vuoteen nähden oli yli 80

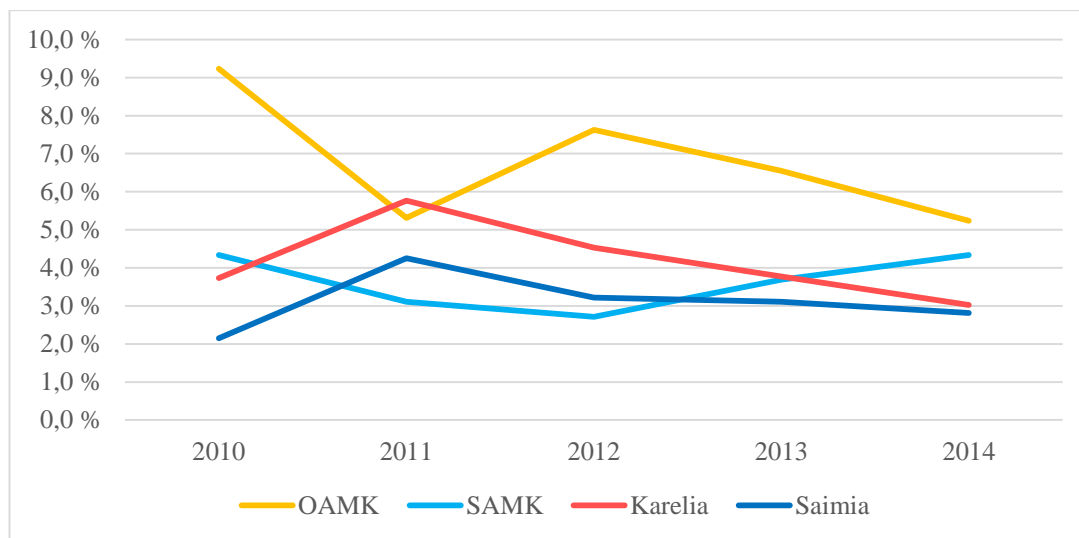
prosenttia. Lasku oli tarkasteluvuosina suurimmillaan reilussa 10 prosentissa vuonna 2012. Rajuja nousuja ja laskuja selittää mittarin alhaiset absoluuttiset arvot.

Kaikki vertailtavat ammattikorkeakoulut tuottivat ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja kokoaan vähemmän, mutta SAMK on siitä näkökulmasta tarkasteltuna menestynyt muita paremmin vuonna 2014. OAMK:n heikko menestys yllättää, sillä ylempien ammattikorkeakoulututkintojen määrä on absoluuttisesti ja suhteellisesti parempi suurissa ammattikorkeakouluissa, joten suurin osa kokoonsa nähden enemmän näitä tutkintoja tuottavista ammattikorkeakouluista on suuria toimijoita (Jonninen 2015, 18). Rahoitustekijänä tämä mittari on kuitenkin suhteellisen avokätinen, joten koulujen kannattaa kasvattaa tutkintomääriään. Toisaalta jos tilanne jatkuu sellaisena, että pienemmät ammattikorkeakoulut tuottavat sekä absoluuttisesti että suhteellisesti vähemmän tutkintoja kokoonsa nähden, saatetaan ylempää ammattikorkeakoulutusta keskittää isommille ammattikorkeakouuille.

Julkaisut

Julkaisujen määrä on ollut vahvassa kasvussa koko sektorilla, sillä vuonna 2014 niitä julkaistiin yli 4 000 kappaletta enemmän kuin vuonna 2009. Määrät ovat olleet nousussa myös ammattikorkeakoulukohtaisesti, mutta silti vertailtavien ammattikorkeakoulujen julkaisumäärien osuudet (Kuvio 19) ovat vaihdelleet, koska nousun määrissä on ollut eroa niiden kesken. Osuuksia katsellessa vuosi 2014 oli SAMK:n kannalta positiivinen, koska se nousi vuoden 2010 tasolle ollen 4,3 prosenttia. Absoluuttisesti katsottuna sen julkaisumäärä on kaksinkertaistunut kyseisiä vuosia verrattaessa. Alimmillaan SAMK:n osuus oli 2,7 prosentissa vuonna 2012. SAMK:n kannalta positiivista oli se, että sen julkaisujen osuus nousi vihdoin, sillä vuosina 2011 ja 2012 se oli selvästi alempi kuin pienemmällä Karelialla ja Saimialla. OAMK:n osuuksien määrä on vaihdellut selkeästi tarkasteluvuosina, mutta suurimmillaan se oli 9,2 prosentissa vuonna 2010 ja alimmillaan hieman yli viidessä prosentissa vuosina 2011 ja 2014. Karelian ja Saimian osuudet olivat suurimmillaan vuonna 2011, jolloin Karelian osuus oli vertailtavista suurin ollen melkein kuusi prosenttia. Saimialla osuus oli kyseisenä vuonna yli neljän prosentin tasolla. Saimian osuus oli alimmillaan 2,1 prosentissa vuonna 2010 ja Karelialla tasan kolmessa prosentissa vuonna 2014. SAMK:n ja Kare-

lian osuus mittarin painoarvon mukaisesta rahoituksesta on täsmälleen sama eli tarkalleen 3,7 prosenttia, kun osuudet lasketaan kolmen viimeisimmän vuoden keskiarvon mukaan. Saimia ei jää kauas niiden lukemista, sillä sen osuus on tasan kolme prosenttia. OAMK:n osuus on jälleen suurin ollen 6,3 prosenttia.

Kuvio 19. Vertailtavien ammattikorkeakoulujen julkaisujen määrän osuus ja sen kehitys koko ammattikorkeakoulusektorin määrään nähden

Julkaisujen määrä on kasvanut koko sektorilla erittäin voimakkaasti, sillä määrä on kasvanut noin neljänneksen vuosivauhdilla. Viime vuosina SAMK:n julkaisujen kokonaismäärä on noussut vahvasti, sillä vuonna 2013 nousu oli parhaimmillaan, kun niiden määrä kasvoi jopa 70 prosenttia vuoteen 2012 nähden. Kasvu jatkui vuonna 2014 noin 47 prosentin nousulla. Määrä aleni tarkasteluvuosista vain vuonna 2011, kun laskua edelliseen vuoteen nähden oli noin viisi prosenttia. OAMK:lla kasvu oli parhaimmillaan noin 81 prosentin tasolla vuonna 2012, mutta sitä edelsi tarkasteluvuosien suurin lasku, kun vuonna 2011 määrä putosi noin 24 prosenttia edelliseen vuoteen nähden. Karelian ja Saimian julkaisujen määrässä suurin positiivinen muutos oli vuonna 2011, kun Karelian julkaisujen määrä edellisvuodesta nousi 104 prosenttia ja Saimialla jopa yli 161 prosenttia. Seuraava vuosi oli ainoa tarkasteluvuosista, kun niillä määrä laski, mutta laskua oli Saimialla vain hieman alle viisi prosenttia ja Karelialla tasan yksi prosentti.

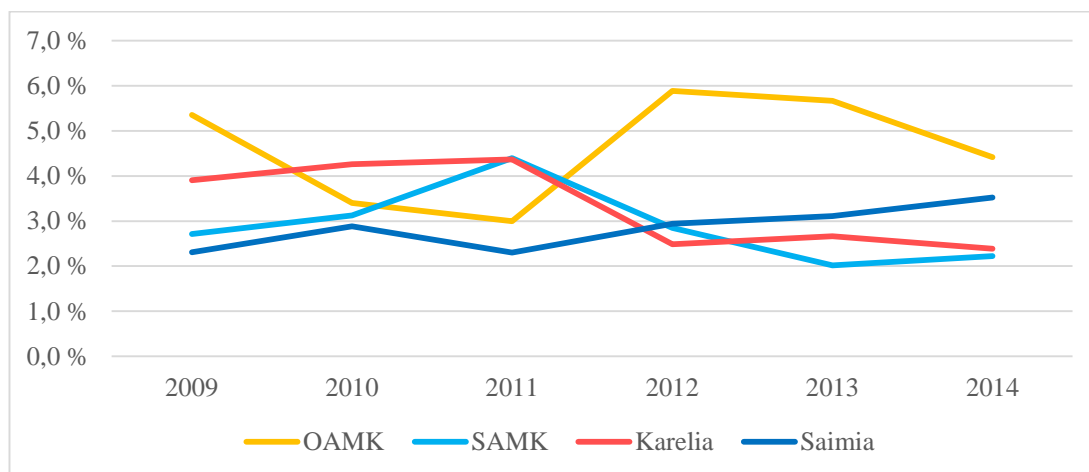
Kokoon suhteutettaessa paras julkaisumäärä vertailtavista vuonna 2014 oli Saimialla. Myös SAMK tuotti julkaisuja enemmän suhteessa sen kokoon. Karelian julkaisumäärä

oli juuri sen koon edellyttämällä tasolla. Näin ollen OAMK oli vertailtavista ammattikorkeakouluista ainoa, jolla julkaisujen määrä oli selvästi heikko sen kokoon nähden. Suuremmilla ammattikorkeakouluilla on muutenkin ollut ongelmia, jos julkaisujen määrät suhteutetaan niiden kokoon (Jonninen 2015, 34). Rahoitusmallilla on ollut selkeä rooli julkaisumäärien kasvussa. Jonnisen (2015, 32) mukaan ammattikorkeakoulut ovat alkaneet merkkamaan kaikki henkilöstönsä tekemät julkaisut tiedonkeruuseen ja samalla kannustaen henkilöstöään tekemään lisää julkaisuja. Näin ollen myös sellaiset julkaisut on merkitty nyt tilastoihin, joita ei ennen ole niihin ilmoitettu. Henkilöstövähennykset ja uudet kirjaamisohjeet saattavat vaikuttaa julkaisumääriin jatkossa merkittävästi ja nimenomaan alentuvasti (Jonninen 2015, 32) Tämän mittarin takia kuvataiteen koulutus on SAMK:lle tärkeää, koska siellä tehtyjen teoksien määrä huomioidaan tähän mittariin laskettavien julkaisujen määrässä.

Henkilöstön kansainvälinen liikkuvuus

Henkilöstöliikkuvuutta kuvaavan mittarin osuus rahoituksesta on niin pieni, etteivät ammattikorkeakoulut kiinnitä huomiotaan mittarin arvon suuruuteen samalla tavoin kuin muiden mittareiden kohdalla. Jonnisen (2015, 37) mukaan tulot yksittäisen yli viiden päivän kestävän matkan aiheuttamia kuluja kohden ovat pienet ja osa ammattikorkeakouluista on nähtävästi alkanut säästämään tämän kuluerän kohdalla. Kuvion 20 perusteella vertailtavien ammattikorkeakoulujen henkilöstön kansainvälisen liikkuvuuden määrän osuudet koko sektorin määrään nähden ovat vaihdelleet myös tämän mittarin kohdalla. SAMK:n ja Karelian henkilöstöliikkuvuuden määrän osuudet olivat korkeimmillaan 4,4 prosentissa vuonna 2010, jolloin OAMK:n ja Saimian osuudet olivat alimmillaan. OAMK:n osuus oli tuolloin kolme prosenttia ja Saimian hieman yli kaksi prosenttia. Myös SAMK:n osuus oli alimmillaan juuri kahdessa prosentissa vuonna 2013, kun taas Karelian osuus oli alimmillaan vuonna 2014, kun sen taso oli heiman yli 2 prosentissa. Ne ovat tehneet selkeästi tietoisien valinnan ja kohdistaneet säästötoimet tähän kuluerään mittarin arvon kustannuksella. OAMK:n osuus on ollut korkeimmillaan noin kuudessa prosentissa vuonna 2012, mutta näyttää siltä, että se ei kuitenkaan seuraa sen tarkemmin tätä määrää, vaan antaa sen edetä omaa vauhtia liikkuvuuden tarpeen mukaisesti. Saimia on selkeästi panostanut tähän määrään, sillä sen osuus oli korkeimmillaan 3,5 prosentin tasolla vuonna 2014. Kolmen viimeisimmän

vuoden keskiarvon mukaan SAMK:n 2,4 prosentin suuruinen osuus henkilöstön kansainvälisen liikkuvuuden mukaan jaettavasta rahoituksesta on vertailtavista pienin, mutta vain hieman pienempi kuin Karelian, jonka osuus on tasan 2,5 prosenttia. Saimialle rahoituksesta suuntautuu hieman yli kolmen prosentin ja OAMK:lle hieman yli viiden prosentin suuruiset osuudet.

Kuvio 20. Vertailtavien ammattikorkeakoulujen henkilöstöjen kansainvälisen liikkuvuuden määrän osuus ja sen kehitys koko ammattikorkeakoulusektorin määrään nähden

Sektorin henkilöstön kansainvälisen liikkuvuuden kokonaismäärä pysyi vuonna 2014 lähes samalla tasolla kuin vuonna 2013, jolloin määrä laski kansallisesti noin seitsemän prosenttia vuoteen 2012 nähden. Kokonaismäärä nousi eniten vuonna 2010, jolloin nousua vuoteen 2009 nähden oli yli 16 prosenttia. Vaikka sektorin kokonaismäärän muutokset ovat olleet maltillisia, ovat ammattikorkeakoulukohtaiset muutokset olleet suhteellisen rajuja tarkasteluvuosina. OAMK:lla määrä on noussut eniten vuonna 2012, jolloin nousua edelliseen vuoteen oli 102 prosenttia. OAMK:lla määrä laski enimmillään 26 prosenttia vuonna 2010. SAMK:lla henkilöstön liikkuvuuden määrä laski enimmillään yli 34 prosenttia vuonna 2013 edelliseen vuoteen verrattaessa. Näitä vuosi edelsi määrän suurin nousu, kun muutosta tapahtui vuonna 2011 noin 50 prosentti vuoteen 2010 verrattaessa. Saimialla ja Karelialla eniten nousua oli vuonna 2010, kun Saimian liikkuvuuden määrä nousi noin 46 prosenttia ja Karelian tasan 27 prosenttia vuoden 2009 lukuihin nähden. Saimialla lasku oli suurimmillaan heti sen vuoden jälkeen ollen noin 15 prosenttia. Karelialla suurin lasku oli suuruudeltaan noin 41 prosenttia vuonna 2012.

SAMK:n henkilöstöliikkuvuuden määrä oli sen kokoon nähden koko ammattikorkeakoulusektorin heikoin, kun taas Saimialla se oli sektorin kolmanneksi paras (Jonhinen 2015, 39). SAMK:ssa liikkuvuuden taso oli yli 40 prosenttia pienempi kuin sen koko edellyttäisi. Vertailtavista myös OAMK:n ja Karelialan menestys tässä mittarissa oli heikkoa, sillä molempien henkilöstön kansainvälisen liikkuvuuden määrä on yli 20 prosenttia pienempi kuin koko edellyttäisi. Saimian tavoitteena on selkeästi profiloitua kansainvälisyydellään, mikä näkyi myös muissa kansainvälisyyttä kuvaavissa rahoitustekijöistä. SAMK voisi selkeästi parantaa tämän mittarin arvoa, mutta kannattaako sen tehdä niin. Vaarana on kuitenkin se, että mittarin arvon parantamisesta aiheutuvat tulot ovat pienemmät kuin siitä aiheutuvat menot. Toisekseen mittarin painoarvo on niin pieni, että jos rahoitusmallin jatkokehityksen tavoitteena on karsia mittareita, on tämä mittari mahdollisesti karsittavien listalla.

7.4 Johtopäätökset

Tutkimustulokset osoittavat ammattikorkeakoulujen taloudellisen tilan olevan kokonaisuudessaan hyvä. Ammattikorkeakoulu-uudistuksen mukanaan tuoma uusi rahoitusmalli ja valtion talouden säästötoimenpiteet eivät ole vaikuttaneet toistaiseksi suuresti ammattikorkeakoulujen taloudelliseen tilaan. Tämä johtuu käytännössä ammattikorkeakoulujen sopeuttamissuunnitelmien mukaisista etupainotteisesti toteutetuista säästötoimenpiteistä. Sopeuttamistoimien toteuttamisen onnistuminen on välttämätöntä jokaiselle tutkitulle ammattikorkeakoululle, jotta taloudelliset edellytykset voidaan turvata. Ammattikorkeakoulut ovat siis selkeästi sopeutuneet oletettuun ja osittain tiedossa olevaan perusrahoituksen laskuun, mikä muodostaa suurimman uhan taloudellisille edellytyksille harjoittaa ammattikorkeakoulutoimintaa tulevina vuosina. Valtion talouden säästötoimenpiteiden vaikutukset ja ammattikorkeakoulujen sopeuttamissuunnitelmien onnistuminen tulevat todennäköisesti näkymään laajamittaisesti vasta vuosien 2015 ja 2016 tilinpäätöksistä. Tällä hetkellä näyttää kuitenkin siltä, että SAMK:n taloustilanne on paras vertailtavista ammattikorkeakouluista, vaikka sen rahoitus laski eniten tutkituista ammattikorkeakouluista vuonna 2014. Se on saavuttanut tarkasteltavina olleilla tilikausilla hyvät tulokset, joiden lisäksi sen maksuvalmius ja

vakavaraisuus ovat pysyneet vahvalla tasolla. Toisaalta SAMK:lla on vielä paljon parannettavaa rahoitusmittareiden arvoissa, sillä kokoonsa nähden se oli menestynyt arvoissa heikosti.

Ammattikorkeakoulujen tuloslaskelmat osoittavat liikevaihdon laskeneen rahoituksen määrän vähennyttä. Myös liiketoiminnan muiden tuottojen osuus on pääosin alentunut, joka johtuu todennäköisesti yleisestä taloudellisesta tilanteesta. Sen johdosta ulkopuolisen rahoituksen kasvattaminen on melko hankalaa. Kaikki ammattikorkeakoulut ovat oletettavasti asettaneet tavoitteekseen rahoituspohjan monipuolistamisen. Tähän niitä ohjaavat myös rahoituksen alentuminen sekä opetus- ja kulttuuriministeriön linjaukset. Jos ulkopuolisen rahoituksen kasvu ei realisoidu odotetusti, on se uhka ammattikorkeakoulujen taloudellisille edellytyksille, ellei muita kuluja pystytä karsimaan samassa suhteessa. Taloudellisen aseman kannalta on tärkeää, että ulkopuolisen rahoituksen osuuden kasvuennusteet toteutuvat suunnitellusti.

Kulujen kohdalla ilmenee samanlainen laskutrendi, mikä on ymmärrettävää, koska tulojen vähentyessä kuluja on saatava myös vähennettyä. Ammattikorkeakoulujen kulut koostuvat lähinnä henkilöstö- ja kiinteistökuluista, johon onkin selkeästi kohdistettu sopeuttamistoimenpiteitä. Valtion talouden sopeuttamistoimet ajoivat lähes kaikki ammattikorkeakoulut toteuttamaan yhteistoimintaneuvotteluja. Muita kuluja on pystytty todennäköisesti vähentämään kilpailuttamalla esimerkiksi ravintola- ja siivouspalveluita. Merkittävimmät säästötoimet on tehty, mutta toiminnassa löytyy yhä tehostettavaa. Niistä saatavat säästöt eivät kuitenkaan ole merkittävät. Tällä hetkellä ammattikorkeakoulut uudistavat kampusrakenteitaan tehostaakseen toimitilojensa käyttöä ja vähentääkseen kiinteistöistä aiheutuvia kuluja.

Ammattikorkeakoulujen taserakenteet osoittivat, että ammattikorkeakoulujen omaisuus rakenne koostuu selkeästi vaihtuvissa vastaavissa olevista saamisista sekä rahoista ja rahoitusarvopapereista. Tarkasteltavista ammattikorkeakouluista vain Saimian omaisuus on sitoutuneena rakennuksiin ja rakennelmiin. Sillä on kuitenkin enemmän pääomaa rahoissa ja rahoitusarvopapereissa kuin OAMK:lla ja Karelialla, joilla on paljon saamia, jotka realisoituessaan näkyvät rahavarojen lisääntymisenä. Rahoitusrakenteen tarkastelu osoittaa, että varsinkin SAMK:n ja Saimian oman pääoman osuus koko pääomasta erittäin suuri. Myös OAMK:n ja Karelian oma pääoma muodostaa

reilusti yli puolet koko pääomasta. Tase-erien tarkastelussa voi kuitenkin huomata sen, että ammattikorkeakoulut toteuttavat toimintaansa melko erilaisilla taserakenteilla, sillä tutkittujen ammattikorkeakoulujen taseen vastaavien ja vastattavien erien suhteelliset osuudet vaihtelivat selvästi tarkastelujaksolla. Ainoastaan Karelialla ja OAMK:lla muiden saamisten erä on vastaavien suurin erä. Niiden kahden taserakenteen tulkinnaassa on tärkeä huomioida se, että toiminta ei ole kestänyt kauaa nyky muodossaan, joten jo seuraavassa tilinpäätöksessä taseen lukemat saavat poiketa paljonkin nykyhetkestä. Joka tapauksessa kaikilla vertailtavilla on suhteellisen vahva tase. Tämä näkyy myös vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnusluvuissa. Tosin Karelialla taseen loppusumma on selkeästi pienin ja eroa muihin on noin 13 000-20 000 euron verran. Tutkituilla ammattikorkeakouluilla ei ole tilinpäätösten mukaan leasingomaisuutta lukuun ottamatta korollisia velkavastuita rahoituslaitoksille.

Tunnusluvuista voidaan todeta se, että niiden arvot olivat pääsääntöisesti hyvällä tasolla. Toimilupahakemusten yhteydessä tarkasteluun otetut tunnusluvut ylittivät melkein kaikilla tutkituilla opetus- ja kulttuuriministeriön asettamat ohjearvot. Vaikka ammattikorkeakoulujen toiminnan tarkoituksena ei ole voiton tavoittelu, on toiminnan jatkumisen edellytyksenä sen kannattavuus. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna ainoastaan Saimian tilanne näyttää huolestuttavalta, sillä sen nettotulosprosentti on jäänyt kahtena viimeisenä tarkasteluvuonna alle opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman tyydyttävänä pidettävän kahden prosentin ohjearvon. Vuonna 2013 tunnusluvun arvo oli negatiivinen. Nettotulosprosentti kääntyi kuitenkin nousuun vuonna 2014, mutta se ylitti häidin tuskin nollan prosentin. Saimian käyttökateprosentti on kuitenkin muihin nähden hyvällä tasolla, mutta nettotulosprosenttia alentaa vahvasti rakennuksista aiheutuneet poistot. Karelia puolestaan saavutti vuonna 2014 nettotulosprosentille asetetun ohjearvon, mutta vuonna 2013 se jäi vielä ohjearvon alapuolelle. Nämä edellä mainitut kaksi toimijaa ovat toistaiseksi välttyneet merkittävältä perusrahoituksen vähenemiseltä, mutta arvioiden mukaan niiden rahoitus tulee vähenemään merkittävästi jatkossa. Toiminnan kannattavuuden varmistaminen edellyttää vaikuttavia säästötoimenpiteitä, jotta taloudelliset edellytykset harjoittaa ammattikorkeakoulutoimintaa säilyvät myös jatkossa. SAMK ja OAMK ovat puolestaan tehneet hyvää tulosta. SAMK:n tilikauden tulos sekä samalla nettotulos ja -prosentti olivat vuonna 2014 jopa paremmalla tasolla kuin vuonna 2013, vaikka sen opetus- ja kulttuuriministeriöltä saa-

dun perusrahoituksen määrä laski seitsemän prosenttia. Se oli eniten kaikista vertailtavista ammattikorkeakouluista. Ennusteiden valossa SAMK:n nettotulos tulee laskemaan nollassa tulevina vuosina. SAMK on asettanutkin tavoitteekseen nollassa vuosina 2015 ja 2016 ja sopeuttamissuunnitelman mukaiset säästötoimenpiteet on tehty juuri sen tavoitteen mukaisesti.

Tutkittujen ammattikorkeakoulujen vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnusluvut saavuttivat opetus- ja kulttuuriministeriön asettamat ohjearvot. Etenkin SAMK:n ja Saimian omavaraisuusaste oli erittäin hyvällä tasolla ja niiden vahva maksuvalmius luo taloudellista liikkumavaraa. Sitä parantaa entisestään valtion pääomitus ammattikorkeakoulujen sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. OAMK:n ja Karelian vakavaraisuus ja maksuvalmius ovat toistaiseksi hyvällä tasolla. Karelian quick ration ja omavaraisuusasteen arvot kuuluivat kuitenkin sektorin alhaisimpiin arvoihin. Toisaalta kyseisiin lukuihin vaikuttaa se, että Karelia ei ole toiminut osakeyhtiönä vielä kauaa. Joka tapauksessa kaikilla tutkituilla ammattikorkeakouluilla riittävät taloudelliset puskurit, jotka auttavat niitä selviämään tulorahoituksen pienentyessä. Mikäli tulokset kääntyvät tappiollisiksi tai pysyvät nollassa pitkällä aikavälillä, heikentää se niiden taloudellisia edellytyksiä merkittävästi. Tällä hetkellä ammattikorkeakoulut ovat leasingvastuita lukuun ottamatta velattomia eli niillä ei ole lainaa rahoituslaitoksilta.

Rahoituksen määrässä ja rahoituksen mittareiden arvoissa SAMK ei ole menestynyt muihin tutkittuihin nähden niin hyvin kuin tuloslaskelmien ja taseiden sekä niistä laskettavien tunnuslukujen perusteella. Se konkretisoituu voimakkaasti vähentyneen rahoituksen määrässä. Jotain rahoituksen muutoksesta kertoo se, että SAMK:n rahoituksen määrä on arvioiden mukaan vuonna 2016 noin 11,5 miljoonaa pienempi kuin vuonna 2012. Se vastaa lähes kolmasosaa SAMK:n vuonna 2012 saamasta rahoituksesta. OAMK:n ja Karelian rahoitus vähenee tarkastelujaksolla noin 5 miljoonaa sekä Saimian noin 4,3 miljoonaa. Karelialla ja Saimialla luku vastaa viidettä osaa niiden vuoden 2012 rahoituksesta. OAMK puolestaan selviää arvioiden mukaan kymmenesosan rahoituksen leikkauksella ja sen rahoituksen taso näyttää pysyvän jatkossa lähes nykyisessä tasossaan, mikä saattaa johtua tutkintomäärien lievistä kasvusta.

Vaikka SAMK on pystynyt parantamaan omien mittareidensa arvoa, sen mittareiden arvojen osuus koko sektorin yhteenlasketuista arvoista ei ole kasvanut merkittävästi, sillä muut ovat pystyneet parantamaan mittareidensa arvoja samassa suhteessa. SAMK on mittareiden arvoissa sekä suhteutettuna että absoluuttisesti hieman perässä jopa pienempiin toimijoihin nähden. Kokonaisuudessaan mittareiden arvot ovat SAMK:n kokoon suhteutettuna sektorin kolmanneksi heikoimmat, mutta myös Karelia jää tästä näkökulmasta sektorin loppupäähän ollen viidenneksi heikoiten kokoonsa nähden menestynyt toimija (Jonnenen 2015, 48). SAMK oli menestynyt heikoiten valmistuneiden ulkomaalaisten opiskelijoiden, henkilöstön kansainvälisen liikkuvuuden ja ulkopuolisen tutkimus- ja kehittämistyön rahoituksen sekä avoimessa ammattikorkeakoulussa ja muussa vastaavassa koulutuksessa suoritettujen opintopisteiden määriä kuvaavissa rahoitusmittareissa. Kokoon suhteutettaessa SAMK ei ole myöskään menestynyt suoritettujen tutkintojen määrää kuvaavassa mittarissa.

Joidenkin ammattikorkeakoulujen rahoituksen taso saattaa vähentyä lähitulevaisuudessa tuntuvasti, koska rahoituksen vuosittaista muutosta ehkäisevä rajaus poistuu siirtymäkauden lopulla vuonna 2016. SAMK:n talous- ja hallintojohtaja Tamminen ei kuitenkaan usko (haastattelu 8.10.2015) tähän, sillä painoarvoltaan suurimman mittarin eli suoritettujen tutkintojen määrä ei voi heilahdella paljoa, koska tutkintojen määrät, sisällöt ja aloituspaikat ovat melko vakioita. 55 opintopistettä lukuvuonna suoritaneiden opiskelijoiden määrää kuvaavassa mittarissa puolestaan voi tapahtua suurta vaihtelua. Mittareiden arvot olivat valtakunnallisesti suuressa nousussa. Tämä on johtunut oletettavasti siitä, että opintoprosesseja on tehostettu ja opintopisteiden kirjauskäytäntöjä muutettu. Lisäksi opetussuunnitelmien suunnittelussa on varmasti otettu huomioon tämä mittari. Näistä syistä 55 opintopistettä lukuvuodessa suorittaneiden määrää kuvaavan mittarin arvojen vertailu ammattikorkeakoulujen kesken on vaikeaa. Rahoitusmallin jatkokehitystarpeet koskivat ulkopuolisen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatorahoituksen ohella juuri kyseistä mittaria. Vielä ei siis tiedetä, miten mittari jatkossa huomioidaan rahoitusmallissa.

8 POHDINTA

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen ja uuden rahoitusmallin muutokset sekä ammattikorkeakoulujen laatimien sopeuttamissuunnitelmien toteuttaminen ovat edenneet vauhdilla, mikä on pitänyt ammattikorkeakoulujen talousasioista vastaavat henkilöt kiireisinä. Heillä katse on todennäköisesti jo tulevissa vuosissa. Tämä opinnäytetyön ja sen tulokset antavat näkökulmaa siitä, miten uudistus ja sen mukanaan tuoma rahoitusmalli ovat tähän mennessä vaikuttaneet tutkittujen ammattikorkeakoulujen taloustilanteeseen. Lisäksi työn avulla voi tarkastella, miten tutkittujen ammattikorkeakoulujen rahoitusmittareiden arvot ja osuudet sektorin yhteenlasketuista arvoista ovat muuttuneet sekä, miten ne ovat muuttaneet rahoitusta tarkalleen. Työn aikana myös huomasin, että ammattikorkeakoulut eivät ole saaneet tutkituista asioista tietoa kootusti, vaan kaikki tieto on useiden eri asiakirjojen takana, jotka olen koonnut yhteen tähän työhön.

Muille kuin ammattikorkeakoulujen talousasioiden parissa työskenteleville henkilöille tämä opinnäytetyö avaa mahdollisuuden tutustua ammattikorkeakoulujen toimintaan tarkemmin. Työ sisältää informaatiota, jota tällaiset henkilöt eivät saa todennäköisesti mistään julkisesti. Tätä opinnäytetyötä voi hyödyntää tutkittaessa aihetta, sillä uskon tämän työn olevan yksi tiiveimmistä mutta perusteellisimmista asioita käsiteltävistä teoksista. Työn lähdeluettelon pituus antaa kuvaa siitä, kuinka monista eri lähteistä tietoa pitää hankkia, jotta opinnäytetyössä käsiteltäviin asioihin voi tarkemmin tutustua.

Tutkimuksen luotettavuuteen on kiinnitetty erityisen paljon huomiota käsiteltävästä aihepiiristä johtuen. Luotettavuutta on pyritty parantamaan kertomalla tarkasti tutkimuksen toteuttamisesta ja käyttämällä sekä kvalitatiivisia ja kvantitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Joihinkin opinnäytetyön osioihin saattaa kuitenkin sisältyä riskejä, jotka voivat heikentää tutkimuksen luotettavuutta. Käytettyihin lähteisiin sisältyy epävarmuustekijöitä. Aihepiiri käsittelee korkeakoulupolitiikkaa, johon kuuluu automaattisesti yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välinen vastakkainasettelu. Monissa lähteissä näkyi kirjoittajan omien arvojen mukanaan tuoma puolueellisuus. Esimerkiksi

opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuissa ei ollut valitettavasti mainittu, että kansainvälisen arviointiryhmän tärkein suositus korkeakoulujärjestelmän kehittämiseksi oli se, että korkeakoulusektoreita tulisi kohdella yhdenvertaisina toimijoina.

Teoriaosuuden luotettavuutta heikentäviä asioita saattaa olla etenkin ammattikorkeakoulu-uudistusta käsittelevissä alaluvuissa. Työssä on hyödynnetty monipuolisesti useita lähteitä. Lähdekriittisyydellä sekä lähteiden julkaisuajankohtien avulla pystyttiin tunnistamaan vanhentunutta ja harhaanjohtavaa tietoa sisältäneet aineistot. Esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriön ammattikorkeakoulu-uudistuksen alussa tekemät laskuvirheet ammattikorkeakoulujen säästötarpeista ovat näkyneet vanhemmissa lähteissä. Teorian luotettavuuden riskejä ilmenee myös hallituksen esityksissä. Esityksistä on tunnistettu asiat, jotka eivät lopulta toteutuneet, mutta vuoden 2013 hallituksen esitys (HE 9/2013 vp) koski vain kumotun ammattikorkeakoululain muuttamista. Se ei sisältänyt enää täysin niin ajantasaista ja oikeaa tietoa kuin vuoden 2014 hallituksen esitys (HE 26/2014 vp) uudeksi ammattikorkeakoululaiksi. Toisaalta myöhempi esitys ei sisältänyt kaikkea aiemmassa esityksessä ollutta oleellista tietoa. Vanhan esityksen sisältämät vanhentuneet tiedot on pyritty poistamaan tästä opinnäytetyöstä tai kertoamaan niiden kuuluneen vain valtiosuusjärjestelmän aikaiseen aikaan.

Empiirinen osio perustuu ammattikorkeakoulujen tasekirjoista saatuihin tietoihin ja Metropolian ennakointityökalun tiedoista laadittuun Jukka Jonnisen raporttiin. Raportin tiedot pohjautuvat suurimmaksi osaksi Opetushallinnon tietopalvelu Vipusen tilastoihin, joten lähdeaineistoa voidaan pitää luotettavana. Joistakin mittareiden arvoista oli saatavilla vain ennakkotieto, mutta raportin mukaan (Jonninen 2015, 22) erot ovat niin pieniä, ettei niillä ole vaikutusta edes yksittäisen ammattikorkeakoulun tuloksiin. Tilinpäätöksissä ei ilmennyt merkittäviä oikaisutarpeita, vaan oikaisut liittyivät lähinnä tuloslaskelma- ja tase-erien yhdistelyihin. Oikaisutarpeita saattaisi kuitenkin ilmetä enemmän, jos pääsisin työskentelemään käsiteltyjen asioiden parissa ammattikorkeakouluissa. Oikaisuilla tilinpäätökset saatiin kuitenkin vertailukelpoisiksi, mikä paransi tutkimuksen luotettavuutta. Vertailukelpoisuutta kuitenkin heikentää hieman se, että Karelialta ja OAMK:lta saatiin tilinpäätöstietoja vain vuosilta 2013 ja 2014, koska ne eivät ole toimineet sen kauempaa ammattikorkeakouluosakeyhtiöinä. Tämä näkyy osittain myös niiden tilinpäätöksien luvuissa. Lisäksi OAMK:n vuoden 2013

tilinpäätöstä ei voinut tarkemmin analysoida, sillä se ei harjoittanut ammattikorkeakoulutoimintaa osakeyhtiönä kyseisenä vuonna, vaikka yhtiö oli jo perustettu. Laskennalliset virheet on pyritty minimoimaan tarkistuslaskelmilla oikaisujen, prosenttilukumuotoisten tilinpäätöksien, trendianalyysien ja tunnuslukujen kohdalla. Laskelmista saadaan samat tulokset, vaikka laskelmia laskisivat eri tutkijat. Lukuihin perustuvat syy- ja seuraussuhteet pohjautuvat kuitenkin lähinnä omiin tulkintoihini ja teoriaan. Satakunnan ammattikorkeakoulun kohdalla sain tosin hieman tarkentavaa tietoa haastattelun avulla. Muiden ammattikorkeakoulujen kohdalla minulla ei ole ollut mahdollisuutta päästä syventymään taloudellisten lukujen syy- ja seuraussuhteisiin sen tarkemmin.

Molemmissa osioissa olleita vaillinaisia ja epävarmoja tietoja on täydennetty ja varmistettu haastattelemalla Satakunnan ammattikorkeakoulun talous- ja hallintojohtajaa Tommi Tammista. Lähetin Tammiselle haastattelua edeltävänä viikkona listan kysymyksiä, joihin perehtyminen helpottaisi itse haastattelua. Näin ollen Tamminen oli ehtinyt valmistautumaan haastatteluun ja tutkimaan haastattelussa käsiteltäviä asioita. Haastattelussa kysytyillä kysymyksillä yritin saada viitteitä siitä, että olen tehnyt oikeita johtopäätöksiä empiirisen osion tietojen pohjalta. Oma toimintani haastattelussa oli hieman heikkoa kokemuksen puutteesta johtuen, mutta Tamminen vastaukset ja ennakkoon saama tieto käsiteltävistä asioista sujuvoitti haastattelua merkittävästi. Olin ehtinyt saada työn teoriaosuuden niin pitkälle, että osasin kysyä Tammiselta juuri oikeita asioita. Haastattelu litteroitiin ja sitä analysoitiin litteroidun tekstin pohjalta.

Tutkimustulokset ja niistä tehdyt johtopäätökset osoittavat koko ammattikorkeakoulusektorin suurimpien uhkien lähivuosina olevan juuri laskeva perusrahoitus ja isot menoleikkaukset sekä niihin sopeutuminen. Niiden vaikutus näkyy osittain jo nyt tutkittujen ammattikorkeakoulujen tilinpäätöksissä. Vuosien 2015 ja 2016 tilinpäätökset näyttävät viimeistään nyky suunnan. Arvioiden mukaan etupainotteisesti tehtyjen sopeuttamistoimien ja rahoituksen vähentymisen vaikutukset näkyvät vaikuttavimmin kyseisinä vuosina. Ammattikorkeakoulut ovat varautuneet nettotuloksen laskevan alimmilleen juuri näinä kriittisimpinä vuosina. Tilanne on kuitenkin se, että toimintaa pitää tehostaa nyt pienemmillä resursseilla. Kertyneillä varoilla voidaan turvata taloudelliset edellytykset lyhyellä aikavälillä, mutta pitkällä aikavälillä kertyneitä varoja ei kannata käyttää tappion tekemiseen. Mahdolliset uudet leikkaukset uhkaavat suuresti

ammattikorkeakoulujen antaman korkeakouluopetuksen laatua ja jopa niiden koko olemassaoloa. Nykyinen rahoitusmalli ei myöskään luo turvaa taloudellisille edellytyksille. Jos rahoitus ei näytä riittävän, eikä toiminnan tehokkuutta ja laatua voida parantaa tai estää laskemasta, voi se näkyä rahoitusmittareiden arvojen heikkenemisenä, mikä johtaa rahoituksen alenemiseen entisestään. Ammattikorkeakoulujen mahdollinen ajautuminen kohti taloudellista ahdinkoa ei ole kuitenkaan kenenkään etu. Työelämälähtöiselle korkeakoulutukselle on kysyntää jatkossakin jopa kansainvälisellä tasolla, joten sen tarjoaminen on yhteiskunnan kannalta tärkeää.

SAMK:n ongelmana ei tällä hetkellä ole sen nykyinen taloudellinen tilanne. Se on tähän mennessä pystynyt tekemään hyvää tulosta. Lisäksi sen taloudellista tilaa mittavien tunnuslukujen arvot ovat hyvällä tasolla. Sopeuttamissuunnitelmat taloudellisten edellytysten ylläpitämiseksi ovat tehty, joten tunnistamani kehittämistarpeet kohdistuvat rahoitusmittareiden arvoihin. Varsinkin avoimen ammattikorkeakoulun ja muun vastaavan koulutuksen tarjoamiseen ja markkinointiin kannattaa panostaa, koska niissä suoritettujen opintopisteiden määrää kuvaavan mittarin on todettu olevan avokätinen. Sen kautta saatava rahoitus on runsasta opetuksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin nähden. Yleinen työllisyystilanne sekä kasvava maahanmuuttajien määrä luovat kysyntää avoimelle ammattikorkeakouluopetukselle, erillisille opinnoille ja maahanmuuttajia valmentavalle koulutukselle. Se ei siis pelkästään ole hyödyksi ammattikorkeakoulujen rahoitukselle, vaan myös koko suomalaiselle yhteiskunnalle. Avoimen ammattikorkeakoulun kysyntää voidaan parantaa myös esimerkiksi sillä, että kyseisiä opinnoissa pääsee opiskelemaan tutkinto-ohjelmiin aidosti kuuluvia opintojaksoja, jotka voidaan hyväksi lukea, jos avoimen ammattikorkeakoulun opintoja lukenut päätyy myöhemmin varsinaiseen koulutusohjelmaan. Tämä taas nopeuttaa valmistumista siinä vaiheessa. Lisäksi opintopolkua avoimen ammattikorkeakoulun opinnoista varsinaisiin koulutusohjelmiin ilman sisäänpääsykokeita kannattaa mahdollisuuksien mukaan parantaa. Avoimen ammattikorkeakoulun avulla voidaan tunnistaa motivoituneet opiskelijat, jotka eivät pääse läpi yhteishausta esimerkiksi edellisessä koulussa saatujen huonojen arvosanojen takia. Vastaavasti lahjakkaat yliopistoon pyrkivät opiskelijat saattavat tulla viettämään väli vuotta ammattikorkeakouluun, koska eivät ole päässeet yliopistoon tai työelämään. Tosin uuden opiskelijavallinnan mukainen niin sanottu ensihakijan etu ehkäisee tätä, mutta riskinä ovat silti kasvavat keskeyttämisasteet.

SAMK oli määritellyt strategiassaan profiloituvansa kansainvälisyyteen, mutta niin sanottua kansainvälistä ulottuvuutta kuvaavissa rahoitusmittareissa se ei näy. SAMK on pärjännyt niissä heikosti. Henkilöstön kansainvälisen liikkuvuuden ja ulkomaalaisten valmistuneiden määrän lisäksi opiskelijavaihdon määrä ei todennäköisesti ole ammattikorkeakoulunkaan mielestä riittävän hyvällä tasolla. Vaihtomahdollisuuksia kannattaa markkinoida opiskelijoille entisestään. Jos koulutusviennin esteitä puretaan suunnitellusti, on erityisen tärkeää lisätä suhdetoimintaa ja laajentaa yhteistyöverkostoa ulkomaalaisten korkeakoulujen kanssa. Lisäksi oman koulutustarjontaa kannattaa markkinoida enemmän etenkin Itä-Aasiassa, josta SAMK:iin jo tulee opiskelijoita.

Eniten rahoitukseen vaikuttavien mittareiden arvoihin tulee luonnollisesti kiinnittää huomiota. Näitä ovat suoritettujen tutkintojen ja 55 opintopistettä lukuvuodessa suorittaneiden opiskelijoiden määrää kuvaavat mittarit. SAMK:ssa lukuvuonna suoritettujen tutkintojen absoluuttinen määrä on muihin ammattikorkeakouluihin nähden hyvällä tasolla, mutta sen kokoon nähden menestys on ollut vaatimatonta. Kyseisen mittarin parantamiseksi kannattaa kehittää niin sanottua asiakaspalvelua. Tämä tarkoittaa lähinnä opintojen sujuvoittamisen edistämistä ja yksilöllisen ohjauksen lisäämistä, mikä on toki hankalaa henkilöstön vähenemisen johdosta. Samat keinot auttavat lisäämään 55 opintopistettä lukuvuonna suorittaneiden opiskelijoiden määrää. Opiskelijaa tulee siis edesauttaa valmistumaan ajallaan. Valtio edesauttaa tätä tavoitetta esimerkiksi opintolainahyvityksellä, joka palkitsee ajallaan valmistuvia opiskelijoita. SAMK oli saanut kerryttyä heikosti ulkopuolista tutkimus- ja kehittämistyön rahoitusta. Mittarin arvon parantamiseksi ei kannata kuitenkaan lähteä tekemään toimenpiteitä, koska on epäselvää, miten tämä kritisoitu mittari huomioidaan rahoitusmallin jatkokehityksessä.

Profiloitumisen roolia ei kannata unohtaa. On täysin absurdia ajatella rahoituksen lisääntyvän, jos tavoitteeksi asetetaan kaikkien mittareiden arvojen parantaminen. Tällöin tuskin pystytään parantamaan minkään mittarin arvoa merkittävästi. Mittareiden tarkastelu paljasti, että se ei riitä rahoituksen kasvattamiseen, jos myös muut saavat parannettua omia arvojaan. Suurin hyöty saadaan valitsemalla mittarit, joissa pystytään parantamaan erityisen hyvin muihin nähden. Valinnoissa kannattaa huomioida

mittareiden painoarvot. Varsinkin Saimia on selkeästi profiloitunut kansainvälisyyteen, sillä siihen liittyvien mittareiden arvot ovat korkeat Saimian kokoon suhteutettuna ja myös absoluuttisissa arvoissa se sijoittuu helposti sektorin ylempään keskitäsoon, vaikka sen toiminnan laajuus on moneen muuhun ammattikorkeakouluun nähden suhteellisen pientä. SAMK on puolestaan valinnut strategiassaan profiloituvansa kansainvälisyyden ohella yrittäjyyden edistämiseen. Yrittäjäksi työllistyneiden määrä kerrotaan valmistuneiden työllisten määrää kuvaavassa mittarissa kahdella. Kyseisessä mittarissa SAMK onkin menestynyt hyvin ja todennäköisesti sen painoarvoa tullaan kasvattamaan rahoitusmallin jatkokehityksessä.

Mielestäni ammattikorkeakoulujen kannattaisi myös hyödyntää käytettävissä olevia likvidejä varoja tehokkaammin. Samalla tavoin kuin yliopistot, jotka harjoittavat aktiivista sijoitustoimintaa. Ammattikorkeakouluille mahdollistettiin uudistuksen yhteydessä samanlainen autonomia, joka mahdollistaa sijoitustoiminnan harjoittamisen. Varoja voitaisiin sijoittaa kiinteistöihin tai osakkeisiin, joista saatavilla tuotoilla voidaan tukea oman ammattikorkeakoulun perustoimintaa. Tuotoilla voitaisiin vähentää rahoituksen alentumisen vaikutuksia. Tärkeää olisi kuitenkin kohdentaa sijoituspolitiikkaa niin, että sijoitussalkku koostuu mahdollisimman riskittömistä kohteista, jotta varat eivät katoa sijoitusten aiheuttamiin tappioihin.

Näkisin koulutusviennin lainsäädännöllisten esteiden purkamisen erityisen tärkeänä koko korkeakoulusektorille. Viime aikoina onkin ollut puhetta EU-/ETA-alueen ulkopuolelta tulevilta opiskelijoilta perittävistä lukukausimaksuista. Suomalaista koulutustarjontaa ei ole pystytty hyödyntämään kansainvälisillä markkinoilla, sillä lainsäädäntö kieltää tutkintojen myymisen. Tällä hetkellä korkeakoulut ovat voineet tehdä ainoastaan niin sanottua markkinoivaa koulutusta esimerkiksi Itä-Aasiassa, josta saapuu jo nykyään ihmisiä opiskelemaan maamme korkeakouluihin. Koulutusviennin avulla korkeakoulut voivat saada merkittävästi lisärahoitusta, joka auttaa selviämään valtion talouden säästötoimenpiteiden keskellä. Nykyisen taloustilanteen takia yritysiltä saatavan rahoituksen määrän kasvu ei ole todennäköistä ja sen saamisen ennustaminen on hankalaa. Koulutusvienti voisi jopa parhaimmillaan jopa ylläpitää ammattikorkeakoulujen taloudellisten edellytysten vakautta. Sen avulla valtion myöntämää rahoitusta voitaisiin vähentää tulevaisuudessa nykyisestä tasosta.

Monissa työssä käytetyissä lähteissä korostettiin yhteistyön lisäämistä koko korkeakoulusektorilla ja varsinkin eri sektorin toimijoiden kesken. Yhteistyön lisääminen on tulevaisuudessa erityisen tärkeää ja synergiaetujen avulla saadaankin karsittua kustannuksia ja lisättyä tehokkuutta. Siitä saatavat taloudelliset hyödyt ovat molemmille sektoreille erityisen tärkeitä, sillä valtion myöntämän rahoituksen aleneminen ei välttämättä ole väliaikainen ilmiö. Yli sektorirajojen menevää yhteistyötä tehdään vieläkin liian vähän ja siitä saatavat hyödyt voivat olla merkittävät, jos esimerkiksi tutkimus- ja kehittämistyötä toteutetaan yhdessä, jolloin siihen saadaan sekä tieteen että työelämän näkökulmaa. Myös tila- ja henkilöstöressurssien jakaminen on kannattavaa. Ammattikorkeakoulujen välinen yhteistyö on tärkeää ja sen johdosta on varmistettava, että rahoitusmallin aiheuttama kilpailu rahoituksesta ei heijastu yhteistyön laatuun tai määrään. Varsinkin opetukseen liittyvän yhteistyön mahdollisuuksia kannattaa etsiä. Verkkoympäristöt mahdollistavat esimerkiksi sen, että Lapin ammattikorkeakoulun opiskelija voi osallistua Satakunnan ammattikorkeakoulun järjestämään verkko-opetukseen.

Kansainvälinen arviointiryhmä nosti tärkeimmäksi suositukseksi korkeakoulusektoreiden yhdenvertaisen kohtelun. Tätä ei kuitenkaan otettu huomioon uudistuksessa, vaikka ammattikorkeakoulua koskevaa lainsäädäntöä yhdenmukaistettiin joiltakin osin yliopistolakia vastaavaksi korkeakoulusektoreiden välisen yhteistyön helpottamiseksi. Indeksikorotusten jäädyttäminen merkitsee suurempia leikkauksia yliopistoille, mutta todellisuudessa yliopistojen rahoitus lisääntyi hieman vuodeksi 2015, kun samalla ammattikorkeakoulujen rahoitus väheni merkittävästi. Toisaalta leikkauksien takana on strateginen ajatus. Yliopistotkin joutuvat varmasti kohtaamaan säästöjä valtion talouden tilan pysyessä nykyisen kaltaisena. Molemmilla sektoreilla on omat tehtävänsä ja korkeakoulutarjontansa, jolle on kysyntää. Ammattikorkeakoulujen status-arvo ei ole kuitenkaan noussut sen ansaitsemalle tasolla, jos otetaan huomioon sen toimiminen työelämälähtöisenä korkeakouluna.

Jos ajattelen kaikkea materiaalia, mitä olen lukenut opinnäytetyöprosessin aikana, minulle tuli yllätyksenä se, kuinka vähän ammattikorkeakoulujen asiakaskunnan eli opiskelijoiden roolista on puhuttu ammattikorkeakoulu-uudistuksen aikana. Opintotukea koskevien päätösten vaikutuksia opiskelijamääriin ja siitä aiheutuvaa vaikutusta ammattikorkeakoulujen rahoitukseen ei ole edes tutkittu. Opintotuen leikkaamisella sekä indeksikorotuksien poistamisella tai tuen lainapainotteiseksi muuttamisella saattaa olla

vaikutuksia ihmisten haluun hakeutua opintojen pariin. Voisi myös kuvitella, että tuen vähentäminen johtaa siihen, että opiskelijat alkavat käydä yhä enemmän töissä opintojen ohella, joka saattaa heijastua 55 opintopistettä lukuvuoden aikana suorittavien opiskelijoiden määrään ja opintojen suorittamisaikaan. 55 opintopistettä suorittaneiden määrä on tällä hetkellä toistaiseksi kasvussa. Toisaalta laskeva opintotuki saattaa rohkaista opiskelijoita valmistumaan mahdollisimman nopeasti työelämään. Se voi näkyä vaihto-opintoihin lähtevien opiskelijoiden määrän laskuna. Vielä ei kuitenkaan ole varmaa tietoa, millaisia ja milloin opintotukea koskevia päätöksiä tehdään.

Kokonaisuutena valtavasti työtä aiheuttaneen ammattikorkeakoulu-uudistuksen tulokset ovat jääneet tähän mennessä laihoiksi. Kaikkia rakenteellisia ongelmia ei pystytty karsimaan. Uudistuksen yhteydessä tutkittiin nykyisten ammattikorkeakoulujen taloudelliset edellytykset, mutta toiminnallisiin edellytyksiin ei nähtävästi kiinnitetty huomiota. Luultavasti niihin keskitytään seuraavissa ammattikorkeakoulujen ja opetus- ja kulttuuriministeriön välisissä sopimusneuvotteluissa sekä ministeriön ammattikorkeakouluvierailuissa. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan tavoitteena on, että Suomessa toimii 18 ammattikorkeakoulua vuonna 2020. Ammattikorkeakoulu-uudistus ei ainakaan edesauttanut tämän tavoitteen saavuttamista. Ei siis uskallettu tehdä rankkoja päätöksiä, vaan ilmeisesti odotetaan joidenkin ammattikorkeakoulujen joutuvan sulkemaan ovensa, kun ne eivät pärjää kilpailussa rahoituksesta. Kukaan tuskin haluaa vapaaehtoisesti luopua toiminnastaan. Toisaalta taloudellisten edellytysten heikentyminen saattaa johtaa yhdistymisten lisääntymiseen. Vielä on epäselvää, koska ratkaisuja ammattikorkeakoulujen kokonaismäärästä ja koulutusohjelmien päällekkäisyyksien karsimisesta tehdään. Ainoastaan on varmaa, että nykyistä rahoitusmallia tullaan kehittämään. Selvitystyö rahoitusmallin jatkokehityksestä pitäisi aikataulujen mukaan olla valmiina nyt vuoden 2015 lopussa.

Ammattikorkeakoulujen tulevaisuuden kannalta suurin kysymys on, jäivätkö valtion talouden säästötoimenpiteet ammattikorkeakoulujen osalta tähän? Ne ovat tähän mennessä ottaneet vahvasti osaa niin sanottuihin valtion talouden säästötalkoisiin. Valtiontalouden tila ei ole kuitenkaan vielä kohentunut ja uusia säästöjä haetaan parhailaan. Jos säästötoimet eivät tuo kaivattua helpotusta valtiontalouteen ja joitakin määrärahoja on lisättävä olosuhteiden pakosta, ammattikorkeakoulukenttä voi kohdistua

uusia säästötoimenpiteitä yllättävänkin nopeasti. Ammattikorkeakoulut ovat toteuttaneet jo merkittävimmät sopeuttamistoimensa. Tulevaisuuden oppimisympäristöt ovat ratkaisevassa roolissa siinä, mistä säästöjä voidaan vielä saada aikaan. Verkkoympäristöt saattavat muuttaa tulevaisuudessa ammattikorkeakoulujen kulurakenteita sekä tila- ja henkilöstöresurssien tarvetta. Ammattikorkeakoulut tehostavat parhaillaan tilojen käyttöä, koska opetus on siirtynyt osittain verkkoon ja opiskelijamäärät ovat vähentyneet.

Ammattikorkeakoulujen tulevaisuus riippuu kuitenkin viime kädessä niiden taloudellisen tilan lisäksi korkeakoulupoliittisista päätöksistä. Duaalimallin purkamisesta on puhuttu laajalti Tampere 3 -projektin yhteydessä. Vaikka tämän ehdotuksen vastustaminen on ollut sen puoltamista vahvempaa julkisuudessa, sen mahdollisuus on kuitenkin merkittävä uhkatekijä pidemmällä aikavälillä. Tällä hetkellä ammattikorkeakoulujen tarjoamalle työelämälähtöiselle korkeakoulutukselle on kysyntää. Tampere 3 -projektin mahdollinen toteutus ja sen tulokset tulevat kuitenkin jollain tasolla vaikuttamaan ammattikorkeakoulusektorin tulevaisuuteen. Mahdolliset hyvät kokemukset saavat varmasti päättäjät vähintään pohtimaan korkeakoulusektoreiden yhdistämistä.

Opinnäytetyön aihe oli haastava, mutta erittäin mielenkiintoinen. Suurin haaste oli se, ettei aineistoa ollut saatavilla kootusti. Uudistuksen kaksivaiheisuus tuotti ongelmia aineistonkeruussa, sillä oli melko vaikeaa tunnistaa asioita, jotka kuuluivat vain vuoden 2014 uudistuksen ensimmäiseen osaan. Aineisto koottiin yhteen lähes niin sanotusti palapelimaisesti, mikä vei prosessissa erittäin paljon aikaa. Lisäksi valtion asiakirjojen ja lakien tulkitseminen on mielestäni haastavaa ja aikaa vievää. Opetus- ja kulttuuriministeriön laskuvirheet näkyivät lähteissä, jolloin oli oltava erityisen tarkka siitä, mitä lähteitä käyttää. Korkeakoulupolitiikka aiheuttaa paljon keskustelua, jota ohjaa henkilöiden oma arvomaailma. Tämän vuoksi oli melko vaikea arvioida lähteiden paikkansapitävyyttä. Kokonaisuutena opinnäytetyöprosessi oli antoisa ja prosessin aikana tuli paljon tietoa korkeakouluihin liittyvistä asioista, joka varmasti rikastutti omaa henkistä pääomaani. Näkemykseni korkeakouluihin liittyvistä asioista avartui. Harvemmin mietitään sitä, kuinka paljon monet ihmiset tekevät työtä sen eteen, että kansalaisille voidaan tarjota maksutonta ja laadukasta korkeakouluopetusta. Siitä pitää olla kiitollinen ja toivottavasti tämä on mahdollista myös jatkossa.

Jatkotutkimuksia ei mielestäni kannata vielä tehdä. Suosittelen tutkijoita ja opinnäytetyön tekijöitä odottamaan vähintään siihen asti, kunnes ammattikorkeakoulut ovat julkaisseet vuoden 2016 tilinpäätöksensä, jossa säästötoimien onnistumisen ja rahoituksen vähentymisen vaikutukset näkyvät ensi kertaa kokonaisuudessaan. Paras olisi kuitenkin odottaa 2018 vuoden tilinpäätöksien julkaisuja, jolloin uudistusten säästötoimenpiteiden siirtymäsäännöksen poistumisen seuraukset sekä sopeuttamissuunnitelmien onnistuminen näkyvät selkeimmin. Suosittelen myös käyttämään empiirisessä osiossa samoja menetelmiä, mitä tässä työssä. Tarkkailuun kannattaa niiden lisäksi ottaa toimiluvan yhteydessä laaditut talousennusteet vuoteen 2018 saakka. On kuitenkin tärkeä huomioda, että korkeakoulukenttä on yhä murroksessa ja rahoitusmalli kehitysvaiheessa. Lisäksi uusia ammattikorkeakoulukenttään kohdistuvia säästötoimia saattaa tulla hyvinkin nopeasti. Ne johtavat uusiin rakenteellisen kehittämisen toimiin, joiden vaikutuksia ei ole tässä työssä analysoitu.

LÄHTEET

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n www-sivut. 2015. Viitattu 11.4.2015. <http://www.arene.fi/>

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. 2015a. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston toimintavuosi 2014. Viitattu 14.9.2015. http://www.arene.fi/sites/default/files/PDF/ts_tk/ARENE_TK_2014_valmis.pdf

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. 2015b. Ammattikorkeakoulut läpäisivät kansainvälisen tulevaisuustestin - Suomalainen korkeakoulujärjestelmä tarvitsee lisää yhteistyötä. Arenen tiedote 23.3.2015. Viitattu 29.9.2015 http://www.arene.fi/sites/default/files/PDF/Tiedotteet/Arene_tiedote_23032015_-_Technopolis%20Group%60n%20raportti.pdf

Ammattikorkeakoululaki. 2014. L 14.11.2014/932. Viitattu 25.5.2015. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140932>

Ammattikorkeakoululaki. 2003. L 9.5.2003/351. Viitattu 31.10.2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/kumotut/2003/20030351>

Arvonlisäverolaki. 1993. L. 30.12.1993/1501 muutoksineen. Viitattu 20.10.2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931501>

Asetus ammattikorkeakouluista. 2014. A18.12.2014/1129. Viitattu 17.10.2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141129>

Balance Consultingin www-sivut. 2015. Viitattu 3.8.2015. <http://www.balanceconsulting.fi/etusivu>

Berg, A. 2015. Tuleva hallitus hakee yli 500 miljoonan euron säästöjä koulutuksesta vuoteen 2019 mennessä. Helsingin Sanomat 27.5.2015. Viitattu 14.10.2015. <http://www.hs.fi/politiikka/a1305958451385>

Ehdotus ammattikorkeakoulujen rahoitusmalliksi vuodesta 2014 alkaen. 2012. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Ammattikorkeakoulu-uudistukseen liittyvä valmisteluaineisto. Viitattu 22.6.2015. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM-/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/ammattikorkeakoulu_uudistus/aineistot/liitteet/-amk_rahoitusmalli.pdf

Erilaiset opinnäytetyöt. 2015. Satakunnan ammattikorkeakoulun Oiva -opiskelijaintranet. Vain sisäiseen käyttöön. Viitattu 10.10.2015. https://extra.samk.fi/opinnot_0/opinnaytetyoohje/suunnittelu/erilaisetopinnaytetyot.html.stx

FUAS-liittouman www-sivut. 2015. Viitattu 27.3.2015. <http://www.fuas.fi/Sivut/Etusivu.aspx>

Grahn-Laasonen, S. 'JUURI NYT: Koulutusviennin suurin este puretaan!' Blogi. 22.10.2015. Viitattu 24.10.2015. <http://sannigrahnlaasonen.fi/2015/10/juuri-nyt-koulutusviennin-suurin-este-puretaan/>

Hakala, J. T. 2004. Opinnäytetyöopas ammattikorkeakouluille. Helsinki: Gaudeamus.

Halonen, T. & Palonen, M. 2014. Ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin uudistaminen vuodesta 2017 alkaen. Powerpoint -diat. Viitattu 13.6.2015. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Tapahtumakalenteri/2014/09/Liitteet/Tomi_Halonen_ ja_Maarit_Palonen_AMK_rahoytusmalliryhmx_2017.pdf

HE 258/2014 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Viitattu 21.7.2015. <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2014/20140258.pdf>

HE 26/2014 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle ammattikorkeakoululaiksi ja laiksi yliopistolain 49 §:n muuttamisesta. Viitattu 25.7.2015. <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2014/20140026.pdf>

HE 9/2013 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammattikorkeakoululain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Viitattu 18.7.2015. <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2013/20130009.pdf>

Heikkilä, T. 2010. Tilastollinen tutkimus. 7.-8. p. Helsinki: Edita.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Tammi.

Jonninen, J. 2015. Mittaritulokset 2014: Analyysi ammattikorkeakoulujen rahoitusmittarien kehityksestä 2014. Versio 0.9. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Jyväskylän yliopiston Koppa www-sivut. 2015. Viitattu 9.9.2015. <https://koppa.jyu.fi/>

Jääskeläinen, R. 2000. Katsaus Suomen ammattikorkeakoulujärjestelmään. Kuopio: Snellman-instituutti. Snellman-instituutin B-sarja 48/2000.

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun www-sivut. 2015. Viitattu 14.9.2015. <http://www.kyamkamk.fi/fi>

Kajaanin ammattikorkeakoulun www-sivut. 2014. Viitattu 20.11.2014. <http://www.kamk.fi/fi>

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas: näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 202.

Karelia Ammattikorkeakoulu Oy. 2014. Tasekirja 1.1.2014-31.12.2014.

Karelia Ammattikorkeakoulu Oy. 2013. Toimilupahakemus. Viitattu 3.10.2015
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM-/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/-ammattikorkeakoulu_uudistus/toimiluvat/liitteet/-Karelia_toimilupahakemus.pdf

Karjalainen, A. 2014. Ministeriö myöntää laskuvirheen - ammattikorkeakoulujen säästötarpeet uusiksi. YLE Uutiset 19.9.2014. Viitattu 10.10.2015. http://yle.fi/uutiset/ministerio_myontaa_laskuvirheen__ammattikorkeakoulujen_saastotarpeet_uusiksi/-7481518

Kinnunen, E. 2015. Tampereen korkeakoulujen yhteistyö syvenee. Aamulehti 26.5.2015, A8.

Kirjanpitoasetus. 1997. A30.12.1997/1339 muutoksineen. Viitattu 1.10.2015.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971339>

Kirjanpitolaki. 1997. L. 30.12.1997/1336 muutoksineen. Viitattu 1.10.2015.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336>

KvantiMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. 2010. Aineistotyypit. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 5.6.2015. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/tutkimus/aineistotyypit.html>

Kyvik, S. 2009. The Dynamics of Change in Higher Education: Expansion and Contraction in an Organisational Field. Dordrecht: Springer Netherlands. Viitattu 4.6.2015. <https://books.google.fi>

Kämäri, J. 'Fuusioista rakeen'. Toimarin loki. 31.8.2015. Viitattu 14.9.2015. <http://toimarinloki.blogspot.fi/2015/08/fuusioista-rakeen.html>

Kämäri, J. 'Hakijat sumassa'. Toimarin loki. 9.4.2014. Viitattu 15.10.2015. <http://toimarinloki.blogspot.fi/2014/04/hakijat-sumassa.html>

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta. 2012. L 28.12.2012/995. Viitattu 9.10.2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120995#Pidp285248>

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta. 2009. L 29.12.2009/1705 muutoksineen. Viitattu 9.10.2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20091705>

Lapin ammattikorkeakoulun www-sivut. 2015. Viitattu 14.9.2015.
<http://www.lapinamk.fi/fi>

Lichtman, M. 2013. Qualitative Research in Education: A User's Guide. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications. Viitattu 17.10.2015. <https://books.google.fi>

Liljander, J-P. 2004. Ammattikorkeakoulutuksen asema eurooppalaisella korkeakoulutusalueella. Helsinki: Opetusministeriö. Viitattu 4.6.2015. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2004/liitteet/opm_194_tr10.pdf?lang=fi

Lounais-Suomen ammattikorkeakoululiittouma CoastAL:n www-sivut. 2015. Viitattu 27.3.2015. <http://www.coastal.fi/>

Minkkinen, E. Tutkimusstrategioista. Vastaanottaja: Ville Saaristo. Lähetetty 16.10.2015. Viitattu 17.10.2015.

Mäntyvaara, J. 1996. Ammattikorkeakoulut tulevat. Teoksessa I. Hämäläinen, J. Iso-Markku & A. Kemppinen (toim.) Mitä missä milloin 1996. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava, 250-251.

Narikka, J. & Nurmi, E. 2013. Uudet yliopistot ja uudistuvat ammattikorkeakoulut. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Niskanen, J. & Niskanen, M. 2004. Tilinpäätösanalyysi. 2. tark. p. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Nortio, J. 2014. Rahastot palkitsevat säästäjän. Yhteishyvä 2/2014. Viitattu 15.10.2015. <https://www.yhteishyva.fi/live/201402/sujuva-arki/rahastot-palkitsevat-saastajan/0218010-292496>

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät: uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3. uud. p. Helsinki: Sanoma Pro.

Opetushallitus. 2014. Raportit vuoden 2014 yksikköhinnoista. Viitattu 9.10.2015. <http://vos.uta.fi/rap/vos/v14/v04yk6s14.html>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2015a. Korkeakoulut nousuun lisääntyvällä yhteistyöllä. Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote 23.3.2015. Viitattu 1.4.2015. <http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2015/03/korkeakoulut.html?lang=fi>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2015b. Opetus- ja kulttuuriministeriön ohjauksen käytännöt sopimuskaudella 2017-2020, rahoituslaskelmat ja vuoden 2014 toimintaa koskeva raportointi. Opetus- ja kulttuuriministeriön ohje 12.2.2015 OKM/8/210/2015. Viitattu 22.10.2015. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/hallinto_ohjaus_ja_rahoitus/tavoitesopimusneuvotteluja_koskevat_ohjeet/Liitteet/Opetus-_ja_kulttuuriministerixn_ohjauksxytxntet_sopimuskaudella_2017-2020_AMK.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014a. Ammattikorkeakoulun toimiluvan myöntäminen. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön muistio 2.12.2014. Viitattu 24.10.2015. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/-ammattikorkeakoulu_uudistus/toimiluvat/toimiluvat_-2015/toimilupamuistio_0512.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014b. Korkeakoulujen hakijasuman purkuun 123 miljoonaa euroa. Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote 14.4.2014. Viitattu 29.9.2015. <http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2014/04/hakijasuma.html?lang=fi>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014c. Uusi ammattikorkeakoululaki voimaan 1.1.2015. Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote 13.11.2015. Viitattu 16.7.2015. <http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2014/11/amk.html?lang=fi>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2013a. Ammattikorkeakoulujen rahoitusta muutetaan tuloksiin perustuvaksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote 21.11.2013. Viitattu 22.6.2015. http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2013/11/amk_rahoitus.html?lang=fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2013b. Ammattikorkeakoulujen toimiluvan myöntäminen. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön muistio 2.12.2013. Viitattu 14.9.2015. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/ammattikorkeakoulu_uudistus/toimiluvat/pxtxkset/perustelumuistio.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2013c. Ammattikorkeakoulusektoria uudistetaan. Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote 14.2.2013. Viitattu 16.7.2015. http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2013/02/Ammattikorkeakoulusektoria_uudistetaan.html

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2013d. Opetus- ja kulttuuriministeriön ohjaukseen sopimuskauden 2013-2016 aikana ja toimintaa koskeva raportointi. Opetus- ja kulttuuriministeriön kirje 4.2.2013 OKM/12/210/2013. Viitattu 17.6.2015. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/hallinto_ohjaus_ja_rahoitus/tavoitesopimusneuvotteluja_koskevat_ohjeet/

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2011a. Hallituksen iltakoulu 16.11.2011: Ammattikorkeakoulujen taloudellisen ja hallinnollisen aseman uudistaminen. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön muistio 11.11.2011. Viitattu 12.7.2015. http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/ammattikorkeakoulu_uudistus/aineistot/liitteet/muistio1611.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2011b. OKM ammattikorkeakoulujen uudistuksen valmistelutyön työryhmän ja hankkeen ohjausryhmän asettaminen. Opetus- ja kulttuuriministeriön asettamispäätös OKM/62/040/2011 2.9.2011. Viitattu 12.7.2015. http://www.metropolia.fi/fileadmin/user_upload/uutiset/OKM_Asettamisp%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2008. Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen suuntaviivat vuosille 2008-2011. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön muistio 7.3.2008. Viitattu 14.9.2015. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/artikkelit/Korkeakoulujen_rakenteellinen_kehittaminen/liitteet/KK_rak_kehitt_suuntaviivat_muistio.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö. n.d. Ammattikorkeakoulujen rahoitusta ja taloutta koskevia linjauksia. Viitattu 15.10.2015. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/ammattikorkeakoulu_uudistus/aineistot/liitteet/Ammattikorkeakoulujen_rahoitusta_ja_taloutta_koskevia_linjauksia.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriön www-sivut. 2015. Viitattu 11.4.2015. <http://www.minedu.fi/OPM/>

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus - Yksikköhintojen ja rahoituksen määräytyminen vuonna 2015. 2015. Helsinki: Opetushallitus. Oppaat ja käsikirjat 2015:8. Viitattu 4.10.2015. http://www.oph.fi/download/168865_opetus_ja_kulttuuritoimen_rahoytus_2015.pdf

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus - Yksikköhintojen ja rahoituksen määräytymisperusteet vuonna 2013. 2013. Helsinki: Opetushallitus. Oppaat ja käsikirjat 2013:2. Viitattu 27.2.2015. http://www.oph.fi/download/148608_Opetus-_ja_kulttuuritoimen_rahoytus_2013.pdf

Opetusministeriö haluaa leikata Saimaan AMK:n opetusta rajusti. 2011. YLE Etelä-Karjala 5.10.2011. Viitattu 29.9.2015. http://yle.fi/uutiset/opetusministerio_haluua_leikata_saimaan_amkn_opetusta_rajusti/5433184

Opetusministeriön leikkuri iskee rajuiten Pohjois-Suomen ammattikorkeakouluihin. 2011. YLE Uutiset 5.10.2011. Viitattu 29.9.2015. http://yle.fi/uutiset/opetusministerion_leikkuri_iskee_rajuiten_pohjois-suomen_ammattikorkeakouluihin/5433336

Osakeyhtiölaki. 2006. L. 21.7.2006/624 muutoksineen. Viitattu 17.5.2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060624>

Oulun Ammattikorkeakoulu Oy. 2014. Tasekirja 1.1.2014-31.12.2014.

Oulun Ammattikorkeakoulu Oy. 2013. Toimilupahakemus. Viitattu 4.9.2015. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus-/ammattikorkeakoulu_uudistus/toimiluvat/liitteet/OAMK_toimilupahakemus.pdf

Oulun ammattikorkeakoulun www-sivut. 2015. Viitattu 28.9.2015. <http://www.oamk.fi/fi/>

Pettersson, M. 2015. Opetusministeri: Ammattikorkeakoulut ja yliopistot ehkä yhteen. Helsingin Sanomat 30.1.2015. Viitattu 29.3.2015. <http://www.hs.fi/kotimaa/-a1422510863153>

Porin yliopistokeskuksen www-sivut. 2015. Viitattu 29.3.2015. <http://www.ucpori.fi/yliopistokeskukset>

Pohjala, P. 2015. ”Sivistyspoliitikoista huutava pula”. Suomenmaa 20.1.2015. Viitattu 28.3.2015. <http://www.suomenmaa.fi/etusivu/7283303.html>

Rutonen, M. 2015. Yhdessä vai erikseen? Opettaja 3, 13-15. Viitattu 5.6.2015. <http://content.opettaja.fi/epaper/20150206/1/index.html>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Aineiston hankinta. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 28.11.2014. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6.html>

Saimaan ammattikorkeakoulu. 2015. Yhteiskuntavastuuraportti 2014 - Kehittävää kumppanuutta. Lappeenranta: Saimaan ammattikorkeakoulu Oy. Viitattu 23.10.2015. http://www.saimia.fi/docs/julkaisut/raportit/yhteiskuntavastuuraportti_2014.pdf

Saimaan ammattikorkeakoulu Oy. 2014. Tasekirja 1.1.2014-31.12.2014.

Saimaan ammattikorkeakoulu Oy. 2013a. Tasekirja 1.1.2013-31.12.2013.

Saimaan ammattikorkeakoulu Oy. 2013b. Toimilupahakemus. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/ammattikorkeakoulu_uudistus/toimiluvat/liitteet/SAIMAA_toimilupahakemus.pdf

Saimaan ammattikorkeakoulun www-sivut. 2015. Viitattu 20.9.2015. <http://www.saimia.fi/fi-FI/>

Salmi, I. 2012. Mitä tilinpäätösanalyysi kertoo?. Porvoo: Edita Publishing Oy.

Seppänen, H. 2011. Yrityksen analysointi ja tilinpäätös. Hämeenlinna: Helsingin kauppakamari.

Salminen, H. & Ylä-Anttila, P. 2010. Ammattikorkeakoulujen taloudellisen ja hallinnollisen aseman uudistaminen: selvityshenkilöiden raportti. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 23/2010.

Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy. 2014. Tasekirja 1.1.2014-31.12.2014.

Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy. 2013. Toimilupahakemus. Viitattu 5.9.2015. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/-ammattikorkeakoulu_uudistus/toimiluvat/liitteet/SAMK_toimilupahakemus.pdf

Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut. 2015. Viitattu 20.9.2015. <http://www.samk.fi/>

Satakunnan korkeakoulujen www-sivut. 2015. Viitattu 29.3.2015. <http://www.satakorkea.fi/>

Savonia-ammattikorkeakoulu Oy:n pöytäkirja 1.4.2015. Viitattu 5.10.2015. <http://portal.savonia.fi/amk/sites/default/files/pdf/organisaatio/amk-hallitus/2015-OYhallitus-POYTAKIRJA-04-01.pdf>

Scott, P. 1995. The Meanings of Mass Higher Education. Buckingham: Society for Research into Higher Education. Viitattu 4.6.2015. <https://books.google.fi>

Suominen, E. 'Yliopistojen rahoitus ei heikkene'. Esa Suominen. 13.8.2014. Viitattu 23.10.2015. <https://esasuominen.wordpress.com/2014/08/13/yliopistojen-rahoitus-ei-heikkene/>

Taloushallintoliitto. 2015. Kirjanpidon ABC. Viitattu 23.5.2015. http://www.taloushallintoliitto.fi/tilitoimistot/kirjanpidon_abc/

- Tampereen ammattikorkeakoulu. 2015. Palautteen antaminen. Viitattu 10.10.2015. <http://opinto-opas.tamk.fi/palautteen-antaminen-opinnoista>
- Tampereen ammattikorkeakoulun www-sivut. 2015. Viitattu 14.9.2015. <http://www.tamk.fi/web/tamk/etusivu>
- Tirronen, J. 2006. Suomalaisen korkeakoulujärjestelmän ja duaalimallin uudistamisesta: Erilaistuva ja yhtenäistynvä korkeakoulutus muutosvoimana. *Aikuiskasvatus* 2, 153-160.
- Tomperi, S. 2012. Käytännön kirjanpito. 20. uud. p. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 9. uud. 1. Helsinki: Tammi.
- Valtion talousarvioesitys. 2014. Yhdistelmä ajantasaisesta talousarviosta 25.11.2014. Viitattu 1.10.2015. <http://budjetti.vm.fi/indox/sisalto.jsp?year=2014&lang=fi&main-doc=/2014/aky/aky.xml&opennode=0:1:11:269-:697:765:779>:
- Valtioneuvoston viestintäosasto. 2014. Hallitus päätti vuoden 2015 talousarvioesityksestä. Valtioneuvoston tiedote 345/2014. Viitattu 13.10.2015. http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/regeringen-enades-om-budgetpropositionen-for-2015
- Vieltojärvi, M. 2014. SAMOKin lausunto valtioneuvoston selontekoon julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2015-2018. Viitattu 15.10.2015. <http://samok.fi/2014/05/-08/samokin-lausunto-valtioneuvoston-selontekoon-julkisen-talouden-suunnitelmasta-vuosille-2015-2018/>
- Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.
- Yritystutkimus ry. 2013. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. 9. korj. 1. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

OPINNÄYTETYÖN SAATEVIESTI

Hei,

Olen Ville Saaristo ja opiskelen Satakunnan ammattikorkeakoulussa liiketaloutta 3. vuotta. Teen parhaillani opinnäytetyötäni, jossa tutkin ja vertailen ammattikorkeakoulujen taloustilannetta ja kykyä vastata korkeakoulukentän murroksesta johtuviin taloudellisiin ja rahoituksellisiin muutoksiin koulujen tilinpäätöksien, tunnuslukujen ja toimilupahakemusten liitteinä olleiden talousennusteiden ja -taulukoiden avulla.

Opinnäytetyöni toimeksiantaja on SAMK, mutta toivon saavani mukaan kolme muuta ammattikorkeakoulua. Toivon suuresti, että juuri teidän koulunne lähtisi myös mukaan tähän, sillä uskon teidän hyötyvän tämän opinnäytetyön tuloksista siinä, missä toimeksiantajakin. Tavoitteenani on saada työ valmiiksi syksyllä.

Mikäli haluatte lähteä mukaan, pyydän nöyrästi Teitä toimittamaan minulle työn kannalta olennaista aineistoa, joita ovat:

- Tilinpäätökset vuosilta 2012, 2013 ja 2014 (Tasekirjat olisivat bonusta)
- Toimilupahakemuksen Liite 2 taulukko 4a

Osa aineistosta voidaan luokitella salaiseksi, mutta SAMK antoi omalta osaltaan luvan käsitellä kaikkea aineistoa julkisena. Otan toki myös vastaan kaikkea muuta aineistoa, mistä voisi olla hyötyä.

Omista taustoistani voin kertoa, että olen suorittanut kaikki SAMK:n tarjoamat taloushallinnon opintojaksot parhain mahdollisin arvosanoin. Lisäksi suoritin harjoitteluni tilitoimistossa sekä työskentelen nyt vakituiseena ja kokoaikaisena kirjanpitäjänä. Minulta löytyy siis mielestäni hyvin näkökulmaa juuri työssä käsiteltäviin asioihin. Tavoitteenani on päästä vielä yliopistoon maisteriopintoihin ja mahdollisesti jatkaa tätä työtä graduna vielä siellä.

Ystävällisin terveisin

Ville Saaristo

ville.saaristo@student.samk.fi

Oikaistun tilinpäätöksen kaava:

Tuloslaskelma (Yritystutkimus ry 2013, 14)

LIIKEVAIHTO		
Liiketoiminnan muut tuotot		+ _____
LIIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ		
Aine- ja tarvikekäyttö		_____
Ulkopuoliset palvelut	+	_____
Henkilöstökulut	+	_____
Laskennallinen palkkorjaus	+	_____
Liiketoiminnan muut kulut	+	_____
Valmisteveraston lisäys/vähennys	-/+	_____ - _____
<hr/>		
KÄYTTÖKATE		
Suunnitelman mukaiset poistot		- _____
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä		- _____
Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset		- _____
<hr/>		
LIIKETULOS		
Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista		+ _____
Muut korko- ja rahoitustuotot		+ _____
Korkokulut ja muut rahoituskulut		- _____
Kurssierot		+/- _____
Sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset		- _____
Välittömät verot		- _____
<hr/>		
NETTOTULOS		
Satunnaiset tuotot		+ _____
Satunnaiset kulut		- _____
<hr/>		
KOKONAISTULOS		
Poistoeron lisäys/vähennys		-/+ _____
Vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys		-/+ _____
Laskennallinen palkkorjaus		+ _____
Käyvän arvon muutokset		+/- _____
Muut tuloksen oikaisut		+/- _____
<hr/>		
TILIKAUDEN TULOS		
		_____

Tase (Yritystutkimus ry 2013, 30)

PYSYVÄT VASTAAVAT

Kehittämismenot
Liikearvo
Muut aineettomat hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet yhteensä

Maa- ja vesialueet
Rakennukset ja rakennelmat
Koneet ja kalusto
Muut aineelliset hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet yhteensä

Sisäiset osakkeet ja osuudet
Muut osakkeet ja osuudet
Sisäiset saamiset
Muut saamiset ja sijoitukset

Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä

Leasingomaisuus

VAIHTUVAT VASTAAVAT

Aineet ja tarvikkeet
Keskeneräiset tuotteet
Valmiit tuotteet
Muu vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus yhteensä

Myyntisaamiset
Sisäiset myyntisaamiset
Muut sisäiset saamiset
Muut saamiset

Lyhytaikaiset saamiset yhteensä

Rahat ja rahoitusarvopaperit

Vastaavaa yhteensä

OMA PÄÄOMA

Osake- tai muu peruspääoma
Ylikurssi-, vara- ja arvonorotusrahasto
Käyvän arvon rahasto
Muut rahastot
Kertyneet voittovarot
Tilikauden tulos
Pääomalainat

Taseen oma pääoma yhteensä

Poistoero
Vapaaehtoiset varaukset

Poistoero ja varaukset yhteensä

Oman pääoman oikaisut

Oikaistu oma pääoma yhteensä

VIERAS PÄÄOMA

Pääomalainat
Lainat rahoituslaitoksilta
Eläkelainat
Saadut ennakot
Sisäiset velat
Muut pitkäaikaiset velat

Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä

Laskennallinen verovelka

Pakolliset varaukset

Leasingvastuut

Korolliset lyhytaikaiset velat
Saadut ennakot
Ostovelat
Sisäiset ostovelat
Muut sisäiset korolliset velat
Muut sisäiset korottomat velat
Muut korottomat lyhytaikaiset velat

Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä

Oikaistu vieras pääoma yhteensä

Vastattavaa yhteensä

Teemahaastattelurunko

1. Yleistä rahoituksesta ja taloudesta
  - Menosäästöjen suuruus
  - Uusi rahoitusmalli
  - Siirtymäkausi
  - tunnusluvut
  - mahdolliset toimet (lainan hakeminen ja sijoittaminen)
  - välilliset rahoitukseen vaikuttavat asiat

2. Ammattikorkeakoulu-uudistus
  - tasavertaisuus ammattikorkeakoulujen kesken
  - tasavertaisuus yliopistoihin nähden
  - kahdessa vaiheessa toteutettu uudistus

3. Satakunnan ammattikorkeakoulu ja sen resurssit
  - taloudellinen tila
  - rahoitusmittarit
  - yhteistyöverkostot

4. Tulevaisuus
  - Ammattikorkeakoulusektorin tulevaisuus
  - Uuden rahoitusmallin kehittämistarpeet
  - Säästötoimenpiteet
  - Duaalimalliin liittyvät päätökset

LIITE 4

Ammattikorkeakoulujen oikaistut tuloslaskelmat ja prosenttilukumuutoiset tuloslaskelmat:

SATAKUNNAN AMMATTIKORKEAKOULU OY						1 000,0 €
Tuloslaskelma						
Tilikausi	2014		2013		2012	
Liikevaihto	38 687	100,0 %	41 798	100,0 %	43 614	100,0 %
Liiketoiminnan muut tuotot	221	0,6 %	251	0,6 %	225	0,5 %
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	38 908	100,6 %	42 050	100,6 %	43 839	100,5 %
Aine- ja tarvikekäyttö	583	1,5 %	779	1,9 %	1 286	2,9 %
Ulkopuoliset palvelut	809	2,1 %	974	2,3 %	2 045	4,7 %
Henkilöstökulut	25 042	64,7 %	26 830	64,2 %	26 201	60,1 %
Liiketoiminnan muut kulut	9 529	24,6 %	10 889	26,1 %	9 947	22,8 %
Käyttökate	2 945	7,6 %	2 577	6,2 %	4 359	10,0 %
Suunnitelman mukaiset poistot	141	0,4 %	104	0,2 %	26	0,1 %
Liikevoitto	2 804	7,2 %	2 473	5,9 %	4 333	9,9 %
Muut korko- ja rahoitustuotot	53	0,1 %	43	0,1 %	45	0,1 %
Korkokulut ja muut rahoituskulut	4	0,0 %	0	0,0 %	1	0,0 %
Nettotulos	2 853	7,4 %	2 516	6,0 %	4 377	10,0 %
Tilikauden kokonaistulos	2 853	7,4 %	2 516	6,0 %	4 377	10,0 %
Tilikauden tulos	2 853	7,4 %	2 516	6,0 %	4 377	10,0 %

Oulun Ammattikorkeakoulu Oy						1 000,0 €
Tuloslaskelma						
Tilikausi	2014		2013			
Liikevaihto	58 614	100,0 %			-	0,0 %
Liiketoiminnan muut tuotot	862	1,5 %			1	0,0 %
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	59 476	101,5 %			1	0,0 %
Aine- ja tarvikekäyttö	1 446	2,5 %			-	0,0 %
Ulkopuoliset palvelut	4 110	7,0 %			22	0,0 %
Henkilöstökulut	37 881	64,6 %			-	0,0 %
Liiketoiminnan muut kulut	12 705	21,7 %			-	0,0 %
Käyttökate	3 335	5,7 %			- 21	0,0 %
Suunnitelman mukaiset poistot	775	1,3 %			-	0,0 %
Liikevoitto	2 560	4,4 %			- 21	0,0 %
Muut korko- ja rahoitustuotot	64	0,1 %			13	0,0 %
Korkokulut ja muut rahoituskulut	3	0,0 %			-	0,0 %
Välittömät verot	4	0,0 %			-	0,0 %
Nettotulos	2 617	4,5 %			- 9	0,0 %
Tilikauden kokonaistulos	2 617	4,5 %			- 9	0,0 %
Vapaaeht. varausten lisäys	-	0,0 %			1	0,0 %
Tilikauden tulos	2 617	4,5 %			- 10	0,0 %

Karelia Ammattikorkeakoulu Oy			1 000,0 €	
Tuloslaskelma				
Tilikausi	2014		2013	
Liikevaihto	31 762	100,0 %	32 294	100,0 %
Liiketoiminnan muut tuotot	206	0,6 %	206	0,6 %
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	31 967	100,6 %	32 500	100,6 %
Aine- ja tarvikekäyttö	107	0,3 %	161	0,5 %
Ulkopuoliset palvelut	579	1,8 %	578	1,8 %
Henkilöstökulut	20 425	64,3 %	21 200	65,6 %
Liiketoiminnan muut kulut	9 448	29,7 %	9 912	30,7 %
Käyttökate	1 409	4,4 %	649	2,0 %
Suunnitelman mukaiset poistot	427	1,3 %	440	1,4 %
Liikevoitto	982	3,1 %	210	0,6 %
Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista	16	0,1 %	-	0,0 %
Muut korko- ja rahoitustuotot	3	0,0 %	3	0,0 %
Korkokulut ja muut rahoituskulut	7	0,0 %	1	0,0 %
Välittömät verot	8	0,0 %	24	0,1 %
Nettotulos	986	3,1 %	188	0,6 %
Satunnaiset tuotot	-	0,0 %	610	1,9 %
Satunnaiset kulut	-	0,0 %	610	1,9 %
Tilikauden kokonaistulos	986	3,1 %	188	0,6 %
Tilinpäätössiirrot	804	2,5 %	-	0,0 %
Tilikauden tulos	183	0,6 %	188	0,6 %

Saimaan ammattikorkeakoulu Oy			1 000,0 €			
Tuloslaskelma						
Tilikausi	2014		2013		2012	
Liikevaihto	19 800	100,0 %	20 156	100,0 %	20 771	100,0 %
Liiketoiminnan muut tuotot	2 059	10,4 %	1 858	9,2 %	2 243	10,8 %
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	21 859	110,4 %	22 014	109,2 %	23 014	110,8 %
Aine- ja tarvikekäyttö	1 159	5,9 %	1 163	5,8 %	1 207	5,8 %
Ulkopuoliset palvelut	3 115	15,7 %	2 979	14,8 %	3 008	14,5 %
Henkilöstökulut	14 412	72,8 %	14 374	71,3 %	14 678	70,7 %
Liiketoiminnan muut kulut	2 084	10,5 %	2 312	11,5 %	2 012	9,7 %
Käyttökate	1 089	5,5 %	1 187	5,9 %	2 109	10,2 %
Suunnitelman mukaiset poistot	1 090	5,5 %	1 304	6,5 %	1 292	6,2 %
Liikevoitto	- 0,0	0,0 %	- 118	-0,6 %	817	3,9 %
Muut korko- ja rahoitustuotot	39	0,2 %	31	0,2 %	39	0,2 %
Korkokulut ja muut rahoituskulut	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Nettotulos	39	0,2 %	- 87	-0,4 %	856	4,1 %
Tilikauden kokonaistulos	39	0,2 %	- 87	-0,4 %	856	4,1 %
Tilikauden tulos	39	0,2 %	- 87	-0,4 %	856	4,1 %

Ammattikorkeakoulujen tuloslaskelmien trendianalyysit:

Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy			
Tuloslaskelma			
Tilikausi	2014	2013	2012
Liikevaihto	88,7 %	95,8 %	100,0 %
Liiketoiminnan muut tuotot	98,2 %	111,8 %	100,0 %
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	88,8 %	95,9 %	100,0 %
Aine- ja tarvikekäyttö	45,4 %	60,6 %	100,0 %
Ulkopuoliset palvelut	39,5 %	47,6 %	100,0 %
Henkilöstökulut	95,6 %	102,4 %	100,0 %
Liiketoiminnan muut kulut	95,8 %	109,5 %	100,0 %
Käyttökate	67,5 %	59,1 %	100,0 %
Suunnitelman mukaiset poistot	543,3 %	400,7 %	100,0 %
Liikevoitto	64,7 %	57,1 %	100,0 %
Muut korko- ja rahoitustuotot	117,4 %	95,5 %	100,0 %
Korkokulut ja muut rahoituskulut	340,8 %	34,6 %	100,0 %
Nettotulos	65,2 %	57,5 %	100,0 %
Tilikauden kokonaistulos	65,2 %	57,5 %	100,0 %
Tilikauden tulos	65,2 %	57,5 %	100,0 %

Saimaan ammattikorkeakoulu Oy			
Tuloslaskelma			
Tilikausi	2014	2013	2012
Liikevaihto	95,3 %	97,0 %	100,0 %
Liiketoiminnan muut tuotot	91,8 %	82,8 %	100,0 %
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	95,0 %	95,7 %	100,0 %
Aine- ja tarvikekäyttö	96,0 %	96,4 %	100,0 %
Ulkopuoliset palvelut	103,6 %	99,0 %	100,0 %
Henkilöstökulut	98,2 %	97,9 %	100,0 %
Liiketoiminnan muut kulut	103,6 %	114,9 %	100,0 %
Käyttökate	51,7 %	56,3 %	100,0 %
Suunnitelman mukaiset poistot	84,3 %	100,9 %	100,0 %
Liikevoitto	0,0 %	-14,4 %	100,0 %
Muut korko- ja rahoitustuotot	100,1 %	80,0 %	100,0 %
Korkokulut ja muut rahoituskulut	158,4 %	52,9 %	100,0 %
Nettotulos	4,5 %	-10,2 %	100,0 %
Tilikauden kokonaistulos	4,5 %	-10,2 %	100,0 %
Tilikauden tulos	4,5 %	-10,2 %	100,0 %

Karelia Ammattikorkeakoulu Oy
Tuloslaskelma

Tilikausi	2014	2013
Liikevaihto	98,4 %	100,0 %
Liiketoiminnan muut tuotot	99,6 %	100,0 %
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	98,4 %	100,0 %
Aine- ja tarvikekäyttö	66,3 %	100,0 %
Ulkopuoliset palvelut	100,2 %	100,0 %
Henkilöstökulut	96,3 %	100,0 %
Liiketoiminnan muut kulut	95,3 %	100,0 %
Käyttökate	217,0 %	100,0 %
Suunnitelman mukaiset poistot	97,1 %	100,0 %
Liikevoitto	468,3 %	100,0 %
Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista	100,0 %	
Muut korko- ja rahoitustuotot	112,9 %	100,0 %
Korkokulut ja muut rahoituskulut	1010,0 %	100,0 %
Välittömät verot	32,2 %	100,0 %
Nettotulos	524,0 %	100,0 %
Satunnaiset tuotot	0,0 %	100,0 %
Satunnaiset kulut	0,0 %	100,0 %
Tilikauden kokonaistulos	524,0 %	100,0 %
Tilinpäätössirrot	100,0 %	
Tilikauden tulos	97,0 %	100,0 %

Ammattikorkeakoulujen oikaistut taseet ja prosenttilukumuotoiset taseet:

Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy		1 000,0 €			
Tase, vastaavaa					
Tilikausi	2014	2013	2012		
Pysyvät vastaavat					
Aineettomat hyödykkeet					
Muut aineettomat hyödykkeet	180	148	140		
Aineelliset hyödykkeet					
Koneet ja kalusto	324	367	239		
Muut aineelliset hyödykkeet	11		48		
Leasingomaisuus	61	121	243		
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset					
Muut osakkeet ja osuudet	11	11	11		
Muut saamiset ja sijoitukset	663				
Pysyvät vastaavat yht.	1 250	4,4 %	646	2,6 %	681 3,0 %
Vaihtuvat vastaavat					
Lyhytaikaiset saamiset					
Myyntisaamiset	186	269	306		
Sisäiset myyntisaamiset	114	81	26		
Muut sisäiset saamiset	84	258	2 369		
Muut saamiset	1 339	1 374	851		
Rahat ja rahoitusarvopaperit					
Rahat ja rahoitusarvopaperit	25 463	22 462	18 627		
Vaihtuvat vastaavat yht	27 187	95,6 %	24 445	97,4 %	22 178 97,0 %
VASTAAVAA YHT.	28 438	100,0 %	25 091	100,0 %	22 859 100,0 %

Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy		1 000,0 €			
Tase, vastattavaa					
Tilikausi	2014	2013	2012		
Oma pääoma					
Osakepääoma	1 281	1 281	1 281		
Muut rahastot	12 422	12 422	12 422		
Kertyneet voittovarat	6 734	4 218	159		
Tilikauden tulos	2 853	2 516	4 377		
Oma pääoma yht	23 290	81,9 %	20 438	81,5 %	17 921 78,4 %
Vieras pääoma					
Muut pakolliset varaukset	107				
Leasingvastuut > 1 v.	32	46	121		
Pitkäaik. vieras pääoma yht.	139	0,5 %	46	0,2 %	121 0,5 %
Leasingvastuut < 1 v.	30	75	122		
Saadut ennakot	0				
Ostovelat	641	409	926		
Sisäiset ostovelat	64	72	187		
Muut sisäiset korottomat velat	121	286	150		
Muut korottomat velat	4 152	3 766	3 432		
Lyhytaik. vieras pääoma yht.	5 008	17,6 %	4 607	18,4 %	4 817 21,1 %
Vieras pääoma yht.	5 147	18,1 %	4 653	18,5 %	4 938 21,6 %
VASTATTAVAA YHT	28 438	100,0 %	25 091	100,0 %	22 859 100,0 %

Karelia Ammattikorkeakoulu Oy		1 000,0 €		
Tase, vastaavaa				
Tilikausi	2014		2013	
<u>Pysyvät vastaavat</u>				
Aineettomat hyödykkeet				
Muut aineettomat hyödykkeet	4		11	
Aineelliset hyödykkeet				
Koneet ja kalusto	1 780		1 621	
Muut aineelliset hyödykkeet	158			
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset				
Muut osakkeet ja osuudet	807			
Muut saamiset ja sijoitukset	142		1	
Pysyvät vastaavat yht.	2 890	32,7 %	1 633	17,6 %
<u>Vaihtuvat vastaavat</u>				
Lyhytaikaiset saamiset				
Myyntisaamiset	225		274	
Sisäiset myyntisaamiset	11		0	
Muut sisäiset saamiset	2 355		4 517	
Muut saamiset	2 583		2 337	
Laskennalliset verosaamiset	11			
Rahat ja rahoitusarvopaperit				
Rahat ja rahoitusarvopaperit	774		528	
Vaihtuvat vastaavat yht	5 959	67,3 %	7 656	82,4 %
VASTAAVAA YHT.	8 850	100,0 %	9 289	100,0 %

Karelia Ammattikorkeakoulu Oy		1 000,0 €		
Tase, vastattavaa				
Tilikausi	2014		2013	
<u>Oma pääoma</u>				
Osakepääoma	3 423		3 423	
Muut rahastot	1 804			
Kertyneet voittovarot	188			
Tilikauden tulos	183		188	
Oma pääoma yht	5 598	63,3 %	3 611	38,9 %
<u>Vieras pääoma</u>				
Ostovelat	447		396	
Sisäiset ostovelat	30		90	
Muut korottomat velat	2 776		5 192	
Lyhytaik. vieras pääoma yht.	3 252	36,7 %	5 678	61,1 %
Vieras pääoma yht.	3 252	36,7 %	5 678	61,1 %
VASTATTAVAA YHT	8 850	100,0 %	9 289	100,0 %

Saimaan ammattikorkeakoulu Oy		1 000,0 €				
Tase, vastaavaa						
Tilikausi	2014		2013		2012	
<u>Pysyvät vastaavat</u>						
Aineettomat hyödykkeet						
Muut aineettomat hyödykkeet	36		50		64	
Aineelliset hyödykkeet						
Rakennukset ja rakennelmat	20 556		20 395		20 931	
Koneet ja kalusto	1 516		1 662		1 842	
Muut aineelliset hyödykkeet			6		152	
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset						
Muut osakkeet ja osuudet			2		2	
Muut saamiset ja sijoitukset	395		138		138	
Pysyvät vastaavat yht.	22 503	80,3 %	22 253	81,5 %	23 129	85,6 %
<u>Vaihtuvat vastaavat</u>						
Lyhytaikaiset saamiset						
Myyntisaamiset	105		49		25	
Muut saamiset	873		701		909	
Rahat ja rahoitusarvopaperit						
Rahat ja rahoitusarvopaperit	4 535		4 297		2 962	
Vaihtuvat vastaavat yht	5 513	19,7 %	5 047	18,5 %	3 896	14,4 %
VASTAAVAA YHT.	28 015	100,0 %	27 300	100,0 %	27 025	100,0 %

Saimaan ammattikorkeakoulu Oy		1 000,0 €				
Tase, vastattavaa						
Tilikausi	2014		2013		2012	
<u>Oma pääoma</u>						
Osakepääoma	5 023		5 023		5 000	
Muut rahastot	17 204		17 204		17 127	
Kertyneet voittovarot	3 181		3 268		2 412	
Tilikauden tulos	39		87		856	
Oma pääoma yht	25 446	90,8 %	25 408	93,1 %	25 394	94,0 %
<u>Vieras pääoma</u>						
Saadut ennakot	1 021		248		110	
Ostovelat	268		372		285	
Muut korottomat velat	1 281		1 272		1 236	
Lyhytaik. vieras pääoma yht.	2 569	9,2 %	1 892	6,9 %	1 631	6,0 %
Vieras pääoma yht.	2 569	9,2 %	1 892	6,9 %	1 631	6,0 %
VASTATTAVAA YHT	28 015	100,0 %	27 300	100,0 %	27 025	100,0 %

Oulun Ammattikorkeakoulu Oy		1 000,0 €	
Tase, vastaavaa			
Tilikausi	2014	2013	
<u>Pysyvät vastaavat</u>			
Aineettomat hyödykkeet			
Muut aineettomat hyödykkeet	451	54	
Aineelliset hyödykkeet			
Rakennukset ja rakennelmat	32		
Koneet ja kalusto	940		
Muut aineelliset hyödykkeet	565		
Leasingomaisuus	1 030		
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset			
Sisäiset osakkeet ja osuudet	1	1	
Muut osakkeet ja osuudet	2		
Muut saamiset ja sijoitukset	776		
Pysyvät vastaavat yht.	3 796	17,2 %	55 0,5 %
<u>Vaihtuvat vastaavat</u>			
Lyhytaikaiset saamiset			
Myyntisaamiset	475		
Muut sisäiset saamiset		10 103	
Muut saamiset	17 840	5	
Rahat ja rahoitusarvopaperit			
Rahat ja rahoitusarvopaperit	3		
Vaihtuvat vastaavat yht	18 318	82,8 %	10 108 99,5 %
VASTAAVAA YHT.	22 114	100,0 %	10 163 100,0 %

Oulun Ammattikorkeakoulu Oy		1 000,0 €	
Tase, vastattavaa			
Tilikausi	2014	2013	
<u>Oma pääoma</u>			
Osakepääoma	5 100	3	
Maksullinen osakeanti		10 098	
Muut rahastot	5 192	1	
Kertyneet voittovarot	- 10		
Tilikauden tulos	2 617	- 10	
Oma pääoma yht	12 899	58,3 %	10 091 99,3 %
<u>Vieras pääoma</u>			
Leasingvastuut > 1 v.	538		
Pitkäaik. vieras pääoma yht.	538	2,4 %	
Leasingvastuut < 1 v.	492		
Saadut ennakot	85		
Ostovelat	2 394	71	
Muut korottomat velat	5 706	0	
Lyhytaik. vieras pääoma yht.	8 677	39,2 %	71 0,7 %
Vieras pääoma yht.	9 215	41,7 %	71 0,7 %
VASTATTAVAA YHT	22 114	100,0 %	10 163 100,0 %

Ammattikorkeakoulujen taseiden trendianalyysit:

Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy			
Taseen pääryhmien trendianalyysi			
Tilikausi	2014	2013	2012
<u>Vastaavaa</u>			
Pysyvät vastaavat yht.	183,6 %	94,9 %	100,0 %
Vaihtuvat vastaavat yht	122,6 %	110,2 %	100,0 %
VASTAAVAA YHT.	124,4 %	109,8 %	100,0 %
<u>Vastattavaa</u>			
Oma pääoma yht	130,0 %	114,0 %	100,0 %
Pitkäaik. vieras pääoma yht.	115,0 %	38,2 %	100,0 %
Lyhytaik. vieraspääoma yht.	104,0 %	95,6 %	100,0 %
Vieras pääoma yht.	104,2 %	94,2 %	100,0 %
VASTATTAVAA YHT	124,4 %	109,8 %	100,0 %

Karelia Ammattikorkeakoulu Oy		
Taseen pääryhmien trendianalyysi		
Tilikausi	2014	2013
<u>Vastaavaa</u>		
Pysyvät vastaavat yht.	177,0 %	100,0 %
Vaihtuvat vastaavat yht	77,8 %	100,0 %
VASTAAVAA YHT.	95,3 %	100,0 %
<u>Vastattavaa</u>		
Oma pääoma yht	155,0 %	100,0 %
Lyhytaik. vieraspääoma yht.	57,3 %	100,0 %
Vieras pääoma yht.	57,3 %	100,0 %
VASTATTAVAA YHT	95,3 %	100,0 %

Saimaan ammattikorkeakoulu Oy			
Taseen pääryhmien trendianalyysi			
Tilikausi	2014	2013	2012
<u>Vastaavaa</u>			
Pysyvät vastaavat yht.	97,3 %	96,2 %	100,0 %
Vaihtuvat vastaavat yht	141,5 %	129,5 %	100,0 %
VASTAAVAA YHT.	103,7 %	101,0 %	100,0 %
<u>Vastattavaa</u>			
Oma pääoma yht	100,2 %	100,1 %	100,0 %
Lyhytaik. vieraspääoma yht.	157,6 %	116,1 %	100,0 %
Vieras pääoma yht.	157,6 %	116,1 %	100,0 %
VASTATTAVAA YHT	103,7 %	101,0 %	100,0 %

LIITE 8

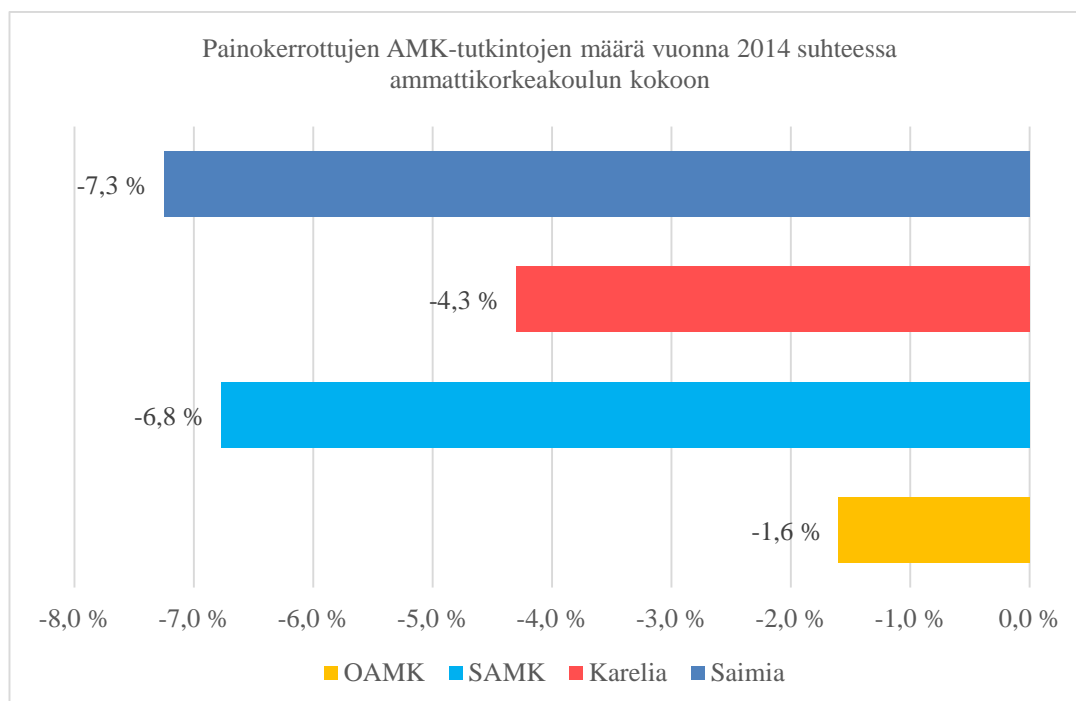
Ammattikorkeakoulujen mittareiden arvojen suhteuttaminen ammattikorkeakoulujen kokoon (Jonninen 2015, 5):

Ammattikorkeakoulujen laskennallinen koko		
AMK	Rahoitus/2012	Koko (%)
Metropolia	101 460 996	11,262 %
TuAMK	64 504 331	7,160 %
TAMK	63 320 266	7,029 %
Haaga-Helia	57 833 720	6,420 %
OAMK	50 888 957	5,649 %
Laurea	48 849 238	5,422 %
Savonia	45 566 630	5,058 %
JAMK	42 970 085	4,770 %
HAMK	41 529 324	4,610 %
Lapin AMK	40 067 655	4,448 %
SAMK	37 229 245	4,133 %
LAMK	33 914 493	3,765 %
SeAMK	31 238 493	3,468 %
MAMK	30 769 271	3,415 %
KyAMK	28 513 076	3,165 %
Karelia	27 304 315	3,031 %
Novia	27 289 849	3,029 %
DIAK	23 119 450	2,566 %
Centria	21 660 406	2,404 %
VAMK	21 277 281	2,362 %
Saimia	19 600 633	2,176 %
Arcada	15 559 197	1,727 %
KAMK	13 621 292	1,512 %
HuAMK	12 800 235	1,421 %
Koko Suomi	900 888 438	100 %

Mittareiden arvot ja niiden vuosittainen muutos sekä mittareiden arvot vuonna 2014 suhteessa ammattikorkeakoulun kokoon (Jonninen 2015, 7-42):

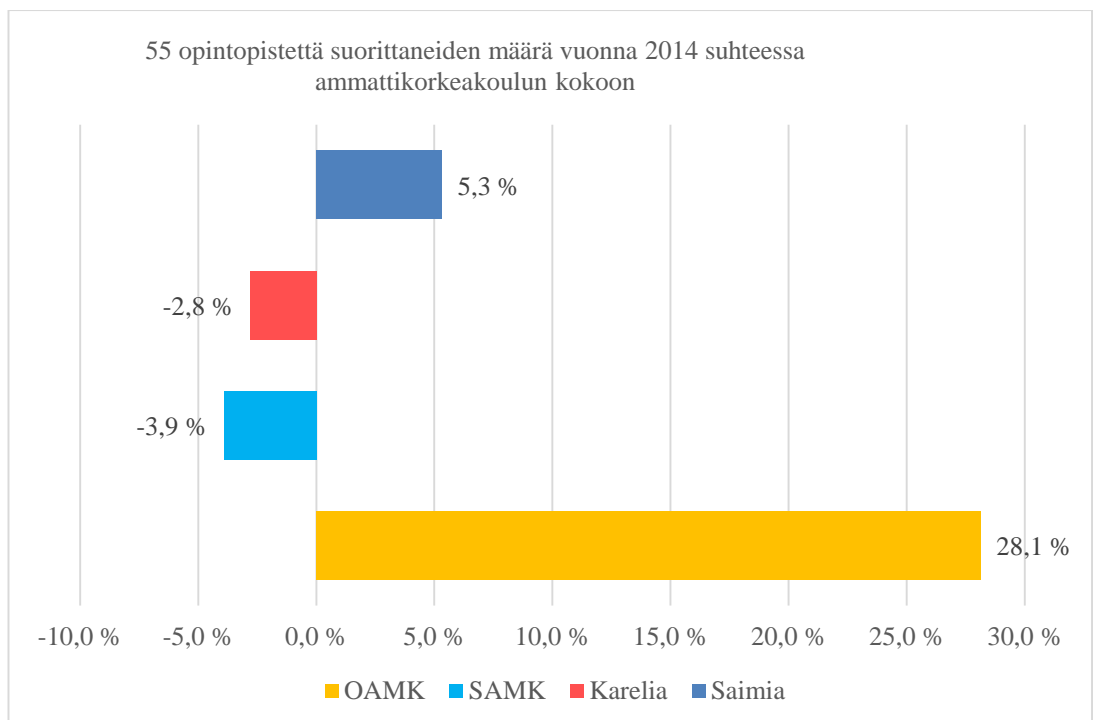
Painokerrottujen amk-tutkintojen määrä ja niiden %-osuus												
Vuosi	2009		2010		2011		2012		2013		2014	
OAMK	4 006	5,4 %	3 838	5,0 %	4 320	5,4 %	4 491	5,5 %	5 097	6,0 %	4 703	5,6 %
SAMK	3 222	4,3 %	3 043	4,0 %	3 253	4,1 %	3 395	4,1 %	3 474	4,1 %	3 260	3,9 %
Karelia	2 157	2,9 %	2 428	3,2 %	2 554	3,2 %	2 262	2,8 %	2 555	3,0 %	2 454	2,9 %
Saimia	1 764	2,4 %	1 943	2,5 %	2 120	2,7 %	1 891	2,3 %	2 093	2,5 %	1 707	2,0 %
Koko Suomi	74 598	100 %	76 710	100 %	79 407	100 %	82 185	100 %	84 930	100 %	84 612	100 %

Painokerrottujen AMK-tutkintojen määrän vuosittainen muutos					
Vuosi	2010	2011	2012	2013	2014
OAMK	-4,2 %	12,6 %	4,0 %	13,5 %	-7,7 %
SAMK	-5,6 %	6,9 %	4,4 %	2,3 %	-6,2 %
Karelia	12,6 %	5,2 %	-11,4 %	13,0 %	-4,0 %
Saimia	10,1 %	9,1 %	-10,8 %	10,7 %	-18,4 %
Koko Suomi	2,8 %	3,5 %	3,5 %	3,3 %	-0,4 %

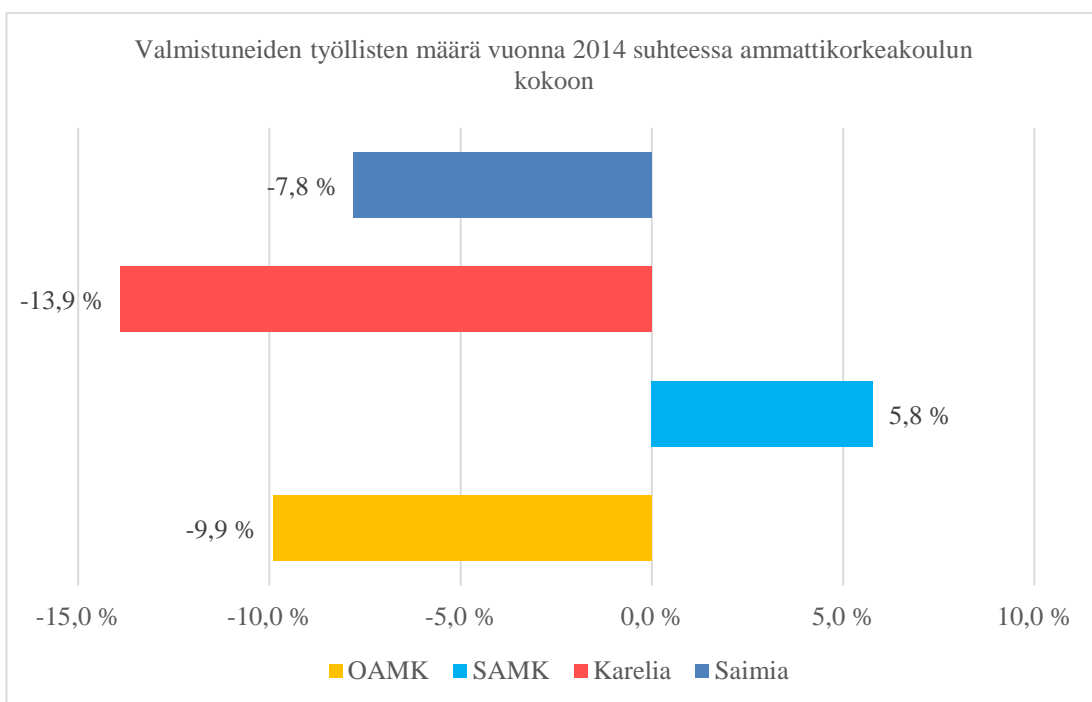
55 op suorittaneiden määrä ja niiden %-osuus												
Vuosi	2009		2010		2011		2012		2013		2014	
OAMK	1 496	4,6 %	1 582	4,9 %	1 967	5,7 %	2 295	6,2 %	3 022	7,3 %	3 405	7,2 %
SAMK	1 189	3,7 %	1 081	3,3 %	1 350	3,9 %	1 287	3,5 %	1 549	3,7 %	1 868	4,0 %
Karelia	1 121	3,5 %	1 058	3,2 %	1 092	3,2 %	1 121	3,0 %	1 338	3,2 %	1 386	2,9 %
Saimia	780	2,4 %	864	2,7 %	835	2,4 %	863	2,3 %	1 058	2,5 %	1 078	2,3 %
Koko Suomi	32 396	100 %	32 599	100 %	34 447	100 %	36 993	100 %	41 660	100 %	47 049	100 %

55 op suorittaneiden vuosittainen muutos					
Vuosi	2010	2011	2012	2013	2014
OAMK	5,7 %	24,3 %	16,7 %	31,7 %	12,7 %
SAMK	-9,1 %	24,9 %	-4,7 %	20,4 %	20,6 %
Karelia	-5,6 %	3,2 %	2,7 %	19,4 %	3,6 %
Saimia	10,8 %	-3,4 %	3,4 %	22,6 %	1,9 %
Koko Suomi	0,6 %	5,7 %	7,4 %	12,6 %	12,9 %

Valmistuneet työlliset (ennakkotieto)										
Vuosi	2009		2010		2011		2012		2013	
OAMK	964	5,2 %	851	5,0 %	869	4,9 %	926	5,0 %	936	5,1 %
SAMK	818	4,4 %	771	4,5 %	755	4,2 %	796	4,3 %	804	4,4 %
Karelia	514	2,8 %	442	2,6 %	499	2,8 %	551	3,0 %	480	2,6 %
Saimia	400	2,2 %	391	2,3 %	420	2,4 %	466	2,5 %	369	2,0 %
Koko Suomi	18 538	100 %	17 169	100 %	17 772	100 %	18 350	100 %	18 393	100 %

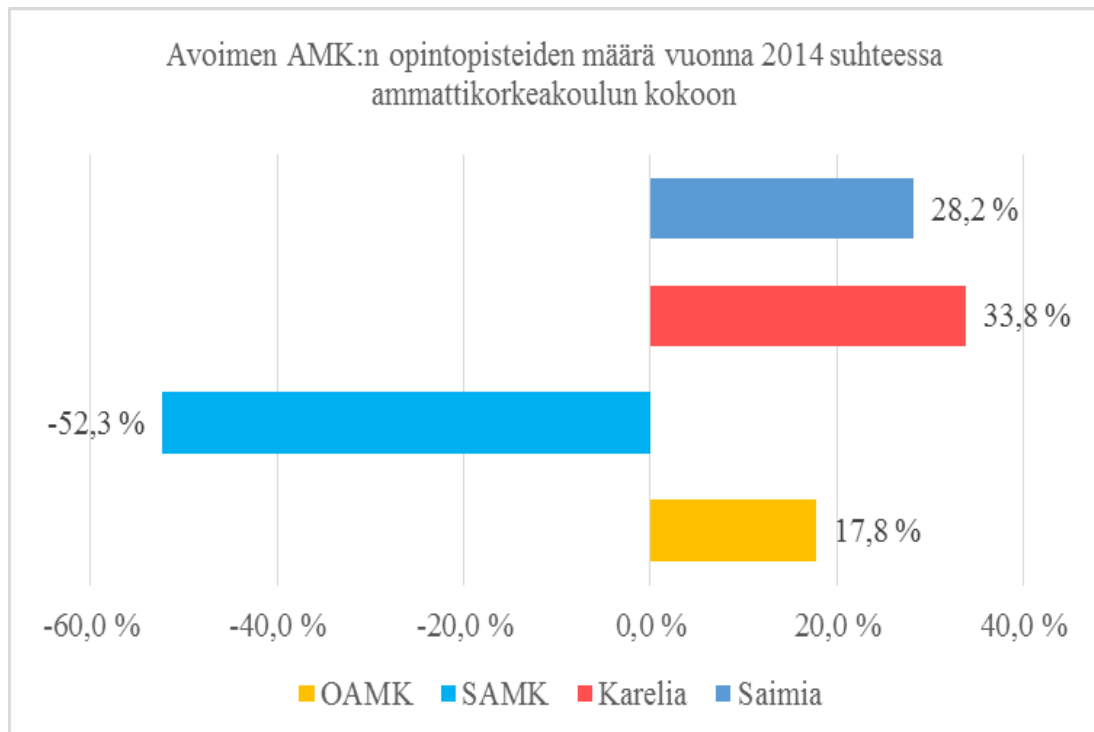
Valmistuneiden työllisten vuosittainen muutos (ennakkotieto)					
Vuosi	2010	2011	2012	2013	
OAMK	-11,7 %	2,1 %	6,6 %	1,1 %	
SAMK	-5,7 %	-2,1 %	5,4 %	1,0 %	
Karelia	-14,0 %	12,9 %	10,4 %	-12,9 %	
Saimia	-2,3 %	7,4 %	11,0 %	-20,8 %	
Koko Suomi	-7,4 %	3,5 %	3,3 %	0,2 %	

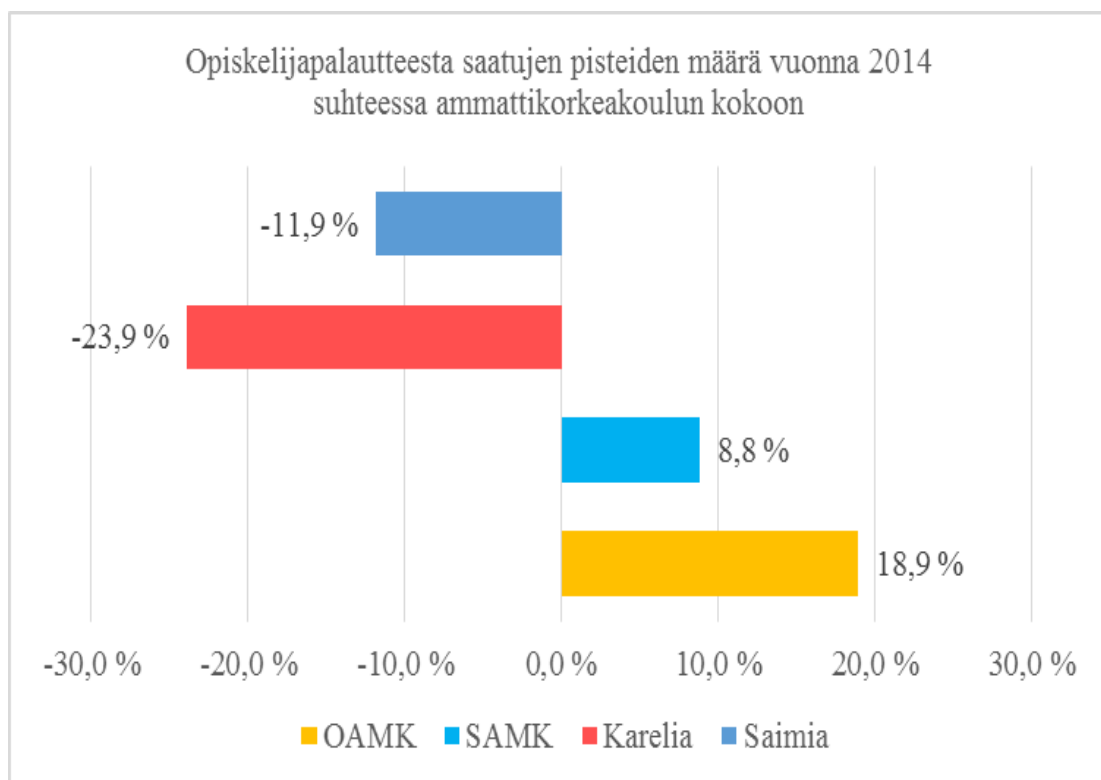
Avoimen AMK:n opintopisteet										
Vuosi	2010		2011		2012		2013		2014	
OAMK	2 324	4,4 %	1 839	3,7 %	3 288	6,4 %	5 609	7,9 %	7 361	6,7 %
SAMK	1 640	3,1 %	1 460	2,9 %	2 350	4,6 %	1 321	1,9 %	2 180	2,0 %
Karelia	2 257	4,3 %	3 949	7,9 %	3 619	7,1 %	5 148	7,2 %	4 485	4,1 %
Saimia	1 151	2,2 %	1 286	2,6 %	956	1,9 %	1 868	2,6 %	3 086	2,8 %
Koko Suomi	52 336	100 %	49 967	100 %	51 248	100 %	71 348	100 %	110 613	100 %

Avoimen AMK:n opintopisteiden vuosittainen muutos				
Vuosi	2011	2012	2013	2014
OAMK	-20,9 %	78,8 %	70,6 %	31,2 %
SAMK	-11,0 %	61,0 %	-43,8 %	65,0 %
Karelia	75,0 %	-8,4 %	42,2 %	-12,9 %
Saimia	11,7 %	-25,7 %	95,4 %	65,2 %
Koko Suomi	-4,5 %	2,6 %	39,2 %	55,0 %

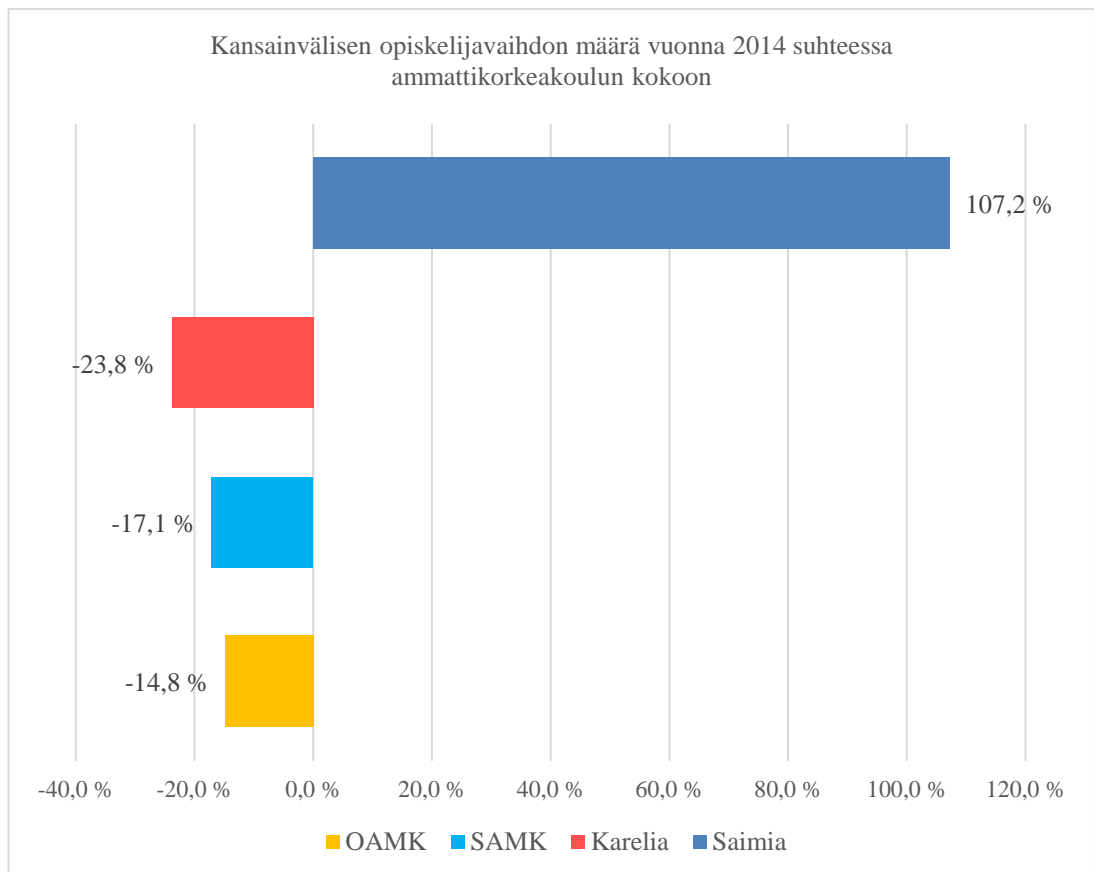
Opiskelijapalautteesta saadut pisteet												
Vuosi	2009		2010		2011		2012		2013		2014	
OAMK	17 738	6,1 %	17 882	5,8 %	21 028	6,6 %	21 693	6,5 %	25 533	7,1 %	26 077	6,7 %
SAMK	15 058	5,2 %	15 290	5,0 %	16 031	5,0 %	16 494	5,0 %	18 179	5,0 %	17 450	4,5 %
Karelia	8 506	2,9 %	8 782	2,9 %	9 691	3,0 %	8 266	2,5 %	10 325	2,9 %	8 957	2,3 %
Saimia	6 311	2,2 %	7 069	2,3 %	7 700	2,4 %	7 338	2,2 %	8 210	2,3 %	7 445	1,9 %
Koko Suomi	291 546	100 %	306 363	100 %	319 388	100 %	331 713	100 %	360 689	100 %	388 174	100 %

Opiskelijapalautteesta saatujen pisteiden vuosittainen muutos					
Vuosi	2010	2011	2012	2013	2014
OAMK	0,8 %	17,6 %	3,2 %	17,7 %	2,1 %
SAMK	1,5 %	4,8 %	2,9 %	10,2 %	-4,0 %
Karelia	3,2 %	10,4 %	-14,7 %	24,9 %	-13,2 %
Saimia	12,0 %	8,9 %	-4,7 %	11,9 %	-9,3 %
Koko Suomi	5,1 %	4,3 %	3,9 %	8,7 %	7,6 %

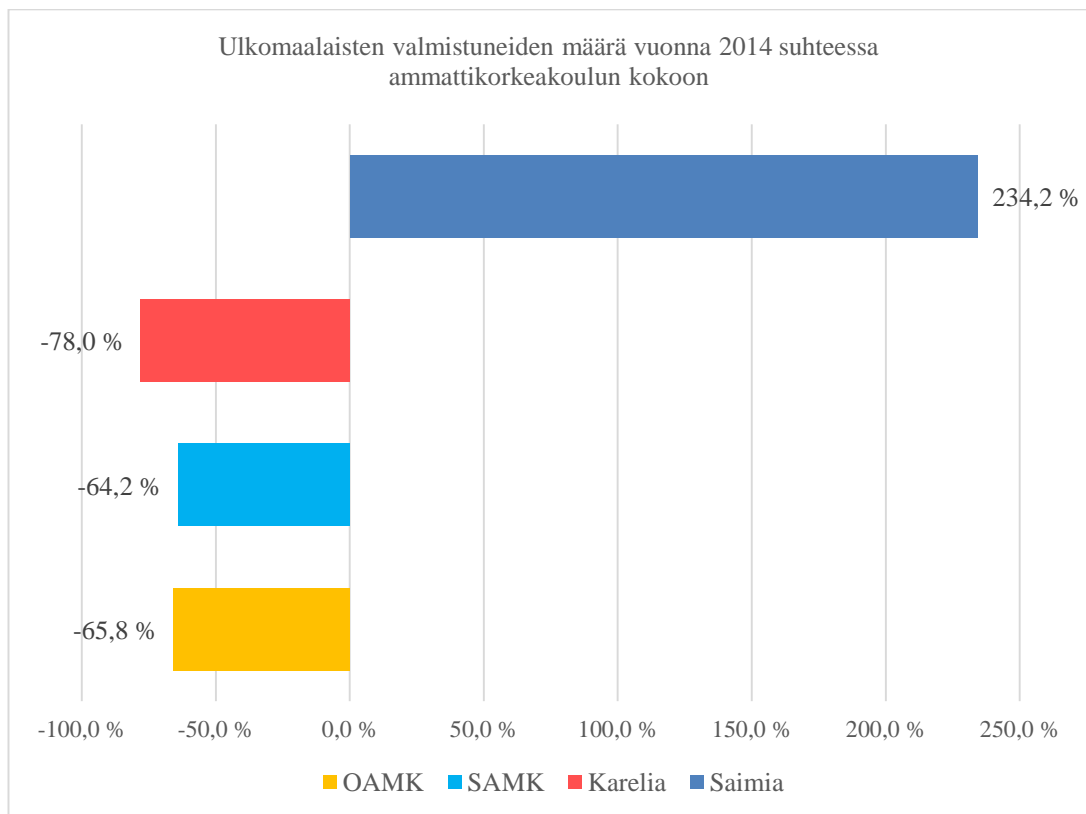
Kansainvälinen opiskelijavaihto												
Vuosi	2009		2010		2011		2012		2013		2014	
OAMK	347	4,6 %	386	4,6 %	351	4,1 %	409	4,7 %	437	4,9 %	427	4,8 %
SAMK	326	4,3 %	341	4,1 %	324	3,8 %	328	3,8 %	341	3,8 %	304	3,4 %
Karelia	181	2,4 %	184	2,2 %	156	1,8 %	156	1,8 %	183	2,1 %	205	2,3 %
Saimia	271	3,6 %	367	4,4 %	378	4,4 %	414	4,8 %	391	4,4 %	400	4,5 %
Koko Suomi	7 556	100 %	8 390	100 %	8 539	100 %	8 679	100 %	8 926	100 %	8 875	100 %

Kansainvälisen opiskelijavaihdon vuosittainen muutos					
Vuosi	2010	2011	2012	2013	2014
OAMK	11,2 %	-9,1 %	16,5 %	6,8 %	-2,3 %
SAMK	4,6 %	-5,0 %	1,2 %	4,0 %	-10,9 %
Karelia	1,7 %	-15,2 %	0,0 %	17,3 %	12,0 %
Saimia	35,4 %	3,0 %	9,5 %	-5,6 %	2,3 %
Koko Suomi	11,0 %	1,8 %	1,6 %	2,8 %	-0,6 %

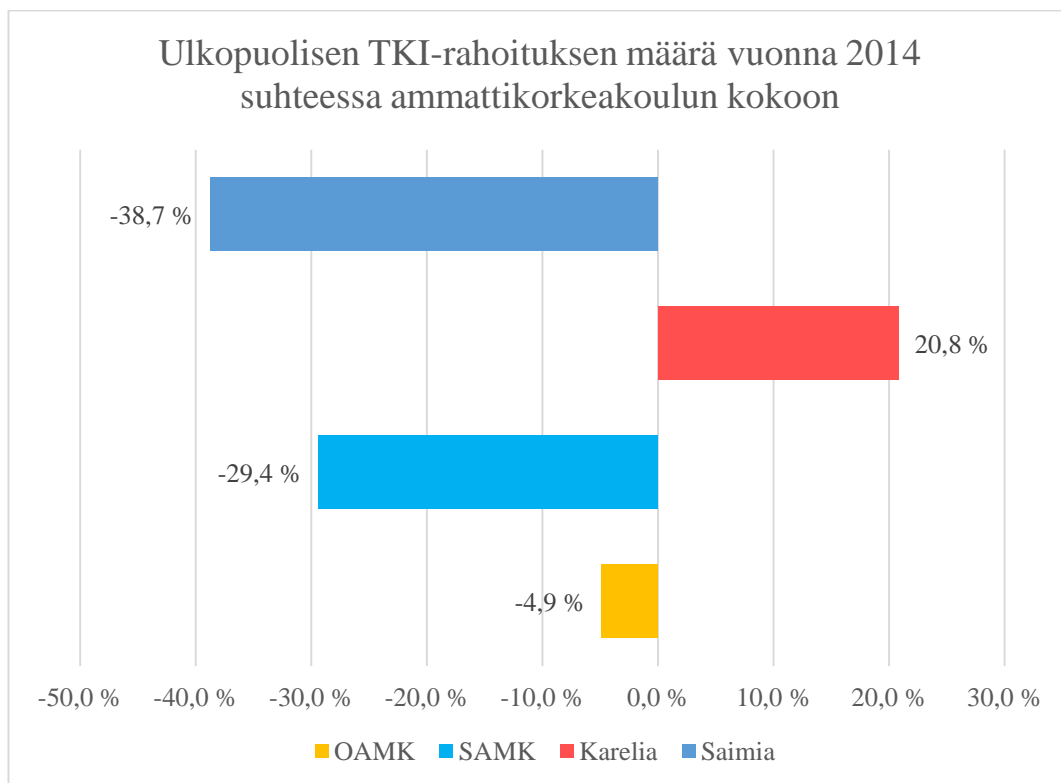
Ulkomaalaiset valmistuneet												
Vuosi	2009		2010		2011		2012		2013		2014	
OAMK	25	3,2 %	28	2,9 %	33	3,1 %	26	2,0 %	32	2,2 %	30	1,9 %
SAMK	13	1,7 %	12	1,2 %	14	1,3 %	12	0,9 %	23	1,6 %	23	1,5 %
Karelia	3	0,4 %	7	0,7 %	15	1,4 %	3	0,2 %	8	0,6 %	10	0,6 %
Saimia	17	2,2 %	50	5,2 %	55	5,1 %	84	6,3 %	113	7,9 %	113	7,3 %
Koko Suomi	775	100 %	962	100 %	1 077	100 %	1 330	100 %	1 430	100 %	1 554	100 %

Ulkomaalaisten valmistuneiden vuosittainen muutos					
Vuosi	2010	2011	2012	2013	2014
OAMK	12,0 %	17,9 %	-21,2 %	23,1 %	-6,3 %
SAMK	-7,7 %	16,7 %	-14,3 %	91,7 %	0,0 %
Karelia	133,3 %	114,3 %	-80,0 %	166,7 %	25,0 %
Saimia	194,1 %	10,0 %	52,7 %	34,5 %	0,0 %
Koko Suomi	24,1 %	12,0 %	23,5 %	7,5 %	8,7 %

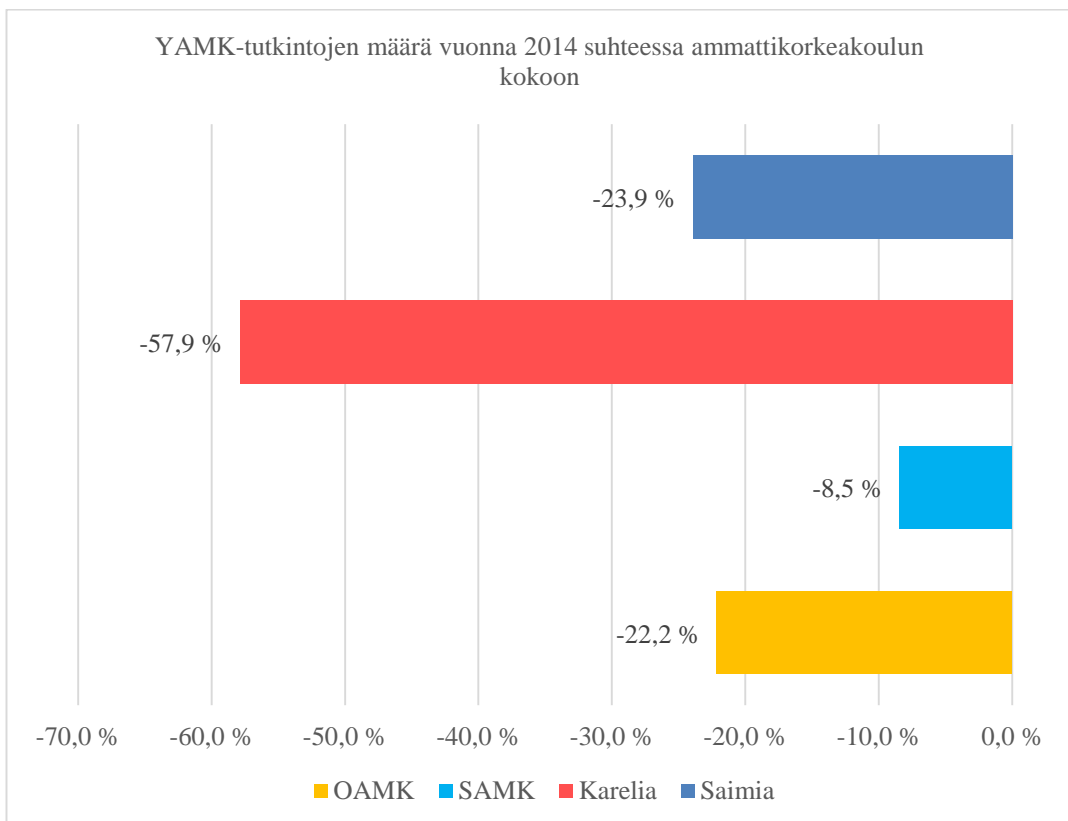
Ulkopuolinen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitus (1 000 €) ja sen %-osuus												
Vuosi	2009		2010		2011		2012		2013		2014	
OAMK	6 118	7,8 %	7 262	7,4 %	7 656	7,1 %	7 589	7,2 %	7 656	7,4 %	4 684	5,4 %
SAMK	2 192	2,8 %	2 749	2,8 %	3 327	3,1 %	3 091	2,9 %	3 307	3,2 %	2 543	2,9 %
Karelia	5 745	7,4 %	6 229	6,4 %	6 803	6,3 %	4 040	3,9 %	4 534	4,4 %	3 192	3,7 %
Saimia	781	1,0 %	1 433	1,5 %	1 771	1,6 %	1 632	1,6 %	1 054	1,0 %	1 162	1,3 %
Koko Suomi	78 094	100 %	97 925	100 %	107 583	100 %	104 898	100 %	103 041	100 %	87 168	100 %

Ulkopuolisen TKI-toiminnan rahoituksen vuosittainen muutos					
Vuosi	2010	2011	2012	2013	2014
OAMK	18,7 %	5,4 %	-0,9 %	0,9 %	-38,8 %
SAMK	25,4 %	21,0 %	-7,1 %	7,0 %	-23,1 %
Karelia	8,4 %	9,2 %	-40,6 %	12,2 %	-29,6 %
Saimia	83,5 %	23,6 %	-7,8 %	-35,4 %	10,2 %
Koko Suomi	25,4 %	9,9 %	-2,5 %	-1,8 %	-15,4 %

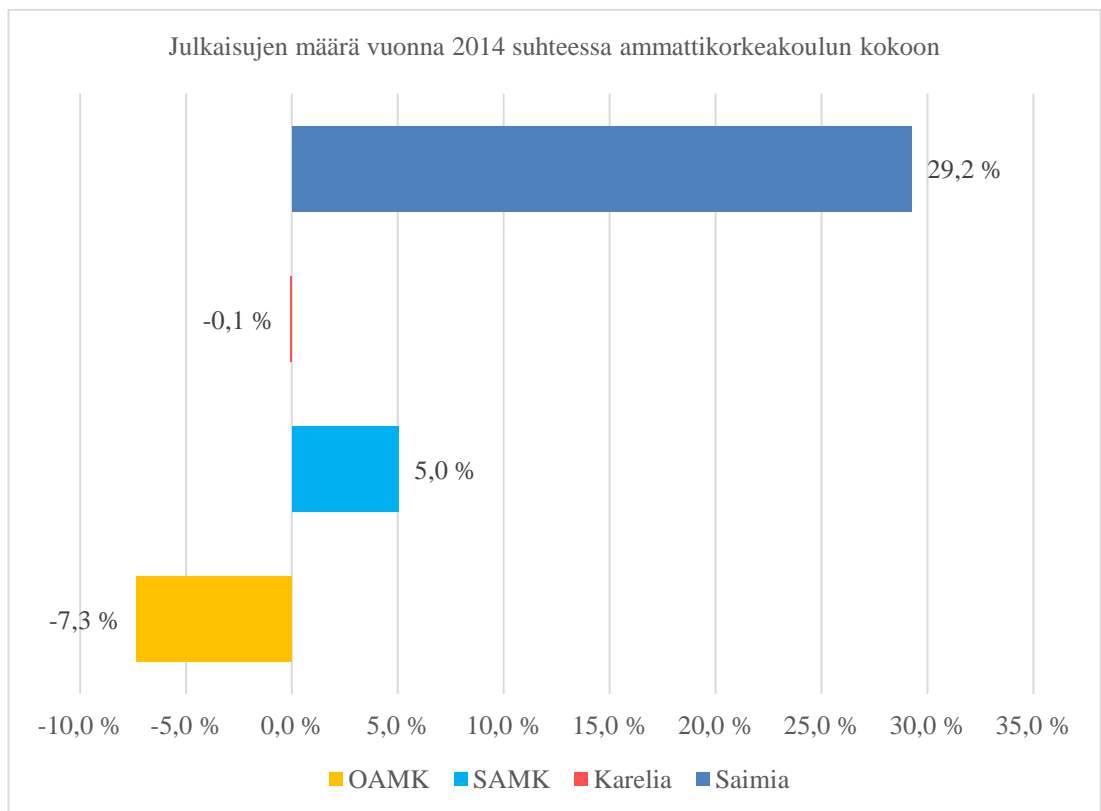
YAMK-tutkintojen määrä ja %-osuus												
Vuosi	2009		2010		2011		2012		2013		2014	
OAMK	32	3,4 %	40	3,2 %	79	5,2 %	68	4,0 %	111	5,7 %	93	4,4 %
SAMK	25	2,7 %	31	2,5 %	51	3,4 %	45	2,6 %	82	4,2 %	80	3,8 %
Karelia	23	2,4 %	26	2,1 %	36	2,4 %	47	2,8 %	32	1,6 %	27	1,3 %
Saimia	15	1,6 %	27	2,2 %	27	1,8 %	31	1,8 %	51	2,6 %	35	1,7 %
Koko Suomi	941	100 %	1 253	100 %	1 521	100 %	1 708	100 %	1 948	100 %	2 115	100 %

YAMK-tutkintojen määrän vuosittainen muutos					
Vuosi	2010	2011	2012	2013	2014
OAMK	25,0 %	97,5 %	-13,9 %	63,2 %	-16,2 %
SAMK	24,0 %	64,5 %	-11,8 %	82,2 %	-2,4 %
Karelia	13,0 %	38,5 %	30,6 %	-31,9 %	-15,6 %
Saimia	80,0 %	0,0 %	14,8 %	64,5 %	-31,4 %
Koko Suomi	33,2 %	21,4 %	12,3 %	14,1 %	8,6 %

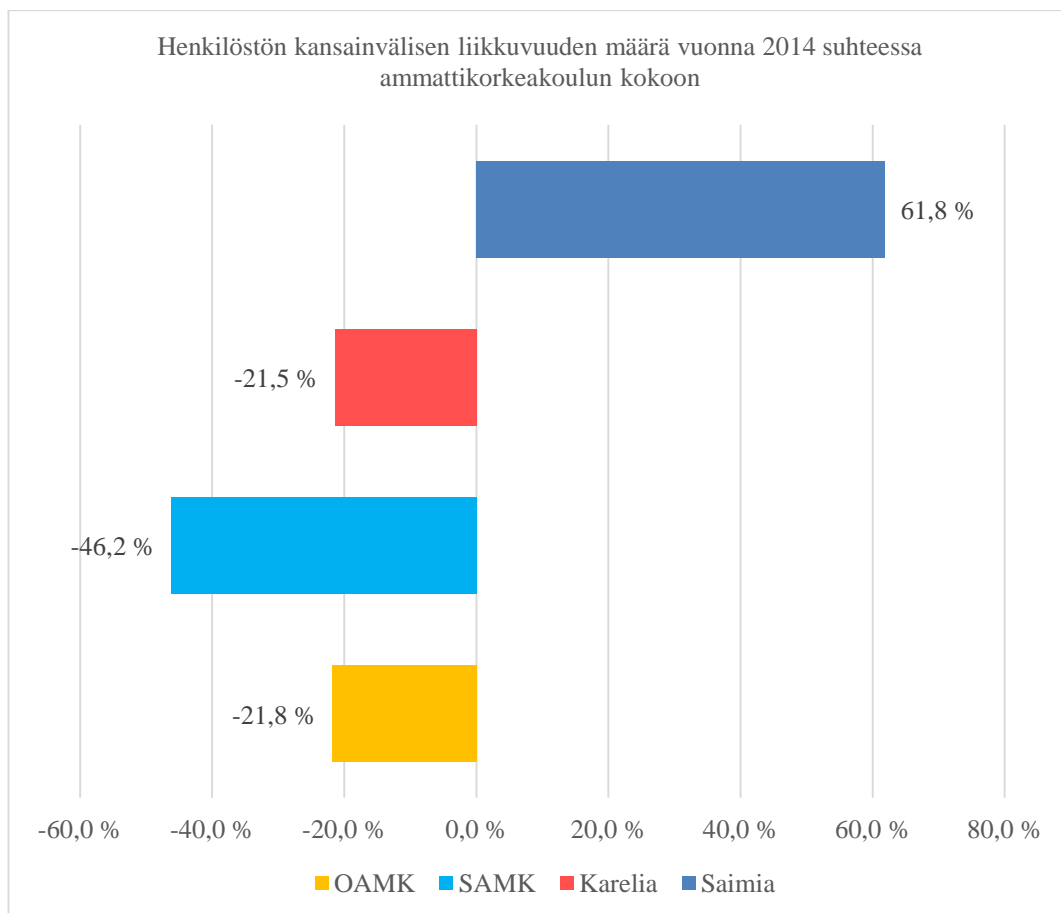
Julkaisut										
Vuosi	2010		2011		2012		2013		2014	
OAMK	245	9,2 %	186	5,3 %	337	7,6 %	364	6,5 %	363	5,2 %
SAMK	115	4,3 %	109	3,1 %	120	2,7 %	205	3,7 %	301	4,3 %
Karelia	99	3,7 %	202	5,8 %	200	4,5 %	210	3,8 %	210	3,0 %
Saimia	57	2,1 %	149	4,3 %	142	3,2 %	173	3,1 %	195	2,8 %
Koko Suomi	2 654	100 %	3 503	100 %	4 417	100 %	5 561	100 %	6 935	100 %

Julkaisujen määrän vuosittainen muutos				
Vuosi	2011	2012	2013	2014
OAMK	-24,1 %	81,2 %	8,0 %	-0,3 %
SAMK	-5,2 %	10,1 %	70,8 %	46,8 %
Karelia	104,0 %	-1,0 %	5,0 %	0,0 %
Saimia	161,4 %	-4,7 %	21,8 %	12,7 %
Koko Suomi	32,0 %	26,1 %	25,9 %	24,7 %

Henkilöstön kansainvälisen liikkuvuus												
Vuosi	2009		2010		2011		2012		2013		2014	
OAMK	304	5,4 %	225	3,4 %	212	3,0 %	428	5,9 %	383	5,7 %	300	4,4 %
SAMK	154	2,7 %	207	3,1 %	311	4,4 %	207	2,8 %	136	2,0 %	151	2,2 %
Karelia	222	3,9 %	282	4,3 %	309	4,4 %	181	2,5 %	180	2,7 %	162	2,4 %
Saimia	131	2,3 %	191	2,9 %	163	2,3 %	214	2,9 %	210	3,1 %	239	3,5 %
Koko Suomi	5 678	100 %	6 619	100 %	7 074	100 %	7 272	100 %	6 754	100 %	6 789	100 %

Henkilöstön kansainvälisen liikkuvuuden vuosittainen muutos						
Vuosi	2010	2011	2012	2013	2014	
OAMK	-26,0 %	-5,8 %	101,9 %	-10,5 %	-21,7 %	
SAMK	34,4 %	50,2 %	-33,4 %	-34,3 %	11,0 %	
Karelia	27,0 %	9,6 %	-41,4 %	-0,6 %	-10,0 %	
Saimia	45,8 %	-14,7 %	31,3 %	-1,9 %	13,8 %	
Koko Suomi	16,6 %	6,9 %	2,8 %	-7,1 %	0,5 %	

LIITE 10

Rahoitusmittareiden rahoituksen jakoon perustuvat kolmen vuoden keskiarvot:

Rahoitusmittareiden 3. viimeisimmän vuoden keskiarvo										
Koulutuksen mittarit	OAMK		SAMK		Karelia		Saimia		Koko Suomi	
Painokerrottu amk-tutkintojen määrä	4 764	5,7 %	3 376	4,0 %	2 424	2,9 %	1 897	2,3 %	83 909	100 %
55 op suorittaneiden määrä	2 907	6,9 %	1 568	3,7 %	1 282	3,1 %	1 000	2,4 %	41 901	100 %
Valmistuneet työlliset	910	5,0 %	785	4,3 %	510	2,8 %	418	2,3 %	18 172	100 %
Avoimen AMK:n opintopisteet	5 419	7,0 %	1 950	2,5 %	4 417	5,7 %	1 970	2,5 %	77 736	100 %
Opiskelijapalautte	24 434	6,8 %	17 374	4,8 %	9 183	2,5 %	7 664	2,1 %	360 192	100 %
Kansainvälinen opiskelijavaihto	424	4,8 %	324	3,7 %	181	2,1 %	402	4,6 %	8 827	100 %
Ulkomaalaiset valmistuneet	29	2,0 %	19	1,3 %	7	0,5 %	103	7,2 %	1 438	100 %
Opettajakoulutuksen tutkinnot	245	13,4 %	-	0,0 %	-	0,0 %	-	0,0 %	1 822	100 %
TK-toiminnan mittarit	OAMK		SAMK		Karelia		Saimia		Koko Suomi	
Ulkopuolinen TKI-rahoitus, 1 000 €	6 643	6,8 %	2 980	3,0 %	3 922	4,0 %	1 283	1,3 %	98 369	100 %
YAMK-tutkintojen määrä	91	4,7 %	69	3,6 %	35	1,8 %	39	2,0 %	1 924	100 %
Julkaisut	355	6,3 %	209	3,7 %	207	3,7 %	170	3,0 %	5 638	100 %
Henkilöstön kansainvälinen liikkuvuus	370	5,3 %	165	2,4 %	174	2,5 %	221	3,2 %	6 938	100 %